
ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV ANG SIGILLVM
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

Uk 8.—

1900 III/19 8 K —

Grof Széchenÿi Ferenz

…YAM

*

BUDAPEST

KIADJA AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT

1900.

Gróf Széchényi Ferencz

MAGYAR MINERVA

A MAGYARORSZÁGI
MŰZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
CZÍMKÖNYVE.

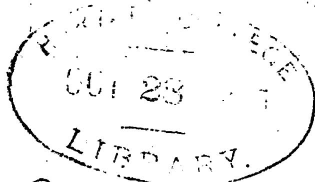
KÖZREBOCSÁTJA
A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE

I. ÉVFOLYAM
1900

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ ARCZKÉPÉVEL

*

BUDAPEST,
KIADJA AZ ATHENAEUM IROD. ÉS NYOMDAI R. TÁRSULAT
1900.

Budapest. Az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája.

ELŐSZÓ.

Azon feladatok, melyek a hazai múzeumok és könyvtárak fejlesztése tekintetében a hivatalos tényezőkre és a társadalomra háramolnak, mindenekelőtt azt követelik, hogy a létező állapotokról minden érdeklődő könnyü szerrel tájékozást szerezzen.

Ennek a czélnak szolgálatában áll a Magyar Minerva czimmel meginduló vállalat, mely a magyarországi nyilvános múzeumok és könyvtárak ismertetését tüzte ki feladatául.

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége, midőn a nagyméltóságu m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által kitüzött hivatásának megfelelve, e vállalat meginditását elhatározta, nem szoritkozhatott a közvetlen hatáskörébe tartozó gyüjteményekre, hanem a tőle független múzeumokat és könyvtárakat is az őket megillető figyelemben óhajtotta részesiteni.

A Magyar Minerva évenkint megjelenendő folyamainak tehát az a czélja, hogy az országos gyüjtemények, a törvényhatóságok, községek, felekezetek és társulatok által fentartott könyvtárak és múzeumok

keletkezését, fejlődését, tényleges állapotát, hatását és személyzeti viszonyait hivatalos adatok alapján mutassa be, ismertesse állagukat, felsorolja a reájuk vonatkozó irodalmat s tájékozást nyujtson használatuk módozatairól.

A vállalat első évi folyamában a kitüzött czéloknak csak egyikét lehetett megközeliteni. A könyvtárak foglalják el benne a főhelyet. A múzeumok közül egyelőre csak azok vétettek fel, a melyek a nagy közönség előtt nyitva állanak. A kötetből hiányzó gyüjtemények ismertetésére és egyéb hézagok pótlására a következő évfolyamok lesznek hivatva, a miben a főfelügyelőség a könyvtárak és muzeumok őreinek közreműködésére számit.

Az első évfolyam összesen 61 múzeum és 696 könyvtár leirását tartalmazza. Adatait az országos főfelügyelőség legnagyobbrészt az illető intézetektől szerezte be s hivatalos jelentésekből és az irodalom idevágó termékeinek felhasználásával egészitette ki.

A szerkesztés munkáját dr. Schönherr Gyula, a M. Tud. Akadémia lev. tagja, orsz. főfelügyelőségi titkár és dr. Esztegár László, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának assistense végezték.

Óhajtjuk, hogy e kiadvány hasznos eszközül szolgáljon a magyar államnak és társadalomnak abban a lelkes munkában, melylyel a hazai könyvtári és múzeumi ügyet a magyar kultúra igényeinek megfelelő magas szinvonalra emelni iparkodik.

GRÓF SZÉCHENYI FERENCZ.

(1754—1820.)

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének egyik föladata: a Magyarországban fennálló tudományos és művészeti gyüjtemények közművelődési hatását ismertetésükre hivatott kiadványokkal előmozditani. Ennek a czélnak szolgálatában áll a *Magyar Minerva*, mely évenkint uj kiadásban fog megjelenni, hogy a tudomány munkásainak és a művelt nagy közönségnek egyaránt utmutatót nyujtson. Egyuttal alkalmas tért nyit meg arra, hogy kegyeletesen felujitsuk azoknak emlékezetét, kik múzeumok és könyvtárak alapitásával a nemzet hálájára érdemesekké váltak.

Soraikban az első hely gróf Széchenyi Ferenczet illeti meg, nemcsak alkotásának, a magyar nemzeti múzeumnak mai jelentősége, hanem a lelke előtt lebegő eszményi czélok természete miatt is.

*

A Széchenyi nemzetséget a homályból a történeti szereplés fénykörébe az 1695-ben elhunyt György esztergomi érsek emelte. Erős hazafias alkotmányos érzésének válságos politikai körülmények között bebizonyitásával és közczélokra szentelt alapitványaiban meg-

nyilatkozó ugyszólván páratlanul álló nemes bőkezűségével el nem muló dicsőséget biztositott nevének.

Ferencz gróf[1] örökölte ezen erényekre a fogékonyságot, melynek kifejlesztésére és irányitására lényeges befolyást gyakorolt a Mária-Terézia akadémiában két hirneves tanára: a rózsahegyi születésű Palma Károly történetiró és az osztrák Denis Mihály bibliografus. Az egyik a történeti mult emlékeinek tiszteletét, a másik a ritka könyvek gyüjtésének vágyát ébresztette föl lelkében. Mindkettőhöz benső ragaszkodással csatlakozott, mely később baráti viszonynyá alakult.[2]

Jogi tanulmányai befejezése után a birói pályára lépett, és huszonnégy éves korában a dunántuli kerületi itélő táblánál ülnöki állást nyert el. Itt (1779-ben) ügyvédi és titkári minőségben maga mellé vette Hajnóczy Józsefet, ki már korábban levéltári kutatásokkal, oklevelek másolásával kezdett foglalkozni, s ezt a munkásságot most urának pártfogása mellett folytatta.[3]

József császár trónralépte után, a magyar főnemesség legkiválóbb tagjainak példáját követve, készséggel lépett a reform-politika szolgálatába. 1783-ban Horvátország báni helytartójává, két évvel utóbb, az

[1] Gróf Széchenyi Zsigmond és Cziráky Mária grófné fia, született 1754 ápril 29-ikén.

[2] Palma Károlynak több levelét őrizte meg Széchenyi Ferencz, kit egykori nevelője majd kedves barátjának, majd szeretett fiának czimez. Denist 1799-ben felkérte, hogy nyomtatásban kiadott könyvtárlajstroma élére bevezetést irjon.

[3] V. ö. e sorok irójának munkáját: Martinovics és társainak összeesküvése. (Budapest, 1880.) 102. s kk. ll.

országnak tiz kerületre osztása alkalmával, a pécsi kerület főnökévé, királyi biztosává neveztetett ki.

Egy főur Hajnóczyhoz intézett levelében megütközését fejezte ki a fölött, mikép vállalhatott el Széchenyi Ferencz gróf »oly méltóságot, melyet az ország törvénye nem ismer«. És hozzáteszi: »Ha mint patrióta jár el, a kinek a törvény ád irányt, elmozdittatását várhatja; ha ellenben törvénytelenül és erőszakosan jár el, hazáját bántja meg és önmagának árt.«

A titkár főnökét, kétségkivül az ő utasitása szerint, azzal mentegette, hogy bécsi barátai biztosították, hogy a törvényekkel nem fog összeütközésbe jönni, és a hivatalt elfogadván, több jót tehet, mint azelőtt; tehát abban a meggyőződésben él, hogy hazafiatlan vagy törvénytelen cselekedetet nem követett el; ha pedig azért, mert kötelességét hiven teljesiti, hivatalától elmozdíttatnék, ezt dicsőségének tartaná. [1]

Azonban Ferencz gróf csakhamar meggyőződött arról, hogy hivatala összeütközésbe hozza őt hazája és nemzete iránt tartozó kötelességeivel. Elmozdittatását megelőzte lemondásával, melyet megrongált egészsége állapotával okolt meg; de Hajnóczy egyik leveléből tudjuk, hogy lelkének megzavart nyugalma, lelkiismeretének szava vezette e lépésre. [2]

[1] Ugyanott, 103—5. ll.

[2] Hajnóczy 1786 augusztus 29-ikén Bécsből a grófhoz irt evelében emliti: »Da es zu Euer Excellenz Gemüthsruhe nothwendig ist sich für diesmal von den Geschäften zu entfernen« — megnyugszik a lemondásban. (A levél a magyar nemz. múzeumban örök letéteményül elhelyezett családi levéltárban.)

Hivatalától 1786 augusztus 29-kén felmentetvén, a magánéletbe vonult vissza.

Már előbb fogott hozzá a magyar történelem irott emlékeinek gyüjtéséhez.[1] Ez irányban még nagyobb tevékenységet fejtett ki most, mikor hivatalos teendők idejét el nem foglalták; egyszersmind figyelemmel kisérte az ébredező magyar irodalmat, melynek munkásait bőkezü pártfogásában részesité.[2]

József császár halála után ujból megjelent a politikai küzdtéren. Az 1790/91-ik évi országgyülés tárgyalásaiban élénk részt vett, és határozottsággal mérsékletet párositva, müködött közre a trón és nemzet kibékitésének művében. 1792-ben ő vitte meg Nápolyba, az ország rendeinek megbizásából, a nápolyi királynak a magyar királyi koronázáson megjelenése alkalmából veretett emlékérmet.

Ezen utazás alkalmat nyujtott neki, hogy Olaszország műkincseivel és gyüjteményeivel megismerkedjék. Izlése nemesbedett, látóköre tágult; egyuttal előtérbe lépett lelkében hazája gyászos elmaradottságának

[1] Első nyomára Keler Gotfried történetbuvárnak 1785 deczember 5-ikén Bécsből hozzá irt levelében találunk, a melyből megtudjuk, hogy számára Keler másolásokat végezett. (A levél ugyanott.)

[2] A kassai »Magyar Múzeum« czimü folyóirat szerkesztői 1791 szeptember 21-ikén kelt tudósitásukban hirdetik, hogy a folyóiratot be akarták szüntetni, de Széchenyi Ferencz a kiadási költségek fedezésére ajánlkozott. Görög és Kerekes 1793 május 26-ikán hozzá intézett levelükben emlitik, hogy nápolyi utazása előtt »hazánk több tudósait ezer forintokat meghaladó summákkal felsegitette.« (A levél ugyanott.)

tudata, mely lesujtó hatást gyakorolt nemes szivére. Búskomorság tünetei jelentkeztek nála. Ezeknek forrását évtizedekkel utóbb nagy fia István jelölte meg. Atyja — ugymond — »nemzetünk alacsony létét gyászolta.« [1]

Szerencsére, bánata nem volt erőzsibbasztó, meddő hangulat. Ellenkezőleg, szülője lett annak az elhatározásnak, hogy hazája, nemzete műveltségi szinvonalának emelését életczélul tűzi ki.

Mig ezzel érzései nemességéről tett tanuságot, érzései magyarságára vet fényt az a meglepő mód, amint elhatározását megtestesité.

Nem etruszk vázák, római szobrok, renaissance-kori festmények gyüjtésére irányozta figyelmét: »alacsony létü nemzete« dicsőségesebb multjának emlékeiből összeállitandó gyűjteménynyel kivánta hazáját megajándékozni. Az a meggyőződés vezérelte, hogy a nemzeti öntudat alapjain kell a fensőbb műveltség épületének emelkednie.

Föladatát szabatosan formulázta. »Magyarországot és a hozzátartozó tartományokat illető nyomtatványok, kéziratok, érmek, rézmetszetü képek, czimerek és térképek« lehetőleg gazdag gyüjteményének létesitésére törekedett.

Evégből pénzáldozatot és fáradságot nem kimélt. A hazai gyüjtőktől, a külföldi könyv- és régiség-árusoktól összevásárolt mindent, a mi megszerezhető volt. Tevékenységének érdekes képét tárják föl a hozzáinté-

[1] A »Kelet népe« bevezetésében.

zett levelek (köztük nagyszámban Thiele Ábrahám hires lipcsei antiquarius levelei az 1789. évtől kezdve), melyeket gondosan megőrzött;[1] mig az ő levelei,[2] sajnos, csak kis részben maradtak ránk.

A gyüjtés gyorsan haladt előre. Az 1798-ik évben a magyarországi vonatkozású nyomtatványoknak olyan tekintélyes készlete állott nagyczenki kastélyában felhalmozva, hogy a »magyar könyvtár« (Bibliotheca Hungarica) bibliografiai pontossággal vezetett lajstromának kinyomatására gondolhatott. Hogy azt méltó módon vezesse be az európai könyvészeti irodalomba, egykori tanárát, Denis Mihályt, ekkor a bécsi udvari könyvtár igazgatóját kérte föl az előszó megirására. A tudós bibliografus a fölszólitásnak engedve, meleg elismeréssel halmozta el a főrangu gyüjtő áldozatkészségét, az eszmét melyet fölkarolt és az eredményt, melyet megvalósitásában fölmutatott.

A katalogus három kötetben látott napvilágot; a két első (1799-ben) a könyveket betürendben, a harmadik (1800-ban) szakok szerint összeállítva sorolja föl.[3]

A többi gyüjtemények lajstromának közzétételét

[1] Ezeket általa csoportositott 8 nagy fasciculusban a családi levéltár őrzi.

[2] Ezekből néhányat Sebestyén Gyula közlött a Magyar Könyvszemle 1891-ik évi folyamában.

[3] Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Pars I. Soprony, 1799. — Pars II. Ugyanott, ugyanakkor. — Index alter Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensos in scientiarum ordine distributos exhibens. Pest, 1800.

kénytelen volt későbbre halasztani; de ezt be nem várván, az 1802-ik év nyarán végrehajtotta szándékát.

Nemes egyszerüséggel fogalmazott kérvényben előterjeszté Ferencz királynak, hogy az általa »ifjuságától fogva meg nem szünő gonddal és nagy költséggel összeszerzett, Magyarországot és a hozzátartozó részeket közvetlenül vagy közvetve érdeklő gyüjteményeket az országnak, mely neki a megszerzésre az eszközöket nyujtotta« felajánlani, s ezentul is, mig él, a maga költségén gyarapitani óhajtja.

Ezekután a következő kéréseket adja elő.

Az »intézet« (institutum) a nádor főfelügyelete alá helyeztessék; a »múzeum« felügyelője, a Széchenyi-család legmagasabb rangu tagjának hármas jelölése alapján, a helytartó-tanács által neveztessék ki, és az egyetemi vagy tanulmányi alapból nyerje fizetését.

Végre a gyüjteményeket befogadó teremben a következő feliratot kivánta alkalmaztatni: »II. Ferencz császár, Magyarország királya és József főherczeg nádor idejében a Széchenyi grófok családjának magyar könyvtára a hazának szenteltetett 1802.« Ezt a kivánságát jellemző módon okolja meg: »A folyamodót őseinek élő példája késztette utánzásukra, a király és az ország javának előmozditására. Szintugy erre unokáinak ösztönül szolgálhat ez a felirat, amelyben nehogy hiu dicsvágygyal vádoltassék, a saját keresztnevét mellőzi.«

Miután a helytartó-tanács és az udvari kanczellaria a királyi jóváhagyást kieszközölték, Széchenyi Ferencz 1802 november 25-ikén kiállitotta az ado-

mány-levelet, a melyet a következő napon keltezett királyi diploma a szentesitéssel ellátott.

Német nyelven vezetett naplójába »a nemzet« részére történt adományozás tényét három sorban iktatta be, a következő fohászszal:

»Adja Isten, hogy a gyüjteményeket utódaim boldogulásukra használják föl, s azok által buzditva, az állam jó és ügyes polgáraivá, hü alattvalókká váljanak.«[1]

Széchenyi Ferencznek a múzeum alapitására vonatkozó naplóbejegyzése.

Az országnak felajánlott gyüjtemények 11,884 nyomtatott munkából, 1152 kéziratból, 2623 éremből, 2019 nemesi czimerből és 142 kötetbe foglalt térképekből s rézmetszetekből állottak. Az 1803-ik év elején szállittattak Pestre, a hol ideiglenesen a pálosok kolostorában (a mai központi papnevelő-intézet épületében) helyeztettek el, és a könyvtár őrévé kinevezett Brassói Miller Jakab Ferdinánd által rendeztettek. A ren-

[1] Hasonmásban közöljük itt Széchenyi Ferencznek a múzeum alapitását megörökítő naplóbejegyzését. A napló eredetijét a családi levéltár őrzi.

dezés még ez évben befejeztetvén, a könyvtár deczember 10-ikén ünnepélyesen átadatott a közhasználatnak.

Ugyanezen évben az alapitó a könyvtár lajstromát, melyet az 1798 óta gyüjtött könyvkészletről szóló ujabb két kötettel kiegészitett,[1] megküldötte az ország egyházi és világi hatóságainak, a főpapoknak, főuraknak, számos hazai tudósnak és irónak, külföldi uralkodóknak, könyvtáraknak és tudósoknak, levél kiséretében, a melyben a gyüjteményeknek az ország részére történt átengedését is jelentette.

Ezzel alkalmat nyujtott a nemzet örömének és hálájának lelkes megnyilatkozására. A válasziratok tanuságot tesznek arról, hogy a nemzet minden rétegében kellően felfogták a megalapitott intézet jelentőségét és méltányolták az attól várható közművelődési hatást.[2]

Ez a hatás szembetünő kifejezést talált abban, hogy hatóságok és magánosok vetélkedve iparkodtak a gyüjtemények gyarapitásához járulni. Az alapitó a maga részéről mindent megtett, hogy ezt az érdeklődést és áldozatkészséget éleszsze. Minden ajándékot, bármily jelentéktelen volt, s jött légyen bár a legszerényebb állású személytől, lekötelező köszönő levélre méltatott.

[1] Catalogus Bibliothecae Hungaricae Nationalis Széchenyianae. Supplementum I. Pozsony, 1803. — Index alter libros Bibliothecae Hungaricae Széchenyianae Regnicolaris Supplemento I. comprehensos, in scientiarum ordines distributos exhibens. Pozsony, 1803.

[2] A köszönő iratok gyüjteménye a magyar nemzeti múzeum könyvtárában őriztetik.

Két példát hozok fel. 1804 ápril 17-ikén Mátyás Józsefhez igy ir:

»Bizodalmas jó uram!

Az úrnak kézirásban hozzám küldött munkáit betses ajándékul és szivessen veszem. Hogy azokat méltónak tartom, hogy a nemzeti buzgóság oltárán jeleljék szerzőjöket mindaddig, amég tsak az irigy változandóság azt másképpen nem rendeli, azzal kivánom megmutatni, hogy a könyvtáromhoz tartozó kézirásoknak nemsokára kinyomtatandó lajstromába be fogom iktattatni; megemlékezvén azonban róla, hogy az ajándék és kitől légyen. Vajha ezen egyedül a Haza ditsőitésére tzélozó intézetem szolgállyon arra, hogy szép gyüjteményünket tehettségek szerént szaporittani több más hazafiaink is ösztönöztessenek.«

Ugyanazon év november 13-ikán két debreczeni tógátus deákot a következő sorokkal tisztel meg:

»Kedves hazánkfiaim!

Különös örömmel és köszönettel vettem kegyelmeteknek hozzám utasitott mappájokat, mellyekkel engemet ajándékozának. Én azokat, mint nyilvánságos, a rézmetzésben eddig tett előmeneteleknek jelét tekintvén, illendőnek tartottam ezen uj magyar szüleményt a nemzeti könyvtárnak által adni, és annak lajstromában beiktattatni; reméllvén, hogy ezen szép igyekezeteket még tovább is az édes hazánknak hasznára és a nemes oskolájuknak dicsőségére forditani fogják.«

Az intézet népszerüsége csakhamar azt az óhajtást ébresztette föl és tette általánossá, hogy régiségtárral, képtárral és természetrajzi gyüjteményekkel kiegészittetvén, önálló épületben helyeztessék el.

Az evégből József főherczeg nádor megbizásából, Miller Jakab Ferdinándtól kidolgozott tervrajz bemutattatott az 1807-ik évi országgyülésnek. A múzeum felállitása elvben kimondatott a XXIV. törvényczikkelyben, mely Széchenyi Ferencz alapitványáról alkottatott:

»Az ország karai és rendei hálás érzéssel ünnepelik gróf Széchenyi Ferencz királyi főkamarásmester bőkezüségét és a közjó emelésére czélzó igyekezetét, mely szerint dicső emlékü őseinek nyomaiba lépve, nagy gonddal és költséggel egybegyüjtött gazdag és válogatott könyvtárát, ritka érmekből, előkelő családok czimereiből, térképekből, arczképekből és kéziratokból álló gyüjteményeit a magyar nemzetre teljes joggal átruházta, s ezzel a felállitandó magyar nemzeti múzeum alapját dicséretes buzgósággal megvetette. Ennek az utánzásra méltó ténynek, hogy emlékezete az ország törvénykönyvében is megmaradjon, ő felsége kegyes engedelmével, az ország karai és rendei beczikkelyezését határozták el.«

A következő évben tartott országgyülés VIII. czikkében a létesitendő múzeum ügyeinek intézését közvetlenül a nádorra bizta; Grassalkovics herczegnek a múzeum épületére felajánlott telekért[1] az

[1] Ez a hatvani-utczai telek 1813-ban 95,000 forintért adatott el.

ország háláját fejezi ki, és múzeumi alap létesitésére országos gyüjtést rendel el.

Legelőször fordultak ez alkalommal kultúrai czél érdekében a nemzet áldozatkészségéhez. Az eredmény meglepő volt. Négy év alatt közel félmillió forint gyűlt egybe. Ekképen lehetővé vált már 1810-ben külön régiségtár és »természettár« megnyitása, két őr alkalmazásával.

Ezen eredmény az alapitó buzgóságát is élesztette és ujabb adományokra ösztönözte.

1807-ben közzétette a »Széchenyi-nemzeti-intézet« éremgyüjteményének a tudós Schönwisner által szerkesztett lajstromát, rézmetszetü táblákkal, három kötetben, melyhez három évvel utóbb egy pótlék-kötet csatlakozott.[1]

Szintén 1807-ben a könyvtár ujabb szerzeményeinek lajstromát adta ki egy kötetben;[2] nyolcz évvel utóbb pedig a kéziratok tüzetesen kidolgozott lajstromát négy kötetben.[3]

Az összesen tizenöt kötetre terjedő lajstromok ezen sorozata oly kiadványt képez, mely az akkori bibliografiai és numismatikai tudomány szinvonalán

[1] Catalogus nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pest, 1807. —Appendix ad catalogum nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pest, 1810.

[2] Catalogus Bibliothecae Hungaricae Széchenyiano Regnicolaris. Supplementum II. Soprony, 1807.

[3] Catalogus Manuscriptorum Bibliothecae Nationalis Hungaricae Széchenyiano Regnicolaris. Soprony, 1815.

állott, és a melyhez a tartalom gazdagságára és tudományos értékére nézve hasonlót ezen a téren azóta sem voltunk képesek felmutatni.

Egyidőben a »magyar könyvtárral«, Széchenyi gróf a külföldi irodalmak régi és uj termékeinek összeszerzésére is kiterjesztette igyekezeteit. Az 1818. évben 9206 kötetből és 6000 darab rézmetszetből s térképből álló (akkor 34,000 pengő forintra becsült) készlettel rendelkezett, melyet szintén az országos intézetnek ajándékozott, oly kikötéssel, hogy mint »segéd-könyvtár« külön kezeltessék, oly czélból, hogy a nemzeti nyelv és irodalom, történelem és régiségtan művelőit az európai tudományosság kincseinek értékesitésére ösztönözve, a nemzeti elfogultság és egyoldaluság veszélyeitől megóvja.

Ezzel méltó módon tetőzte be művét. Azzal a megnyugvással, melyet a kitüzött feladat sikeres megoldásának tudata kölcsönöz, mondhatott le a könyvgyüjtés folytatásáról, amikor veszélyes szivbaj elhatalmasodása tétlenségre kárhoztatta, s várhatta be a halált, mely 1820 deczember 20-ikán nyitotta meg nemes lelke előtt az örökkévalóságot; mig emlékére hazájában el nem muló dicsőség várakozott, melyet el nem homályosit az a fény sem, mely fiának még nagyobb alakját veszi körül.

Beteljesedett az, amit neki báró Alvinczi József táborszernagy, a Napoleon ellen viselt háboruk hirneves vezére, 1803-ban irt köszönő levelében[1] megjósolt:

[1] A levél a magyar nemzeti múzeum könyvtárában.

»Excellencziádnak nagytevőségét – irta e levélben — hogy tudniillik sok nyughatatlan törődésekkel és számos költségekkel egybeállitott magyar könyvesházát hazánknak ajándékozni méltóztatott, mind az mostani, ugy az jövendő magyarok örökös háladással üdvezleni kötelesek, melyben, esmérvén nemzetem szivét, tudom, soha hiba nem lészen.«

F. V.

A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK
ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGE.

(BUDAPEST, VIII., MAGYAR NEMZETI MÚZEUM.)

FŐFELÜGYELŐ:

FRAKNÓI VILMOS
arbei vál. püspök.

FŐFELÜGYELŐ-HELYETTES:

SZALAY IMRE
a magyar nemzeti múzeum igazgatója.

FELÜGYELŐK:

FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ
egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

HAMPEL JÓZSEF
egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

HORVÁTH GÉZA
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

KAMMERER ERNŐ
országgy. képviselő,
az országos képtár kormánybiztosa.

KRENNER JÓZSEF
egyetemi tanár,
magyar nemzeti múzeumi igazgató-őr.

RADISICS JENŐ
az orsz. magy. iparműv. múzeum igazgatója.

TITKÁR:

SCHÖNHERR GYULA
a magy. nemz. múzeum levéltárnoka.

zett levelek (köztük nagyszámban Thiele Ábrahám hires lipcsei antiquarius levelei az 1789. évtől kezdve), melyeket gondosan megőrzött;[1] mig az ő levelei,[2] sajnos, csak kis részben maradtak ránk.

A gyüjtés gyorsan haladt előre. Az 1798-ik évben a magyarországi vonatkozású nyomtatványoknak olyan tekintélyes készlete állott nagyczenki kastélyában felhalmozva, hogy a »magyar könyvtár« (Bibliotheca Hungarica) bibliografiai pontossággal vezetett lajstromának kinyomatására gondolhatott. Hogy azt méltó módon vezesse be az európai könyvészeti irodalomba, egykori tanárát, Denis Mihályt, ekkor a bécsi udvari könyvtár igazgatóját kérte föl az előszó megirására. A tudós bibliografus a fölszólitásnak engedve, meleg elismeréssel halmozta el a főrangu gyüjtő áldozatkészségét, az eszmét melyet fölkarolt és az eredményt, melyet megvalósitásában fölmutatott.

A katalogus három kötetben látott napvilágot: a két első (1799-ben) a könyveket betürendben, a harmadik (1800-ban) szakok szerint összeállítva sorolja föl.[3]

A többi gyüjtemények lajstromának közzétételét

[1] Ezeket általa csoportositott 8 nagy fasciculusban a családi levéltár őrzi.

[2] Ezekből néhányat Sebestyén Gyula közlött a Magyar Könyvszemle 1891-ik évi folyamában.

[3] Catalogus Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Pars I. Soprony, 1799. — Pars II. Ugyanott, ugyanakkor. — Index alter Bibliothecae Hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensos in scientiarum ordine distributos exhibens. Pest, 1800.

kénytelen volt későbbre halasztani; de ezt be nem várván, az 1802-ik év nyarán végrehajtotta szándékát.

Nemes egyszerüséggel fogalmazott kérvényben előterjeszté Ferencz királynak, hogy az általa »ifjuságától fogva meg nem szünő gonddal és nagy költséggel összeszerzett, Magyarországot és a hozzátartozó részeket közvetlenül vagy közvetve érdeklő gyüjteményeket az országnak, mely neki a megszerzésre az eszközöket nyujtotta« felajánlani, s ezentul is, mig él, a maga költségén gyarapitani óhajtja.

Ezekután a következő kéréseket adja elő.

Az »intézet« (institutum) a nádor főfelügyelete alá helyeztessék; a »múzeum« felügyelője, a Széchenyi-család legmagasabb rangu tagjának hármas jelölése alapján, a helytartó-tanács által neveztessék ki, és az egyetemi vagy tanulmányi alapból nyerje fizetését.

Végre a gyüjteményeket befogadó teremben a következő feliratot kivánta alkalmaztatni: »II. Ferencz császár, Magyarország királya és József főherczeg nádor idejében a Széchenyi grófok családjának magyar könyvtára a hazának szenteltetett 1802.« Ezt a kivánságát jellemző módon okolja meg: »A folyamodót őseinek élő példája késztette utánzásukra, a király és az ország javának előmozditására. Szintugy erre unokáinak ösztönül szolgálhat ez a felirat, amelyben nehogy hiu dicsvágygyal vádoltassék, a saját keresztnevét mellőzi.«

Miután a helytartó-tanács és az udvari kanczellaria a királyi jóváhagyást kieszközölték, Széchenyi Ferencz 1802 november 25-ikén kiállitotta az ado-

gyományozta mintegy 30,000 kötetre menő könyvtárát. A karok és rendek annak átvételével s felállitásával Szontágh Dánielt, a vármegye első aljegyzőjét bizták meg. Szontágh a könyveket Alsó-Kubinba hozatván, azokat a megye által kibérelt könyvtári helyiségben felállitotta, s 1-től 20,000-ig menő folyószámmal ellátva katalogizálta. A szabadságharcz leveretése után következő években, mivel a könyvtárt a kormány, mint közvagyont, Alsó-Kubinból el akarta vinni, egy könyvtári részvénytársaság alakult Szontágh vezetése alatt, a mely a megyétől a könyvtárt átvette s annak érdekében meglehetős nagy tevékenységet fejtett ki. Ezen időben jelentek meg Szontágh tollából a Pesti Napló és Vasárnapi Ujságban a könyvtárt ismertető közlemények; neki köszönhető az is, hogy a M. Tud. Akadémia megküldötte (s ma is küldi) dijmentesen összes kiadványait. Az alkotmány visszaállitásakor ismét a megye tulajdonába ment át a könyvtár s vezetését a megye kebeléből kiküldött bizottság vette át. A könyvtárnoki állás javadalma azonban oly csekély volt, hogy az állást szakértelem nélküli öreg tisztviselők töltötték be, a kik a könyvtárnoki teendőket mellékesen végezték; két év óta a levéltárnoki és könyvtárnoki állások egyesittettek s Kubinyi Miklós könyvtári elnök fáradozik azon, hogy a könyvtár alkalmasabb helyen helyeztessék el s rendeztessék. A könyvtár részben már átszállitva s rendezve van a székházban levő uj könyvtári helyiségben. A rendezési munkálatok tervszerű meginditására a vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1899. évi állami javadalomból 800 koronát engedélyezett.

A könyvtár jellege általános. Mivel a könyvtári alap a leégett vármegyei székház felépitésére fordittatott, jelenleg igen csekély vagyona van s ennek folytán a könyvtár az akadémiai kiadványokon kivül csak csekély mértékben szaporodik.

Állománya 38,908 kötet (ezek között 17 ősnyomtatvány, 11 drb régi magyar nyomtatvány) és 137 kézirat 4 teremben elhelyezve, 8—10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és betürendes katalogusa van.

Naponkint 9—12 óráig nyitva van minden Alsó-Kubinban állandó lakással biró egyén számára, ki 4 kor. biztositékot tesz le. Kikölcsönzésnél ugyanannyi biztositékot kell letenni.

Pázmány Lajos, Az árvamegyei Csaplovits-könyvtár szabályzata 1840-ből. (Magyar Könyvszemle 1899. évf.)

A felügyeleti és intézkedési jogot a törvényhatósági bizottság kebeléből választott könyvtári bizottság gyakorolja.

Könyvtárnok: Pázmány Lajos.

A m. kir. áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Az iskolával egyidejüleg, 1888-ban alapíttatott. Fejlesztésében az az elv irányadó, hogy idővel külön ifjusági s külön tanári általános szakkönyvtár lehessen belőle.

Állománya 366 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van minden szombaton 12—1-ig egy hétre.

Könyvtárnok: Mészáros Sándor.

ALSÓ-LENDVA. (Zala várm.)

Az állami polgári fiúiskola könyvtára.

A könyvtár alapja már az intézet megnyitási évében, 1872-ben vettetett meg könyvkereskedők és egyes tanügybarátok adományaival. Ily adományozások a későbbi években is történtek, ugy hogy a könyvtár 242 kötetnek adományozás folytán jutott a birtokába; a többi a tandijból szereztetett be.

Állománya 663 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A könyvtárt csak a tantestület tagjai használhatják.

Évi javadalmazása ez idő szerint 216 kor., melyet a befolyó tandijból a m. kir. vallás- és közokt. minisztérium engedélyez.

Könyvtárnok: Kiss Dénes, igazgató.

ALVINCZ. (Alsó-Fehér várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1720 körül keletkezett. Jelenleg rendezés alatt áll.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 586 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: P. Grand Konrád házfőnök.

ANDOCS. (Somogy várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1718-ban keletkezett.

Állománya 1049 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

ARAD.

Az állami főreáliskola könyvtára.

Az intézet felállitásakor (1874-ben) keletkezett. Két csoportra oszlik, u. m. a tanári és az ifjusági könyvtárra, melyek egymástól függetlenül kezeltetnek.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2005 kötet, a tanári tanácskozó-teremben elhelyezve. Czédula- és leltár-katalogusa van.

Tulnyomólag a tanárok használják. Kikölcsönzés van valamely tanár felelőssége mellett. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a vallás- és közokt. miniszter engedélyez az évi 2000 kor. tanszer-átalányból.

Könyvtárnok: Laukó Albert tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1778 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Hetenként egyszer van nyitva, de a könyvek csak otthoni használatra adatnak ki.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet beiratkozás alkalmával a tanulóktól szedett könyvtárdijból födöznek.

Könyvtárnok: Polgár János.

A kir. főgimnázium könyvtára.

A könyvtár a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumnak 1873. évi 15,832. sz. a. rendeletével keletkezett. Három,

külön kezelés alatt álló könyvtárt foglal magában. Ezek: a tanári könyvtár, az Orczy-Vásárhelyi könyvtár és az ifjusági könyvtár. Az Orczy bárói család könyvtára, (Orczy László és a két Lőrincz gyüjtése) és a Vásárhelyi család által a városnak ajándékozott könyvgyüjtemény 1873-ban Arad város ajándékából került az intézet tulajdonába. Azóta rendezetlenül állt, mignem a m. kir. vallás és közokt. miniszterium 1899-iki 8489. sz. rendeletével Kara Győzőt bizta meg a rendezéssel és egyuttal a könyvtár őrévé tette. Az ifjusági könyvtár alapját az a csekély számu ifjusági irat képezte, melyet az intézet 1873-ban addigi vezetőitől, a minoritáktól vett át, és évenkint a beiratások alkalmával fejenkint fizetett dijból gyarapitott. Ujabb időben az inkább tanárok számára való müvek e könyvtárból a tanáriba tétettek át, egyrészt azért, hogy a szük helyiségben az ujabb és ujabb beszerzések helyet nyerjenek; másrészt pedig, hogy a kiválóan ifjak számára irt könyvek több példányban szereztetvén meg: a rendszeres olvasmány kezdetét vehesse.

a) Az Orczy-Vásárhelyi könyvtár.

Állománya körülbelül 25,000 kötet, (ezek között 15 ősnyomtatvány, meglehetős számmal régi magyar nyomtatvány) és sok kézirat egy teremben elhelyezve.

Könyvtárnok: Kara Győző.

b) Tanári könyvtár.

Állománya 3283 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa van.

A tanári kar számára naponkint 8—12-ig nyitva van. Kikölcsönzés van. Idegenek csakis intézeti tanár jótállása mellett kaphatnak könyveket.

Évi javadalmazása 900 kor., melyet a Bibics alapból kap.

Himpfner Béla, Az aradi kir. főgimnázium története. (Arad, 1896.) — Rieger Imre, Az aradi kir. főgymnasium tanári könyvtárának 1897. deczember 31-én lezárt alapleltára. (Arad, 1898.)

Könyvtárnok: Rieger Imre.

c) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3936 kötet. Czédula és betürendes katalogusa van. Jövő iskolai évtől kezdve nyomtatott is lesz.

Hetenkint kétszer nyitva van. Minden tanuló két hétre kap 1—4 kötet könyvet.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., a beiratás alkalmával a tanulóktól szedett 1 kor. 60 fillérnyi könyvtárdijból.

Könyvtárnok: Kövesdi Ignácz.

A Kölcsey-egyesület múzeuma és könyvtára.

Az egyesület keletkezésekor, 1879-ben alapittatott és nyilvános könyvtár létesítésén, valamint a vármegyére vonatkozó régiségek, ethnografiai és természetrajzi tárgyak összegyüjtésén kivül 1891 óta főleg az 1848/49-iki szabadságharcz ereklyeinek összegyüjtését tüzte ki feladatává. Az ereklyemuzeum zömét a Lévay Henriktől ajándékozott gyüjtemény, és a Csányi László-féle levéltár képezte, mely utóbbi vétel utján jutott az egyesület birtokába. A régiségtár gyarapodása csak ujabban vett nagyobb lendületet. A könyvtár évről-évre hol ajándékok, hol az egyesület részéről engedélyezett kisebb-nagyobb összegen vásárolt könyvekkel gyarapodott. Birtokába jutott később Pálfy Sándor, aradi volt ügyvéd körülbelül 400 kötetnyi könyvtára és az aradi irók és hirlapirók feloszlott körének vagy 150 kötetnyi könyvtára. A gyüjtemények a városi szinház bérházában vannak elhelyezve. 1897-ben vette meg az egyesület az Atzél Péter-féle 12,000 kötetre becsült könyvtárt, mely raktározottan hever s csak akkor fog rendeztetni, ha az erre szükséges költségek meglesznek. Az állam 1898-ban a pécskai östelep felkutatására 600 koronát, 1899-ben az ásatások folytatására 600, az Atzél-könyvtár rendezésére 1000 koronát engedélyezett az egyesületnek, mely gyüjteményeit 1898 decz. 2-ikán a múzeumok és könytárak orsz. főfelügyelősége ellenőrzése alá helyezte. 1899 febrnár havában az egyesület időleges kiállitásban mutatta be legujabban szerzett 1848/9-iki emléktárgyait.

Az ereklyemúzeum és régiségtár állománya mintegy 12,000 kézirat és irat és 2000 emléktárgy; 300 drb régiség és nagyobb éremgyüjtemény, mely még nincs leltározva, 8 teremben elhelyezve.

A könyvtár állománya 4268 kötet továbbá a 12,000 kötetre becsült Aczél Péter-féle könyvtár, mely még eddig feldolgozatlan; a városi elemi leányiskola egy termében van elhelyezve.

Alapleltára van. A könyvtár katalogusa a könyvtár rendezésével egyidejüleg munkába van véve.

A gyüjtemények naponkint megtekinthetők. A könyvtár hetenkint háromszor (hétfőn, csütörtökön és pénteken) van nyitva.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet az egyesületi pénztártól kap.

A Kölcsey-egyesület évkönyve. I—VI. évf. (Arad, 1884—89.) — Az aradi Kölcsey-egyesület alapszabályai. (Arad, 1894.) — Somogyi Gyula, Az aradi Kölcsey-egyesület története. (Az évkönyv VII. kötete. Arad, 1896.) — Az aradi Kölcsey-egyesület könyvtárának czimjegyzéke. 1897. (Arad, 1899.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: Kara Győző, társ. titkár, kir. főgimn. tanár.

A minorita rendház könyvtára.

Állománya mintegy 5000 kötet, 2 teremben elhelyezve.
Leltára van.
Csak a rend tagjai használják.

Lakatos Ottó, Arad város története. (Arad, 1881.)

A városi kereskedelmi akadémia (felső keresk. iskola) könyvtára.

Keletkezett 1885-ben s 1892-ig az ifjusági könyvtárral együtt kezeltetett. Katalogusa 1896-ban jelent meg.

Állománya 725 kötet, 1122 drb térkép és egy éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 4—600 kor., melyet a keresk. akadémiai alapból kap.

A felügyeleti és intézkedési jogot a tanártestület javaslata mellett a városi felügyelő-bizottság gyakorolja.

Könyvtárnok: Varga Imre, tanár.

A városi polgári iskola könyvtára.

Az iskola alapitásától, 1872-ik évtől kezdve gyarapodik, kisebb ajándékozásokat leszámitva, tisztán a rendes évi jövedelemből.

Állománya 2953 kötet és 1 kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolafôntartótól, részben a tanulóktól beiráskor szedett 40 fillérnyi dijakból kap.

ARANYOS-MARÓT. (Bars várm.)

Bars vármegye múzeuma.

A vármegye törvényhatósági bizottsága 1891 decz. 17-én kelt elhatározásával a területén található történeti és régészeti emlékeket a vármegye közönségének oltalma alá helyezte és állandó múzeum szervezését kimondva, annak alapjára 2000 koronát szavazott meg. Ez összeg azóta adományokból 3568 koronára emelkedett. Az eddig összegyüjtött múzeumi anyag ideiglenesen a vármegye székházában van elhelyezve; végleges elhelyezése és nyilvánossá tétele a székház kibővitésével áll kapcsolatban. Az állam részéről 1898-ban 400 kor. segélyben részesült, melynek elfogadásával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát.

Állománya mintegy 1800 régiség és 400 kötet könyv.

Múzeumi őr: Sefcsik Béla várm. levéltárnok.

ASZÓD. (Pest várm.)

Az ág. ev. algimnázium könyvtára.

Az aszódi ev. alesperesség (decanatus) tanitói könyvtárának s a czinkotai kerület könyvtárának egyesitéséből keletkezett és magánosok adományaiból gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1938 kötet, két teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és tárgyi katalogusa van.

A könyvtár helyisége egész napon nyitva van. Kikölcsönzés van idegenek részére is, biztosíték mellett.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Dévény József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 545 drb.

Leltára van.

A m. kir. javitó-intézet tiszti és ifjusági könyvtára.

Állománya 514 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

A könyvtárnoki teendők végzésével mindig az intézeti családfősegéd van megbizva.

ATTALA. (Somogy várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

A plébánosok után maradt könyvekből keletkezett. Szabó Vilmos plébános († 1896 ápril 5.) 483 kötettel gyarapitotta.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 819 kötet.

Szakok szerinti czédula-katalogusa van.

BAJA.

A cziszterczi-rendi főgimnázium könyvtára.

A cziszterczi-rend a főgimnáziummal 1879-ben vette át az államtól. Akkor a tanári és ifjusági könyvtár még nem volt szétválasztva és 1007 műből állott. Azóta a két könyvtár szét van választva s a tanári könyvtár a czisztercziek rendházában, az ifjusági a főgimnáziumban nyert elhelyezést. Mindkét könyvtár katalogusa az 1893/94. évi iskolai értesitőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5072 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a zirczi apátságtól kap.

A felügyeleti jogot a magyarországi cziszterczi-rend zirczi apátja gyakorolja.

Könyvtárnok: Székely Károly.

b) **Ifjusági könyvtár.**

Állománya 538 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és szakkatalogusa van.

Az ifjuság számára kéthetenkint van nyitva, a mikor két heti használatra kapnak könyveket.

BAKONYBÉL. (Veszprém várm.)

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend bakonybéli apátságának könyvtára.

Midőn a tanárképzés részben ott történt, akkor rendszeres módon történt a különféle szakoknak megfelelőleg a munkák beszerzése, a mi megszünt a tanárképzés Pannonhalmára vitt központositásával.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4—5000 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Csak a rendtagok használhatják.

A felügyeleti és intézkedési jogot a pannonhalmi főapát gyakorolja.

Brunner Sebastian, Ein Benedictiner-buch. (Würzburg, 1881.) Ebben: Labach Berthold, Martinsberg, Erzabtei in Ungarn mit Bakonybél, Dömölk und Tihany.

Könyvtárnok: Bálint Vérancz.

BALASSA-GYARMAT. (Nógrád várm.)

Nógrád vármegye múzeuma.

Nógrádmegyében 1891-ben alakult egy múzeum-társulat, mely feladatává tette összegyüjteni mindazt, a mi történelmi, régészeti, természet- vagy néprajzi tekintetben a vármegyére vonatkozik. A kezdeményező, Nagy Iván, előbb mint a társulat titkára, utóbb mint a múzeum igazgatója, szép eredménynyel buzgólkodott e czél megvalósitása érdekében. Egyesek adományából tekintélyes régiséggyüjtemény jött létre; a könyvtár is szépen szaporodott. Szontagh Pálnak jobbára szépirodalmi és

történelmi munkákból álló adománya, a Ghyczy-könyvtárból eredő anyag és más adományok a könyvtár anyagát mintegy 7500 kötetre gyarapitották. A társulat a vármegye szomszédságában nagy terjedelmü telket szerzett meg a múzeum számára, és e telken levő ház emeletjén helyezte el gyüjteményeit. A vármegye 1896-ban 20,000 koronát szavazott meg uj múzeumi épület emelésére, a mi annál szükségesebb, mert az 1898-ban elhunyt Nagy Iván mintegy 5000 kötet könyvből, 100-on felüli kéziratból, 500 rézmetszetből és apró nyomtatványokból álló könyvtárát az egyesületnek hagyta és e becses anyagot ez idő szerint, hely hiánya miatt, még nem lehetett átvenni.

A gyüjtemények állománya mintegy 5000 drb tárgy és 10,000 kötet könyv.

Megtekinthetők vasárnaponkint d. u. 2—4-ig.

A könyvtár használata még nincs szabályozva.

Múzeumi igazgató: Wagner István

A polgári iskola könyvtára.

Az iskola keletkezésével egyidejüleg, 1875-ben alapittatott.

Állománya 2248 kötet. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Az iskolai könyvek naponkint, a szépirodalmi munkák minden szombaton adatnak ki a könyvtárból. Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolaszéktől kap.

Könyvtárnokok: Mitsky Aladár, tanár, Steierleinné Lassner Gizella, tanitónő.

BALATON-FÜRED. (Zala várm.)

Az Erzsébet szeretetház könyvtára.

Keletkezett 1870-ben.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 972 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportositott katalogusa van.

Könyvtárnok: Molnár Antal tanitó.

BALÁZSFALVA. (Alsó-Fehér várm.)

A gyulafehérvári és fogarasi főegyházmegye könyvtára.

Keletkezett a XVIII. század közepén, mint a balázsfalvi bazilita szerzetesek kolostorának könyvtára. Az 1848/49-iki események alatt a könyvtárnak egy tekintélyes része elpusztult; 1851-ben rendbe hozatva, mint főegyházmegyei könyvtár nyert uj szervezetet. Azóta Siulutiu († 1867.) és Váncsa († 1892.) érsekek könyvtáraival, továbbá Papfalvi († 1892.), Micu († 1895.) és dr. Grama († 1896.) balázsfalvi kanonokok könyvtárainak egy-egy részével gyarapodott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5727 kötet és 103 kézirat, két teremben elhelyezve.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Könyvek külső használatra kikölcsönöztetnek.

Évi javadalmazása a balázsfalvi Siulutiu-féle alapitványból 120 kor.

Könyvtárnok: dr. Marcu Izidor.

BARS-SZENTKERESZT. (Bars várm.)

A beszterczebányai püspökség könyvtára.

Zerdahelyi Gábor beszterczebányai püspök e század elején állitólag mintegy 6000 kötetből álló s igy a mai állományt fölülmuló magánkönyvtárával vetette meg alapját.

Állománya mintegy 5000 kötet könyv s több száz kézirat, levéltárral együtt két teremben elhelyezve.

Különösebb érdekességei Veresmarty Mihály és Gyöngyösi István eredeti kéziratai.

Csontosi János. A bars-szent-kereszti püspöki könyvtár kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

BARTFA. (Sáros várm.)

A m. kir. áll. gimnázium könyvtára.

A könyvtárt az intézet 1896-ban vette át a két évvel előbb már megszünt városi róm. kath. (IV. oszt.) gimnáziumtól, mely a Szent Ferencz-rendiek vezetése alatt állott. A tanári könyvtár az átvételkor 398 munkát tartalmazott, 580 darabban; az ifjusági könyvtár mintegy 200 elavult, félig hasznavehetetlen darabból állott. Az ezt megelőző időből adatok nincsenek.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 783 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Czédula és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása körülbelül 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: dr. Vas Antal id. igazgató.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 295 kötet. Czédula és betürendes (csoportok szerint rendezett) katalogusa van.

Évi javadalmazása, melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap, változó.

Könyvtárnok: Mikó Pál dr. gimn. tanár.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

A bártfai Szent-Egyed templom könyvtára valószinüleg a XIII. sz. végén keletkezett. 1460-ból maradt fenn első könyvlajstroma, mely harmincz kötetről számol be. Nagyobb mértékben legelőször 1488-ban gyarapodott a Grolok testvérek hagyatékából. A XV. sz. végén vagy a XVI. sz. elején készült a könyvtárnak maig épen maradt müvészi becsü szekrénye. A XVI. sz. elején a könyvtár Georgius Petri és Blutfogel Boldizsár bártfai presbiterek könyveivel gyarapodott, s ugyane század derekán névleg városi nyilvános könyvtárrá lett. A XVII. századtól kezdve a könyvtár folytonosan pusztult s mindössze 75 kötet nyomtatott mü és néhány kézirat maradt meg belőle

napjainkig. Ez a kis gyüjtemény jelenleg is a plébánia templom sekrestyéjében őriztetik.

Myskovszky Viktor, Bártfa középkori müemlékei (Budapest, 1879.) — Ábel Jenő, A bártfai Szent-Egyed templomának könyvtára. (Budapest, 1885.)

BECZKÓ. (Trencsén várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár 1696-ban keletkezett, egyidejüleg a kolostorral. A rend tehetségéhez képest folyton fejleszti s a szerzetbeliek halála után fenmaradt könyvek szintén a könyvtárba tétetnek át.

Állománya 2300 kötet (ezek között 3 ősnyomtatvány) egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei egy csinos héber betükkel irott »Das neue Testament« czimü kézirat az 1537. évből, továbbá régi magyar nyomtatványok az 1574., 1616., 1626., 1643., 1659., 1685., 1689., 1691., 1710. évekből. Tárgyi katalogusa van.

A könyvtárba a könyvtárnok tudta és engedélye nélkül nem szabad senkinek bemenni. A szerzetbelieknek könyvek téritvény mellett adatnak ki. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Hunka Emmanuel házfőnök.

BELÉNYES. (Bihar várm.)

A gör. kath. főgimnázium könyvtára.

1829-ben keletkezett, midőn Vulkán Sámuel nagyváradi görög kath. püspök az általa alapitott gimnáziumot egyszersmind kisebbszerü könyvtárral is ellátta. Gyarapodását egyrészt az intézetnél müködött tanároknak köszönheti, kik kis könyvtáraikat az intézetnek hagyták. Növelték még Horváth Mihály, róm. kath. plébános és Vulcan József adományai; s végül a tanévenkint eszközölt beszerzések a fölvételi dijakból. Ujabban a vall. és közokt. m. kir. miniszter, Szabó Ferencz németeleméri róm. kath. plébános, továbbá a magyar tud. s a bukaresti román akadémia ajándékoztak könyveket. A gyarapodásról 1890/91-től az évi értesitők számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6819 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a felvételi dijakból kap.

Istoria gymnasiului gr. cath. de Belus. (Belényes, 1896.)

Könyvtárnok: dr. Csighi Antal.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1440 kötet.
Leltára van.

BEREGSZÁSZ. (Bereg várm.)

A kir. törvényszék fogházának könyvtára.

Állománya 369 kötet.
Szakkatalogusa van.
A beregszászi kir. ügyészség felügyelete alatt áll.

BESNYŐ. (Pest várm.)

A kapuczinusok kolostorának könyvtára.

Nagyrészben az eltörölt kapuczinus kolostorok (Hatvan, Pécs stb.), könyvtáraiból, részint pedig az elhalt rendtagok után maradt könyvekből keletkezett és fejlesztetik.
Állománya 2742 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány, 7 kézirat és 3 metszet, egy teremben elhelyezve.
A könyvtár régi magyar nyomtatványai: Telegdi Miklós, Evang. magyarázata. (Nagyszombat, 1580.) Kopchanyi, Mária predik. (Bécs, 1631.) Káldi György, Szent Biblia. (Nagyszombat, 1626.) Káldi György, Vasárn. ünn. predik. (Pozsony, 1631.) Káldi György, Isten szent akarata. (Nagyszombat, 1681.) Illyés András, Vasárn. predik. (Bécs, 1696.) Illyés István, Kereszt. élet tükre. (Nagyszombat, 1683.)
Czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Reiner Húgó kapuczinus áldozópap.

BESZTERCZE. (Beszterczе-Naszód várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A gimnázium alapitásától, 1550-től áll fenn. 1749-ben 306 mű volt benne. Nagyobb méretü gyarapitása 1850-ben vette kezdetét. Katalogusai 1864., 1872., 1875., 1882., 1886. és 1889. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár 2 részből áll: 1. Tanári könyvtár 18,438 kötet. 2. Nyilvános könyvtár (Lese-Bibliothek) 3066 kötet, 3 teremben elhelyezve. Az összes állomány 21,054 kötet, ezek között 6 ősnyomtatvány.

Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára hetenkint kétszer 11—12 óra közt van nyitva.

Kikölcsönzés van Beszterczén és környékén lakók részére, 2 frt évi dijért.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a gimnáziumi alapból és az olvasóktól kap.

Budaker Gottlieb, Über die Entwickelung des Bibliotheks-wesens an der Bistritzer Lehranstalt in den letzten 6 Jahren 1856—1861. (Az 1860/61. értesitőben.) — Katalog der Schüler- und allgem. Lesebibliothek am Gymnasium zu Bistritz. (Nagy-Szeben, 1864.) — Katalog der Leih- und Lesebibliothek der Bistritzer Gymnasiums. (Beszterczе, 1872.) — Ergänzungs-Kataloge. (Beszterczе, 1875., 1882., 1886.) — U. az, 2. kiadás. (Beszterczе, 1889.) — Fischer G., Geschichte des Bistritzer ev. Gymnasiums A. B. bis zum Jahre 1762. (Az 1895/96. évi értesitőben.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet.

Leltára van.

A városi iparos-iskola könyvtára.

Keletkezett 1874-ben. Eleinte az iparos ifjak egyletével kapcsolatban működött.

Állománya 4463 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az iparos-iskolai alapból kap.

BESZTERCZEBÁNYA. (Zólyom várm.)

Az ág. ev. gimnázium könyvtára.

Valószinü, hogy a könyvtár régi, mint maga az intézet is, mely 1537-ben már fennállott; erre mutat az a körülmény, hogy egyes könyvek a XVII. és XVIII., sőt már a XVI. században élt s többnyire itt müködött egyének (Jacobey I., Glitz Miklós, Bél Mátyás stb.) ajándékából kerültek a könyvtárba. Ujabban nagyobb adományokkal gyarapitották Csaplovits János, az alsókubini könyvtár alapitója, Rarus Mihály (1862) és a Dillnberger család (1882).

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6855 kötet, ezek között egy ősnyomtatvány, egy érem-gyüjteménynyel kapcsolatosan egy teremben elhelyezve.

Czédula-katalogusa most készül.

Nagyobbrészt a gimnáziumi tanárok használják, de kivételesen kikölcsönzés is van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a fentartó beszterczebányai ev. egyházközségtől kap.

Könyvtárnok: Varga Mihály.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 kötet.

Leltára van.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Az 1773-ban feloszlatott jezsuita-rendház könyvtárának maradványaiból keletkezett. E könyvtár alapját a városi és templomi könyvgyüjtemények képezték; ezek azonban a saecularizatio alkalmával az 1676. évi leltár szerint a város tulajdonába visszakerültek. Maga a jezsuita könyvtár az 1713. évi leltár

szerint (Catalogus novus librorum in bibliotheca patrum tertiae probationis Soc. Jesu Neosolii erecta contentorum) 1319 művet 2215 kötetben számlált, a rend feloszlatásakor azonban a kötetek száma már meghaladta a 4000-et. Nagy károkat szenvedett e könyvtár 1794-ben a várost pusztitó tűzvész alkalmával, a minek nyomai egyes köteteken most is látszanak. A rendház feloszlatása után Kovachich Márton egyetemi könyvtári őr 1783-ban hivatalos körutjában három részre osztotta fel az egész könyvtárt; az első részbe sorozta azokat a munkákat, a melyekre az egyetemi könyvtár tart igényt, a másodikba, a melyeket a kassai akadémiának szánt, végül a harmadikba, a melyeket helyben kellett elárverezni. A kassai akadémia 1785 február 25-ikén vitte el a maga részét, mindössze 41 művet 50 kötetben, a melyek nagyobbára a XVIII. sz. folyamán megjelent jogi, történelmi és bölcsészeti munkák voltak. 1788-ban utnak indittatott a budapesti szállitmány is, mely ez alkalommal 344 művet 439 kötetben tett ki. E könyvek a jezsuita könyvtár legértékesebb példányai voltak. Számos ősnyomtatvány és ritka példány, s nehány helyi érdekü kézirat, u. m. a Diarium Soc. Jesu Collegii Neosoliensis ab anno 1677. usque 1756. Libellus legatorum Soc. Jesu Neosoliensis stb. mellett szakok szerint a következő művek voltak ott képviselve: Bibliai tudományok, szent atyák, scholasticusok, erkölcstaniak, ritualék, polemicusok, jogiak, orvostaniak bölcsészetiek, történetiek s politikaiak. A magyar nyelvü nyomtatványok közt ott voltak: Lippay János, Monoszlói András, Pereszlenyi, Posaházi, Spangár és mások művei.

Az eladásból befolyt összeget szintén az egyetemi könyvtár igazgatóságának kellett volna beküldeni, de az eladás nehezen ment, a mit igen könnyen megmagyaráz az, hogy az eladással megbizott gimnáziumi igazgató és a tanári kar kevés kivétellel jezsuiták voltak, a kik a rend visszaállitása iránti reményüket még később sem tudták feladni. A helytartótanács ennélfogva 1790 május 7-ikén 14,559. sz. a. kelt rendeletével a könyvek további eladatását beszüntette s elrendelte, hogy ezek továbbra is a gimnáziumi igazgató őrizete alatt maradjanak.

Némi kárpótláshoz jutott a könyvtár Gyurcsák Ignácz ideváló gimnasiumi tanár könyvgyüjteménye által, a melyből azonban a helytartó tanácsnak 1800. okt. 2-án 24,599. sz. a. kelt rendelete szerint a ritkább példányokat Pestre kellett az egyetemi könyvtárba felküldeni, a theologiai könyveket pedig az egyházmegyebeli papság közt felosztani. Ugyanekkor kiosztották a jezsuita könyvtár még itt maradt használhatóbb műveit is, a melyek nagyobb részt a káptalan és a papnevelő-intézet tulajdonába mentek át. A megmaradt könyveket most Balogh János gimn. igazgató katalogizálta; ekkor már csak mintegy 400 kötet volt

meg a régi nagy könyvtárból. A könyvtárnak rendes javadalmazása nem volt; egyes, keveset érő ajándékokból szaporodott; a taxa funerum — a tanulóknak a temetéseknél való részvételeért befizetett 10—20 kor. dijak — volt az egyedüli alap, a melyből egyszer-másszor valamit vásároltak.

Az ötvenes évek elején a kormány és pártfogók pénz- és könyvadományokkal igyekeztek az intézetet eddigi elmaradottságából kiemelni. Az adományozók közt találjuk Purkyne prágai tanárt, Kaunitz grófnőt, Silva Taruca grófot, Moises püspököt, dr. Zipsert, a bécsi tud. akadémiát stb. Ekkor keletkezik az ifjusági könyvtár is, a melyet főleg a cseh és morva irodalmi társulatok, nevezetesen a prágai Svatojanské Detičtvi és a brünni Jednota sv. Cyrilla a Methoda ismételten is gazdagitották. Az intézet 1858-ban megkapta a Hamulják Márton-féle könyvtárt, mely 2471 kötetből állott. Az adományozó kivánságához képest e könyvtárt eleinte külön kezelték, midőn azonban később az iskola tanulószámának növekedtével s a szertárak szaporodásával minden szabad s nélkülözhető helyet le kellett foglalni, a Hamuljákiana is kiszorult régi helyiségéből és véglegesen egyesittetett a tanári könyvtárral.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5712 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

Czédula és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van idegenek részére is az igazgató vagy a tantestület egyik tagjának jótállása mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket. Hivatalban lévőknek hivatalfőnökeik irásbeli megkeresése s felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 700—800 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

A beszterczebányai kath. kir. államfőgymnasium könyvtárának sorjegyzéke. Összeállitották Loos József fő- és Puschmann József alkönyvtárnok. (Beszterczebánya, 1868.) — Jurkovich Emil, főgymn. tanár, A beszterczebányai kir. kath. főgymnasium története. (Beszterczebánya, 1895.) — Rössler J., Adalék a kassai kir. jogakadémia könyvtárához. (Felső-Magyarorsz. Múzeumegyl. IV. évk.) — Jurkovich E., A beszterczebányai főgymnasium könyvtárai. (Beszterczebánya és Vidéke, VII. évf. 12. sz.)

Könyvtárnok: Jurkovich Emil főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2500 kötet.
Leltára van.

A beszterczebányai kir. kath. főgimn. értesitője az 1894/95. tanévről. (Beszterczebánga, 1895.)

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára.

Az iskolával együtt 1883-ban keletkezett.
Állománya 2344 kötet, egy teremben elhelyezve.
Beérkezési és szakok szerinti katalogusa van.
A tanári testület tagjai és a tanulók használják.
Évi javadalmazása, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap, 400 és 600 kor. közt változik.

Könyvtárnokok: Vranyezany Gabriella és Gutáné Oláh Mária, rendes tanitónők.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvek első és legnagyobb része a jézustársaságiak beszterczebányai kollégiumának lefoglalt könyvtárából (l. f.) került a szemináriumba; növelték e számot a Zerdahelyi Gábor beszterczebányai püspök által (1802—1805.) tartott kanonika vizitáczió alkalmával az egyes plébániai könyvtárakban talált könyvek másodpéldányai s ugyancsak Zerdahelyi könyvtárának egy része, amely hagyatékképpen szállott a szemináriumra 1813-ban. Nagyban gazdagitotta az 1896-ban elhunyt czimz. püspök és beszterczebányai nagyprépost, Berlica Ferencz hagyatéka. A könyvtár most van rendezés alatt.
A könyvtár jellege theologiai.
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés téritvény mellett eszközöltetik s a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

A székesegyházi káptalan könyvtára.

A Jézus-társaság feloszlatott beszterczebányai kollégiuma könyvtárának theologiai része a székesegyházi káptalan tulaj-

donába ment át. Azóta a könyvtár egyes kanonokok hagyományaiból gyarapodott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2216 kötet, 17 ujabb kézirat és több térkép, egy teremben elhelyezve.

Különös érdekességei 3 magyar nyelvü és 14 más nyelvü magyarországi régi nyomtatvány.

Tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés a káptalan külön engedélye mellett eszközöltetik. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

A felügyeleti jogot a káptalan gyakorolja.

BÉKÉS. (Békés várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

A könyvtár az 1860/61-ik iskolai évben, az iskolával együtt keletkezett. 1885-ig első sorban ajándékozások utján gyarapodott. 1883-ban özv. Hajnal Ábelné 231, özv. Asztalos Istvánné 331 darab könyvet ajándékozott az iskolának. A könyvek vásárlására, folyóiratok megrendelésére szükséges összegeket eleintén esetről-esetre utalványozta a presbiterium, majd évi átalányt is határozott erre a czélra. Az 1886/87-ik iskolai évvel indult meg a könyvtár rendszeres fejlesztése, mely időtől fogva a könyvtár gyarapitására forditandó összeget minden évben a gimnáziumi igazgató-tanács állapitja meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6965 kötet és 5 kézirat, elhelyezve az igazgatói szobában és a presbiteri gyülés termében.

Különös érdekessége 2 drb régi magyar nyomtatvány. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400—600 kor., melyet a gimnázium pénztárából kap.

Sellei Péter, A békési ev. ref. gimnázium története. (Az 1895/96. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: Séllei Péter.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 50 kötet.

Leltára van.

A kaszinó könyvtára.

A kaszinóval együtt 1858-ban keletkezett. Magvát az 1832-ben alakult és 1849-ig fennállott »Békési Olvasó-Társaság« könyvtára képezte.

Állománya 2282 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés szerdán és szombaton 5—7-ig van, csak kaszinói tagok részére.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Dr. Hajnal István, A békési kaszinó története. (Sajtó alatt.)

Könyvtárnok: Bányai Imre.

BÉKÉS-CSABA. (Békés várm.)

Az ág. ev. Rudolf-gimnázium könyvtára.

Alapitási éve 1865. Magvát Csorba Mihály volt tanitó könyvgyüjteménye képezte. Eleinte csak adakozás utján szaporodott, később az egyházi pénztár is gyarapitotta. E két forráshoz 1871—72. tanévtől fogva a tanulók is hozzájárultak egy bizonyos, a tandijba már beszámitott összeggel. Midőn a békés-csabai kaszinó-egyesület által Kossuth emlékére tett 500 koronás alapitvány, nemkülönben Boczkó Dániel 420 koronás alapitványának évi kamatait is könyvszerzésre forditották, lehetséges volt 160—180 koronát évenkint áldozni a könyvtár gyarapitására. Az intézet vagyoni helyzetének javultával évről-évre nagyobb összeget szántak a könyvtárnak, mely e mellett Breznyik János, a selmeczbányai lyczeum volt igazgatója, Horváth János, a gimnázium volt igazgatója és Szomora Bertalan, Lippert János, a gimnázium volt tanárai ajándékából mintegy 700 kötettel gyarapodott. A tanári könyvtárral egyidejüleg Csorba Mihály hagyománya az ifjusági könyvtárnak is megvetette alapját. A két könyvtár kezdettől fogva külön kezeltetik.

a) Tanári könytár.

Állománya 3729 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van; czédula katalogusa készülőben.

Évi javadalmazása 560 kor., melyet az intézet pénztárából kap.

Bukovszky János, A békés-csabai ág. hitv. ev. algymnasium története (Az 1895—96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Babich Pál tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 871 kötet, két tanteremben elhelyezve. Czédula, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés végett hetenkint háromszor van nyitva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az intézet pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Bielek Rezső és dr. Rell Lajos.

A kaszinó-egylet könyvtára.

A kaszinóval egyidejüleg 1845-ben keletkezett. Eddig három nyomtatott katalogusa jelent meg.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 3613 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa van.

A kaszinó tagjai számára szerdán és szombaton este ½6-tól 7-ig van kikölcsönzés végett nyitva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az egyleti pénztárból kap.

A felügyeleti jogot a választmány gyakorolja.

Könyvtárnok: Donner Lajos.

BOLDOGASSZONY. (Moson várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1672-ben a kolostorral egyidejüleg keletkezett.

Jellege theologiai.

Állománya 3834 kötet, ezek között 14 ősnyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

A könyvtárnoki teendőket a házfőnök végzi.

BONYHÁD. (Tolna várm.)

Az államilag segélyzett ág. ev. gimnázium könyvtára.

Eleinte az intézet fentartói és barátjai ajándékoztak egyes könyveket vagy egész könyvgyüjteményeket; jelenleg rendes évi beszerzés utján szaporodik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2523 kötet, nehány kézirat és metszet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Káldi György Magyar bibliája (1626.) és Pázmány Péter Hodoegusa (1637.).

Czédula- és ez után készült szakok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása 300—360 kor., melyet a fentartóságtól kap.

Könyvtárnok: Forberger László.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 900 kötet.
Leltára van.

BRASSÓ. (Brassó várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A régi dominikánus kolostor és az egyházi könyvtár egyesitéséből származott. Alapitotta Honterus János 1544-ben. 1689-ben nagy részben elpusztult, de ajándékozás utján megint szaporodott. Az 1705-ben készült katalogusba már 270 kötet van beirva. 1803-ban már 5500 kötet könyvet lehetett találni benne, 1845-ben 7000, 1858-ban 11,000, 1898-ban 28,575 kötetet. Évi gyarapodásáról az intézet értesitői adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 28,575 kötet, (ezek között 3 ősnyomtatvány,) 580 köt. kézirat, 97 térkép és egy érem- és pénzgyüjtemény, hat teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Különös érdekességei 2 drb eredeti faducz Honterustól, a Kosmographiájához szükséges térképek nyomásához ; Luther eredeti levele Honterushoz 1544-ből; Melanchton eredeti levele egy ismeretlenhez; a brassói gimnázium deák-királyainak (reges adolescentium) 3 koronája.

Czédula és szak-katalogusa van.

Használók számára minden szerdán és szombaton délután 2—3 óráig van nyitva. A kéziratok és ritkább nyomtatványok ezen időben használhatók. Kikölcsönzés van ismerős egyéneknek. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket térítvény mellett, az illető költségére és veszélyére.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet az ev. egyháztól kap.

Katalog der belletristischen und populärwissenschaftlichen Abtheilung. (Brassó. 1880.) — Gross Julius, Katalog der von der Kronstädter Gymnasialbibl. bei der 400 jährigen Luther-feier in Kronstadt ausgestellten Druckwerke aus dem Reformationszeitalter. (Brassó, 1883.) — Gross Julius, Zur ältesten Geschichte der Kronstädter Gymnasialbibliothek. (Archiv des Vereins für Siebenb. Landeskunde. XXI. k.) — Trausch J. F., Handschriften Katalog. Bearbeitet und ergänzt von Dr. O. Netoliczka. I. Theil. (Brassó, 1888.) — Nussbächer Károly, A brassói evangelikus iskola könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1888. évf.)

Könyvtárnok: dr. Netoliczka Oszkár tanár; *könyvtári assistens:* Hamner Gusztáv tanár.

b Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 5000 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1885-ben, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 15,569 kötet és füzet.
Leltára és szakkatalogusai vannak.
Évi javadalmazása átlag 600 kor.

Rombauer Emil, A brassói m. kir. állami főreáliskola alapításának és eddigi működésének története. (Az 1893/94-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Bokor János tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.
Leltára van.

Az állami polgári leányiskola könyvtára.

Állománya 836 kötet, a tanári teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Borosnyai Katalin.

A kir. törvényszéki fogház könyvtára.

Keletkezett 1880-ban.
Állománya 347 kötet. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Használók számára vasár- és ünnepnapokon van nyitva.
A kir. ügyészség felügyelete alatt áll.

Könyvtárnok: Berkovits Bertalan, kir. fogházfelügyelő.

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

Alapját a gimnázium alapitója, Kovács Antal apát-plébános vetette meg 1837-ben. Az ifjusági könyvtár 1857-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3943 kötet, elhelyezve egy teremben. Czédula, betürendes, szak-katalogusa van.

Vargyasi Ferencz, A brassói r. k. főgimnázium története. 1837—1896. (Az 1895—1896-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Albert Ferencz.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 drb.
Leltára van.
A tanuló-ifjuság fejenként évi 50 fillérnyi használati dijt fizet.

A gör. kel. román főgimnázium és főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1851-ben. Az utolsó 5—6 évben rohamosan fejlődött az által, hogy Mesota igazgató, dr. Popescu E. tanár és Baritiu I. G. könyvtáraikat az intézetnek ajándékozták. 1899-ben megszerezte dr. Glodarin V. 1800 kötetből álló hires nyelvészeti könyvtárát.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,500 kötet és 20 régi térkép, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gör.-kel. román iskolai Eforiától kap.

Könyvtárnok : Ciortea Aurél.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2200 kötet.
Leltára van.

A városi levéltár könyvtára.

1884-ben lett berendezve. 1886-ban Trauschenfels Frigyes könyvtára ajándékképpen a könyvtár birtokába jutott.
A könyvtár jellege főleg jogi, történeti és közigazgatási.
Állománya 1299 kötet, 35 kézirat (az oklevelek, térképek stb. a levéltárnak önálló osztályait képezik), két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.
Használók számára a hivatalos órák alatt d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig van nyitva. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok : Stenner Frigyes városi levéltárnok.

BUDAPEST.

Magyar nemzeti múzeum.

(VIII., Múzeum-körút 14—16 sz.)

Gróf Széchenyi Ferencz, m. kir. főkamarásmester 1802. november 25-én kelt alapitó-levelével könyvtárát és ezzel kapcsolatos térkép- és éremgyüjteményét egy magyar nemzeti muzeum létesitésére nemzetének felajánlva, megvetette alapját az első hazai nyilvános múzeumnak, melyre az a feladat várt, hogy a nemzet kultúrájának emlékeit összegyüjtse és a jövő számára megőrizze. I. Ferencz ez alapitást nov. 26-án jóváhagyta, az országgyülés az 1807. évi XXIV. törvényczikkbe iktatta, József nádor pedig az uj intézetet szervezeti szabálylyal látta el, melynek értelmében a közvetlen vezetés a nádort illeti meg. Grassalkovich Antal herczeg hatvani-utczai telkét az épitendő múzeumnak adományozta, s a nemzet minden társadalmi rétegében megindult a gyüjtés egy nemzeti múzeumi alap létesitésére, melynek e czélra 553,523 frt 40 krt sikerült összehozni.

A múzeum első anyagát a Czenkről átszállitott könyvtár képezte, melynek a régiségek, érmek és képek csak kiegészitő részét alkották, ugy hogy az intézet »Széchenyi országos könyvtár« czimén lett törvénybe iktatva. A gyüjteményt ideiglenesen a mai központi papnevelő-intézetben, majd a tudományos egyetem régi központi épületében helyezték el, de időközben a francziák elől 1805-ben ládákba csomagolva Temesvárra, 1809-ben Nagyváradra kellett elrejteni. 1813-ban a Grassalkovich-féle telek nyilvános árverésen eladatott és helyébe 263,850 váltó forinton gróf Batthyány Antaltól a mostani telket vették meg, melynek régi épülete, Jankovich Miklósnak a barátok terén állott házával együtt, egy időre elégséges volt a múzeum anyagának befogadására. 1823-ban halt meg az intézet első igazgatója, Miller Jakab Ferdinánd, kit József nádor 1803-ban nevezett ki a könyvtár őrévé, 1812-ben pedig múzeumi igazgatóvá; utána az igazgatói állás betöltetlen maradt és teendőinek végzésével Haliczky Antal régiségtári őr, 1837-től 1843-ig Horvát István könyvtári őr bizattak meg. 1832-ben az országgyülés 125,000 ezüst forintért megvette Jankovich Miklós világhirü könyvtárának és régiségtárának zömét, de az intézet az állam gondoskodásából és egyesek adakozásából már addig is igen szépen szaporodott. Az 1832—36. XXXVII. t.-cz., a Jankovich-gyüjtemény megvásárlásával egyidejüleg, önálló múzeumi palota emelésére 500,000 frtot ajánlván meg, 1836-ban Pollák Mihály tervei szerint hozzákezdtek a mai palota épitéséhez. Az 1838-iki

árviz alkalmával a régi épületek és a Jankovich-ház oly veszedelemnek voltak kitéve, hogy a múzeum kincseit a Ludovika-akadémiában, a budai kamarai épületben és az egyetemi épületben kellett biztonságba helyezni. E helyeken és az ujból helyreállitott Jankovich-házban voltak azok 1846-ig, midőn az épitkezés befejeztével mostani helyükre kerültek. A múzeum ekkor már a könyvtáron kivül külön régiségtárral, természettudományi osztálylyal és képtárral birt, s a gyüjtemények mindenike önálló osztálylyal foglalta el helyét az uj épületben. József nádornak 1847-ben bekövetkezett halálával a múzeum legnagyobb jótevőjét vesztette el, s a szabadságharcz leveretése után Kubinyi Ágostonnak, a ki 1843 óta viselte az igazgatói tisztet, csak nagy erőfeszitéssel sikerült az intézetet a megkezdett irányban tovább fejleszteni. A múzeumi alap jövedelme ez időben rendkivül csökkenvén, 1853 óta az országos alapból évi 7350 frt, 1854-ben pedig 80,000 frtnyi rendkivüli segély engedélyeztetett, s ez évben a helytartó-tanács kebeléből bizottság küldetett ki a múzeum ujjászervezésére. 1857-ben ő felsége 50,000 frtot adományozott a múzeum czéljaira. 1859-ben Albrecht főherczeg uj szervezeti szabályzattal látta el az intézetet, melynek ekkor 9 tisztviselője volt. Az 1862. évben az orsz. bizottság javaslatára a felség az épület jókarba hozására és a gyüjtemények rendezésére 121,000 forintot adományozott, a rendes évi javadalmat 18,000 frtra emelte fel. A múzeum igazi felvirágzása azonban az alkotmány helyreállitásával veszi kezdetét. Az országgyülés 1868-ban a könyvtár rendezésére 10,000 frtot, 1869-ben a múzeum szükségleteire 25,000 frtot szavazott meg a múzeumi alap jövedelmén felül, mely mintegy 26,000 frtot tett ki. 1870-ben a múzeum költségvetése a keletázsiai expediczióra, gipszöntvényekre, a képtár és könyvtár rendezésére és butorozásokra felvett 43,400 frttal együtt 111,157 frtot tett ki. Az intézet élén ekkor már Pulszky Ferencz állott, a ki 1869. márczius 4-én neveztetett ki Kubinyi utódává és 1894 végeig töltötte be az igazgatói tisztet. A rohamos fejlődést, mely alatta és utódja alatt a múzeumot az ország legelső kulturális intézményévé tette, az egyes önálló osztályok története tünteti fel legjobban. 1872-ben és 1880-ban országos bizottságok küldettek ki a végből, hogy az intézet szervezetét e gyors fejlődéssel összhangba hozzák és a fokozódó igények kielégitésére szükséges anyagi eszközökről gondoskodjanak. E bizottságok javaslatainak nagy része már megvalósult; a legfontosabbaknak megvalósitása, melyek a múzeum egyes önállóbb jellegü osztályainak külön muzeumokká való fejlesztésére irányulnak, a jövő feladatát képezi. 1898-ban az intézet számára uj szervezeti és szolgálati szabályzat állapittatott meg, melynek rendel-

kezése alapján a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1898 február 25-én az intézet érdekeinek képviselésére nemzeti múzeumi tanácsot nevezett ki.

A múzeum élén alapítása óta a következő igazgatók állottak: Miller Jakab Ferdinánd (1803—1823.), Haliczky Antal helyettes igazgató (1823—1837.), Horvát István helyettes igazgató (1837—1843.), Kubinyi Ágost (1843—1869.), Pulszky Ferencz (1869—1894.), Szalay Imre (1894.)

A Magyar Nemzeti Múzeum mai szervezete szerint a következő, egymástól belső ügykezelés tekintetében elkülönitett osztályokból áll: 1. Széchenyi országos könyvtár, 2. érem- és régiségtár, 3. állattár, 4. ásvány- és őslénytár, 5. növénytár, 6. képtár, 7. néprajziak tára.

Az egyes osztályok, a könyvtár kivételével, melynek használatát külön szabályzat állapitja meg, hetenkint két napon (és pedig a természetrajzi gyüjtemények hétfőn és csütörtökön, a régiségtár kedden és pénteken, a képtár szerdán és szombaton) dijtalanul, más napokon 1 kor. belépti dijért látogathatók. Vasárnap és ünnepnapokon az osztályok egyike sorrend szerint felváltva ingyen tekinthető meg.

Az évi javadalom az 1900. évi költségvetésben rendes kiadások czimén 402,222, rendkivüliek czimén 58.000 koronában van előirányozva; az előbbiekből személyi kiadásokra esik 192,808 kor.

Das ungarische National-Museum zu Pesth. (Bécs, 1814.) — Miller Jac. Ferd. Acta litteraria Musei Nationalis Hungarici. Tom. I. (Buda, 1818.) — Dux Adolf, A magyar nemzeti múzeum. (Pest, 1857.) — Mátray Gábor. A magyar nemz. múzeum korszakai. (Pest, 1868.) — Báró Radvánszky Béla, A nemz. múzeum ügyeinek megvizsgálására kiküldött bizottság jelentése. (Magyar Könyv-Szemle, 1881. évf.) — A magyar nemzeti múzeum. (Magyar Szalon, 1888. évf.) — A magyar nemz. múzeum 1802—1895. (Budapest, 1896.) — A magyar nemz. múzeum. (Magyar Szalon, 1898. évf.) — Jelentés a magyar nemz. múzeum 1898. évi állapotáról. (Budapest, 1899.)

A magyar nemzeti múzeumi tanács elnöke: a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter. *Másodelnök:* Bubics Zsigmond, v. b. t. t., kassai püspök. *Tagjai:* Gróf Andrássy Tivadar, v. b. t. tanácsos; gróf Apponyi Sándor, v. b. t. tanácsos; Berzeviczy Albert, v. b. t. tanácsos; Forster Gyula, min. tanácsos; Fraknói Vilmos, arbei vál. püspök, a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelője; gróf Kuun Géza, v. b. t. tanácsos, Pauler Gyula, min. tanácsos, orsz. főlevéltárnok, Semsey Andor, m. nemz. múzeumi tiszt. őr; gróf Széchenyi Béla, v. b. t. tan.,

gróf Teleki Sándor, orsz. képviselő; Thaly Kálmán, orsz. képviselő; gróf Zichy Jenő, v. b. t. tan., *Jegyző:* dr. Réthy László, nemzeti múzeumi őr.

Igazgató: Szalay Imre, min. tanácsos. *Titkár:* Tóth Árpád. (A többi tisztviselőket l. az illető osztályoknál.)

1. Széchenyi országos könyvtár.

A nagyczenki könyvtár, melyet gróf Széchenyi Ferencz 1802-ben nemzetének ajándékozott, 11,884 nyomtatványból (mintegy 15,000 kötetben), 1152 kéziratból (mintegy 2000 kötetben) és jelentékeny térképgyüjteményből állott. Ez anyagot, mint a magyar nemzeti múzeum alapját és első osztályát, 1803-ban vette át a József nádor által Széchenyi ajánlatára könyvtárőrré kinevezett Miller Jakab Ferdinánd, nagyváradi liczeumi tanár. A könyvtár a ferencz-rendiek kolostorában 1803 decz. 10-én nyilt meg a közönség használatára, naponkint d. e. és d. u. 6 órán át állva az olvasók rendelkezésére. Mai helyiségeit hosszas hányattatások után, melyeknek következtében úgy a használatnak, mint a rendszeres feldolgozásnak szünetelni kellett, 1846-ban foglalta el. Az 1804-iki és 1813-iki helytartó-tanácsi rendeletek és az 1823-iki országgyülési határozat köteles példányt juttattak a hazai sajtók termékeiből a könyvtárnak. 1808-ban vétel utján (4500 frtért) Éder József, 1809-ben (12,000 frtért) Kovachich Márton György, 1810-ben (3000 frtért) Szirmay Antal kézirat-gyüjteményével gyarapodott. 1813-ban a pozsonyi káptalan ajándékából megkapta a legrégibb magyar nyelvemléket, az u. n. »Halotti Beszéd«-et tartalmazó Pray-kódexet. 1818-ban az alapitó gróf átengedte soproni könyvtárát, mely nagyobbára külföldi művekből állva, a nagy hungarikum-könyvtár kiegészitésére szolgált. 1825-ben (5000 frtért) Kéler Gottfried könyvtára szereztetett meg. 1827-ben az alapitó fia, gr. Széchenyi Lajos 10,000 frt alapitványt tett. 1832-ben országgyülési határozat következtében a Jankovics Miklós-féle nagy gyüjtemény vétetett meg s ugyane gyüjteménynek egy kisebb része 1851-ben szereztetett meg. 1835-ben gr. Illésházy István könyv-, kézirat- és térképgyüjteményét ajándékozta a könyvtárnak. 1846-ban Horvát István könyv-, kézirat- és oklevélgyüjteményével gazdagodott. 1851-ben Bacsányi János végrendeletileg a múzeumnak hagyta könyvtárát. 1852-ben a feloszlott magyar kereskedelmi társaság könyveit és levelezését a könyvtárnak adta át s azok gondozására 200 frtnyi alapitványt tett. 1858-ban gr. Karácsonyi Guidó 2000 frt alapitványt tett könyvek köttetésére. 1866-ban gr. Sándor Móricz budai könyvtárából s Kölcsey Ferencz hagyatékából gyarapodott. Az alkot-

mányos korszakot a király Ő felségének adománya nyitja meg, aki 1869-ban a török szultántól kapott négy Korvin-kódexxel gazdagitotta a könyvtárt. Ugyanez évben a feloszlatott m. kir. helytartó-tanács könyvtára és (3000 frtért) Jászay Pál kéziratgyüjteménye kerültek a könyvtár birtokába. 1873-ban Losonczi Farkas Lajos könyvtára, 1874-ben (3000 frtért) Vörös Antal könyvtára és kézirati hagyatéka, továbbá Tunyogi Józsefnek Erdély történetére vonatkozó gyüjteménye szereztettek meg. 1876-ban az országos levéltár, a számvevőszék és a m. kir. kúria régi könyveiket, az utóbbi a Martinovics-féle összeesküvés alkalmából lefoglalt iratokat is, átengedték a múzeumnak. Ebben az évben indult meg a családi levéltáraknak örök időkre való letéteményezése is, a Kállay cs. levéltárával. Követték ugyanebben az évben a br. Jeszenák és Hanvay, 1877-ben a Dancs, a gr. Berényi (és vele kapcsolatban a br. Hellenbach), gr. Esterházy Dániel, a Kisfaludy, 1879-ben a Soós, 1880-ban a Békássy és Máriássy, 1881-ben a gr. Forgách, 1882-ben a gr. Rhédey, 1886-ban az Ibrányi, 1887-ben a gr. Bethlen és Motesiczky, 1888-ban a Dobos és Justh, 1889-ben a Görgey, Beniczky és Kapy, 1890-ben a Péchy, br. Mednyánszky és Bónis, 1891-ben a Fejérpataky, 1892-ben a Becsky, 1893-ban a Szent-Ivány, 1894-ben a báró Balassa, báró Dőry, Sombory, Ivánka, 1896-ban a Salamon, gr. Széchenyi, Thaly, Zombath, 1897-ben a gróf Blagay-Ursini, a Dessewffy (margonyai), Kossuth, Melczer, báró Radsik, gróf Teleki (nagyzabláti), Váradi Török, Vidos, 1898-ban a Bugarin-Horváth, 1899-ben a Latinovics, Szirmay, Tihanyi, Rajky, báró Bánffy és Tallián családok levéltárai. 1877—78-ban kerültek a könyvtárba Horváth Mihály irodalmi hagyatéka és Bajza és Fáy András levelezései. 1882-ben az országos könyvkiállitáson tevékeny részt vett a könyvtár s az ott kiállitott tárgyakról készült fényképgyüjtemény 2000 frton a könyvtárnak megszereztetett. 1884-ben a budapesti nagy könyvtárakban levő hirlapoknak a múzeumban való egyesitése által megvettetett a hirlapkönyvtár alapja. 1891-ben a király Ő felsége ismét két Korvin-kódexet ajándékozott a könyvtárnak. 1893-ban Wenzel Gusztáv oklevél- és kéziratgyüjteménye került vétel utján a könyvtárba. 1894-ben ajándékba kapta a könyvtár Kossuth Lajos könyvtárát, Walther László kézirati hagyatékot s a levéltár részére megszereztetett gr. Kreith Bélának a szabadságharczra vonatkozó gyüjteményeiből 489 irat és 1404 darab nyomtatvány. Ugyanez évben (100,000 frtért) Kossuth Lajos iratai és levelezése is megszereztettek. 1895-ben szintén vétel utján az 1848/49-iki ereklyemúzeum kéziratai és proklamácziói, továbbá Lanfranconi Enea könyvtára. Ez évben a müncheni Hunyady-levéltár csere-ügye is befejeztetett, mely a könyvtár kézirat- és

oklevél-gyüjteményeit több értékes darabbal gazdagitotta. 1896-ban dr. Mészáros Károly ajándékából Horvát Árpád, 1897-ben pedig Darnay Kálmán ajándékából Kisfaludy Sándor könyvtárai kerültek a múzeumba. 1898-ban Pulszky Ferencz levelezése jutott a könyvtár birtokába, és 1899-ben megvétetett (10,000 frtért) Véghely Dezső oklevélgyüjteménye. A gyarapodás szempontjából korszakalkotó jelentőségüek a nyomdatermékek tudományos czélokra szolgáló köteles példányainak beszolgáltatásáról szóló 1897. évi XLI. törvényczikk intézkedései.

A Széchenyi-könyvtár eredetileg Denis Mihály bécsi udvari könyvtár-igazgató rendszere alapján volt rendezve. Mostani szakosztályozása az u. n. müncheni szakrendszer alapján 1869-től 1875-ig hajtatott végre.

A könyvtár élén alapitása óta a következők állottak: 1. Miller Jakab, könyvtár-őr (1803—1812.); 2. Horvát István, könyvtár-őr (1812—1846.); 3. Mátray Gábor, könyvtár-őr (1846—1875.); 4. Fraknói Vilmos, könyvtár-őr (1875—1879.); 5. Majláth Béla, könyvtár-őr (1879—1893.); 6. Szinnyei József, helyettes könyvtár-őr (1893—1894.); 7. Fejérpataky László, igazgató-őr (1894.)

A könyvtár négy osztályra oszlik, u. m.: a nyomtatványok, a kéziratok, a hirlapok osztályára és a levéltárra.

Állománya: 467,000 darab nyomtatvány (ebből mintegy 120,000 drb apró nyomtatvány) és 2858 drb térkép, 17,139 drb kézirat, 16,977 kötet hirlap, mintegy 260,000 oklevél és 1034 fényképmásolat.

El van helyezve a magyar nemzeti múzeum palotájának első emeletén, 14 teremben és 3 zárt folyosón; e helyiségeket a földszinten a köteles példányok átvételére szolgáló iroda és a levéltár egy részét magában foglaló 3 szoba egésziti ki. Van nyilvános olvasóterme és két külön helyisége szakemberek részére, összesen 95 egyénre berendezve.

A nyomtatványi és kézirati osztályok érdekességei: 19 magyar nyelvemlék, ugymint a halotti beszéd és könyörgés a XIII. század elejéről a Pray-kódexben; Szabács viadala (1476.), a Batthyány-misekönyv magyar naptár-bejegyzései (1489.), a Margit-legenda (1510.), a Jordánszky-kódex töredéke (1516—19.), a Gömöry-kódex (1516.), Szent-Domonkos élete (1517.), a Horvát-kódex (1522.), a Vitkovics-kódex (1525.), Geszthy László deák éneke (1525.), a Kazinczy-kódex (1526.), az Érdy-kódex (1526—27.), a Peer-kódex, a csizió és imakönyv, a Simor-kódex, Szent-Krisztina élete, a Kulcsár-kódex (1539.), a Nagyheti énekkönyv és a Nevezetes Évek Magyarország történetére; továbbá 11 Korvin-kódex, köztük Joannes Damascenus, Sententiae, Attavantestől miniált hártya-kézirat egykoru bőrkötésben, Joannes Chry-

sostomus, Omeliae in epistolas ad Thimotaeum, szintén Attavantes miniaturjeivel és S. Hieronymus, Commentaria in epistolas S. Pauli ad Galathas, Francesco del Cherico kezétől kifestve (e két kéziratot a modenai nagyherczeg ajándékozta a magyar nemzetnek, s ő felsége 1891-ben kelt elhatározása juttatta azokat a magyar nemzeti múzeum könyvtárának tulajdonába). A latin kódexek száma 349, és pedig 1 drb a VIII. századból, 1 drb a IX., 2 drb a X., 4 drb a XI., 27 drb a XII., 45 drb a XIII., 65 drb a XIV., 203 drb a XV—XVI. századból; köztük nevezetesebbek S. Pauli epistolae ad Romanus et Corinthios (IX. sz.), a deákii misekönyv (Pray-kódex), a Hartvik-legenda (XII. sz.), Szent-Erzsébet élete (XIV. sz.), Budai Mihály agendái (XIV. sz.), Zsámboki bibliája (XIV. sz.), Janus Pannonius, Opera metrica et prosaica (XV. sz.), Nagylaki István breviáriuma (XV. sz.), Michael de Hungaria beszédei (XV. sz.), Ranzanus Annalesei (díszes hártya-kézirat II. Ulászló és Bakócz Tamás bibornok czimereivel), a dubniczi krónika (1479.), számos magyarországi misekönyv a XIV. és XV. századból stb. Német kódex van 30 drb olasz 2 drb (XV. sz.), hollandi 5 drb, cseh 1 drb, ó-szláv 2 drb, görög 1 drb. Az ujabbkori kéziratok között magyar nyelvü van 3706 drb, latin 8871 drb, német 2057 drb, szláv 189 drb, görög 72 drb, olasz 80 drb, spanyol 32 drb, franczia 64 drb, oláh 32 drb, angol 10 drb, keleti kézirat (héber, arab, perzsa, török, amhar, örmény) 98 drb. Az 1711. előtti magyar nyomtatványok száma 1182 munka; a legrégibbek köztük: Szent-Pál leveleinek töredéke, mely állitólag megelőzte a Komjáthy-féle 1533-iki kiadást, némelyek szerint pedig annak próbanyomásából származik, továbbá Heyden Sebald, Puerilium colloquiorum formulae (Krakkó, 1531.), Komjáthi, Szent-Pál levelei (Krakkó, 1533.) és Murmelius lexikona, (Krakkó, 1533.) Az 1711. előtti hazai idegen nyelvü nyomtatványok között legnevezetesebb az 1473-iki budai krónika s az 1494-iki zenggi misekönyv. Ősnyomtatvány van 1030 drb, a legrégibb Cicero, De Oratore ad Quintum fratrem. (Subiaco, év n., 1465.)

A hirlaposztály nevezetességei a legelső magyar hirlap, a »Magyar Hirmondó« (1780—1788.), továbbá a Pressburger Zeitung teljes példánya 1765-től mai napig, s az 1848/49-iki hirlapok majdnem teljes gyüjteménye.

A levéltár a törzsgyüjteményen kivül 49 család örök letéteményül elhelyezett levéltárait őrzi. A törzsgyüjteményben és a családi levéltárakban levő középkori oklevelek száma 33000 körül van; a legrégiebbek Kálmán király 1109-iki oklevele a veszprémvölgyi apáczák részére és Imre király 1198-iki oklevele. Czimeres levél van 340 drb, köztük középkori 23 drb; a legrégiebbek Donch mester 1327-iki, Kolos mester 1332-iki, a

Csentevölgyiek 1398-iki czimerlevelei és a Tétényiek 1405-iki armalisa (a legelső magyarországi czimereslevél, melyben a czimer le van festve). A törzsgyüjtemény jelentékeny csoportjait alkotják a czéhiratok, a városi iratok és kamarai számadások, és az 1848/49-iki szabadságharczra és az emigráczióra vonatkozó irat- és proklamáczió-gyüjtemény, melybe Vörös Antal gyüjteménye, Kossuth Lajos iratai és az olaszországi magyar legio levéltára zárt csoportokként vannak beillesztve.

Az egyes osztályok külön vezetik szerzeményi naplójukat, leltáraikat és katalogusaikat.

A nyomtatványi osztály anyagáról van 1090 tokban elhelyezett czédula katalogus, mintegy 500,000 czimlappal, továbbá szak-katalogus 131 kötetben és külön katalogusok az 1711 előtti magyar és hazai idegen nyelvü nyomtatványokról és az ősnyomtatványokról 4 kötetben.

A kézirattárnak van czédula katalogusa 42 tokban, mintegy 17,000 czimlappalés 11 kötet nyelvek szerint vezetett repertoriuma; az irodalmi levelek csoportjáról, mely most áll rendezés alatt, 7737 levélnek (az anyag 1/6 részének) 2368 czédulája 10 tokban van elhelyezve.

A hirlaposztály czédula-katalogust vezet, mely 21 tokban mintegy 4000 czimlapot foglal magában.

A levéltár törzsgyüjteményéből évszám és betürend szerint összeállitott czédula katalogusok vannak a czimeres levelekről, a czéhiratokról, a városi és kamarai iratokról, s a régebbi szerzemények közül a Jankovics-, Horvát-, Illésházy- stb.-féle anyagról. Külön jegyzéke van a Vörös Antal-féle gyüjteménynek. A családi eváltárakról az illető családok által készittetett lajstromokon kivül ujabban évszám szerinti leltárak felvétele van folyamatban.

Az olvasóterem látogatók számára szeptember 1-től június 30-ig, a vasárnapokat és ünnepeket s a nagyhét 3 utolsó napját kivéve, naponkint 9-től 1-ig van nyitva. Az olvasóterem használatára feljogositó látogatási jegyet, megfelelő igazolásra, minden 16 évet betöltött, tisztességesen öltözött egyén megkapja.

A hirlapok használóinak külön olvasóterem van berendezve.

A könyvtár belső dolgozótermében külön helyiség és az épület földszintjén berendezett délutáni dolgozószoba áll a tudományos buvárkodást végző szakemberek rendelkezésére. Ez utóbbi azonban csak kivételes és sürgős szükség esetén vehető igénybe az igazgató-őr engedélyével, melyet esetről-esetre egy nappal előbb kell kikérni.

Kikölcsönzés csak szakembereknek és kiváló társadalmi állást betöltő egyéneknek van megengedve. A kikölcsönzés tartama két hónapot nem haladhat meg.

Kéziratok, oklevelek, unikumok s becsesebb művek csupán közintézeteknek adatnak ki, tudományos czélból, használatra. A könyvtár vidékre csak közintézetek hivatalos megkeresésére, hivatalos helyiségekben leendő használatra küld könyveket. Külföldi intézetekre a viszonosság elve szolgál irányadóul.

Évi javadalma 1900-ban a Széchenyi orsz. könyvtár gyarapitására 13,000 kor. és 940 kor. alapitványi kamat, a hirlaptár gyarapitására 24000 kor., könyvkötésre 5000 kor. és a gróf Karácsonyi-alapból 176 kor., továbbá butorzásra 5000 kor. és a revizió költségeire 2000 kor. Ez összegeken kivül a könyvtár arányosan és a szükséghez mérten részesedik a gyüjtemények megvásárlása czéljából a muzeumi igazgatóság rendelkezésére álló 11,000 kor. összegben, és a múzeumi kiadványokra felvett 9000 koronából a »Magyar Könyvszemle« kiadására 2400 koronát vesz igénybe.

Catalogus bibliothecae hungaricae Francisci Com. Széchenyi. Tomus I. Pars 1. 2. (Sopron, 1799.) — Index alter libros bibliothecae hungaricae Francisci Com. Széchenyi duobus tomis comprehensos in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pest, 1800.) — Catalogus bibliothecae hungaricae nationalis Széchenyianae. Supplementum I. (Pozsony, 1803.) Index alter libros bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris supplemento I. comprehensos, in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pozsony, 1803.) — Catalogus bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris. Supplementum II. (Sopron, 1807.) — Index alter libros bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris supplemento II. comprehensos in scientiarum ordines distributos exhibens. (Pest, 1807.) — Catalogus manuscriptorum bibliothecae hungaricae Széchenyiano-regnicolaris. Vol. I—III. (Sopron, 1814/15.) — Horvát István könyvtára. (Jelenkor, 1846. 79. sz.) — Vasvári Pál, Szóemelés a Horvát gyüjtemény ügyében: (Társalkodó, 1846. 97. sz.) — Kubinyi Ágoston, A m. n. muzeum, mint intézet és tulajdon örökitése a gróf Ráday könyvtár megvétele érdekében. (Pesti Napló, 1859.) — A nemzeti muzeum és könyvtár diszterme. (Vasárnapi Ujság, 1864.) — Szász Károly, Közkönyvtáraink és az orsz. könyvtár. (Pesti Napló, 1871. 285—288. l.) — Barna Ferdinánd, A m. n. muzeum Széchenyi orsz. könyvtárának rendezéséről. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — Csontosi János, A Farkas Lajos-féle gyüjtemény codexei a m. n. muzeum könyvtárában. (U. ott.) — Fraknói Vilmos, Jelentés a magyar nemzeti múzeum könyvtárának állapotáról és gyarapodásáról 1874—76-ban. (U. ott.) — Kohn Sámuel, A m. n. muzeum héber kéziratai. (U. ott, 1877. évf.) — Csontosi János, Adalék

az 1848/49. hirlapirodalom bibliographiájához. (U. ott.) — Csontosi János, A m. n. muzeum könyvtárának oklevélgyüjteménye. (U. ott.) — Bubics Zsigmond, A m. nemz. muzeum fa- és rézmetszetei. (U. ott.) — Fraknói Vilmos, A m. n. muzeum könyvtárának magy. tört. és irodalomtörténeti kiállitása. (U. ott, és különlenyomatban: Bpest, 1877.) — Jelentés a magyar nemz. muzeum könyvtárának állapotáról. (U. ott.) — E. K., A Széchenyi könyvtár gyarapodása. (Fővárosi Lapok, 1877. évf.) — Fraknói Vilmos, Jelentés a magyar nemz. muzeum könyvtárának gyarapodásáról. Magyar Könyvszemle. 1878. évf.— A muzeumi könyvtár. (Pesti Napló, 1879. évf.) — Goldziher Ignácz, A m. n. muzeumi könyvtár keleti kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1880. évf.) — Majláth Béla és Thallóczy Lajos, Petőfi Sándor hátrahagyott kéziratai és könyvtára. (U. ott.) — Majláth Béla A gróf Forgách család levéltára. (U. ott.) — Bubics Zsigmond, Magyarországi várak és városoknak a m. n. muzeum könyvtárában létező fa- és rézmetszetei. (Bpest, 1880.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1880—81-ben. (Magyar Könyvszemle, 1881. évf.) — Komáromy András, Gróf Eszterházy Dániel levéltára a nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.) — Majláth Béla, Adalékok Szabó Károly régi magyar könyvtárához. (U. ott.) — U. az, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1881—82-ben. (U. ott.) — Nagy Sándor, Horvát István kéziratai a m. nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1883. évf.) — Komáromy András, A kis rhédei gr. Rhédey család levéltára a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Adalékok Szabó Károly »Régi Magyar Könyvtárá«-hoz. (U. ott.) — U. az, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1882—83-ban. (U. ott.) — Nagy Sándor, Hazai tanodai drámák a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — U. az, Szombatos kodexek a nemz. múzeumban. (Értek. a nyelv- és széptud. oszt. köréből. XII. köt. 2. sz. Bpest, 1884.) — Nagy Alexander, Schulcomoedien in der Bibliothek des ung. National-Museums. (Ung. Revue, 1885. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1883—84-ben. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.) — Csontosi János, Adatok a nemz. múzeum könyvtárának történetéhez. (U. ott, 1885. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1884—85-ben. (U. ott.)— Csontosi János, Jelentés a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról 1885—83-ban. (U. ott, 1886. évf.) — Horvát István, 1843. évi emlékirata a m. n. muzeum könyvtáráról. (U. ott, 1887. évf.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzem könyvtárának állapotáról 1886—87-ben. (U. ott, 1887. évf.) — U. az,

Jelentés a n. múzeum könyvtárának állapotáról 1887—88-ban. (U. ott, 1888. évf.) — Csontosi János, Emlékirat a müncheni Hunyadi-levéltár visszaszerzése tárgyában. (U. ott, 1889. évf.) — U. az, Barna Ferdinánd nyugdíjba menetele és a múzeumi könyvtár-rendezés. (U. ott.) — Dr. Daday Jenő, A budapesti könyvtárakban található természetrajzi folyóiratok jegyzéke. (U. ott.) — Erdélyi Pál, Révay Miklós kéziratai a nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum állapotáról 1888—89-ben. (U. ott.) — Horváth Ignácz, Adalékok Szabó Károly, Régi Magyar Könyvtárának II. kötetéhez. (U. ott, 1880. évf.) — Láng Jágó, Magyar orvostudományi szaklapok a m. n. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — Majláth Béla, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1888—90-ben. (U. ott.) — Majláth Béla, Régi magyar egyleveles nyomtatványok a m. nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott, 1891. évf.) — U. az, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1890—91-ben. (Magyar Könyvszemle, 1891. évf.) — Dr. Sebestyén Gyula, gróf Széchenyi Ferencz levelezése könyvtári ügyekben. (U. ott.) — Horváth Ignácz, A m. nemz. múzeumi könyvtár ősnyomtatványainak jegyzéke. (Magyar Könyvszemle, 1892/93., 1894. és 1895. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1891/92. munkaévben. (U. ott, 1892/93. évf.) — Schönherr Gyula, A Magyar Könyvszemle uj folyama. (U. ott.) — Szinnyei József, Jelentés a m. nemz. múzeum könyvtáráról 1892/93-ban. (U. ott.) — Évnegyedes jelentések a nemz. múzeum könyvtárának állapotáról. (U. ott, 1894—1899. évf.) — Horváth Ignácz, A magyar nemz. múzeum könyvtárának ősnyomtatványai. (Budapest, 1895.) — U. az, Erdélyi országgyülési törvényczikkek a m. nemz. múzeum könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1895. évf.) — Kereszty István, A m. nemz. múzeum könyvtárának hirlaposztálya. (U. ott.) — Jankovich Béla, Magyar nemzeti könyvtár. (Különnyomat a Magyar Könyvszemle 1895. évf. Bpest, 1895.) — A m. n. múzeum könyvtára. (1802—1895.) (Különnyomat a Magyar Könyvszemle 1896. évf. Bpest,. 1896.) — A Hunyadi-levéltár megszerzése. (U. ott, 1896. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1893/94. évben. (U. ott.) — Horváth Ignácz, Magyar országgyülési törvényczikkek a m. nemz. múzeum könyvtárában. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az ezredéves orsz. kiállitáson. (U. ott.) — A köteles példányok ügye az országgyülésen. (U. ott, 1897. évf.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1896. évben. (U. ott.) — A köteles példányokról szóló törvény és végrehajtása. (U. ott, 1898. évf.) — A m. nemzeti múzeum könyvtára az 1897. évben. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtárának szervezete és szolgálati szabályzata. (U. ott.) —

Az első levéltári és könyvtári szaktanfolyam. (U. ott.) — A m. nemz. múzeum könyvtára az 1898. évben. (U. ott, 1899. évf.)

A könyvtár hivatalos közlönye: Magyar Könyv-Szemle. Közrebocsátja a m. nemzeti múzeum könyvtára. I—XVI. évf. (Budapest, 1876—92.) — Uj folyam. A m. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbizásából szerkeszti Schönherr Gyula. I—VII. kötet. (Budapest, 1893—1899.)

Igazgató-őr: Fejérpataky László dr., egyet. ny. r. tanár, muzeumi és könyvtári orsz. felügyelő. *Őrök:* Szinnyei József (a hirlaptár vezetője), Kollányi Ferencz (a nyomt. osztály vezetője), Horváth Ignácz. *Segéd-őrök:* Schönherr Gyula dr. (a levéltári oszt. vezetője), Kereszty István, Erdélyi Pál dr. (a kéziratt. vezetője), Sebestyén Gyula dr., Áldásy Antal dr. *Assistensek:* Esztegár László dr., Melich János dr., Havrán Dániel, Kováts László, Hubert Emil dr., Varjú Elemér. (Van még 5 napidijas, 1 laboráns és 6 szolga.)

2. Érem- és régiségtár.

Alapját a gróf Széchenyi Ferencz 2623 darabból álló éremgyüjteménye képezi, mely a nádor és magánosok adományaival megbővitve, csakhamar tekintélyes római és magyar éremtárrá nőtte ki magát. 1809-ben a régiségek és érmek kezelése a többi gyüjteményekétől különválasztatott s 1810-ben a gyüjtemény a nagy közönség részére is megnyilt. Fejlődését előmozditotta 1812 óta az a kormány-rendelet, mely lehetővé tette, hogy a házában előforduló kincsleletekből a nemzeti muzeum is vásárolhatott példányokat. Az első külön őr 1814-ben neveztetett ki. A huszas évek elején az antik emlékek csoportja Lovász Imre és Farkas László közköltségen megvásárolt gyüjteményeivel gyarapodott. 1821-ben elkészült s 1825-ben Kubinyi Péter áldozatkészsége folytán meg is jelent az összes régiségek első kimeritő lajstroma. 1828-ban herczeg Batthány Fülöp megvette a muzeumnak Petrődy Károly sabariai érmeit és régiségeit. Az 1832/36. országgyülés határozata folytán, vétel utján Jankovich Miklós éremtára, fegyverei és ékszergyüjteményei jutottak a muzeum birtokába. 1838-tól 1847-ig a gyüjtemények nagy része ládákba zártan raktárakban vesztegelt. Azonban ez idő alatt is gyarapodott a régiségtár, 1840-ben Weszerle tanárnak 20,000 ezüst forintért megvásárolt római és magyar érmeivel, 1843-ban pedig Kiss Ferencz 12,000 ezüst forintért megszerzett régiség gyüjteményével. Az adományozók hosszu sorából külön kiemelendők: Kubinyi Ferencz, a ki losonczi muzeumának maradványaiból, továbbá br. Révay Ferencz, a ki a 80-as évek-

ben kincs- és fegyvertárával gazdagitotta a gyüjteményt. A legutóbbi (1898) gyarapodásban igen nevezetes a br. Nyáry Jenő-féle régiséggyüjtemény megvétele. Az évenkinti gyarapodásról kimeritő adatokat közölnek az érem- és régiségtár évnegyedi jelentései, melyek az Archaeologiai Értesitő füzeteiben látnak napvilágot. Az osztály élén megalapitása óta a következők állottak: Halitzky Antal (1814—1837); Érdy János (1846—1869); Rómer Flóris (1869—1877); Hampel József (1877 óta.)

A gyüjtemény következő csoportokra oszlik: I. Régiségtár, 1. Őskori emlékek. 2. Antik és régibb középkorbeli csoport. 3. Hadtörténelmi csoport. 4. Közép- és ujkori művészeti és ipari emlékek. 5. Kegyeleti tárgyak. 6. Antik, közép- és ujabbkori szobrászati emlékek gipszmásolatai. II. Éremtár, és pedig: *a)* ó-kori, *b)* középkori és ujkori érmek, *c)* emlékérmek, *d)* papirpénzek és kegyérmek, *e)* bárczák.

Állománya 243628 darab, 9 teremben, három folyosón, az előcsarnokban, földszinti kőtárban, két udvaron és földszinti folyosókon elhelyezve. Az érem- és régiségtár szakkönyvtára 5566 mű és számos fénykép.

Megtekinthető minden kedden és pénteken d. e. 9—1-ig dijtalanul, más napokon 10—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 15,600 kor. rendes javadalom, 4013 kor. a báró Rudich-alapitványból és 4000 kor. a butorzásra.

Catalogus nummorum Hungariae et Transilvaniae instituti nationalis Széchenyiani. Pestini, 1807. I—III. kötet. — Appendix ad catalogum nummorum etc. Pestini, 1810. — Miller, Jac. Ferd., Cimeliotheca Musei Nationalis Hungarici, (Buda, 1825.) — Képes kalauz a magyar nemzeti múzeum érem- és régiségtárában, szerk. Rómer Flóris. (Pest, 1870.) 2. bővitett kiadás. (Budapest, 1873.); 3. kiadás 1881., képek nélkül, szerk. Hampel József. U. annak 4—11. kiadásai. (Budapest, 1884—1899.) — Illustrirter Führer in der Münz- und Alterthumsabtheilung des ungarischen National-Museums. (Pest, 1870.) 2. kiadás. (Budapest, 1873.) — Weszerle Érmészeti táblái, kiadta a nemzeti múzeum érem- és régiségosztálya. (Budapest, 1873.) — Desjardins E. és Rómer F., A magyar nemzeti múzeum római feliratos emlékei, (Budapest, 1873.) — E. Desjardins—F. Rómer, Monuments epigraphiques du Musée National Hongrois. (Buda-Pest, 1873.) — Dr. J. Hampel, Münz- und Alterthumsabtheilung des ung. National-Museums. Verwaltungsnormen und Statistik. (Budapest, 1888.)

Igazgató-őr: Hampel József. *Őrök:* Réthy László, Kuzsinszky Bálint. *Segéd-őr:* Nagy Géza. *Assistensek:* Gohl Ödön, Éber László, Mahler Ede.

3. Képtár.

Gróf Széchenyi Ferencz könyvtárával 1802-ben néhány olajfestményt is átengedett a nemzetnek; azonban képgyüjtemény alapítása eleinte nem volt tervbe véve. 1825-ben Krafft Péter bécsi festőnél egy a Zrinyi Miklós kirohanását ábrázoló festményt rendeltek meg. A képtár alapját voltakép Pyrker János egri érsek vetette meg azzal, hogy 1836-ban 190 dbból álló s nagyobbára régi olasz mesterek műveit tartalmazó gyüjteményét a nemzetnek ajándékozta. A jelenlegi múzeumépület tervezésekor már képtári helyiségről is történt gondoskodás. A képtár a nagy közönség részére 1846. évi márczius 19-én nyilt meg. Csakhamar társadalmi mozgalom indult meg a gyüjteménynek nemzeti irányban való fejlesztésére. Bizottság alakult oly czélból, hogy aláírások utján hazai képzőművészeti alkotásokból »nemzeti képcsarnok« rendeztessék be. A begyült 12,000 pengő forinton 52 drb magyar művészektől származó olajfestmény szereztetett meg. A nemzeti képcsarnok-egylet által 1852-ben ismét kibocsátott aláírási iveken egy év alatt ujabb 12,000 frt gyült össze, melyből Barabás Miklós által elkészittették a király Ő Felsége és Albrecht főherczeg arczképeit s a fenmaradt összeget 1860-ig növelve, ebben az évben 15,370 frankért megvásároltak id. Markó Károly hátrahagyott műveiből nyolcz darabot s fiától, ifj. Markó Károlytól is egy festményt. Az 1848/49-ki kormány is ajándékozott a múzeumnak 76 drb festményt. Egyesek is kezdtek nagyobb értékü műveket ajándékozni, s a képcsarnok-egylet is folytatta a gyüjtemény gyarapitására irányuló tevékenységét. Ez az egylet 1875-ben a vele rokonczélu magyar képzőművészeti társulatba olvadva, 29,078 frt pénz-alapját egyebek közt oly feltétellel engedte át a társulatnak, hogy az köteles évenkint 1000 frt erejéig magyar műalkotásokkal gazdagitani a múzeumi képtárt. 1876-ban a múzeumi képtár régi festményei (102 drb) az Országos Esterházy-képtárba helyeztettek át, a honnan viszont 60 drb ujabbkori kép került a múzeumi képtárba. Ekkor lett ez a gyüjtemény modern képtárrá. 1884-ben 101 festményt, nagyobbára arczképeket, az akkor alapitott magyar történelmi képcsarnokba vittek át. Az ezutáni rendezésnél a képtár állománya 301 festmény, 30 márványszoborművű, 12 gipszöntvény, 4 ércz- és 3 terracotta-szobor volt. Külföldi művek rendszeres vásárlása 1868 óta történik. A képtár élén megalapítása óta a következők állottak: Kiss Bálint (1847—1868); Ligeti Antal (1868—1890); Than Mór (1890—1896).

Állománya 596 drb.

Másolásra és fényképezésre engedélyt az igazgatóság ad.

Megtekinthető minden szerdán és szombaton d. e. 9—1-ig dijtalanul; más napokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 10,000 kor.

Ligeti Antal, A magyar nemzeti múzeum képcsarnokának ismertető lajstroma. (Buda, 1870.) — A magyar nemzeti múzeum képcsarnokának lajstroma. (Budapest, 1883.) U. ennek ujabb kiadásai. (Budapest, 1886. 1890. 1892. 1893. 1896.) — Katalog der Bildergallerie des National-Museum's. (Budapest, 1883.) Ugyanennek ujabb kiadásai. (Budapest, 1892, 1893.)

Az igazgató-őri állás nincs betöltve.

4. Néprajzi osztály.

(VI., Csillag-utcza 15. sz.)

A muzeum régészeti anyaga a 60-as évekig igen csekély s a Reguly-féle gyüjteményen kivül igen jelentéktelen volt. A 60-as években, mikor az európai múzeumok néprajzi gyüjteményeit szélesebb alapokra fektették, nálunk is kezdtek ilyen gyüjtemény szükségességéről gondolkozni. Br. Eötvös József m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1868-ban megbizta Xantus Jánost, hogy csatlakozzék az épen akkor utra kelt keletázsiai expediczióhoz, s gyüjtsön és vásároljon a nemzeti múzeum természetrajzi osztálya és az alakitandó néprajzi osztály részére tárgyakat. Xantus 1871-ben hazaérkezve, rendezte és ideiglenesen kiállitotta a 2533 drbból álló gyüjteményt s arról katalogust adott ki. Azonban ez a gyüjtemény olyan anyagot tartalmazott, a mely a hazai etnografiával semmiféle vonatkozásban sem állott s ebből is az iparmüvészeti múzeum alapitásakor egy jó részt kiszakitottak. Az osztály fejlesztésében ezután 15 éven át mi sem történt, s a gyüjtemény csakis az idegenbe került magyar hazafiak sokszor igen becses küldeményeiből gyarapodott. Ekkor Xantus a saját magángyüjteményének a múzeumban örökletétkép való elhelyezése által adott ujabb lendületet ez osztály fejlődésének. 1887-ben Trefort Ágoston miniszter a néprajzi osztály czéljaira 500 frtot vett be az állami költségvetésbe, mely 1893-ban 800 frtra 1895-ben 2000 frtra emelkedett, s már 1891-ben 300 frt szakkönyvtári dotáczióval bővittetett. Ezeken kivül államköltségen szereztettek meg dr. Pápai Károly szibériai gyüjtésének anyaga és a helsingforsi ethnogr. múzeum duplumaiból 299 tárgy. A hazai ethnografiai mozgalmak hatása alatt végre az ujabb időkben világossá lett, hogy a néprajzi osztály természetszerü feladata első sorban a hazai néprajzi

anyag összegyüjtése, s hogy ezen irányban rendszeres tevékenységet fejthessen ki, első sorban megfelelő helyiségről kellett gondoskodni. A várkerti bazár, hova a gyüjteményt 1892-ben átköltöztették, a czélnak meg nem felelvén, ezt 1893-ban egy bérházban (Csillag-utcza 15. sz.) helyezték el, a hol ujabb és ujabb lakások béreltetvén ki, egyelőre fejlődésének a helyszüke nem fog akadályul szolgálni. 1894-ben rendeztetett és felállittatott az egész magyar gyüjtemény, melybe beillesztették a Herman Ottó-féle magyar halászati gyüjteményt. 1895-ben ujból rendeztetett és felállittatott a keletázsiai gyüjtemény, továbbá ideiglenesen felállittattak a gróf Teleki Sámuel által ajándékozott középafrikai és a Feniohel Sámuel által gyüjtött német uj guineai pápua-gyüjtemény. Az 1896-ki ezredéves kiállitás néprajzi anyaga szintén bekerült a gyüjteménybe. Ujabban rendkivül értékes gyarapodásai az osztálynak a gr. Zichy Jenő által ajándékozott s a rokon népek ethnografiájára vonatkozó gazdag gyüjtemény s Biró Lajos uj guineai gyüjtésének anyaga. Az uj rendezés és felállitás után az osztály 1898. jun. 16-án nyittatott meg. Legujabban szoros kapcsolatba lépett a magyarországi néprajzi társasággal, melynek folyóirata, az Ethnographia, az osztály hivatalos értesitőjéül szolgál. Az osztály élén állottak Xantus János (1872—1894.); dr. Jankó János.

Állománya 29,332 drb tárgy.

Szakkönyvtára 744 műből áll.

Évi javadalmazása 1900-ban 9,000 kor.

Megtekinthető minden szerdán és szombaton d. e. 9—1 óráig. Más hétköznapokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

A közoktatási miniszter megbizásából 1869/70-ben Keletázsiában országos költségen gyüjtött s a m. n. múzeumban ideiglenesen kiállitott népismei tárgyak leiró sorozata. 1871. — Xantus János, Vezető a m. n. múzeum népismei gyüjteményében 1874., — U. az, A m. n. múzeum néprajzi osztályának története és egy indítvány jövőjét illetőleg. (Ethnographia, 1892. évf.) — Dr. Jankó János, Közlemények a m. n. múzeum néprajzi tárából. (U. ott, 1892. és 1893. évf.) — Vikár Béla, Néprajzi tárgyak gyüjtése a millenniumra. (U. ott, 1893. évf.) — Dr. Jankó János, A m. n. múzeum néprajzi osztálya tárgyainak statisztikája. (U. ott, 1894. évf.) — Zichy Jenő gróf kaukázusi és középázsiai utazásai. I. rész: A néprajzi gyüjtemény leirása dr. Jankó Jánostól. II. rész: Az archaeologiai gyüjtemény leirása dr. Pósta Bélától. (Budapest, 1897.) — Vikár Béla, A m. n. múzeum néprajzi tára. (Ethnographia, 1898. évf.) — Biró Lajos német-uj-guineai (berlinhofeni) nép-

rajzi gyüjtéseinek leíró jegyzéke. Kiadja a m. n. múzeum néprajzi osztálya. (Budapest, 1899.) — Dr. Sebestyén Gyula. A Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi gyüjteményei. (Ethnographia, 1899. évf.)

Őr (osztályvezető): dr. Jankó János. *Segédőr:* dr. Seemayer Vilibáld. *Assistens:* Bátky Zsigmond.

5. Állattár.

1870-ig a növény- és ásványtári osztályokkal együtt az 1810-ben felállitott »természettár« részét képezte. 1823-ban 1300 ezüst forintért megvétetett Ochsenheimer klasszikus lepkegyüjteménye; a legelső adakozó br. Ocskay Ferencz volt 1827-ben. Az 1838-iki árviz alatt csaknem az egész gyüjtemény megsemmisült. 1842-ben 3000 frton megszereztetett a Treitschke-féle klasszikus lepkegyüjtemény. Nevezetesebb ajándékok az 50-es és 60-as évekből a Brunswick-Forray-féle 12,000 darabból álló és az Ujhelyi Imre-féle 11,000 darabból álló csiga-kagylógyüjtemények. 1869-ben a király Ő felsége 1497 drb állatot adományozott. 1851-ben megvásároltatta Miketz András 6000 csiga-kagylóból és 1864-ben Frivaldszky Imre 62,143 rovarból és 16,000 szárazföldi és édesvizi csiga-kagylóból álló gyüjteményei. 1870 óta a külön állattári osztály rendszeres javadalmazásban részesül s 1877 óta kiadja a »Természetrajzi Füzetek« czimű folyóiratot. Xantus János keletázsiai utja 85,000 darabból álló állattani gyüjteménynyel gazdagitotta az osztályt. A kir. magy. természettudományi társulat ajándékozta az osztálynak Herman Ottó pók- és dr. Tömösváry Ödön Myriopoda-gyüjteményét. Vétel utján szereztettek meg ujabban a Hazay-féle csiga-, a Böckh-féle pók-, a Füss-féle erdélyrészi és a Biró Lajos-féle magyarországi rovargyüjtemények. Biró Lajos uj-guineai gyüjtése is a fontosabb ujabb gyarapodások közé tartozik. 1896-ban Horváth Géza a muzeumnak ajándékozta 42,000 drbból álló Hemiptera-gyüjteményét, 1897-ben pedig Kertész Kálmán 7000 drbból álló diptera-gyüjteményét és Csiky Ernő 14.000 drbból álló rovargyüjteményét. Nevezetes ujabb ajándékok a gr. Zichy Jenő keletázsiai expedicziója által gyüjtött állattani tárgyak, továbbá dr. Traxler László 10,000 darabból álló csiga-kagylógyüjteménye, melyet Traxler Sándor ajándékozott a múzeumnak.

A gyüjtemény a következő csoportokra oszlik: 1 emlősök, 2 madarak, 3 hüllők és kétéltűek, 4 halak, 5 zsákállatok, 6 lágytestűek, 7 molluscoideak, 8 rovarok, 9 százlábúak, 10 pókfélék, 11 rákfélék, 12 férgek, 13 tüskebőrűek, 14 ürbélűek.

Állománya 1,147,505 drb. A szakkönyvtár: 7332 drbból áll.

Megtekinthető minden hétfőn és csütörtökön d. e. 9—1-ig dijtalanul, más napokon 1 korona lefizetése mellett.

Évi javadalmazása 1900-ban 14,000 kor..

Dr. Károli János, Kalauz a magyar nemzeti museum halgyüjteményében. (Budapest, 1879.) — Dr. Daday Jenő, Vezető az állattárban. (Budapest, 1891.) — Ugyanaz II. kiadás. (Budapest, 1895.) — Frivaldszky János, Az állattár története. (Természetrajzi Füzetek, 1880. évf.)

***Igazgató-őr**:* Horváth Géza. ***Őrök**:* Mocsáry Sándor, Madarász Gyula, Daday Jenő. ***Segédőr**:* Kuthy Dezső. ***Assistensek**:* Kertész Kálmán, Csiky Ernő. ***Szolgálatra beosztva**:* Méhely Lajos, áll. főreáliskolai tanár.

6. Növénytár.

(V., Széchenyi-utcza 1. sz.)

Alapját József nádor vetette meg 1817-ben, megvásárolva 7000 frtért Kitaibelnek herbariumát a múzeum részére. 1826-ban a gróf Lamberg által ajándékozott Lumniczer-féle pozsonymegyei herbarium vivum-mal, 1839-ben a 6484 frtért vásárolt Sadler-féle herbariummal gazdagodott a gyüjtemény, mely önálló osztálylyá csak 1870-ben fejlesztetett. Ekkor rendszeresittetett a növénytári-őri állás s az első őr, Janka Viktor, Endlicher rendszere alapján fel is állitotta a múzeumi növénygyüjteményt. Haynald Lajos az osztály részére 12,000 frtnyi alapitványt tett s végrendeleti intézkedés értelmében, 1892-ben növénygyüjteménye és botanikai könyvtára is az osztály birtokába kerültek. 1892-ben az igy meggyarapodott osztály kénytelen volt a múzeum-épületből a Széchenyi-utcza 1. sz. a. házban levő elegendő és megfelelőbb helyiségekbe költözni. 1892-ben a Wagner Lajos-féle, 1893-ban a Rétely-féle herbariumok szereztettek meg. 1894-ben megkapta az osztály Kossuth Lajos herbariumát. 1898-ban 800 frtért a Hazslinszky-féle gombagyüjtemény szereztetett meg.

Állománya 416,525 drb. A szakkönyvtár 10,800 kötetből, 145 kéziratból és 126 térképből áll.

Rendszeres nyitási napok nincsenek; szakemberek és érdeklődők bármikor megtekinthetik a hivatalos órák alatt. d. e. 9—1-ig

Évi javadalmazása 1900-ban 8,230 kor.

Janka Viktor, A növénytár története. (Természetrajzi Füzetek, 1880. évf.)

***Őr** (osztályvezető):* Filarszky Nándor. ***Assistens**:* Bernátsky Jenő.

7. Ásvány-őslénytár.

Alapját 1808-ban gr. Széchenyi Ferenczné, Festetich Julianna vetette meg, nagyobb számmal válogatott ásványokat ajándékozva a múzeumnak. 1810-ben Tehel Lajos, a természetosztály első őre rendezte a gyüjteményt. 1811-ben Rainer főherczeg igen sok őslénytani tárgygyal gazdagitotta. Az 1838-iki árviz által okozott veszteségeket 1839-ben a Szájbely István-, 1842-ben pedig a br. Podmaniczky Károly-féle ásványgyüjtemények megvételével pótolták. 1870-ben az önállóvá lett ásvány-őslénytani osztály egyszerre föllendült az által, hogy 35,000 frtért megvásárolták, különösen Pulszky Ferencz sürgetésére, a Lobkovitz-féle ásványgyüjteményt. Ez évtől az osztály külön javadalomban részesül. 1878-ban Semsey Andor 17,000 frank erejéig vásároltatott a párisi kiállitáson becses ásványokat a gyüjtemény számára. Ugyancsak az ő ajándékaként szereztetett meg később 10,000 frtért az Eszterházy-féle ásványgyüjtemény. Semsey 1878 óta egy negyedmilliónál többet áldozott az ásványtári osztály számára.

Állománya 84.804 drb.

Évi javadalmazása 1900-ban 4000 kor.

Megtekinthető minden hétfőn és csütörtökön d. e. 9—1-ig, más napokon szintén 9—1-ig 1 korona lefizetése mellett.

Tiszteletbeli fő-őr: Semsey Andor. *Igazgató-őr:* Krenner József. *Őrök:* Franzenau Ágoston, Loczka József (vegyész). *Segédőr:* Zimányi Károly.

A magy. kir. tudomány-egyetem könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 5. sz.)

A budapesti egyetemi könyvtár keletkezésének ideje egybeesik a nagyszombati érseki egyetemnek 1635. május 13-án történt alapitásával. Kezdetben a nagyszombati Jezsuitarend tulajdona volt. A nagyszombati érseki egyetem 1770-ben királyivá tétetett, a Jezsuitarend pedig 1773-ban feloszlattatván, könyvtára 1774. augusztus 19-én az országos jellegüvé lett egyetemnek adományoztatott. Mária Terézia a könyvtár gyarapitására évenként 500 frtot s az egyetemi nyomda jövedelmét rendelte. A nagyszombati egyetem 1777. év őszén Budára helyeztetvén át, a könyvtár is ide tétetett és itt a királyi várlakban állittatott fel. Innen az egyetemmel együtt 1784-ben Pestre költözött át, hol helyéül a Ferenczrendiek tulajdonát képező, a

Hatvani-utcza és Barátok-tere sarkán levő templom melletti kolostornak délnyugoti és délkeleti része foglaltatott le. Itt helyeztetett el az akkor 20,000 kötetből álló könyvtár és nyilt meg 1786 augusztusban a közönség használatára. Innen csak 1875 október hóban kezdette meg a behurczolkodását mai, uj, monumentális épületébe, hol a nagy közönség számára 1876 márczius 26-án tartott nagy ünnepélylyel megnyittatván, megkezdette középkorias jellegéből való kifejlődését. A könyvtár ezen uj időszakának 23 éve alatt fokozatosan egy modern kultúrintézetté fejlődve, feladata kellő magaslatára jutott és még azon lehetőséget is elérte, hogy a szorosabb értelemben vett egyetemi könyvtári czélján kivül még más, országos és olyan teendőket is teljesit, mint a minőket monarchiánk másik államában a bécsi udvari és egyetemi könyvtárak együttesen végeznek. A könyvtár állománya, eltekintve attól, hogy II. József alatt a feloszlatott szerzetek könyvei nagy mérvben emelték a könyvtári művek számát, nagyobbrészt vétel, ajándék és köteles példányok beküldése által gyarapodott. Ez utóbbi, t. i. a köteles példány 1780 augusztus 10-től kezdve az 1848 : XVIII. t.-czikk keletkezéséig járt a könyvtárnak. Részint hagyományozás, ajándék, részint vásárlás utján a következő kézirat- és könyvgyüjtemények jutottak a könyvtár tulajdonába, u. m. : a Hevenessy és Kaprinay kéziratgyüjtemény 1787-ben, Lakics György könyvtára 1783-ban, Pray György kézirat- és könyvgyüjteménye 1786-ban, Trnka Venczel könyvtára 1795-ben, Vezza Antal, országos főorvos könyvtára 1799-ben, özv. gr. Zichy Miklósné könyvtára 1796-ban, Fejér György könyvtára 1843-ban, Szilasy János könyvtára 1858-ban, Nagy Károly könyvtára 1865-ben, Frank Ignácz, egyetemi tanár könyvtára, Budapest főváros ajándékozása utján, 1875-ben, Balogh Pál orvos könyvtára 1870-ben, Abdul Hamid török szultán ajándékozása utján 35 középkori kézirat, (köztük 12 Korvinkódex) 1877-ben, Mircse János könyvtára 1885-ben, Pauler Tivadar könyvtára 1887-ben, Basel Aurél könyvtára 1891-ben, Télfy Iván könyvtára 1898-ban.

A könyvtár jellege általános, tudományos.

Állománya 224,699 kötet mű, 40,186 drb apró nyomtatvány, ezenfelül 1607 drb és 441 kötet kézirat, ezek között 723 ősnyomtatvány, 475 régi magyar nyomtatvány, 620 1711 előtti magyarországi latin nyomtatvány, 410 1711 előtti magyar vonatkozásu idegen nyomtatvány Ezeken kivül oklevél-, térkép- és metszetgyüjteménye is van.

Elhelyezve 8 teremben, 7 szobában és 140 egyénre berendezett két olvasóteremben.

A könyvtár különös érdekességei : 12 darab Korvin-kódex ; a régi magyar nyelvemlékek közül a Nádor-kódex, Winkler-

kódex, Cornides-kódex, Sándor-kódex, Bod- és Weszprémi-kódex; Kaprinai, Hevenessy, Pray kézirat-gyűjteményei, ezenkivül Káldy bibliájának eredeti kézirata, ugyszintén Pázmány Péter és Cornides eredeti kéziratai, továbbá két tészta-nyomás (empreintes en pate), két serét-nyomás (Schrottblätter, manière criblée,) Erasmus mester rézmetszete a XV-ik századból az ősnyomtatványok közül Vespucci Americo levele 1504-ből; az első német ujság 1505-ből; Speculum Passionis, Theuerdank, mindkettő Hans Schäfleintől illusztrálva; a legelső magyarországi nyomtatvány, az 1473-iki Cronicon Budense és a legelső magyar nyomtatvány, Komjáthi Szt. Pál levelei, egy-egy példánya.

Czédula- és betürendes katalogusa van.

Látogatók számára, hétfő és ünnepnap kivételével, délelőtt 9—12 óráig, délután 3—8 óráig nyitva van. Minden 16 évet betöltött és tisztességesen öltözött egyén az igazgatóság által egy tanévre kiállitott látogatási jegy mellett használhatja a könyvtárt.

Kikölcsönzés van biztosíték letétele nélkül egyetemi tanárok és azok részére, kiknek erre nézve az egyetemi tanács engedélyt ad, minden más személynek biztosíték letétele mellett.

A könyvtár más helyekre, csak hivatalos megkeresésre, hivatalos uton küld könyveket.

Évi javadalmazása 69,296 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap. Ebből 32,000 kor. könyvvásárlásra és kötésre fordittatik.

Pray, Georgius Index rariorum librorum bibliothecae universitatis regiae Budensis 2. k. (Buda, 1780—81.) — Márki József, Czimmutató a m. kir. egyetem s Pest város könyvtárainak magyar, német, latin s franczia nyelven irott jogi s államtani összes műveihez. (I. füzet. Pest, 1865. II. füzet. Buda, 1869.) — A budapesti királyi egyetemi könyvtár Értesitője. (Budapest, 1874—75.) — Márki József, Könyvtári nefelejts, vagy a budapesti m. kir. tudomány-egyetem könyvtárának rövid ismertetése. 1778—1874. (Budapest, 1874.) — A könyvtár gyarapodásai 1874-ben. (Budapest, 1874—75.) — A könyvtár gyarapodásai 1875-ben. (Budapest, 1876.) — Id. Szinnyei József, Az egyetemi könyvtár rendezéséről. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — A budapesti m. kir. tudomány egyetem könyvtárának czimjegyzéke. I. Kézikönyvtár. (Budapest, 1876.) — II—XXIII. k., 1877—1898. évi gyarapodás. (Budapest, 1878—1899.) — Szilágyi Sándor, Régi hazai könyvfeljegyzések a budapesti egyetem könyvtárában. (Magyar Könyvszemle, 1879—80. évf.) A magyar kir. egyetemi könyvtár codexeinek czimjegyzéke. (Budapest, 1881.) — Catalogus Codicum Biblio-

thecae Universitatis R. Scientiarum. (Budapest, 1881.) — Kudora Károly, A budapesti királyi magyar tudomány-egyetem segédkönyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1884.) — A hirlapok és folyóiratok czimjegyzéke a budapesti egyetemi könyvtárban. (Budapest, 1886.) — A budapesti m. királyi egyetemi könyvtár kézirataínak czimjegyzéke. I. Rész. (Budapest, 1889.) — II. Rész. (Budapest, 1894.) — Máté Sándor, A budapesti magyar királyi tudomány-egyetem könyvtára 1774—1895. (Budapest, 1896.) — Dr. Illéssy János. Az egyetemi könyvtár megvizsgálása 1780-ban. (Magyar Könyvszemle, 1897. évf.)

A könyvtár az egyetemi tanács felügyelet alatt áll.

Könyvtárigazgató: dr. Ferenczi Zoltán. *Első őr* dr. Máté Sándor. *Másodőr:* Kudora Sándor. *I. tiszt:* dr. Dedek Crescens Lajos. *II. tiszt:* dr. Dézsi Lajos. *III. tiszt:* Tetzel Lőrincz. *Segédtiszt:* Jankovich Antal. *Gyakornok:* Czeizel László.

Az országos képtár és történelmi képcsarnok.

(V., Ferencz-József-tér 9. sz., a M. Tud. Akadémia palotájában.)

1861-ben a Magyar Tud. Akadémia elnökének, gr. Dessewffy Emilnek inditványára átiratot intézett herczeg Esterházy Pálhoz, melyben az Esterházy-család Bécsben őrzött világhirü képtárának, kézrajz- és rézmetszet-gyüjteményének az épülő akadémiai palotában való elhelyezését s a nyilvánosság elé bocsátását kérte. A kérésnek foganatja is volt s a képtár — melyet herczeg Esterházy Miklós (sz. 1765., megh. 1833.) alapitott, s mely 1779-ben Kismartonból Esterházára, innen később Pottendorfba, majd Laxenburgba s 1813-ban Bécsbe vitetett — 1865-ben Budapestre szállittatott s az Akadémia palotájában közszemlére bocsáttatott. Midőn nemsokára fölmerült az a hir, hogy a képtár el fog adatni, az országgyülés a képzőművészeti társulatnak 1867-ben hozzá intézett kérvénye folytán utasitotta a kormányt, hogy a nevezett képtárnak megszerezhetése iránt előterjesztést tegyen. 1869-ben minisztertanácsi határozat alapján a Louvre szakértője, Mündler Ottó a gyüjteményt megvizsgálta s annak értékét, a metszetek és kézi rajzok nélkül, 2.995,320 frt ezüst frankban megállapitotta. 1870-ben a király megengedte, hogy a festmények 1.100,000 frtért s a kézi rajzok és metszetek 200,000 frtért megvásároltassanak az ország részére. A vásárlás az 1871. XI. t.-cz.-ben nyert szentesitést s ez év április hó 28-tól május hó 5-ig 650 festmény, 3535 kézi rajz, 51,301 metszet és 305 kötet könyv át is vétetett. A vételár

fedezésére néhány megye és város kisebb-nagyobb összeget (Pest városa 60,000 frtot) ajánlott fel. A képtár később Ipolyi Arnold püspöktől 60 drb festményt kapott, melyek által a gyüjteménynek praerafaelita művekben való hiányossága pótoltatott. Lényegesen gyarapodott továbbá az által, hogy 1876-ban a magyar nemzeti múzeum képtárának régi festményei és régi műtárgyai oda helyeztettek át. Az 1896. évi VIII. t.-cz. alapján létesitendő »szépművészeti múzeum« részére megszerzett tárgyak egy része szintén az országos képtárban helyeztetett el. Önálló létezése az emlitett intézmény létrejöttével meg fog szünni. Az országos képtár élén állottak: 1. Kratzmann Gusztáv (1880-ig); 2. Pulszky Károly (1880—1896.); 3. Kammerer Ernő (kormánybiztosi minőségben (1896-tól.)

A történelmi képcsarnok a nemzeti múzeum képtárából különválasztott arczképekből, továbbá a nemzeti múzeumi és egyetemi könyvtárakban őrzött magyar történelmi vonatkozásu metszetekből s az ilyen természetü muzeum gipszöntvényekből jött létre. Előmunkálataira az 1884-iki költségvetésben 1000 frt irányoztatott elő. Ő felsége 1883-ban a budai kir. várkert-bazár egy részét engedte át czéljaira, s 1885-ben szervezetét jóváhagyta. A helyiség nedvessége miatt rövid idő multán a fővárossal létrejött bérleti szerződés alapján, az 1885-iki orsz. kiállitás műcsarnok-épületébe költöztetett, a honnan azonban az 1896-iki ezredéves kiállitás következtében, már 1895-ben el kellett szállitani. 1897-ben a m. tud. akadémia bérházában helyeztetett el. Ajándékok, letétek és vétel utján folyton gyarapodott. Nevezetesebb vásárlás 1896-ban Lanfranconi Enea örököseitől 49 olajfestmény és 4142 metszet és kőnyomat.

Állománya: 1. Országos Képtár 1480 festmény, 3545 kézirajz, 60,000 metszet, 2. Történelmi képcsarnok 840 festmény, 40 szobormű és 26,000 grafikai lap, köztük nehány vizfestmény és kézirajz. A szakkönyvtár 2300 műből áll.

Megtekinthető minden vasárnap, szerdán és pénteken d. e. 9—1-ig.

Évi javadalmazása (1899-ben, beruházásokkal) 102,000 kor.

Ormos Zsigmond, A herczeg Esterházy-képtár műtörténelmi leirása. (Pest, 1865.) — Pulszky Károly, Az országos képtár kiválóbb művei. (Budapest 1878.) — Pulszky Károly, Raphael Santi in der ungarischen Reichsgalerie. (Budapest, 1882.) — Tschudi-Pulszky, Landesgalerie in Budapest. (Bécs 1883.) — Pulszky Károly, A képgyüjtemény leiró lajstroma. (Budapest, 1888.) — A magyar történelmi képcsarnok lajstroma. (Budapest, 1894.) — Frimmel Th., Kleine Galeriestudien, I. Folge. (Bamberg, 1897.) — Az országos képtár műtárgyai-

nak leiró lajstroma. (Budapest, 1897. Régi metszetek kiállitása. (Budapest, 1897.) — Böcklin-kiállitás (Budapest, 1898.) — Modern metszetek kiállitása. (Budapest, 1898.) — Van-Dyck-kiállitás. (Budapest, 1899.) — Velasquez-kiállitás. (Budapest, 1899.) — Az országos képtár fényképgyüjteményének lajstroma. (Budapest, 1899.)

Kormánybiztos: Kammerer Ernő. *Igazgató őr:* Térey Gábor. *Titkár:* Peregriny János. *Őr:* Nyári Sándor. *Beosztva* szolgálatra: Petrovics Arzén kir. főmérnök.

Orsz. m. kir. iparművészeti múzeum.

(IX., Üllői-ut 33—37. sz.)

Rómer Flóris hangoztatta először 1864-ben az iparművészeti tárgyak összegyüjtésének szükségességét, s a képzőművészeti társulat és az orsz. iparegyesület néhány év mulva százas bizottságot küldött ki, hogy ez a múzeum tervezetét kidolgozza és megvalósitásának eszközeiről gondoskodjék. E bizottság különböző eredménytelenül maradt kisérletek után, a kormány figyelmébe ajánlotta az ügyet s az országgyülés 1872-ben meg is szavazott 50,000 frtot iparművészeti tárgyak vásárlására. Ez összeget az 1873-iki bécsi világkiállitáson használták fel modern olasz, cseh és angol üvegek, antik agyagminták, régi szövetek s egyéb uj és régi műipari tárgyak megszerzésére. Ezekhez járult nemsokára a Rómer Flóris és Xantus János által a bécsi világkiállitás alkalmából összeállitott magyar házi ipari gyüjtemény, mely 15,000 frton szereztetett meg. Mindezek a tárgyak a nemzeti múzeum lépcsőházában helyeztettek el. Az anyag növelésére szolgált a keletázsiai expediczió alkalmával Kinában és Japánban beszerzett bronz-, lakk-, szövet-, papir-, porczellán- és fayence-sorozat. Ekkor a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban kidolgozták szervezetét s a gyüjtemény iparművészeti múzeum név alatt fejlesztetett tovább. 1877-ben a tárgyak az Andrássy-uti műcsarnok földszinti helyiségeiben állittattak ki s az 1878. XVII. t.-cz. értelmében az egész gyüjtemény teljesen állami felügyelet alá került s rendes állami javadalmazást nyert. Az első szakszerü rendezést Pulszky Károly végezte, s ő volt a múzeum első őre is. Nemsokára a nemzeti múzeum átengedte iparművészeti jellegü tárgyainak egy részét az uj múzeumnak, a mely 1881-ben szervezetileg is elkülönittetett a nemzeti múzeumtól s a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium közvetlen felügyelete alá helyeztetett. 1882-ben könyvészeti kiállitást rendezett s megnyitotta szak-

könyvtárát a nagyközönségnek. 1884-ben az ötvösmű-kiállitást rendezte s ennek alkalmából galvanoplasztikai műhelyt állitott fel. Ebben az évben lépett az akkor létesült iparművészeti társulattal szoros kapcsolatba. 1885-ben a »Művészi Ipar« cz. folyóiratban saját czéljaira szolgáló közlönyre tett szert. A folyton gyarapodó gyüjtemény méltó elhelyezésének kérdése 1890-ben határozottabb alakban fölmerülve, megkezdődtek az alkudozások és előmunkálatok a mai múzeum-palota ügyében, a mely Lechner' Ödön és Pártos Gyula tervei szerint elkészülvén, a múzeum 1896-ban a király által ünnepélyesen megnyittatott. Élén állottak: 1. Pulszky Károly, őr (1878—1881.); 2. Ráth György, a múzeumi felügyelő-bizottság másodelnöke (1881—1887); 3. Radisich Jenő, igazgató (1887.).

Állománya 11,000 drb. Szakkönyvtára, mely egyúttal az orsz. magyar iparművészeti iskola könyvtára is, 2874 kötetet és 39242 műlapot számlál, 2 teremben elhelyezve, 120 egyénre berendezett olvasóteremmel.

Megtekinthető vasárnap, kedd, szerda, csütörtök 9—1-ig.

A könyvtár nyitva van hétköznapokon esti $^{1}/_{2}7$—$^{1}/_{2}9$ órák közt.

Évi javadalmazása 84,440 kor.

Schikedanz A. és Pulszky Károly, Kalauz az iparművészeti múzeum gyüjteményeihez. (Budapest, 1877.) — XVIII. századbeli karton-minta-lapok. — Könyvkiállitási emlék. (Budapest, 1882.) — A. de Szemere, Visite à l'exposition des livres au palais de l'Académie. (Budapest, 1882.) — Országos könyvkiállítási kivonatos kalauz (Budapest, 1882.) — A magyar történelmi ötvös-műkiállitás lajstroma. (Budapest, 1884.) — Radisich Jenő, Képes kalauz a gyüjteményekben. (Budapest, 1885.) — E. Radisich von Kutas, Illustrirter Führer durch die Sammlungen. (Budapest, 1885.) — Radisich Jenő, Képes kalauz néh. Ipolyi Arnold nagyváradi püspök gyüjteményéhez. (Budapest). — Ideiglenes kalauz az országos magyar iparművészeti múzeum gyüjteményeiben. (Budapest, 1897.) — U. az, II. kiadás (Budapest, 1898.) — A modern művészet; az iparművészeti múzeum kiállítása II. kiadás. (Budapest, 1898.) — Kalauz az 1898-ik évi angol nemzeti verseny pályanyertes műveihez; az iparművészeti múzeum kiállítása. (Budapest, 1898.)

Igazgató: Radisics Jenő. *Őr:* Mihalik József. *Titkár:* Lipcsey József. *Könyvtárnok:* Czakó Elemér.

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára.

(V. Akadémia-utcza 2. sz., a M. Tud. Akadémia palotájában.)

1831. márczius 7-én keletkezett, a mikor Schams Ferencz 5 drb ajándék-könyvét a könyvszekrénybe helyezték. 1838-ban Batthyány Gusztáv gróf ajándékozta családi könyvtárát az Akadémiának. Röviddel ezután a gróf Telekieknek az előbbivel hasonló nagyságu 30,000 kötetes adománya következett. Midőn a könyvtár 1844. deczember 23-án megnyilt, körülbelül 60—70,000 kötet könyv volt benne. A nagyobb és becsesebb ajándékok közül emlitendő Pulszky Ferencz ajándéka 1867-ben (mintegy 1200 drb becses munka); 1865-ig a Trattner Károlyi-féle házban (koronaherczeg-utcza) volt a könyvtár, a mikor azután az akadémia saját palotájában kapott helyet. 1895-ben a könyvtár külön osztályaként nyilt meg a Goethe-gyüjtemény, melyet a dr. Elischer Boldizsár több mint 40 év alatt gyüjtött és a melyet dr. Elischer Gyula egyet. tanár az akadémiának ajándékozott.

A könyvtár jellege általános. Tisztán tudományos irányban gyarapittatik, a gyakorlati szakok mellőzésével.

Állománya 150,000 kötet, (ebből 56,995 mű katalogizálva, ezek között 357 ősnyomtatvány; továbbá 20,000 kézirat, (431 keleti), mintegy 10,000 drb oklevél és a gróf Waldstein által ajándékozott Ender Tamás-féle aquarell-gyüjtemény 242 drbból. Négy teremben elhelyezve, 70 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei 11 magyar nyelvemlék, Ludovicus Carbo, Dialogus de Mathiae regis laudibus (Korvin-kódex), több unikum a régi magyar irodalomból, köztük a Statuta seu jus scriptum regni Ungariae (Mátyás király törvénykönyvének 1488-iki lipcsei kiadása), az irodalmi levelek gazdag gyüjteménye stb. Az Elischer-féle Goethe gyüjteményben van 2500 nyomtatvány, 178 kézirat (34 Goethe-kézirat), 1063 kép, 22 emlékérem és 366 zenemü.

Betürendes általános czédula-katalogus, szintén betürendes szakok szerinti czédula-katalogus és elhelyezés szerinti katalogus van. Munkában van továbbá egy általános törzskönyv szerkesztése.

Használók számára naponkint 3—7 óráig, szakemberek, különösen akademikusok használatára d. e. 10—1-ig és délután 3—7 óráig van nyitva. Az olvasóterembe olvasójegygyel lehet belépni. Középiskolai VII. és VIII. oszt. tanulók intézetük igazgatósága utján kapják a jegyeket.

Kikölcsönzés van akadémiai tagok, a két főiskola tanárai és ismert tudósok részére.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket a hatóságok megkeresésére.

Évi javadalmazása 13,000 kor., melyet részben az állami szubvenczióból (13,000 kor.), részben az Akadémiától (3000 kor.) kap.

Hellebrant Árpád, A magyar tudományos Akadémia könyvtárában levő ősnyomtatványoknak jegyzéke. (Bpest, 1886.) — A M. T. Akadémia könyvtárának régi szabályai. (Magyar Könyvszemle 1887. évf.) — Jakab Elek, A Magyar Tud. Akademia kéziratainak rendezéséről. (Magyar Könyvszemle 1891. évf.) — Jakab Elek, A magyar tudományos Akadémia kézirattárának ismertetése. (Bpest, 1892.) — Jelentés a M. Tud. Akadémia könyvtárának gyarapodásáról és használatáról 1876-ban. (Magyar Könyvszemle, 1876. évf.) — Hellebrant Árpád, Magyarországi vonatkozású ősnyomtatványok a M. Tud. Akadémia könyvtárában. (U. ott, 1880. évf.) — Heller Ágost, Az Elischer-féle Goethe-gyüjtemény katalogusa (Budapest, 1896).

Főkönyvtárnok: Heller Ágost. *Alkönyvtárnokok:* Lindner Ernő és Hellebrant Árpád.

A m. kir. központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyüjteménye.

(II., Oszlop-utcza 3/a.)

A hivatal könyvtárának alapját néhai igazgatója, dr. Keleti Károly 1867-ben a külföldi statisztikai hivatalokkal megkezdett csere-viszony által vetette meg; sokat tett e részben az 1876-ban Budapesten tartott IX. nemzetközi statisztikai kongresszus, mely könyvészeti kiállitással volt egybekötve. A gyüjtemény, mint szakkönyvtár, az 1884. évi könyvtár-statisztika szerint, Magyarország hatósági könyvtárai között a második helyet foglalta el. A könyvtár ügykezelését és használatát a kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1890. évi okt. 2-án 3235. eln. sz. a. kibocsátott utasitása, később ugyanannak 1898. évi 8339/1897. eln. sz. a. kiadott szabályzata irja körül. Nyilvános jellegét 1898-ban nyerte.

A könyvtár jellege statisztikai és közgazdasági. Az által, hogy az 1897. évi XXXV. t.-cz. 4. §. szerint a nyomdatermékek köteles példányaiban részesül, általános irányban gyarapodik.

Állománya 76,174 drb, 28 kézirat és 132 térkép és grafikai rajz, három teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára, vasárnap és ünnepek kivételével, d. e. 10 órától d. u. 1 óráig van nyitva.

A könyvek használata kérő-lap utján eszközöltetik; egyszerre csak egy munka és rendszerint csak egy kötet vehető ki. Kikölcsönzés van, igazgatói engedélylyel, vidékre is.

Évi javadalmazása (1898-ban) 4000 kor., melyet a m. kir. keresk. miniszteriumtól kap.

A statistikai osztály könyv- és térkép-gyüjteményének lajstroma 1867/8-ról. — Hivatalos Statisztikai Közlemények, (I. évf. 3. füz., VI. évf. 4. füz.) — Jegyzéke az orsz. m. kir. statistikai hivatal könyv- és térkép-gyüjteményének 1869. és 1870-ről. (U. ott, IV. évf. 4. füzet.) — U. az az 1871. és 72-ik évekről. (U. ott.) — Findura Imre, Az országos magyar királyi statisztikai hivatal könyvtárának és térképgyüjteményének czimjegyzéke. 1867—1884. (Budapest, 1885.) — A m. kir. központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtárának és térképgyüjteményenek czimjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnokok: Farkasfalvi Imre és Tettey Emil statisztikai tiszt.

A kir. József-műegyetem könyvtára.

(VIII., Muzeum-körut 6—8. sz.)

A műegyetem könyvtára 1846-tól 1856-ig, mig az intézet József-ipartanoda néven szerepelt, igen kis terjedelmü volt. Első könyvtárnoka, Weisz (Vész) János, 1853 október havában vette át a könyvtárt, mely ez ideig valószinüleg csak az igazgatói iroda egyik szekrényét foglalta el. 1855 szeptember 21-én, a Vész által készitett leltár bizonysága szerint még csak 351 mű volt a könyvtár birtokában. 1869 novemberig a művek száma 2361-re emelkedett. 1867-ben Fölser István műegyetemi tanár vette át a könyvtár vezetését és az ő idejében, 1869 november 1-én nyitották meg a hallgatók előtt az olvasótermet, melynek ellátására melléje egy segéd neveztetett ki, azonkivül egy külön szolga is lett kirendelve. Harmadik könyvtárnok dr. Wartha Vincze volt, ki a könyvtár igazgatását 26 évi müködése után (1870. nov. 8-tól, 1896. szept. 1.) Rados Gusztávnak adta át. A könyvek beszerzése a hallgatók beiratási dijából történt, mely 1 frtról a mai napig 10 koronára emelkedett, azonfelül az 1870. év óta az állam dotáczióban részesiti, mely 4000—20,000 korona között ingadozott. Részben ajándék, részben vétel utján kerültek a könyvtárba Borsitzky D., Schmidl A., Nendtvich Károly, Nagy Károly, Komnenovich Sándor, Horváth Ignácz, Weber Antal, Eötvös József báró és Hunyady Jenő könyvei.

A könyvtár jellege mathematikai, természettudományi, művészeti és leginkább műszaki.

Állománya 57,540 kötet, 137 térkép, egy teremben elhelyezve, 110 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és szak-katalogusa van.

Használók számára az olvasóterem köznapokon d. u. 3—8-ig nyitva van műegyetemi hallgatóknak; a rektor vagy a könyvtárnok engedélyével mások is használhatják.

Kikölcsönzés van a műegyetem tanárai és egyetemi tanárok, továbbá a rektor és könyvtárnok engedélye alapján és a könyv árának letétele mellett műegyetemi hallgatók, sőt idegenek részére is.

A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket, leginkább középiskolai tanároknak, hivatalos folyamodásra.

Évi javadalmazása 20,000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap, és azonfelül a műegyetemi hallgatók beiratási dijának egy része, mely a hallgatók számával ingadozik.

A m. kir. József-müegyetem könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1874.) — A m. kir. József-müegyetem könyvtárának czimjegyzéke. 2. kiadás. (Budapest, 1893.) — Jámbor Gy., A müegyetem. (Budapest, 1896.)

Könyvtárnok: Rados Gusztáv műegyetemi tanár. *Könyvtártiszt:* Nagy Sándor.

A m. kir. mezőgazdasági múzeum.

(VII., Kerepesi-ut 72. sz. és Városliget, Széchenyi-sziget.)

A földmivelésügyi m. kir. miniszter 1896-ban az országos magyar gazdasági egyesület kezdeményezésére alapitotta abból a czélból, hogy az ország mezőgazdasága fejlődésére vonatkozó emlékeket és a jelen állapotot feltüntető mintákat összegyüjtse. Anyagának zömét az 1896-iki ezredéves országos kiállitásból nyerte. Ideiglenesen a városligetben, a történelmi épületcsoport vajdahunyadi részében állittatott fel és 1897. szept. 12-én adatott át a nyilvánosságnak. Az épület 1899-ben rozzantsága miatt lebontatván, a gyüjtemények a Kerepesi-ut 72. sz. házába és a városligeti Széchenyi-szigeten a román stilü épület-csoportba helyeztettek át, mely alkalommal a múzeum uj elrendezést nyert.

A kiállitott tárgyak a következő osztályokba vannak csoportositva: Talaj- és trágyaismeret, 1144 drb; gazdasági növénytermelés, növényekre hasznos és káros állatok, növénybetegségek és élősdiek, 1811 drb; kertészet és gyümölcsészet, 2182 drb;

szőllőművelés és borgazdaság, 445 drb; gazdasági állattenyésztés, 1272 drb; baromfitenyésztés, 540 drb; méhészet, 345 drb; selyemtermelés, 1159 drb; halászat, 579 drb; gazdasági gépek és eszközök, 697 drb; gazdasági s egyéb a gazdaságra vonatkozó épületek (modellek és fényképek), 140 drb; gazdasági műipar, 343 drb; vizépitészet és kulturmérnökség, 892 drb; földmives nép házi ipara, 600 drb; mezőgazdasági statisztika és a jószág kezelésére vonatkozó adatok, 150 drb; m. kir. állami birtokok (térképek, rajzok, fényképek), 545 drb; gazdaságtörténet és emléktárgyak, 71 drb; gazdasági szakoktatási tárgyak és tanszerek gyüjteménye, 334 drb; erdészeti és vadászati tárgyak, 803 drb; a társországokra és a külföldre vonatkozó gyüjtemény, 2159 drb.

Összes állománya 16,111 drb.

A könyvtár a múzeummal egyidejüleg keleletkezett; jellege mezőgazdasági szakkönyvtár. Gyarapitásánál a kitüzött főczél: 1. a magyar nyelvü mezőgazdasági művek és folyóiratok kivétel nélkül való összegyüjtése; 2. a Magyarország területén bármely nyelven megjelent ilynemü nyomtatványok és 3. a hazai mezőgazdaságra vonatkozó bármely nyelvü és bárhol megjelent művek megszerzése, ugy, hogy e könyvtár a hazai mezőgazdasági és hazánk mezőgazdaságára vonatkozó idegen nyelvü irodalomra nézve forrásul szolgálhasson.

Állománya 4215 kötet és füzet, 1 drb kézirat és 145 drb térkép. (Oklevelek, metszetek, érmek stb. a múzeum történelmi osztályában vannak kiállitva.) Egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusának készitése folyamatban van.

A múzeum gyüjteményei a hétfői és az ünnepeket követő napok kivételével naponkint d. e. 9-től d. u. 1-ig vannak nyitva. A városligetben levő gyüjteményeket s a könyvtárt az érdeklődők a múzeum igazgatóságától nyert külön engedélylyel tekinthetik meg.

Évi javadalmazását, mely egyelőre nincsen meghatározva, a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kapja.

A m. kir. technologiai iparmúzeum.

(VIII., József-körut 6. sz.)

Az országos magyar iparegyesület 1879-ben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kérvényt nyujtott be egy technologiai iparmuzeum felállitása iránt. Trefort Ágoston miniszter az alapitási költségek összegyüjtése végett körlevelet bocsátott

ki, melynek eredményeül 14,006 frt 54 kr. gyült össze; azonkivül Budapest fővárosa az első berendezésre 5000 forintot, s három évre még 5000 forintot, a budapesti kereskedelmi és iparkamara három évre 1000—1000 forintot, a kassai kereskedelmi és iparkamara szintén három évre 100—100 forintot ajánlottak fel. Az államköltségvetésben az 1882. évre 10,000 forintot, az 1883. évre pedig 14,000 forintot vettek fel. A miniszter által kinevezett szervező-bizottság 1882. junius havában tartotta meg első, alakuló gyülését. A múzeum helyiségeül kiszemelt Beleznay-kerti helyiség kijavitásához s a még szükségesnek mutatkozott pótépitkezésekhez 1882. november havában fogtak. A megnyitás 1883. junius 24-én volt; az intézet ideiglenes vezetésével Ráth Károly, szervező miniszteri biztos bizatott meg, első őrnek pedig Táborszky Ottó neveztetett ki. 1884. juliustól kezdve a múzeum a budapesti állami középipariskolával hozatott szerves kapcsolatba s főigazgatónak Hegedüs Károly, igazgatónak Táborszky Ottó, s őrnek Staub Sándor neveztettek ki. Az iskola és múzeum közös céljaira emelt jelenlegi épület zárkőletétele 1889. április 28-án volt. A múzeum technologiai szakvélemények adásával és műszaki vizsgálatokkal is foglalkozik.

Állománya szerszám- és géptár és mintagyüjtemény 20459 db; szakkönyvtár és rajzgyüjtemény 7572 kötet.

Megtekinthető naponként 9—12 d. e. és 2—5 d. u.

A szakkönyvtárnak 50 olvasó részére berendezett olvasóhelyisége van s használható naponként 9—12 és 3—5-ig, továbbá szerdán este 7—9 órák közt. Kikölcsönzés, főleg az iparos közönség számára, biztosíték mellett 3 heti használatra van. A könyvtár más helyre is küld könyveket, intézeteknek, testületeknek hivatalos megkeresésre, magánosoknak megfelelő biztositék és a költségek megtéritése mellett.

Évi javadalmazása (1899-ben) személyi 41,164 kor., dologi 30,268 kor.

Taborsky Ottó és Hegedüs Károly, Jelentés a magyar kir. technologiai iparmúzeum 1898/99. évi működéséről. (Budapest, 1899,) — A m. kir. technologiai iparmúzeum közleményei I—XIV. évf. (Budapest, 1888—1899.) — Grünwald István, A m. kir. technologiai iparmúzeum és a m. kir. áll. felső ipariskola egyesített szakkönyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Főigazgató: Hegedüs Károly. *Igazgató:* Taborsky Ottó. *Tanár:* Staub Sándor. *Titkár:* Guzelnigg Ernő. *Könyvtárnok:* Grünwald István.

A m. kir. tudomány-egyetemhez tartozó gyüjtemények és szakkönyvtárak.

1. A római jogi szeminárium könyvtára.

(IV., Egyetem-tér 4. sz., a központi épületben.)

Keletkezett 1888-ban. Bierman Mihály és Wenzel Gusztáv könyveinek egy részével gazdagodott.
Állománya 620 kötet.
Évi javadalmazása 300 kor.

2. A nemzetgazdasági és statisztikai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1890-ben. Wenzel Gusztáv könyveinek egy része oda került.
Állománya 961 kötet.
Évi javadalmazása 600 kor.

3. A politikai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1895-ben Concha Győzőnek a kar által elfogadott inditványára, az első beszerzésre folyósitott 400 frtnyi összegből.
Állománya 163 kötet.
Évi javadalmazása 300 kor.

4. A jogbölcseleti és összehasonlitó jogtudományi szeminárium.

(U. ott.)

Keletkezett 1897-ben.
Állománya 120 kötet.
Évi javadalmazása 300 kor.

5. A büntetőjogi szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Állománya 618 kötet.
Évi javadalmazása 300 kor.

6. Az élettani intézet könyvtára.

(VIII., Eszterházy-utcza 5. sz.)

Keletkezett a negyvenes évek végén.
Állománya 850 kötet.
Évi javadalmazása 4—600 kor, melynek egy részét a Schordann-féle alap jövedelméből kapja.

7. A szemészeti klinika könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 26. sz.

Keletkezett 1888-ban Schulek Vilmos tanár kezdeményezésére, ki a klinikán általa orvosolt egyénektől részére felajánlott tiszteletdijakból létesitette a könyvtár alaptőkéjét (21.400 kor.)
Állománya 5312 kötet.
A könyvtár különös érdekességei Fabini Teofil János kiadatlan kéziratai.
Évi javadalmazása emlitett alaptőke 862 kor. jövedelme.

Hőgyes Endre, Emlékkönyv a budapesti egyetem orvosi karának multjáról és jelenéről. (Budapest, 1896.)

8. A gyógyszertani intézet könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1891-ben. Balogh Kálmán tanár könyvtárának egy része került oda.
Állománya 1118 kötet.
Évi javadalmazása 400 kor.

9. A természettani intézet gyüjteménye.

(VIII., Eszterházy-utcza 3/b. sz.)

1880-ban keletkezett.
Állománya 4771 tárgy és 1199 kötet könyv.
Évi javadalmazása 6800 kor.

10. Az I. khémiai intézet könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 4. sz.)

Keletkezett Thán Károly kezdeményezésére. Megszereztettek később O. Linnée Erdmann és dr. E. Jochmann könyvtárai.
Állománya 2300 kötet.
Évi javadalmazása 1000—1200 kor.

11. A növénytani intézet és a növénykert könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 78. sz.)

Alapját a század elején az egyetemi könyvtárból kiválasztott könyvek képezik. Margó Tivadar és Jurányi Lajos hagyatékaiból is gyarapodott.

Állománya 4800 kötet.

Évi javadalmazása 1000—1400 kor.

Dietz Sándor, A budapesti k. m. tudományegyetem növénytani intézetének könyvtára. (Magyar Könyvszemle 1881. évf.)

12. Az állattani és összehasonlitó boncztani intézet könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 4. sz.)

Különösen a Margó Tivadar hagyatékából idekerült szakkönyvtárral gyarapodott.

Állománya 1978 munka 3343 kötetben.

A szakemberek bármikor használhatják. Más kutatóknak nyitva áll d. e. 10-től 12-ig.

Évi javadalmazása 1056 kor.

Margó Tivadar, A budapesti kir. m. tud. egyetemi állattani és összehas. boncztani intézet. (Budapest, 1896.)

13. Az ásványtani és petrografiai intézet gyüjteményei.

(U. ott.)

Állománya 33,000 tárgy és 3474 mű 6635 kötetben.

A közönség számára nyitva áll az iskolai év tartama alatt minden vasárnap d. e. 9-től 12-ig.

14. Anthropologiai múzeum.

(U. ott.)

Keletkezett 1882-ben, egy évvel a tanszék szervezése után, dr. Török Aurél kezdeményezésére. Egyik főfeladata a hazai csontereklyék összegyüjtése. Gazdag anyaga azonban helyszüke miatt mind ez ideig rendszeresen nem volt felállitható.

Állománya mintegy 10,000 drb koponya, 1000 drb csontváz, egy 4000 drbból álló őskori gyüjtemény (képek és tárgyak) 245 drb tudományos eszköz.

Szakkönyvtára 1898 kötetből áll.

Megtekintésére a helyiség tulzsufoltsága miatt előzetes igazgatói engedély szükséges.
Évi javadalmazása 1400 kor., ebből 400 kor. ásatásokra.

Dr. Török Aurél, A Budapesten felállitandó anthr. múzeum ügyében. A Budapesten felállitandó anthrop. múzeum részére tett eddigi ajándékok jegyzéke. (Anthropologiai Füzetek, 1882.)— Dr. Török Aurél, A Budapesten felállitandó anthropologiai múzeum és intézet. (Természettudományi Közlöny, 1882.)

15. A földtani és őslénytani intézet könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1881-ben, midőn Hantken Miksa könyvtárát az intézetnek ajándékozta.
Állománya 2772 kötet.
Évi javadalmazása 400 kor.

16. Az érem- és régiségtár.

(IV., Egyetem-tér 4. sz., a központi épületben.)

A tanszékkel egyidejüleg a mult században keletkezett.
Állománya 24,941 drb érem, 3263 régiség és gipszmásolat és kisebb szakkönyvtár.
Évi javadalmazása 600 kor.

17. Görög philologiai múzeum.

(U. ott.)

A gyüjtemény keletkezett 1872-ben, a szemináriumi könyvtár 1887-ben.
Állománya 146 tárgy, 3086 kötet könyv.
Évi javadalmazása 800 kor.
Megtekinthető naponkint d. e. 8-tól 12-ig.

18. Az esztetikai tanszékkel kapcsolatos gyüjtemény és könyvtár.

(U. ott.)

Állománya 300 kötet könyv, 80 drb szoborművű (reprodukcziók), 2600 drb fénykép és metszet.
Évi javadalmazása 600 kor.

19. Müvészettörténeti gyüjtemény.

(U. ott.)

Állománya 1000 drb.
Javadalma 600 kor.

20. A modern filologiai szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett Budenz József, Gyulai Pál és Heinrich Gusztáv könyvadományaiból.

1888 óta 800 kor. évi javadalmazásban részesül.

Állománya 2865 kötet.

21. A történelmi szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

A szemináriummal együtt 1888-ban keletkezett. Első anyagát az egyetemi könyvtár kettős példányai képezték. 1891-ben Salamon Ferencz könyvtárával gyarapodott.

Állománya 2800 kötet, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Évi javadalmazása 800 kor.

22. A földrajzi intézet és szeminárium könyvtára.

(U. ott.)

Keletkezett 1890-ben a Hunfalvy János-féle könyvtár megszerzése által.

Állománya 10,000 drb (nagyobbrészt térkép és fénykép).

Évi javadalmazása 600 kor.

A kir. József-műegyetemhez tartozó szakkönyvtárak.

(VIII., Múzeum-körut 6—8. sz.)

1. Az állattani tanszék könyvtára.

Állománya 2006 kötet.
Évi javadalmazása változó.

2. A növénytani tanszék könyvtára.

Keletkezett 1872-ben.
Állománya 838 kötet.
Évi javadalmazása átlag 400 kor.

3. Az általános khémiai laboratorium könyvtára.

1847 óta gyüjtik a szükséges szakkönyveket.
Állománya 1085 kötet.
Évi javadalmazása 6—800 kor.

4. A gépszerkezettani tanszék könyvtára.

Keletkezett 1875-ben.
Állománya 490 kötet és 500 gépszerkezeti rajz.
Évi javadalmazása átlag 200 kor.

5. A középitéstani I. sz. tanszék könyvtára.

Keletkezett 1887-ben.
Állománya 382 kötet, 102 fénykép, 48 rajz.
Évi javadalmazása 600 kor.

6. Az elektrotechnikai szertár könyvtára.

Keletkezett 1893-ban.
Állománya 500 kötet.
Évi javadalmazása 500—600 kor.

7. A kisérleti fizikai szertár könyvtára.

Állománya 500 kötet.
Évi javadalmazása 500—600 kor.

8. A vasuti szertár könyvtára.

Állománya 651 kötet.
Évi javadalmazása 500—600 kor.

9. A vizépitészeti tanszék könyvtára.

Keletkezett 1878-ban.
Állománya 829 kötet.
Évi javadalmazása 400 kor.

10. A hidépitészeti tanszék könyvtára.

1867 óta fejlesztik.
Állománya 237 kötet.
Évi javadalmazása 200 kor.

11. Az ábrázoló-geometriai I. sz. tanszék könyvtára.

Keletkezett 1872-ben.
Állománya 33 kötet és 11 atlasz.
Évi javadalmazása 100 kor.

12. A középitéstani tanszék könyvtára.

Állománya 1523 kötet.
Évi javadalmazása 600 kor.

13. A műépitéstani tanszék könyvtára.

Állománya 2525 kötet.
Évi javadalmazása 1200 kor.

A Báró Eötvös József-kollégium könyvtára.

(IX., Csillag-utcza 8. sz.)

Alapját Semsey Andor vetette meg, a ki a kollégium felállitásakor, 1895-ben 5000 forintot adott könyvek bevásárlására. Nem remélt mértékben gyarapodott a könyvkészlet 1896. tavaszán, a midőn b. Mednyánszky Dénes atyjának, Alajosnak nagybecsü könyvtárát (a veszelei könyvtárt, melyben a Sándor-féle könyvgyüjtemény is foglaltatott) a kollégiumnak ajándékozta. A Mednyánszky-könyvtár legbecsesebb része a magyar történetre vonatkozó alapvető műveknek nagy sorozata. Nagyobb adományokat tettek: br. Eötvös Loránd, gr. Széchényi Béla, dr. Schwimmer Ernő, dr. Vámbéry Ármin, Heinrich Gusztáv, Riedl Frigyes, Dirner Gusztáv, Lóczy Lajos.

Állománya 7800 kötet, ezek között 3 ősnyomtatvány, három teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Használók számára állandóan nyitva van. A kollégium minden növendéke a könyvtár helyiségében minden művet korlátozás nélkül használhat. Kikölcsönzés van az igazgató külön engedélyével.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.
A könyvtárnoki teendőket az igazgató látja el. A kezelésben a kollégium növendékei segédkeznek.

Az orsz. m. kir. zene-akadémia könyv- és zeneműtára.

(VI., Andrássy-út 67. sz.)

1875-ben keletkezett.
A könyvtár jellege zeneművészeti.
Állománya 8349 drb, ezek között zenemű 7600, könyv 749, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.
Kikölcsönzés a tanároknak van megengedve.
Évi javadalmazása 2400 kor., melyet az államtól kap.
A könyvtár az igazgatóság felügyelete alatt áll. A könyvtárnoki teendők végzésével a titkár van megbizva.

Az országos magy. kir. mintarajziskola és rajztanárképző-intézet könyvtára.

(VI., Andrássy-ut 71. sz.)

1871-ben keletkezett. Katalogusai 1883-ban és 1899-ben adattak ki.
A könyvtár jellege művészeti és iparművészeti iskolai szakkönyvtár.
Állománya 5709 kötet, 52,786 műlap, u. m. fényképek, fény- és szinnyomatok, metszetek, eredeti rajzok és festmények, négy teremben elhelyezve, 120 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes czédula-katalogusa van.
Használók számára a vasár- és ünnepnapok kivételével, mindennap d. u. 3—7 óráig nyitva van. Az intézeten kivül álló egyének a könyvtárt csak igazgatói engedélylyel használhatják. Kikölcsönzés van kivételesen, pénzbeli biztositék mellett.
Évi javadalmazása 3200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.
Könyvtárnok: Várdai Szilárd.

A m. kir. honvéd Ludovika-akadémia könyvtára.

(VIII., Üllői-ut 80. sz.)

A Ludovika-akadémia felállitásával egyidejüleg, 1872-ben keletkezett. Nyomtatott katalogusai 1883-ban és 1897-ben jelentek meg.

A könyvtár jellege katonai.

Állománya 53,813 kötet, 14 kézirat, 3 drb oklevél és 4586 drb térkép, egy nagy teremben és két raktár-helyiségben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig (szombaton és ünnepnapokon csak délelőtt) van nyitva.

Kikölcsönzés van a budapesti honvéd-helyőrség tisztjei és tisztviselői részére, téritvény mellett, 3 havi időtartamra. Egyszerre 3 műnél több nem adható ki. A vidéken állomásozó honvéd-tisztek és tisztviselők, elöljáró parancsnokságuk közvetitésével, egyes műveket, téritvény ellenében, szintén 3 havi időtartamra kikölcsönözhetnek. A postaköltség a kölcsönvevőt terheli.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a m. kir. honvédelmi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Neuwirth Károly. *Könyvtári segéd:* Kiss Mihály.

A kereskedelmi akadémia Wahrmann-könyvtára.

(V., Alkotmány-utcza 11. sz.)

Állománya 4123 kötet, egy teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: Szélba József.

A keleti kereskedelmi tanfolyam (akadémia) könyvtára.

(Ugyanott.)

Az intézet alapitása óta (1891) évi 100 frt fordittatik vásárlásra. Télfy Iván 1893-ban görög, Erődi Béla és Kúnos Ignácz török könyvekkel gyarapitották.

A Balkán-félszigeti néprajzi és keleti nyelvü irodalomra való tekintettel fejlesztik.

Állománya 500 kötet és 12 keleti térkép, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Csak az intézet hallgatói és a tanári kar használhatják.

Évi javadalmazása 200 kor, melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Az ev. ref. theologiai akadémia könyvtára.

(IX., Kálvin-tér 7. sz.)

Alapját a Ráday-grófok hires péczeli könytára képezi, melyet a dunamelléki ev. ref. egyházkerület, Török Pál ref. püspök buzgólkodására 1861-ben országos gyüjtés utján szerzett pénzen 21,000 frtért vásárolt meg a budapesti ref. theol. akadémia részére. Azóta több kisebb-nagyobb könyvgyüjteménynyel szaporodott. Oda került többek között Szemere Pál könyvtára is. A Ráday-nevet viselő könyvtár a budapesti ev. ref. püspökség épületében, egy földszinti nagy teremben van elhelyezve. A nagy könyvtár mellett a theologiai akademia ifjusága 1864-ben külön könyvtárt létesitett.

a) Ráday-könyvtár.

Állománya 24,460 lajstromozott és mintegy 10,000 lajstromozatlan kötet.

Rendezés alatt lévén, ez időszerint nem használható.

Könyvtárnok: Csűrös István.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára hetenkint kétszer, kikölcsönzés végett, nyitva van.

Évi javadalmazását az önképzőköri tagdijakból kapja.

Könyvtárnok: Dúzs Dezső. *Alkönyvtárnok:* Makay Sándor.

A m. kir. tanárképző-intézet gyakorló főgimnáziumának könyvtára.

(VIII., Trefort-utcza 8. sz.)

1872-ben alapitották. 1896-ban Szarvas Gábor könyvtárával gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8410 kötet.
Szakkatalogusa van.
Évi javadalmazása 1000 kor.

Könyvtárnok: dr. Gyomlay Gyula.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet.
Leltára van.

A II. ker. kir. egyet. kath. főgimnázium könyvtára.

(II., Ilona utcza 4. sz.)

1777-ben alapitotta az intézettel Mária Terézia. A könyvtár birtokába jutott 1875-ben Toldy Ferencz, 1877-ben dr. Ábel Károly, és 1891-ben dr. Lutter Nándor könyvtárainak egy része. A tanári könyvtár az ifjuságitól külön van választva. Gyarapodásáról az 1890/91. iskolai évtől kezdve az intézet értesitői számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,477 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány és 27 drb régi magyar nyomtatvány), 841 fali ábra, 147 drb térkép, érem- és rajzminta-gyüjtemény, öt teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600—1000 kor., melyet a vallás- és tanulmányi alaptól kap.

Ponori Thewrewk Árpád, A Toldy-könyvtár magyar régiségei és ritkaságai. (Az 1881/82-ik évi értesitőben.) — A budapesti II. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtári lajstroma (Az 1895/96. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Herald Ferencz.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1942 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa és hivatalos leltára van.
Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alaptól kap.

Könyvtárnok: Dr. Zombory János tanár.

Az I. ker. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

(I., Várfok-utcza 14. sz.)

1881-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2404 kötet.
Szakkatalógusa van.
Évi javadalma 1000 kor.

Könyvtárnok: Dr. Gyulai Ágost.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1370 kötet.
Leltára van.

Könyvtárnok: Dr. Zimányi József.

Az V. ker. kir. kath. főgimnázium könyvtára.

(V., Markó-utcza 31. sz.)

1858-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 5000 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.
Évi javadalma átlag 600 kor., melyet a tanulmány alaptól kap.

Könyvtárnok: Timár Pál.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3600 kötet.
Leltára van.

Könyvtárnok: Jákobi Károly.

A VII. ker. m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

(VII., Barcsay-utcza 5. sz.)

1881-ben keletkezett. Állapotáról és gyarapodásáról az intézet értesitői adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5826 kötet, egy teremben elhelyezve, 26 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Hegedüs Béla, A tanári könyvtár katalogusa (Az 1894/95. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: Hegedüs Béla tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4445 kötet, köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány, 28 metszet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1898/99-ben 2004 kor. volt, melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kapott.

Dr. Finály Gábor, A budapesti VII. ker. állami főgymnasium ifjusági könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1898.

Könyvtárnok: Dr. Finály Gábor tanár.

A IV. ker. kegyesrendi főgimnázium könyvtára.

(IV., Városház-tér 4.)

A tanári könyvtár a század elején vált ki a rend házi könyvtárából. A gyakorló-iskola »önképző-kör« czimen 1867-ben alakult, ugyanakkor vettetett meg az ifjusági könyvtár alapja is, tanárok, tanulók, jótevők és könyvárusok adakozásaiból. A könyvtár megalapitásában legnagyobb része volt Horváth Pius, akkori tanárnak mint az önképzőkör szervezőjének és felügyelőjének. Gyarapitották Kalmár Endre, most tiszt. rendfőnök, s néhány tanulón és most már ismeretlen jótevőn kivül Heckenast Gusztáv, Lampel Róbert, Ráth Mór, Hartleben Adolf és Pfeiffer Nándor könyvárusok és kiadók.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 12000 kötet, köztük számos ősnyomtatvány és régi magyar nyomtatvány. Leltára és szakkatalogusa van.
Csak az intézet tanárai használják.
Évi javadalmazása változó.

Takáts Sándor, A főváros alapitotta budapesti piarista kollegium története. (Az 1894/95. évi értesitőben.)

Főkönyvtárnok: Pintér Kálmán tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 986 kötet. Czédula, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.
Vasárnaponkint, az ülések után, van a kikölcsönzés.
Évi javadalmazása 60—80 kor., melyet a gyakorló-iskola pénztárából és egyesektől kap.

A IV. ker. ág. ev. főgimnázium könyvtára.

(IV., Deák-tér 4. sz.)

E század elején keletkezett. Legjelentékenyebb adomány a Szentiványi Bogumil-féle volt 1867-ben.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8508 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van idegeneknek is, biztosíték mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, az egyházi választmány engedélyével.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a budapesti ág. h. ev. magyar-német egyháztól kap.

Batizfalvy István, A budapesti ág. h. ev. főgimn. története. (Az 1894/95. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Tóth Kálmán.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 744 kötet, egy tanteremben elhelyezve. Katalogusa 1893-ban jelent meg.
Évi javadalmazása 120 kor., melyet az egyházközségtől kap.

c) Az »Arany János« önképző-kör könyvtára.

Állománya 1061 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes nyomtatott katalogusa van, mely 1899-ben jelent meg.

Évi javadalmazása körülbelül 240 kor., mely a tagdijakból gyül össze.

A IV. ker. ev. ref. főgimnázium könyvtára.

(IX., Lónyai-utcza 4. sz.)

A tanári könyvtár 1868-ban keletkezett és hosszu ideig csak 100 frtnyi javadalommal birt. A főgimnáziumi ifjuság önképzőkörének könyvtára megelőzi a tanári könytár alapitását, a mennyiben az önképzőkörrel egyidejüleg, 1865-ben az első tanár-elnök kezdeményezésére keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2058 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a gimnáziumot fentartó testülettől kap.

Könyvtárnok: Fiók Károly dr.

b) Az önképző kör könyvtára.

Állománya 2250 kötet, egy teremben elhelyezve. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

Használók számára és könyvkiosztás czéljából hetenkint kétszer van nyitva. Kikölcsönzés van a budapesti ref. theologia növendékeinek; azonkivül az ezen egyházkerületbe tartozó ref. lelkészeknek, az igazgató-tanárelnök engedélyével.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a gimnazium önképzőkörének pénztárából kap.

Főkönyvtárnok: Hegedüs Ferencz.

Dr. László Mihály nyilvános főgimnáziumának könyvtára.

(V., Hold-utcza 19. sz.)

1878 óta áll fenn. Alapul az igazgatóság magánkönyvtárának egy része szolgált.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2100 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 950 kötet.
Leltára van.

A Röser-féle gimnázium és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(VI., Aradi-utcza 10. sz.)

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1250 drb.
Betürendes katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 500 drb.

Az országos nőképző-egyesület leánygimnáziumának könyvtára.

(IV., Zöldfa-utcza 38. sz.)

A leánygimnázium felállitásával egyidejüleg keletkezett.
Állománya 630 kötet, egy teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazását a tanulók által befizetett beiratási dijakból nyeri.
A könyvtárnoki teendőket a tantestület egyik tagja látja el.

A II. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(II., Toldy Ferencz-utcza 9. sz.)

Keletkezett 1854-ben.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5471 kötet, 509 füzet, 192 drb térkép, továbbá pénz- és éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.
Használatra csak az iskola tanárainak van nyitva.
Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.
Mayer József, A budapesti II. ker. állami reáliskola 39. évi értesitője. (Budapest, 1895.)
Könyvtárnok : Brózik Károly dr.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2069 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportositott betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása körülbelül 400 kor., melyet a tanuló-ifjuságtól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnokok: Dr. Jánosi Béla és dr. Heller Bernát tanárok.

Az V. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(V., Markó-utcza 20. sz.)

1872-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7186 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 900 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: dr. Mangold Lajos.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 8500 kötet. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 1600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Reif Jakab.

A VI. ker. állami főreáliskola könyvtára.

(VI., Bulyovszky-utcza 22—24. sz.)

1891-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2210 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Rados Ignácz tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 drb.

Leltára van.

A IV. ker. községi főreáliskola könyvtára.

(IV., Reáltanoda-utcza 7. sz.)

1854-ben, a főreáliskolával egy időben keletkezett. Nagyobb adományokat tettek Kondor Gusztáv, Heckenast Gusztáv, Veisz Ármin, Emich Gusztáv, Preysz Móricz, Jedlik Ányos, Greguss Ágost, stb.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9091 kötet és 5828 füzet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1000—1200 kor., melyet Budapest székesfőváros tanácsától kap.

A budapesti fő- és székvárosi IV. ker. községi főreáliskola tanári könyvtárának czimjegyzéke. 1854—1895. (Budapest, 1897.)

Könyvtárnok: Berkes Imre.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 drb.
Leltára van.

A VIII. ker. községi főreáliskola könyvtára.

(VIII., Zerge-utcza 11. sz.)

1871-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 5600 kötet.
Betürendes katalogusa van.

Felsmann József, A Budapest fő- és székv. VIII. ker. községi főreáliskola első 25 évének története. (Budapest, 1895.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 drb.
Leltára van.

Az I. ker. állami tanitóképzőintézet múzeuma és könyvtára.

/Országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár./

(I., Győri-ut.)

Az 1873-iki bécsi világkiállitásról megszerzett másfélezer darab tanügyipari tárgy előbb a kultuszminiszteriumban helyeztetett el. Ebből az anyagból fejlődött ki 1876-ban az országos tanszermúzeum, mely mint ilyen legelőbb az Országos Gazdasági Egyesület épületében kapott helyet. 1886. óta az I. ker. állami tanitóképző intézet (paedagogium) épületében van elhelyezve. 1880-ban tanszermúzeumi bizottság szerveztetett, amely az 1893-iki uj szervezéskor oszlattatott fel. 1894-ben a tanszermúzeumi igazgató javaslata alapján kineveztetett a 20 tagból álló országos tanszermúzeumi bizottság. A múzeummal egyidejüleg keletkezett a paedagogiai könyvtár, melynek alapjául szolgáltak a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium és az egyetemi nyomda összes tankönyvkiadványai, Girókuthy P. Ferencz könyvtárának egy része, a Néptanitók Lapja könyvtára 1895-ig bezárólag, a hazai könyvkereskedők tankönyv kiadványai, az orsz. tanszermúzeumi bizottsághoz birálás végett 1887-ig benyujtott iskolai tan- és segédkönyvek. Az 1896-iki évi ezredévi kiállitás alkalmából nagyszámu iskolai irásbeli dolgozathoz jutott. Jelenleg szervezés és rendezés alatt áll.

A múzeum anyaga a következő csoportokba van beosztva: 1. iskolai épületek és butorok; 2. kisdedóvódai és gyermekkerti felszerelések; 3. irva-olvasási, 4. szemléleti oktatási, 5. vallástanitási, 6. földrajz- és történelemtanitási, 7. természetrajzi, 8. természettani és vegytani, 9. gazdaságtani, 10. mennyiségtani, 11. tornatanitási, 12. énektanitási, 13. rajz- és szépirástanitási, 14. iparoktatási taneszközök; 15. Mária Valéria főherczegnő által használt népiskolai taneszközök gyüjteménye; 16. a népnevelők budapesti egyesületének taneszközei; 17. iskolai administracziora tartozó felszerelések; 18. vakok oktatására, 19. siketnémák oktatására szolgáló taneszközök; 20. tanulók munkái.

Állománya 5400 drb múzeumi tárgy 4461 kötet könyv, 40 drb. térkép és 240 drb rajz és szemléleti kép.

Megtekinthető szombat kivételével naponként d. e. 8—12-ig és d. u. 2—5-ig.

Gyertyánffy István és Kozocsa Tivadar, Emlékirat az országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár szervezéséről és elhelyezéséről. (Budapest, 1893.) — Gyertyánffy István, Az országos tanszermúzeum a magyar népoktatásügy

szolgálatában. (Budapest, 1895.) — Gyertyánffy István, Emlékirat az országos tanszermúzeum és paedagogiai könyvtár ügyében. (Budapest, 1896.) — Gyertyánffy István, A paedagogium könyvtárainak ismertetése. (Budapest 1898.)

Igazgató: Gyertyánffy István tanitóképzőintézeti ny. igazgató.

A II. ker. állami tanitónőképző-intézet könyvtára.

(II., Csalogány-utcza 43. sz.)

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1150 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket mindkét könyvtárnál a tanári testület egyik tagja látja el.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 875 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes tárgyi-katalogusa van.

A m. kir. áll. »Erzsébet Nőiskola« (polg. iskolai tanitónőképző és ezzel kapcsolatos felsőbb leányiskola) könyvtára.

(VI., Andrássy-ut 65. sz.)

1875-ben keletkezett, a mikor a polg. isk. tanitónőképző Pestre helyeztetett át, elválasztatván az elemi isk. tanitónőképzőtől, melylyel együttesen addig Budán állott fenn. 1877-ben a M. Nemzeti Muzeum 2500 műből (másodpéldányok) álló könyvgyüjteménynyel ajándékozta meg a könyvtárt. Katalogusa az 1877/78, és az 1880/81. évi isk. értesitőkben jelent meg.

Állománya 7896 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Pischl Iduna tanitónő.

Az I. ker. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

(I., Iskola-tér 1. sz.)

1881-ben keletkezett.

Állománya 790 kötet, a tanácsteremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

A könyvtárnoki teendőket az igazgató látja el.

A székes-fővárosi I. ker. közs. iskola könyvtára.

(I., Iskola-tér 1. sz.)

A könyvek egy része a kegyesrendiek ottani müködése idejéből maradt.

Állománya 1530 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Farkas József, A budavári iskola vázlatos története.

A könyvtárnoki teendőket a tanitótestület egyik tagja látja el.

A székesfővárosi II. ker. polgári leányiskola könyvtára.

(II., Batthyány-utcza 10. sz.)

Az 1872/73. iskolai évben keletkezett.

Állománya 2325 kötet, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása: *a)* a tanári könyvtáré 120 frt, melyet Budapest székesfőváros tanácsától kap; *b)* az ifjusági könyvtáré a beiratási dijakból minden tanuló után 2 kor.

A tanári könyvtár könyvtárnoka: dr. Melczer Gusztáv; *az ifjuságié:* Gyulay Elek.

A VII. ker. polg. leányiskola könyvtára.

(VII., Kazinczy-utcza 23. sz.)

1873-ban keletkezett.

Állománya 493 kötet, egy teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Rosnerné, Fleiszig Matild.

A székes-fővárosi VIII. ker. közs. polgári fiu-iskola könyvtára.

(VIII., Német-utcza 44. sz.)

1894-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 554 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Laky Vilmos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 235 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Hortobágyi Antal.

A székes-fővárosi VIII. ker. közs. polgári leány-iskola könyvtára.

(VIII., Práter-utcza 15. sz.)

Állománya 267 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazását a székes-főváros pénztárából kapja.

A könyvtár a tanács felügyelete alatt áll.

A székes-fővárosi X. ker. polgári leány-iskola könyvtára.

(X., Bánya-utcza 2. sz.)

1893-ban keletkezett.

Állománya 310 kötet, a tantestületi szobában elhelyezve. Leltár-katalogusa van.

Évi javadalmazása 160—180 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Jász Margit tanitónő.

A Szent-Margit nevelő-intézet róm. kath. elemi és polgári iskolájának könyvtára.

(IX., Knezits-utcza 7. sz.)

Az ifjusági könyvtár az 1878-ban, a tanári 1890-ben keletkezett.

Állománya 1265 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 120 kor., melyet az intézet főnökségétől kap.

A pesti izraelita hitközség elemi és polgári fiu-iskolájának könyvtára.

(VII., Wesselényi-utcza 34.)

1832-ben keletkezett.

Állománya 2472 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes- és tárgyi-katalogusa most készül.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a pesti izr. hitközségtől kap.

A pesti izraelita hitközség elemi és polgári leány-iskolájának könyvtára.

(VII., Sip-utcza 12.)

1871-ben keletkezett, Halász Nátán igazgató kezdeményezésére.

Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a hitközségtől kap.

A II. ker. községi felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(II., Ponty-utcza 3. sz.)

1895-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 587 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Schlachta Lajos.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 776 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: dr. Jesze Károly.

A VI. ker. közs. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

(VI., Nagymező-utcza 1. sz.)

1884-ben keletkezett, s kezdetben a VI. ker. közs. polgári fiu-iskola tanári könyvtárával volt egyesitve. 1895-ben a kereskedelmi iskola önállósittatott s a felső kereskedelmi iskola tanári könyvtára a polgári fiu-iskolai tanári könyvtártól elválasztatott. Állapotáról az 1895/96., 1896/97. és 1897/98. évi értesitők adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, kereskedelmi és közgazdasági.
Állománya 379 kötet és 45 térkép, a tanári teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kelemen Géza tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 885 kötet, egy osztályteremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 600 kor., melyet a székes-főváros pénztárából kap.

Könyvtárnok: Pinterits Károly tanár.

A m. kir. posta- és távirda-tanfolyam szakkönyvtára.

(VIII., Luther-utcza 3. sz.)

1888 végén, a posta- és távirda-tanfolyam megnyitásakor keletkezett.
A könyvtár jellege posta-, távirdai szak-könyvtár.
Állománya 1051 kötet és 38 drb térkép, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, mely közös a vasuti tisztképző-tanfolyamával. Czédula- és betürendes-katalogusa van.
Használók számára nyitva van hetenkint kétszer, u. m. szerdán d. u. 5—6 és szombaton d. u. 6—7 óra között kikölcsönzés végett.
Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. kereskedelmi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Botár János.

A vasuti tisztképző tanfolyam könyvtára.

(VIII., Luther-u. 3. sz.)

1887-ben, a tanfolyam megnyitásának évében, a m. kir. államvasutak igazgatóságának könyvtárában több példányban meglevő művek fölös példányaiból keletkezett.

Állománya 2570 kötet, 15 db. térkép, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van az intézeti tanárok és hallgatók részére.

Évi javadalmazása 1—1200 kor., melyet a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Hajnal Vilmos.

A m. kir. kertészeti tanintézet könyvtára.

(I., Gellérthegy, ménesi-ut 45. sz.)

A budai m. kir. vinczellér-képezde könyvtára képezi a magvát. Gyarapitották különösen Molnár István kir. tanácsos, orsz. gyümölcs és fatenyésztési min. biztos, Girókuty Ferencz és Hodolányi Antal.

A könyvtár jellege kertészeti és természettudományi szakkönyvtár. A kertészetet közvetlenül és közvetve érdeklő valamennyi természettudományi és termelési ágakban fejlesztetik.

Állománya 1975 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes- és leltári katalogusa van.

Használók számára d. e. 8-tól d. u. 3-igköznapokon rendszerint nyitva van és igazgatói engedélylyel használható.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Botta István.

A felsőbb szőlő- és borgazdasági tanfolyam könyvtára.

(V., Akadémia-utcza 16. sz.)

Állománya 1273 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára a tanév tartama alatt mindig nyitva van. Kikölcsönzés van. Egyszerre csak egy munka s legföllebb 4 heti időtartamra adható ki.

A magyar gazdasszonyok orsz. egyesülete iskoláinak könyvtára.

(VII., Damjanich-utcza 29—31. sz.)

1876-ban keletkezett.
A könyvtár jellege iskolai.
Állománya 578 kötet. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Könyvtárnok: Möszl Gizella.

A magyarországi központi Frőbel-nőegylet áll. segélyezett kisdedóvónő-képző intézetének könyvtára.

(VII., Bajza-utcza 27. sz.)

1895-ben keletkezett.
Állománya 465 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet a fentartó egyesülettől kap.
Könyvtárnok: Stepanko Albert.

A képezhető hülyék és gyengeelméjüek orsz. m. kir. nevelő- és tanintézetének könyvtára.

(I., Alkotás-utcza 2/b. sz.)

Az intézetnek állami kezelésbe jutása idejekor, 1897. évi szeptember hó 1-én keletkezett.
A könyvtár jellege gyógypaedagogiai.
Állománya 347 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.
Könyvtárnok: Caprariu György.

Az izr. siketnémák országos intézetének könyvtára.

(VII., Bethlen-tér 2. sz.)

Állománya 300 kötet. Szak-katalogusa van.
Évi javadalmazása 120 kor., melyet az intézet pénztárából kap.
A könyvtár az intézet bizottságának felügyelete alatt áll.
Könyvtárnok: Adler Simon.

A központi papnevelő-intézet könyvtára.

(IV., Papnevelde-utcza 5. sz.)

Alapját a Pálos-rend könyvtára képezte; tőlük származnak a nagy könyvtári terem XVIII. századi faragott ajtója és a diszes könyvállványok. 1883-ban néhai Stadler Ferencz esztergommegyei pap († 1874) 6600 kötetnyi könyvtárával gyarapodott. A növendékpapok egyházirodalmi iskolájának könyvtára 1831-ben keletkezett.

a) Házi könyvtár.

A könyvtár jellege theologiai és bölcsészeti.

Állománya körülbelül 15,000 kötet, két teremben elhelyezve. Katalogusa készülőben.

Az elöljárók és papnövendékek használják.

Könyvtárnok: Dr. Purt Iván.

b) Az egyházirodalmi iskola könyvtára.

Állománya mintegy 5000 kötet, köztük 2 régi magyar nyomtatvány, továbbá gazdag kézirat és kisebb érem-gyüjtemény, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 320 kor.

A Kapisztráni Szent-Jánosról nevezett Szent-Ferenczrend kolostorának könyvtára.

(II., Margit-körut 23. sz.)

P. Jakosich József, a háznak egykori főnöke (1785—1803.) alapitotta a könyvtárt. Csak ajándék utján szaporodik.

Állománya 7000 kötet, ezek között 15 ősnyomtatvány, 70 kötet kézirat és 10 kötet térkép, kisebb metszet-, érem- és pénzgyüjtemény, nehány ásvány és ereklye, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Csak a rendtársak részére van nyitva. Idegenek tartomány- vagy zárdafőnöki engedélylyel használhatják. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Kaizer Nándor.

A kegyesrendiek társházának könyvtára.

(IV., Városház-tér 4. sz.)

a) Házi könyvtár. *b)* Központi könyvtár.

A házi könyvtár 1741 körül keletkezett. Gyarapodott a mult század közepe táján, midőn Bajtay Antal, br. Cörver Elek és János testvérek — a külföldi, nevezetesen a római iskolázással fensőbb kiképzést nyervén — az ügyvezetés élére jutottak. Cörver Jánosnak »Selecta Bibliotheca« cz. kézirati följegyzése szerint, már külföldön tetemes mennyiségü könyveket szereztek előkelő rokonaik segélyével. Később e könyvtár az elhunyt rendtagok becsesebb hagyatékával s a rend által beszerzett értékesebb tud. könyvekkel annyira gyarapodott, hogy idővel a nyitrai theologiai és a váczi bölcseleti intézeteknek sőt 1831-ben a budai és más társházaknak is juttathatott anyagából. A könyvtárnak nemcsak számbeli mennyisége, hanem tartalmi értéke is fokozódott Bajtay Antalnak végrendeletileg ide szánt értékes könyvtárával, gr. Königsacker József, Conradi Norbert, Perczel Imre, Pállya István, Dományi Márk, Egerváry Ignácz, s főleg Valero Jakab és Horányi Elek nevezetes könyvgyüjteményeivel. Révai Miklós is a pesti társház könyvtárának hagyta könyveit. A XIX. század elején már annyira gyarapodott e házi könyvtár, hogy a 3 ablakos nagy terem egészen megtelt. Betürendes, a használatra eléggé alkalmas katalogusa 1840 körül készült. Az elhunyt rendfőnökök (Grosser János, Bolla Márton stb.) könyvei »Bibliotheca Provinciae« névvel külön kezeltettek és csak 1870 körül egyesittettek a rendi tanárképző-intézetnek Budapesten való felállitása előtt, a részben a Bibliotheca Provinciae, részben tudósabb rendtagok könyveiből keletkezett házi könyvtárral.

A házi könyvtár kiegészitéseül a »Központi Könyvtár«, keletkezett, mely a rendi tanárjelöltek és a vidéki tanárok számára szakkönyvtárrá alakitva, a tud. használatra alkalmassá tétetett. E könyvtárba jutottak Purgstaller József, Somhegyi Ferencz, Reisinger János, Szepesi Imre, Horváth Cyrill egyetemi tanárok, Széchy Imre, Schirckhuber Móricz, Vas József, Hanák János tudós rendtagok hátrahagyott könyvei is. Majdnem az egész rendezve van, betürendes szakkatalogussal. A társház és főgimnázium kisajátitásának még mindig függő kérdése és a rendi tanárképző-intézet és a gimn. convictus elhelyezése végett történt lakhelyi átalakitások megakadályozták a házi könyvtár végleges felállitását és rendezését. Most a rendház földszintjén két teremben van elhelyezve, mellette a központi könyvtár egy termet foglal el.

A két könyvtár állománya 20,591 kötet, 160 kézirat és 267 térkép, 80 rajz, három teremben elhelyezve. A régi házi könyvtárnak betürendes katalogusa volt; a mostani központi könyvtárnak betürendes szak-katalogusa van.

Használói majdnem kizárólag kegyesrendi tanárjelöltek, kik a szükséges szakkönyveket hetenkint egyszer, téritvény mellett veszik ki. A vidéken müködő rendi tanároknak téritvény mellett küld a rendfőnökség könyveket.

A házi könyvtárnak évi javadalmazása 144 kor., mint a Potton János-féle 3000 kor. alapitvány évi kamatja; a központi könyvtár javadalmazása a szükséghez képest változik.

A házi könyvtár könyvtárnoka: Csaplár Benedek. *A központi könyvtár felügyelője és gondozója:* Farkas József.

A szerviták társházának könyvtára.

(IV., Szervita-tér 7. sz.)

Keletkezett 1773-ban, mikor a régi kolostor épült, melyben a könyvtár részére egy nagyobb terem jutott. Eredetét s növekedését főleg a rendben fönálló ama rendeletnek köszönheti, mely szerint egyes társházak jövedelmükhez képest bizonyos összeget a könyvtár gyarapitására is tartoztak forditani, másrészt pedig a meghalt rendtagok könyvei a társházi könyvtárba bekebeleztettek. Igy szaporodott 1873-ig körülbelül 5600 kötetre. Midőn 1873-ban a régi kolostor helyébe uj palota épült, abban a könyvtár szép terjedelmes magas csarnokhelyiséget kapott.

A könyvtár jellege főleg theologiai.

Állománya 6000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: Guta M. István.

Az országos rabbiképző-intézet könyvtára.

(VIII., Rökk Szilárd-utcza 26. sz.)

A könyvtár alapját Lelio della Torre, a páduai »Istituto Rabbinico« volt tanárának, valamint Oppenheim Dávid, volt nagybecskereki rabbinak könyvgyüjteményei vetették meg, melyek vétel utján jutottak az intézet birtokába. Tetemesen gyarapodott Ehrlich Mózes nagyváradi, és Hochmuth Ábrahám

veszprémi rabbinak könyvhagyatékai és a pesti izraelita hitközségtől adományozott Brüll Sámuel Löw-féle könyvtár által. Katalogusa az 1896/97-iki értesitőben jelent meg.

A könyvtár jellege zsidó theologiai.

Állománya 15,556 kötet, ezek között 49 ősnyomtatvány, 34 kézirat, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 8—12-ig nyitva van. Kikölcsönzés van az intézet hallgatói és tanulói számára vasárnap és szerdai napokon déli 12—1-ig, téritvény mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, a kölcsönvevő költségére, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet az országos izraelita iskola-alapból kap.

A könyvtár a rabbiképző-intézet vezérlő-bizottságának felfelügyelete alatt áll.

Könyvtárnok: Blau Lajos dr. *Segédkönyvtárnokok:* Gestetner Adolf és Weisz Mór dr.

A magyar országgyülés főrendiházának könyvtára.

(VIII., Múzeum-körut 14—16. sz., a Magyar Nemz. Múzeum palotájában.)

Állománya mintegy 1200 kötet; nagyobbára az országgyülés hivatalos nyomtatványai; elhelyezve a titkári hivatal helyiségeiben.

Csak a főrendiház tagjai használják.

A magyar országgyülés képviselőházának könyvtára.

(VIII., Sándor-utcza 8. sz.)

Története az alkotmány helyreálltával kezdődik. 1866-ban ezer forinttal kezdte meg a Ház a könyvvásárlást. 1868-ban a házszabályok módositására kiküldött bizottság november 8-án beadott jelentésében könyvtár felállitását inditványozta. 1872-ben kezdett a könyvtár fejlődni. Ghyczy Ignácz tizennégyezer kötetnyi könyvtárát a képviselőháznak hagyta ajándékul. Az e könyvtárból beosztott művek külön bélyegzővel, Ghyczy Ignácz nevével vannak ellátva. A ház könyvtárának hungarikumokban való gazdagsága a Ghyczy-könyvtárból ered.

A könyvtár jellege parlamenti, azaz jog- és államtudományi.

Állománya 40,000 kötet, 100 kézirat, 12 helyiségben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betűrendes és tárgyi katalogusa van.

A képviselőház tagjai számára van nyitva. Kikölcsönzés csak képviselők számára van. A könyvtár más helyekre szintén csak képviselőknek küld könyveket.

Évi javadalmazása 10.800 kor., melyet a képviselőház pénztárából kap.

A képviselőház könyvtárának katalogusa 1866—1893. (Budapest, 1894.) — Pótlék (Budapest, 1899.) — Kudora Károly, A képviselőházi könyvtár katalogusa. (Magyar Könyvszemle, 1894.)

Könyvtárnok: Küffer Béla dr. *Segédkönyvtárnok:* Fülöp Áron.

A m. kir. miniszterelnökség könyvtára.

(I. Vár, Szent-György-tér 1. sz.)

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege hivatalos és közjogi.

Állománya 8388 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A miniszterelnökség tisztviselői használják.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet az állami költségvetésből kap.

A könyvtárnoki teendőket az elnöki osztály egyik tagja látja el.

A m. kir. belügyminiszterium könyvtára.

(I., Vár, Országház-utcza 30. sz.)

1881-ben keletkezett.

Állománya mintegy 8000 kötet, 4 teremben elhelyezve. Leltára és czédula-katalogusa van.

Évi javadalma változó.

Könyvtárnok: Mayer Gyula orsz. levéltári tiszt.

A m. kir. földmivelésügyi miniszterium könyvtára.

(V., Nádor-utcza 33—37. sz.)

Keletkezése a földmivelés-, ipar- és kereskedelmi miniszterium idejéből való. A két miniszterium különválása (1890) óta a könyvtár önállóan gyarapodott, legtöbbnyire hivatalos kiadványokkal, idegen államok cserepéldányaival, továbbá az orsz. magy. gazdasági egyesülettől és az orsz. magyar statisztikai hivataltól kapott cserepéldányok utján.

A könyvtár jellege közgazdasági és mezőgazdasági.

Állománya 13,007 kötet, egy teremben elhelyezve, hat egyénre berendezett külön olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Használók számára d. e. 9—2 óráig nyitva van. Kikölcsönzés csak miniszteriumi alkalmazottak részére van, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 2000 kor.

A földmivelés-, ipar- és kereskedelmi m. kir. miniszterium könyvtárának szaklajstroma. (Budapest, 1877.) — A földmivelésügyi m. kir. miniszterium könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: ifj. Rákóczy Aladár.

A m. kir. honvédelmi miniszterium könyvtára.

(I., Vár, Szent-György-tér 3. sz.)

A könyvtár jellege katonai szakkönyvtár.

Állománya 8000 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt van nyitva. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A m. kir. igazságügyi miniszterium könyvtára.

(V., Nádor-utcza 33—37. sz., a magy. kir. földmiv. miniszt. palotájában.)

Állománya 13.552 kötet, 2 teremben elhelyezve. Leltára és szakkatalogusa van.

Évi javadalmazása 2400 kor.

A m. kir. igazságügyi miniszterium könyvtárának lajstroma (Budapest, 1882.)

A m. kir. kereskedelmi miniszterium könyvtára.

(II., Lánczhid-utcza 1—3. sz.)

1887-ben keletkezett.

Állománya 1500 kötet és egy térképgyüjtemény. Leltára és szakkatalogusa van.

Csak a miniszterium tisztviselői használják.

Évi javadalmazása 2000 kor.

A keresk. magy. kir. miniszterium könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1892.)

Könyvtárnok: Ambró Géza.

A m. kir. pénzügyminiszterium könyvtára.

(I., Vár, Szent-Háromság-tér 5. sz.)

1867-ben keletkezett.

Állománya 6400 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Hivatalos használatra szolgál.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium könyvtára.

(V., Hold-utcza 8. sz.)

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai, természettudományi, jogi, nyelv- és történettudományi és paedagogiai.

Állománya 3500 kötet és füzet, két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Rendszerint csak a miniszteriumbeli tisztviselők használják. Használók számára a könyvtár mindennap d. e. 10—2 óráig nyitva van, s rövidebb időre a könyvtári teremben, hosszasabb használatra elismervény mellett adatnak ki egyes művek.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Józsa Mihály, kir. s.-tanfelügyelő.

A m. kir. kúria könyvtára.

(V., Nádor-utcza 25. sz., az igazságügyi palotában.)

A m. kir. semmitőszéknél már 1878-ban felmerült egy szakkönyvtár létesitésének szüksége, de Mailáth György országbiró, anyagi eszközök hiányában, az eszmét nem találta megvalósithatónak. A kir. kúria két osztályának egyesitése alkalmával tekintettel az egyesült testületnek nagy birói létszámára,

az országbiró maga inditványozta a kir. kúria első teljes ülésében egy könyvtárnak felállitását, annak első felszerelési költségeire 500 frtot felajánlva. A könyvtár részint könyvadományokból, részint a kúria birói tagjai által évi fizetésük arányában megajánlott (8—12 frtnyi) évi járulékból gyarapodott. Perczel Béla elnöksége idejében sikerült a könyvtár számára 500 frt államsegélyt kieszközölni, mig végre Szabó Miklós elnök közbenjárására, az évi államsegély 1000 frtra felemeltetvén, a birák további önmegadóztatásának szüksége megszünt.

A könyvtár jellege jogtudományi.

Állománya 5200 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Használók számára a kúriai hivatalos órák alatt nyitva van.

Kikölcsönzés van téritvény mellett.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Vajdafy Emil.

A kir. itélő-tábla könyvtára.

(V., Nádor-utcza 25. sz., az igazságügyi palotában.)

A 70-es évek elején, Szabó Miklós akkori kir. táblai elnöknek kezdeményezésére keletkezett. Részben a kir. tábla kebelében az 1875. évet előzőleg tartott ügyvédi vizsgák jurátusi dijait forditották czéljaira, de pénzalapját főképen az akkori elnöknek egyébként is nyilvánuló áldozatkészsége teremtette elő. 1870-ben az igazságügyi miniszterium rendeletben intézkedett az akkor már létezett könyvtár pénzalapjának miként kezeléséről. E szerint kamatait félévenkint könyvek bevásárlására forditották és forditják ma is. Nagyobb számu kötetekből álló adományokat Ráth György nyug. táblai tanácselnöktől, Jakabfalvay Gyula kuriai biró hagyatékából és Hanák Kolos kir. táblai birótól kapott.

A könyvtár jellege jog- és államtudományi.

Állománya 4345 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Használók számára d. e. 9—2-ig van nyitva. A könyvtárt csupán a budapesti kir. itélő-tábla kötelékéhez tartozók (birák és a kezelő-személyzet) használhatják. Mások csak táblai ajánlatra.

Évi javadalmazása a m. kir. igazságügyi miniszterium 600 kor. javadalma és saját tőkéjének 700 kor. évi jövedelme.

A könyvtár a kir. itélőtábla kebeléből alkotott könyvtári bizottság felügyelete alatt áll.

Dr. Nyeviczkey Antal, A budapesti kir. itélő tábla története. (Budapest, 1891.)

Könyvtárnok: Gregorovich Lajos táblai fogalmazó.

A m. kir. közigazgatási biróság könyvtára.

(I., Vár, Uri-utcza 49. sz.)

A régi pénzügyi közigazgatási biróság néhány könyve képezi alapját. Rendszeres gyarapitására 1897 óta az állami költségvetésbe külön javadalom vétetett föl.

Állománya 861 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltárjegyzéke van.

Csak a biróság személyzetének áll rendelkezésre.

Évi javadalmazása 2400 kor.

A m. kir. állami számvevőszék könyvtára.

(IV., Zöldfa-utcza 22. sz.)

1870-ben a m. kir. állami számvevőszék felállitásával egyidejüleg akként létesült, hogy a m. kir. pénzügyminiszterium kebelében addig fennállott állami főkönyvelési osztály ugyanakkor megszüntettetvén, az általa használt és nagyobbára az állami számvitelre, pénz- és hitelügyre, nemzetgazdaságra és az államháztartásra vonatkozó művek, szabályrendeletek és utasitások, statisztikai munkák az állami számvevőszék tulajdonába bocsáttattak. Ez képezi a jelenlegi könyvtár alapját, a mely azóta részint vásárlások, részint hivatalos kiadványok utján gyarapodik.

A könyvtár jellege hivatali, főleg államgazdasági és államszámviteli tartalommal.

Állománya 3320 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára a hivatalos idő alatt (d. e. 9 órától d. u. 2 óráig) van nyitva. Idegenek elnöki engedélylyel használhatják. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása körülbelül évi 200 kor., mely az állami számvevőszék költségvetési hiteléből fedeztetik.

Könyvtárkezelő: dr. Gerber Ferencz állami számvevőszéki számtiszt.

A műemlékek országos bizottságának könyvtára.

(VI., Andrássy-ut 60. sz.)

1874-ben keletkezett.

A könyvtár jellege műtörténeti és archaeologiai. A fő150uly oly épitészeti szakmunkák beszerzésére van fektetve, melyek első sorban hazai s ezekkel analog külföldi műemlékek ismertetését tartalmazzák.

Állománya 1294 kötet és füzet, elhelyezve egy teremben.

A könyvtár különös érdekességei néhai dr. Rómer Flóris Ferencz kéziratban levő utijegyzetei 45 kötetben, melyekben hazai műemlékeinkre vonatkozó becses feljegyzések foglaltatnak. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van első sorban a bizottság tagjai, másodsorban más szakférfiak részére.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazását, mely 400—600 kor., közt változik, a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kapja.

A m. kir. országos levéltár könyvtára.

(I., Vár, Országház-utcza 28. sz.)

A könyvtár két részre oszlik: kézi és nagy könyvtárra. A nagy könyvtár tulnyomó része azon hatóságok könyvtáraiból létesült, melyeknek levéltárai az orsz. levéltárba bekebeleztettek. A kézi könyvtár a mai szervezetü orsz. levéltár felállitása (1875) óta vétel és csekély részben ajándékozás utján szereztetett.

A nagy könyvtárt nagy részben hivatalos kiadványok, törvények, rendeletek, országgyülési iratok, a kézi könyvtárt pedig a történelem és segédtudományainak körébe vágó munkák alkotják.

A kézi könyvtár állománya 2628 kötet, 2 drb kézirat, 450 drb térkép; a nagy könyvtáré 6964 kötet, 160 kézirat, két teremben elhelyezve.

A nagy könyvtárhoz czédula-, a kézi könyvtárhoz bekötött betürendes katalogus van.

A könyvtárt kizárólag az orsz. levéltár tisztviselői használják a hivatalos helyiségekben.

Rendes évi javadalmazása nincs, az orsz. levéltár átalányából az utóbbi években a könyvtárra átlag 800 frt fordittatott évente.

A könyvtár kezelésével az országos levéltár egyik tisztviselője van megbizva.

A nemzeti szinház könyvtára.

(VIII., Kerepesi-ut 1. sz.)

Keletkezett 1837-ben.

A könyvtár jellege szinművészeti.

Állománya 8460 kézirati kötet, egy teremben elhelyezve.

Leltára van.

Évi javadalmazása, melyet a nemzeti szinháztól kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Spady Zsigmond.

A magyar kereskedelmi múzeum könyvtára.

(Városliget, Iparcsarnok.)

Keletkezett 1890-ben. Katalogusai 1892-ben és 1897-ben jelentek meg.

A könyvtár jellege külkereskedelmi szakkönyvtár.

Állománya 2788 kötet és 3683 füzet, öt teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei a keleti hivatalos lapok a külföldi konzuli jelentések és a külföldi kereskedelmi, ipari és vámtörvények gyüjteménye, bel- és külföldi kereskedelmi czimtárak.

Katalogusa és betüsoros indexe van.

Használata még nincs szabályozva; egyesek pénzbeli biztosíték mellett, testületek, hatóságok e nélkül is igénybe vehetik.

Évi javadalmazása 3000 kor., melyet a m. kir. kereskedelemügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sarkadi Antal.

Az országos m. kir. chemiai intézet könyvtára.

(V., Nádor-utcza 33—37. sz., a m. kir. földmiv. miniszterium palotájában.)

Az intézettel egyidejüleg keletkezett.

Állománya 1743 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Az orsz. chemiai intézet tisztikara használja.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket az intézetnél alkalmazott kir. vegyészek egyike látja el.

A m. kir. földtani intézet könyv- és általános térképtára.

(V., Nádor-utcza 33—37. sz., a m. kir. földmiv. miniszterium palotájában.)

Az 1868-ik évben az országos geologiai felvételek czéljaira alapittatott. 1876-ban a magyarhoni földtani társulatnak könyvtára olvadt bele.

A könyvtár természettudományi, geologiai, mineralogiai, petrografiai és palaeontologiai szakokban fejlesztetik.

Állománya 15,700 kötet és 3700 darab térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Használók számára délelőttönkint dijtalanul van nyitva. Kikölcsönzés van és a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, igazgatósági engedélylyel.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

A m. kir. földtani intézet könyv- és térképtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1884.) — A m. kir. földtani intézet könyv- és térképtárának I., II., III. és IV. pótczimjegyzéke. 1886—1897. (Budapest, 1898.)

Könyvtárkezelő : Bruck József.

A m. kir. országos meteorologiai és földmágnességi intézet múzeuma és könyvtára.

(II., Fő-utcza 6. sz.)

A könyvtár 1870-ben keletkezett. A múzeumnak az 1896-ban Konkoly Teghe Miklós min. tanácsos, intézeti igazgató buzgolkodásával létrehozott gyüjtemény vetette meg alapját. Gróf Széchenyi Béla a kelet-ázsiai utazásánál használt müszereket, gróf Károlyi Sándor, Steinheit müncheni és Merz Zsigmond braunschweigi optikusok, a Calderoni és társa budapesti czég és Lambrecht Vilmos göttingai gyáros régibb és ujabb fizikai és optikai müszereket ajándékoztak az intézetnek.

Állománya 420 tárgy (müszerek, fényképek, tervrajzok, emléktárgyak) és 4170 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Csakis az intézeti tisztviselők használhatják.

Évi javadalmazása 1032 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Raum Oszkár, Egy uj múzeumról. (Időjárás, I. évf. Budapest, 1888.)

Múzeumi őr: Raum Oszkár assistens. *Könyvtárnok:* Kováts Károly irodatiszt.

A m. kir. szabadalmi hivatal könyvtára.

(VII., Erzsébet-körut 19. sz.)

A m. kir. szabadalmi hivatalnak 1896 márczius 1-én történt felállitása óta a kereskedelmi miniszterium által évenkint, a szabadalmi hivatal összeállitása alapján, engedélyezett összegekből beszerzett művekből és a külföldi szabadalmi hatóságoknak megküldött magyar szabadalmi leirásokért cserepéldány fejében beküldött külföldi szabadalmi leirásokból keletkezett.

A könyvtár jellege általános és szabadalomjogi, valamint műszaki.

Állománya 1100 kötet és 82,500 füzet külföldi és magyar szabadalmi leirás (német, svájczi, svéd, norvég, dán, orosz, angol, amerikai és magyar), egy teremben elhelyezve, 10—15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt, d. e. 9—2 óráig van nyitva. Idegenek a szabadalmi hivatal elnökének engedélye mellett használhatják.

A könyvtár a szabadalmi hivatal elnökének, illetőleg megbizottjának felügyelete alatt áll.

Könyvtárkezelő: Romeiser F. dijnok.

A kir. főügyészség könyvtára.

(VI., Nádor-utcza 25. sz., az igazságügyi palotában.)

Keletkezett 1872-ben, a kir. ügyészségek szervezésével egyidejüleg.

A könyvtár jellege állam- és jogtudományi.

Állománya 1076 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

A kir. ügyészségek tagjai használják.

A könyvtári teendőket egy a kir. főügyészséghez beosztott kir. alügyész látja el.

A pestvidéki kir. törvényszék könyvtára.

(IV., Ujvilág-utcza 8. sz.)

1892 óta fejlesztik.

A könyvtár jellege jogtudományi.

Állománya 358 kötet, a tanácsteremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

A kir. törvényszék tagjai részére mindennap nyitva van, a kik elismervény ellenében hivatalos helyiségeikben használhatják.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket az irodaigazgató látja el.

A kir. kereskedelmi és váltó-törvényszék könyvtára.

(V., Alkotmány-utcza 20—22. sz., a törvénykezési palotában.)

Állománya 1812 kötet. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása rendszerint 400 kor., melyet a m. kir. igazságügyi miniszteriumtól kap.

A m. kir. kincstári jogügyi igazgatóság könyvtára.

(IX., Csepel-rakpart 1. sz.)

1885-ben nyerte mai beosztását.

A könyvtár jellege jogi.

Állománya 2500 kötet, szétszórtan a jogügyi igazgatóság hivatalos helyiségeiben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Csakis hivatali czélokra használtatik.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. állampénztárból kap.

Könyvtárnok: Stifft Károly irodaigazgató.

A m. kir. posta- és távirda-igazgatóság könyvtára.

(IV., Koronaherczeg-utcza, 13—15. sz.)

A postának a távirdával 1887-ben történt egyesitésekor a volt távirda-igazgatóság a posta- és távirda-igazgatóság rendelkezésére bocsátotta könyvtárát. Ebből keletkezett a mai szakkönyvtár. A közelmultban a budapesti főposta-hivatal is átadta a volt »postai kör« könyvtárából még meglevő műveket.

A könyvtár gyarapitásánál az irányadó elv a posta-távirda és távbeszélőre vonatkozó összes művek megszerzése

Állománya 1550 kötet egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes és időrendi katalogusa van.

Használók számára naponta délelőtt 8-tól délután 2 óráig, vasárnap 12-ig van nyitva, de csupán helybeli és vidéki posta- és távirda-alkalmazottak részére, kik egyes műveket téritvény mellett ki is kölcsönözhetnek. Vidéki alkalmazottak téritvényeit az illető hivatalfőnök láttamozza.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

A budapesti posta- és távirda-igazgatóság szakkönyvtárában meglevő műveknek lajstroma. — Weisel Sándor, A posta- és távirdai szakkönyvtárakról. (Közlekedési Naptár, 1898.)

Könyvtárnok: László Lajos.

A lipótmezei m. kir. állami elmegyógyintézet házi könyvtára.

(I., Hidegkuti-ut 72. sz.)

Állománya 826 kötet, a gondnoki irodában elhelyezve. Sorszám szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. belügyminiszteriumtól kap.

A könyvtárnoki teendőket egyik intézeti tisztviselő látja el.

A m. kir. államnyomda könyvtára.

(I., Vár, Nándor-tér 1. sz.)

Eredetileg az igazgatóságnak egy pár szabályrendeleti könyvéből állt, később nyomdászati szakkönyvek is beszereztettek. 1872-ben a könyvtár 26 kötetet foglalt magában 1873-ban a felosztott m. kir. helyszinrajzi osztály könyvtára, 48 kötet és 342 füzet, 364 frt 89 kr. értékben, továbbá néhai gróf Festetics Taszilló cs. kir. tábornoknak a helyszinrajzi osztálynak ajándékozott 669 drb térképe, a m. kir. államnyomdának ajándékoztatott. Szak-katalogusa most van nyomás alatt.

A könyvtár jellege nyomdászati szakkönyvtár.

Állománya 517 kötet, 6002 drb műnyomatu minta és 3872 drb térkép, két teremben elhelyezve.

Használók számára a hivatalos órák alatt (d. e. 8-tól d. u. 2 óráig) nyitva van. Kikölcsönzés van az intézet tiszti személyzete részére, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. pénzügyminiszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sártory László gondnok. *Térképtárnok:* Bruckner József.

Budapest székesfőváros könyvtára.

(IV., Lipót-utcza 25. sz.)

A székesfőváros közgyülésének 1893. évi 1327. számu határozata alapján keletkezett. A közgyülés 1895-re 2000, a következő évekre 3—3000 frtot szavazott meg könyvek bevásárlására, s a könyvtár szervezésével Toldy László főlevéltárnokot bizta meg. Az eddig összegyült könyvanyag ideiglenesen a Lipót-utczai városházával szemközt magánházban bérelt helyiségben kezeltetik.

Állománya mintegy 12000 kötet, 2 teremben elhelyezve.

Szerzeményi naplója van, betürendes czédula-katalogusa és szakrepertoriumai most készülnek.

Csak a székesfőváros hivatalnokai és a bizottsági tagok használják.

Könyvtárnok: Dr. Toldy László főlevéltárnok.

Budapest székesfőváros múzeuma.

Budapest tanácsa már 1887. okt. 20-án 11,358. sz. a. elhatározta egy fővárosi múzeum létesitését, s megbizta Vidéky János isk. igazgatót, hogy az összegyüjtésre méltó tárgyakat irja össze. Jegyzéküket Vidéky 1888. deczember 19-én mutatta be. 1892 óta a főváros évenkint 3000 frtot szavazott meg a múzeum gyarapitására, 1896-ban külön 4000 frtot, hogy ebből a kiállitáson található városi vonatkozásu tárgyak megszereztessenek. 1899 májusig Toldy László főlevéltárnok intézte a múzeum ügyeit, a midőn a közgyülés 637. sz. határozatával ujra kimondta, hogy egy városi múzeumot állit föl, melynek egyik részét az aquincumi

múzeum képezi, a másiknak czéljaira pedig a városligeti 1885. évi kiállitási műcsarnok szolgál; egyuttal a múzeum szervezésével és berendezésével dr. Kuzsinszky Bálintot bizta meg.

a) Központi múzeum. (Városliget, kiállitási műcsarnok.)

Ez idő szerint a múzeumba való tárgyak összegyüjtése, lajstromozása folyik. A berendezésre majd csak akkor kerül a sor, ha a hézagokat annyira sikerül pótolni, hogy a múzeum a város multjáról, fejlődéséről, emlékeiről megközelitőleg teljes képet nyujtson. A következő csoportok felállitása van tervben: 1. régi térképek, szabályozási tervek; 2. a város beléletére, adminisztrácziójára vonatkozó emlékek; 3. történeti események képei, emlékei; 4. kegyeleti tárgyak; 5. a város épitéstörténelmét illusztráló rajzok, metszetek, képek, minták; 6. egyházi emlékek; 7. a város kiváló egyéniségei, jótevői; 8. kép- és szoborgyüjtemény; 9. iskolák, jótékonysági intézetek; 10. a technikai haladás terén elért eredmények. Az ellenőrzést egy muzeális bizottság gyakorolja, melyet fele részben bizottsági tagokból, fele részben szakemberekből alakitott a közgyülés.

b) Aquincumi múzeum. (Óbuda.)

Először 1889-ben a Krempel-malom egyik sarokszobájában gyüjtetett össze az, a mi jórészt az 1888. és 1889. évi papföldi ásatásokból előkerült. 1894-ben külön épületet emelt a főváros az ásatások területén, 1896-ban kibővittette, ugy hogy jelenleg a muzeum 5 teremből s 3 oszlopos tornáczból áll, melyben a pesti gyüjtőcsatorna-telep telkén 1894-ben felásott őskori urnákon kivül, a fővárosi ásatások leletei s mindazok a római emlékek, a melyek Budapest területéről megszerezhetők voltak, vannak elhelyezve. 1898 év végén a kiállitott tárgyak száma 4527-re rúgott.

Megtekinthető egész nap dijtalanul.

Évi javadalmazása (1899-ben) 8760 kor.

Torma Károly, Az aquincumi amphitheatrum északi fele. (Budapest, 1881.) — Hampel József, Jelentés az ó-budai papföldi ásatásról. (Budapest, 1881.) — Budapest régiségei, a I—VI. k. (Budapest, 1889—1899.) Dr. Kuzsinzsky Bálint, Aquincum és romjai. (Budapest, 1890.) — U. az, Aquincum romjai. (Budapest, 1894.) — U. az, Ein Führer von Aquincum. (Budapest, 1894.) — U. az, Aquincum Guide. (Budapest, 1894.)

Budapest székes-főváros statisztikai hivatalának könyvtára.

(V., Deák Ferencz-utcza 2. sz., a fővárosi vigadóban.)

Keletkezett 1870-ben, a midőn a városi tanács e czélra 400 forintot utalványozott; később 1873-ig évenkint 150, 1874-től kezdve évenkint 250 forint fordittatott a könyvtár gyarapitására. Ezenkivül sikerült csere utján a legtöbb statisztikai és rokon hivatal közleményeit beszerezni, a melyek a könyvtár legbecsesebb részét képezik. Frank egyetemi tanárnak a városra hagyományozott és ideiglenesen az egyetemi könyvtárban elhelyezett gyüjteményéből a statisztikai hivatal a czéljainak megfelelő munkákat (szám szerint 326-ot) kiválogathatta, mi által a könyvtár a nemzetgazdaságtan és államtudományok régibb irodalmának legbecsesebb műveivel gyarapodott. Hasonlókép hosszabb időn át áttétettek a statisztikai hivatal könyvtárába a városi hatóságot megillető nyomdai köteles példányok, melyek közül a hivatal azonban csak a czéljainak megfelelőket tartotta meg. A könyvtár statisztikai része országok, egyéb könyv anyaga tárgyak szerint van felállitva.

A könyvtár állománya volt: 1877-ben 2,207 mű 3,711 kötettel, 1884-ben 3,639 mű 8,293 kötettel, 1894-ben 6,074 mű 14,790 kötettel, 1895-ben 6,379 mű 16,046 kötettel, 1896-ban 6,498 mű 16,488 kötettel, 1897-ben 6,701 mű 17,746 kötettel. 1898-ban 6,991 mű 19,541 kötettel, 1899-ben május végéig 7,089 mű 20,185 kötettel.

A gyarapodás 1877. évtől fogva a »Statisztikai Havi Füzetek«-ben rendszeresen közöltetik.

A könyvtár jellege statisztikai és közigazgatási. Statisztikai és közigazgatási irányu szakmunkákat szerez be; ezenkivül különösen a Budapestre vonatkozó művek gyüjtését tüzte ki feladatául.

Állománya 20,185 kötet, öt teremben elhelyezve. Külön olvasóhelyisége nincs, de a hivatal helyiségeiben tiz olvasó számára van hely. Betürendes és tárgyi katalogusa van, mindkettő czédula rendszer szerint.

Használók számára a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a székes-fővárostól kap.

Igazgató: Körösi József. *Könyvtárnok:* Dobján László.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

(V., Sas-utcza 1.)

1851-ben. keletkezett
A könyvtár jellege közgazdasági.
Állománya 8508 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Használók számára délelőtt 9-től d. u. 2 óráig nyitva van.
Kikölcsönzés csakis a kamara tagjai részére van téritvény mellett.
Évi javadalmazása 2000 kor.

Könyvtárnok: Heller Ármin.

Az ügyvédi kamara könyvtára.

(V., Szemere-utcza 10. sz.)

Eredetileg a budapesti ügyvédi egyleté volt; az ügyvédi kamara megalakulásakor (1875-ben) a budapesti ügyvédi kamara tulajdonába ment át. Katalogusa legutóbb 1897-ben jelent meg.
A könyvtár jellege jogi.
Állománya 4546 kötet, három teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.
Használók számára hetenkint kétszer négy órán át nyitva van. Kikölcsönzés van.
Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a budapesti ügyvédi kamarától kap.

Könyvtárnok: dr. Tóth Kálmán ügyvéd.

Budai könyvtár.

(II., Toldy-Ferencz utcza 64. sz.)

A budai könyvtár-egyesület, mely az 1891 szept. 17-ikén keletkezett II. ker. népkönyvtár-egyesületből fejlődött, és végleges szervezését 1894-ben nyerte, alapitotta. Két osztályra oszlik, u. m. a szakkönyvtárra és a népkönyvtárra, mely utóbbi mint ilyen, a II. kerület lakosságának igényeit igyekszik kielégitni. Ezidőszerint a II. kerületi Toldy-Ferencz-utczai népiskola épületében van elhelyezve, a jövő évben azonban a székes-főváros által a budai oldalon épitett vigadóban nyer végleges elhelyezést.

a) Szakkönyvtár.

Állománya 10.518 drb nyomtatvány kötet, a II. ker. (Toldi-utczai) népiskolában elhelyezve. Czédula-katalogusa és repertoriuma van.

Használhatják az egyesület tagjai kikölcsönzés utján. Rendes tagsági dij egy évre 4 korona.

A budai könyvtár-egyesület alapszabályai és könyvtári szabályzata. (Budapest, 1895.) — A budai könyvtár-egyesület évkönyve I—IV. (Budapest, 1895—98.) — Budai könyvtár közlönye. I—II. évf. (Budapest, 1897—98.) — A budai könyvtár szakszerinti czimjegyzéke. Központi szakkönyvtár. I. kötet. Az 1896. év végéig. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: Jurányi Győző.

b) II. ker. népkönyvtár.

Jellege szépirodalmi és népies ismeretterjesztő.

Állománya 5000 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa és repertoriuma van.

Használhatják az egyesület tagjai dijtalanul; nemtagok 1/4 évi 1 kor. lefizetése mellett. Az iparos- és munkásosztály tagjai 1/4 évi 50 fillérért; kivételes esetekben ingyen is.

Kikölcsönzés van hetenkint 3-szor.

Jurányi Győző, A budai könyvtár czimjegyzéke. I. A népkönyvtár czimjegyzéke. (Budapest, 1894.) — 2. Az 1894. évi gyarapodás. (Budapest, 1895.) — 3. Az 1895—96. évi gyarapodás. (Budapest, 1897.)

Könyvtárnok: Koncsek Lajos. *Segédtiszt:* Utry Oszkár.

A budapesti III. ker. ujlaki iskolai és népkönyvtár

(III., Lajos-utcza 38. sz.)

1885-ben, az ujlaki tanitó-testület kezdeményezésére keletkezett, kik gyarapitására egyesületet alapitottak.

Állománya 1746 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van a tagok részére két-két hétre.

Könyvtárnok: Nagy Ede.

A budapesti VIII. ker. munkás-otthon könyvtára.

(VIII., Baross-utcza 65—67. sz.)

1896-ban szervezte a VIII. ker. általános közjótékonysági egylet munkás-otthon szakosztálya. Nagyobb adományokat tettek a Szent István-társulat, Glück Frigyes, a ki butorzatot is ajándékozott a könyvtárnak. A székes-főváros a VIII. ker. elöljáróság épületében ingyen helyiségeket bocsátott rendelkezésére.

Állománya 1439 kötet, egy teremben elhelyezve, több egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára októbertől májusig egész napon át nyitva van.

A budapesti VIII. ker. munkás-otthon könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1898.)

A budapesti IX. ker. (soroksári-uti) nép- és iskolai könyvtár.

(IX., Soroksári-ut 37. sz.)

1893-ban, a IX. ker. soroksári-uti községi elemi iskola tanítótestületének kezdeményezésére keletkezett. Fentartásáról az e czélra alakult egyesület gondoskodik.

Állománya 1201 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára hetenkint háromszor délután 4—6-ig nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása mintegy 340 kor., melyet a könyvtár rendes tagjaitól kap.

Könyvtárnok: Bacsinszky Ede.

A budapesti X. ker. nép- és iskolai könyvtár.

(X., Bányatér, a népiskola épületében.)

1888-ban 228 kötet könyvvel keletkezett. Fentartásáról a X. ker. nép- és iskolai könyvtár-egyesület gondoskodik. Katalogusa 1899-ben jelent meg.

Állománya 1864 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára kedden 1—3-ig és szombaton 3—5-ig nyitva van. Ekkor van a kikölcsönzés is. A rendes tagok évi 2 kor. 40 fill. tagsági dij fejében, mások havi 20 fill. használati dij fejében használhatják.

Évi javadalmazása átlag 240 kor., melyet a rendes tagoktól és az olvasóközönségtől kap.

Könyvtárnok: Tóth Lajos.

A budapesti önkéntes mentő-egyesület házi könyvtára.

(V., Markó-utcza 22. sz.)

Rózsa Péter választmányi tag alapitotta 1890-ben.

Állománya 700 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Dr. Iványi Ernő.

A joghallgatókat segitő egyesület könyvtára.

(IV., Egyetemtér 4. sz., a központi egyetemi épületben.)

A könyvtár jellege jog- és államtudományi.

Állománya 59 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyikatalogusa van.

Kikölcsönzés szegénységi bizonyitvány felmutatása esetén, használati dij nélkül, ellenkező esetben kötetenkint és havonkint 10 fillér dij mellett van megengedve.

Évi javadalmát az egyesület esetről-esetre szavazza meg.

Főkönyvtárnok: ifj. Pósch Gyula. *Könyvtárnok:* Szubovits Miklós. *Alkönyvtárnok:* Walkó Lajos.

A kereskedő-ifjak társulatának könyvtára.

(IV., Magyar-utcza 3. sz.)

Keletkezett 1866-ban.

A könyvtár jellege szépirodalmi és kereskedelmi.

Állománya 5400 kötet, egy teremben elhelyezve. Nyomtatott betürendes katalogusa van.

Használók számára kedden és pénteken esti 8—9-ig nyitva van kikölcsönzés végett. Biztositékul 2 kötet könyvnél 4 kor., 4 kötet könyvnél 8 kor. van megállapitva.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

A budapesti kereskedő-ifjak társulata könyvtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1892.)

Főkönyvtárnok: Nagy Sándor. *Könyvtárnok:* Libhauser Ferencz.

A királyi magyar természettudományi társulat könyvtára.

(VII., Erzsébet-körut 1. sz.)

A könyvtár 1841-ben a társulattal együtt keletkezett Bugát Pál, Tognio, Kovács S. Endre, Petényi, Flór Ferencz, Nagy Károly könyvadományaiból. 1872-ben dr. Bene Rudolf 1029 munkát ajándékozott 1557 kötetben, nagyrészt az orvosi tudományok köréből. A magyar képviselőház 1897-ben a társulatnak ajándékozta a Ghyczy-féle könyvtár természettudományi, geografiai és utazási tárgyu könyveit, 1133 kötettel szaporitva a könyvállományt. Ugyancsak a társulat könyvtárába olvadt be Bereczki Máté gyümölcsészeti könyvgyüjteménye 1898-ban, 171 kötetben. Katalogusai az 1866., 1871., 1873., 1877. és 1886. években jelentek meg. Uj teljes katalogusa most van sajtó alatt. Az állapotáról és gyarapodásáról szóló évi jelentések a Természettudományi Közlönyben tétettek közzé.

A könyvtár jellege természettudományi.

Állománya 22,215 kötet, 2 kézirat és természettudományi hungarikumok, hét teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltára és czédula-katalogusa van szerzők, tárgyak és elhelyezés szerint.

A tagok számára köznapokon d. e. 9—12-ig, d. u. 3—8-ig nyitva van. Kikölcsönzés van társulati tagoknak téritvénynyel, nem tagoknak biztosíték vagy egy tag jótállása mellett.

Évi javadalmazása 5600 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

Heller Ágost, a kir. magyar természettud. társulat könyveinek czimjegyzéke. (Budapest, 1877.)

Könyvtárnok: Ráth Arnold.

A kir. orvos-egyesület könyvtára.

(VIII., Szentkirályi-utcza 21. sz.)

1840-ben, dr. Stessel Lajos 2500 kötetes könyvtárával keletkezett. Nagyobb számu könyveket ajándékoztak Flór Ferencz, Jankovich Antal, Würtler József, Tóth Nep. János, Grosz Xav. Ferencz, Hirschler Ignácz (1882-ben), Pollák Henrik (1894-ben). Az egyesület a könyvtár czéljaira körülbelől 40,000 frtot adott ki.

A könyvtár jellege orvosi s részben természettudományi.

Állománya 11,450 kötet, 8 teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A könyvtár különös érdekessége 1 drb régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betürendes és tárgyikatalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—2-ig, d. u. 4—8-ig, vasárnap és ünnepnapon d. e. 9—1-ig van nyitva. Egyesületi tagok és időhöz kötött elnöki engedélylyel nem tagok is használhatják. Kikölcsönzés van téritvény mellett.

Évi javadalmazása 6400 kor., melyet a társulat pénztárából kap.

Török Lajos és Temesváry Rezső, A budapesti kir. orvosegyesület könyvtárának betürendes katalogusa. (Budapest, 1896.) — Török Lajos és Temesváry Rezső, A budapesti kir. orvos-egyesület könyvtárának szak-katalogusa. (Budapest, 1898.)

Könyvtárnok: dr. Temesváry Rezső. *Segéd:* dr. Hevesi Arthur.

A magyar földrajzi társaság könyvtára.

(VI., Csengery-utcza 54. sz.)

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege földrajzi.

Állománya 2500 kötet és 500 térkép, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára hetenkint egyszer, szerdán d. u. 5—7 óráig nyitva van. Használhatják a társaság tagjai. Kikölcsönzés van a társasági tagsági jegy előmutatása mellett.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a társaságtól kap.

Dr. Thirring Gusztáv és dr. Jankó János, A magyar földrajzi társaság könyv- és térképtárának czimjegyzéke. (Budapest, 1890.)

Könyvtárnok: dr. Jankó János társulati titkár.

A magyar közgazdasági társaság könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 6—8. sz.)

1894-ben, a társasággal egyidejüleg keletkezett. Láng Lajos, a társaság elnöke, és Mandello Gyula főtitkár nagyobb adományokkal gyarapitották.

Állománya mintegy 1600 kötet, egy teremben elhelyezve. Szerzeményi naplója, leltára és czédula-katalogusa van.

Csak a társulati tagok használják, idegenek kivételesen a főtitkár engedélyével.

Évi javadalma 800 kor., a társaság pénztárából.

A magyar mérnök- és épitész-egylet könyvtára.

(IV., Ujvilág-utcza 2. sz.)

1867-ben keletkezett. Ybl Miklós, Weber Antal, Lechner Lajos könyvtárai gazdagitották.

A könyvtár jellege technikai.

Állománya 5501 kötet, három teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

Az egyesületi tagok állandóan egész napon át használhatják. Kikölcsönzés van egyesületi tagok részére. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 2800 kor., melyet a magyar mérnök- és épitész-egylet-től kap.

Könyvtárnok: Czekélius Aurél. *Helyettes könyvtárnok:* Kossalka János.

A magyar néprajzi társaság könyvtára.

(IX., Csillag-utcza 15. sz.)

Alapját dr. Herrmann Antal tanár és neje vetették meg 1889-ben, midőn a magyar néprajzi társaság megalakulása alkalmából magánkönyvtáruk egy részét az uj társaságnak alapitványként oda ajándékozták. Később ugyanilyen könyvalapitványt tett a társulat akkori pénztárosa, dr. Borovszky Samu is. A könyvtár legbecsesebb könyvei dr. Pápai Károly szibériai utazó hagyatékából kerültek a társaság birtokába. Katalogusa az »Ethnographia« 1896. évfolyamában jelent meg. Herrmann Antal és neje ujabban lépéseket tettek, hogy könyvalapitványukat 500 frton visszaváltsák; ez ügy elintézése most van folyamatban. A könyvtárnak nem lévén külön helyisége, ideiglenesen a M. Tud. Akadémia különféle helyiségeiben s a budai várbazárban volt elhelyezve. Utoljára a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi tára adott neki helyet.

A könyvtár jellege néprajzi.

Állománya 2000 kötet, 2 kézirat. Czédula-katalogusa van.

Használók számára 1900-tól fogva hetenkint kétszer nyitva lesz, most a könyvtárosnál magánuton kell jelentkezni. Kikölcsönzés van társulati tagok részére. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket társulati tagoknak, a portó megtéritése mellett.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a társaságtól kap.

A magyar szent korona országai vöröskereszt-egylete Erzsébet-kórházának házi könyvtára.

(I., Győri-út 15. sz.)

1884-ben keletkezett.

Állománya 1030 kötet, a kórházi lelkiatya lakásában elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Használói kizárólag a kórház alkalmazottjai és a betegek, kiknek számára állandóan rendelkezésre áll.

Könyvtárnok: Vlassek János lelkiatya.

A magyar tisztviselők országos egyesületének könyvtára.

(VIII., Eszterházy-utcza 4. sz.)

1878-ban keletkezett egyes tagok adományaiból; később az egyesület fejlődvén, évente bizonyos összeg, mely most már 1000 frtot tesz ki, fordittatott a könyvtár gyarapitására. 1894-ben Királyi Pál volt orsz. képviselő mintegy 1000 kötetnyi könyvtárát végrendeletileg az egyesületnek hagyományozta.

A könyvtár jellege általános, és szépirodalmi irányban fejlesztik.

Állománya 12,953 kötet, két teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiségekkel. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett szeptember 1-től május 31-ig: hétfőn, kedden, szerdán, pénteken, szombaton; junius 1-től augusztus 31-ig: kedden és pénteken d. u. $^1/_2$6—$^1/_2$7-ig van nyitva. Egy évre 4 kor. biztositék és 4 kor. használati dij fizetendő. A kézi könyvtár állandóan egész napon át nyitva van.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet az egyesülettől kap.

Czimjegyzék az 1891. január végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1891.) — Pótczimjegyzék az 1891. február 1-től 1894. ápril végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1894.) — Pótczimjegyzék az 1894. május 1-től 1897. november végeig beszerzett könyvekről. (Budapest, 1897.) — A kézi könyvtár könyveinek czimjegyzéke (Budapest, 1899.)

Könyvtárnok: Dr. Kerntler Kálmán. *Segédkönyvtárnok:* Dr. Knapp Aurél.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

(IV., Kossuth Lajos-utcza 5. sz.)

A kaszinóval egyidejüleg, 1827-ben keletkezett. Gróf Dessewffy Aurél végrendeletileg a kaszinónak hagyományozta 1842-ben könyvtárát.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 20,118 kötet, három teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és osztály-katalogusa van.

Használók számára minden nap. d. e. 11—1-ig, d. u. 3—7-ig nyitva van. A könyvek csak a kaszinó helyiségében használhatók.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Csontosi János, Emlékirat a Nemzeti Casino könyvtáráról. (Magyar Könyvszemle, 1887. évf.)

Az országos kaszinó könyvtára.

(IV., Ujvilág-utcza 2. sz.)

1883-ban. a kaszinóval egyidejüleg keletkezett.

Állománya mintegy 2000 kötet.

Leltára és betürendes szakkatalogusa van.

Csak a kaszinó helyiségében használják.

Évi javadalmazása 1000 kor.

Az országos kaszinó könyvtára. 1899. (Budapest, 1899.)

Könyvtárnok: Vajda Ottó min. tanácsos.

Az orvostanhallgatók segélyző és önképző egyesületének könyvtára.

(VIII., Üllői-uti klinika, boncztani épület.)

Állománya 4—5000 kötet.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

A könyvtárnoki teendőket a tagok közül választott három orvosnövendék látja el.

A Petőfi-társaság könyvtára.

(IV., Bástya-utcza 11. sz.)

A társaság Szana Tamás inditványára mindjárt megalakulásakor (1876-ban) elkezdte a Petőfire vonatkozó könyvek, kéziratok és ereklyék gyüjtését, részint vásárlás utján, részint ajándékokból. Ideiglenesen a főtitkár lakásán van elhelyezve.

Állománya 230 kötet.

A könyvtár különösebb érdekességei Petőfi több eredeti kézirata, levelei, nehány Petőfi-ereklye, a Petőfi-családra vonatkozó kézirati adalékok, Frankenburg Adolf emlékkönyve.

Érdeklődők a titkár utján használhatják.

Évi javadalmazása a szükséghez mérten változik.

Könytárkezelő: Szana Tamás főtitkár.

A Szent-Imre önképző-egylet könyvtára.

(IV., Ferencziek-tere 6—8. sz.)

Az egylettel egyidejüleg, 1888-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 410 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes irott katalogusa van.

Használók számára a könyvtár hivatalos órái alatt nyitva van. Kikölcsönzés van 1 havi időtartam után heti 20 fill. használati dij fizetése mellett. A nagy szünidőre (julius—augusztus) megfelelő óvadék mellett vidéki tagok is kaphatnak könyveket.

Könyvtárnok: Altmann Gyula.

A Szent-István-társulat könyvtára.

(VIII., Szentkirályi-utcza 28. sz.)

A Szent-István-társulat a 60-as években megvette Dánielik János könyvtárát s ez képezte a jelenlegi gyüjtemény alapját. A rendes évi javadalmazáson kivül ajándékozás és hagyományok utján is gyarapodott,

A könyvtár jellege általános. A hazai és külföldi kath. ifjusági, népies és tudományos irodalom megszerzésére fordit gondot.

Állománya 6000 kötet, egy teremben elhelyezve, 4 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára naponkint 9—1 óra között nyitva van.

A könyvtárt csak a társulat tagjai használhatják. Kikölcsönzés van az igazgató-könyvtárnok által esetről-esetre meghatározandó feltételek mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a Szent-István-Társulat forgalmi pénztárától kap.

A Szent-István-Társulat könyvtárának betűrendes czimjegyzéke. (Budapest, 1889.)

Könyvtárnok: Kaposi József igazgató.

A magyar turista-egyesület könyvtára.

(IV. Aranykéz-utcza 6. sz.)

A Magyarországi Kárpát-Egyesület feloszlott budapesti osztályának könyvtárából keletkezett.

A könyvtár jellege turistai, honismertető.

Állománya 800 kötet, 300 drb térkép, egy teremben elhelyezve.

Használók számára hétköznapon d. u. 6—8 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van egyesületi tagok részére.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyesületi pénztárból kap.

Az országos iparegyesület könyvtára.

(IV., Ujvilág-utcza 4. sz.)

A könyvtár jellege közgazdasági, különösen ipari. Katalogusa az egyesület évi jelentéseiben jelent meg.

Állománya 6365 kötet és 1750 rajzlap, két teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Az egyesület tagjai a könyvtárt szabadon használhatják.

Az országos magyar gazdasági egyesület könyvtára.

(IX., Üllői-ut 25. sz. a köztelek palotájában.)

1837-ben keletkezett, mai beosztását 1892-ben nyerte.

A könyvtár jellege gazdaságtudományi.

Állománya 11,813 kötet, 110 kézirat és 51 térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.

Használók számára hétköznapon 12—1 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1700 kor., melyet az egyesülettől kap.

Az O. M. G. E. könyvtárának czimjegyzéke. I. (Budapest, 1892.) II. (Budapest, 1896.)

Könyvtárnok: Kirchner Lajos.

Az országgyülési szabadelvü párt-kör könyvtára.

(V., Dorottya-utcza 14. sz.)

Állománya 502 kötet, egy teremben elhelyezve.

A kör tagjai számára mindig nyitva van. Kikölcsönzés csak köri tagok részére van megengedve.

Könyvtárnok: Dr. Reiner Béla.

Az országos szinész-egyesület könyvtára.

(X., Külső-Kerepesi-ut 9. sz. a szinész-nyugdijházban.)

A volt szinész-menház könyvtárából keletkezett, mely a menház beszüntetésével az egyesületre szállt.

Állománya 593 kötet, ebből 197 részben nyomtatott, részben irott, részben litografált szindarab, továbbá nagy mennyiségü régi szinlap-gyüjtemény, egy szekrényben elhelyezve az egyesület tanácstermében.

A könyvtár különös érdekességei Petőfi Sándor és Déryné kézirásaival egy-egy szindarab; régi szindarabok nyomtatásban és kéziratban; szinházi emlények 1819-ből; régi szinlapok különböző városokból stb.

Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Vedress Gyula egyes. titkár.

A szerb ifjusági kör könyvtára.

(IV., Zöldfa-utcza 29. sz.)

Keletkezett 1890-ben.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára délelőtt 10-től este 8-ig nyitva van. Kikölcsönzés van a kör tagjainak.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tagsági dijakból kap.

Könyvtárnok: Janikievits Vazul.

A terézvárosi polgári kör könyvtára.

(VI., Andrássy-ut 24. sz.)

Keletkezett 1891-ben.

Állománya 600 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van 2 kor. óvadék mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kör közgyülése szavaz meg.

Főkönyvtárnok: Szekula Gyula. *Alkönyvtárnok:* Braun Adolf.

A tisztviselőtelepi kaszinó könyvtára.

(X., Szapáry-utcza 7. sz.)

Egyesek könyvadományaiból keletkezett.

Állománya 700 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes-katalogusa van.

Kikölcsönzés van hetenkint kétszer, évente 1 korona használati dij mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könytárnok: Zeiller Kálmán.

A »Törekvés« dal- és önképző-egylet könyvtára.

(X., Kőbányai-ut 30. sz.)

1888-ban az egyesülettel egyidejüleg keletkezett, a magyar államvasutak északi főműhelyének alkalmazottai körében. 1889-ben a volt m. á. v. főműhelyi dalkörtől viszszamaradt 50 kötet szépirodalmi mű birtokába jutott.

Állománya 1496 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, falra kifüggesztett katalogusa van.

Használók számára minden csütörtökön este $^1/_2$7 órától és minden vasárnap délután van nyitva. Kikölcsönzés van; a megállapitott időtartam után, hetenkint 5 kr. külön használati dij mellett.

Évi javadalmazása 150—200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Dvorzacsek Ede, Berecz Lajos és Litványi János.

CSÁKTORNYA. (Zala várm.)

A községi népiskola könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn a tanitó-testület a kiállitandó bizonyitványokért járó 50 kr. dijról a könyvtár javára lemondott. 1882-ben a feloszlott polgári egylet 224 kötetből álló könyvtárát kapta. Katalogusa az 1888—89-iki iskolai értesitőben jelent meg.

Állománya 3151 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.

Nem tantestületi tagok kötetenkint 2 kr. olvasási dijat fizetnek, s ilyen feltétellel a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a községtől s részben az uradalomtól, a községi takarékpénztáraktól és a tanitótestülettől kap.

Könyvtárnok: Mencsey Károly.

A m. kir. állami polgári iskola tanári és ifjusági könyvtára.

1873-ban keletkezett, egyidejüleg a polgári iskolával. Mig községi jellege volt, a község évi 100—120 koronával járult gyarapitásához.

Állománya 1254 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A tanároknak mindig, a tanulóknak minden második csütörtökön nyitva van kikölcsönzés végett.

Könyvtárnok: Alszeghy Alajos.

CSERNEKHEGY. (Máramaros várm.)

A Szent-Bazil-rend munkács-csernekhegyi monostorának könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai; e mellett történeti irányban is fejlesztetik.

Állománya 4680 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei egy hártyára czirillbetükkel irt zsoltárkönyv a XV-ik századból és 36 régi magyar nyomtatvány.

Czédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Petrov Sándor, Biegner János brassói tetraevangeliuma 1561-ből a csernekhegyi könyvtárban. (Magyar Könyvszemle, 1890. évf.)

Könyvtárnok: Homa Joáchim.

CSIK-SOMLYÓ. (Csik várm.)

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

Eredetileg azon könyvekből állott, melyek »e collatione regia« küldettek meg a gimnáziumnak. 1854-ben a cs. és kir. kultuszminiszterium 17 művet 32 kötetben, 1856-ban Veress Gergely ügyvéd 50 drb. könyvet, 1857-ben többen 90 drb. művet ajándékoznak s ez időtől kezdve mind rohamosabban gyarapodott. 1864-ben már 1219, 1868-ban 1461 darabot számlált. 1876-ban a tanári könyvtártól az ifjuságit elválasztották s ebbe 248 irodalmi, 26 segéd- és 21 vegyes tartalmu művet helyeztek át, 380 tan- és segédkönyvet pedig eladtak. Maradt a tanári könyvtárban 1300 darab. 1891-ben Glósz Miksa a tanári könyvtárt ujra rendezte.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4338 kötet, 4206 értesitő, 36 kézirat, 1 oklevél, 103 térkép és 365 metszet, 36 kézirat két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei az Articuli dominorum nobilium czimű kézirat-gyüjtemény (1560), egy tanuvallomási jegyzőkönyv (1640. 1696. évekből), egy Tihan Mihály által irt imakönyv (1688.), a Philep-család 1671. évi nemesi oklevele, 5 drb régi magyar és 31 magyarországi régi latin nyomtatvány. Czédula- és betürendes szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint van nyitva. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Glosz Miksa, A csiksomlyói róm. kath. főgimnasium tanári könyvtárának vázlatos történelme és szak-katalogusa. (A csiksomlyói róm. kath. fógimn. 1886. és 1888-iki értesitőjében.) — A csiksomlyói róm. kath. főgimn. értesitője. (1893). — Bandi Vazul, A csiksomlyói róm. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Glósz Miksa.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 4500 kötet.
Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Állománya mintegy 2000 kötet, ebből 26 ősnyomtatvány, 48 régi magyar nyomtatvány továbbá 15—20 középkori, 100-nál több ujabbkori kézirat; elhelyezve egy teremben. Czédula-katalogusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

Ballagi Aladár, A csik-somlyói szent-ferencz-rendi zárda könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.) — Glósz Miksa, A csiksomlyói Szent-Ferencz-rendi szerzetesek könyvtárában található régi magyar könyvek jegyzéke. (Csik-Somlyó, 1885.)

CSIK-SZEREDA. (Csik várm.)

A gazdasági felsőipariskola ifjusági könyvtára.

Keletkezett 1874-ben, könyvadakozások utján.

Állománya 586 kötet, egy teremben elhelyezve, tiz egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 60 kor., melyet a tanuló ifjuságtól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnok: Csibertics Imre tanár.

CSONGRÁD. (Csongrád várm.)

Az állami elemi iskola tanitói könyvtára.

Csongrád község alakitotta a tanitó-testület számára a 60-as években, megvásárolva Missuray János és Kertész László magánkönyvtárait.

Állománya 651 kötet és két kézirat, egy teremben elhelyezve, 22 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Betürendes szakszerinti katalogusa van.

Könyvtárnok: Blázsik Mihály.

CSORNA. (Sopron várm.)

A premontrei kanonokrend csornai prépostságának könyvtára.

Állománya 12,000 kötet, 3 teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

A rendtagok számára mindig, idegenek számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a prépostságtól kap.

Könyvtárnok: Soós Mihály, prem. kanonok.

CSURGÓ. (Somogy várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1792-ben keletkezett az intézettel. Rendszeresebben szerveztetett 1840 körül. Nagyobb adományokat kapott a pápai ev. ref. főiskolától, id. Csorba Edétől, a Nyikos-Kacsoh-családtól stb. 1887-ben az ifjusági könyvtár a tanáritól külön vált. A szakmüvek kiválasztásával alakult az u. n. tanári kézi könyvtár 1888-ban. Mindkét könyvtárt Kondor József tanár szervezte. Az ifjusági könyvtárnak, mely a közkönyvtár szépirodalmi müveiből alakult, jelenleg külön tanár-kezelője és helyisége van. A tanári és kézikönyvtár katalogusa Héjas Páltól 1879-ben, és Kondor Józseftől 1892-ben, a könyvtár története Kondor Józseftől az 1896-iki értesitőben jelent meg.

a) Tanári és közkönyvtár.

Állománya 10,000 kötet és 12 kézirat, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége a kálmáncsehi (somogymegyei) ev. ref. egyház kéziratos énekes-könyve a 17-ik századból.

Czédula-katalogusa van.

A kutatók a könyvtárőr dolgozó-szobájában jelentkeznek. Használati dij nem tantestületi tagoknak évi 6 frt.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kondor József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1767 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasó helyiséggel. Czédula-katalogusa van.
Kikölcsönzés végett hetenkint kétszer van nyitva.
Évi javadalmazása 240 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Engl Guido István.

Az állami tanitóképző-intézet könyvtára.

Keletkezett 1869-ben. Katalogusa az 1894/95-iki értesitőben jelent meg.
Állománya 1847 kötet, 3 teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

DEÁKI. (Pozsony várm.)

Az ev. ref. egyházi olvasókör könyvtára.

1893-ban keletkezett.
Állománya 210 kötet.
Könyvtárnok: Földes Lajos.

DEBRECZEN.

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

A XVIII. század közepéig a tanuló ifjuság egyetemének, a *coetus scholasticus, communitás* vagy *illustris coetus* tulajdonát képezte és annak felügyelete alatt állott. Gyarapodása az elhalt papok és tanárok könyvhagyományaiból történt, de vétel utján is. Állandó költségvetése 1868 óta van.

1774-ben kezdődik a könyvtári igazgatói (bibliothecae praefectus) hivatal, és ez idő óta van a könyvtár a diákságból választott könyvtárnokok és alkönyvtárnokok hivatalának folytonos fentartása mellett tanári felügyelet alatt.

A könyvtár gyarapitásában érdemeket szerzett az első könyvtári igazgató, Szilágyi Sámuel, Maróthi György könyv-

tárának megvételével, és Sinai Miklós (1760—90.), ki bel- és külföldi árveréseken, különösen a II. József által eltörlött szerzetek könyvtáraiból vett és vétetett sokat.

A 30-as években dr. Cseh Szombati pesti orvos 4000 darabból álló könyvtárával gyarapodott. Ujabb időkből: Révész Bálint volt püspök 385 drb. (theologiai, szépirod., neveléstani), Récsei János esperes 864 drb. (irod., theol.), Kiss Lajos és Sándor 820 drb. (tört., irod.), Szőnyi Pál 987 drb. (term. tud.). Péchi Mihály Szatmárról 800 drb. (vegyes), Lugossy József 889 drb. (nyelvészeti), Balog Imre 528 drb. (szépirod., tört., jogi), Oszterlamm Ernő tanár 379 drb. (neveléstani), Sápi Sámuel 189 drb. (jogi és történelmi), Szegedi Sándor 207 drb. (classica philologiai), Ökröss Bálint 457 drb. (jogi) művekkel gyarapitották.

1834-ben alakult a főiskola felsőbb tanuló olvasó-egyletének könyvtára, mely a főiskola nagy könyvtárától külön kezeltetik és állapotáról a főiskola évkönyveiben ad jelentést.

a) A nagy könyvtár.

Állománya 75,523 kötet, ezek között 90 ősnyomtatvány 1493 kézirat, kép-, szobor- és oklevél-gyüjtemény és éremtár, 4 teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei debreczeni irók, református kitünőségek kéziratai; továbbá a Debreczeni-kódex, és a Lugossy-kódex; Arany, Buda halála (eredeti kézirat; Csokonai-kéziratok; 526 drb. régi magyar nyomtatvány; Szilágyi Synodalia; a wittenbergi bursa jegyzőkönyve; a debreczeni tanulók anyakönyve (catalogus studiosorum) 1588-tól 1828-ig jegyzetekkel.

Czédula-, betürendes és helyi-katalogusa van.

Használók számára kezelés és tudományos kutatás végett délelőtt, olvasás czéljából délután van nyitva.

Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, rendszerint könyvtári helyiségben való használatra.

Évi javadalmazása 4600 kor., melyből 3000 koronát az iskolától, 1600 koronát Debreczen várostól kap.

Szücs István, Szabad királyi Debreczen város történelme. I—III. (Debreczen 1871.) — Zelizi Dániel, Debreczen sz. kir. város egyetemes leirása. (Debreczen, 1882.) — A debreczeni ev. ref. főiskola anyakönyvtára mellett 1890-ben megnyitott nyilvános olvasóteremnek betürendes könyvjegyzéke. (Debreczen, 1890.) — Géresi Kálmán, A debreczeni ev. ref. főiskola főkönyvtárának története. (Az 1894/95. évi értesitőben.)

Igazgató: Ferenczy Gyula ak. tanár. *Kezelőkönyvtárnok:* Bujdosó Lajos.

b) Az olvasó egylet könyvtára.

Állománya 2808 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi és betürendes katalogusa van.

Használók számára a könyvtár naponkint este 5—7 óráig nyitva van és ugyanezen időben van a kikölcsönzés is; minden egyes műre meg van állapitva a használati időtartam. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása mintegy 600 kor., melyet az egyleti tagsági dijaknak 15%-ából kap.

Könyvtárnok: Kovács József. *Segéd-könyvtárnokok:* Kerepeczky Mihály és Tömöry Lajos.

Az ev. ref. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

Állománya 854 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

A kereskedelmi akadémia gyüjteményei és könyvtára.

Az áruismei szertárt 1878 óta fejlesztik rendszeresen oly czélból, hogy a kereskedelmi tárgyak s azok feldolgozási módjai minél nagyobb változatosságban mutattassanak be a tanuló ifjuságnak és a nagy közönségnek is.

A könyvtár a 70-es évek elején keletkezett. Részint csekélyebb összegü vételek, részint az iskola barátainak ajándékai utján a könyvtár az 1875/76. iskolai év végén 125 kötetre, 1882 nyarán már közel 800 kötetre szaporodott. Az 1882/83. iskolai év elején ez állományból a tanári kar kiválasztotta az 1873-ban keletkezett ifjusági könyvtár számára a szépirodalmi és egyéb odavaló műveket. Ez időtől kezdve a tisztán szakirányu művekkel szaporitott tanári könyvtár az iskolatulajdonos kereskedő testület pénztárából évenkint 100—170 frtnyi javadalomban részesült.

A tanári könyvtár kiegészitő részei, a melyek azonban a lent kimutatott kötetszámban nincsenek felvéve, a tankönyvek (iskolai kézikönyvek), az iskolai értesitők és az üzleti iratminták gyüjteményei.

a) Az áruismei szertár.

Állománya 4915 tárgy, u. m. tengeri állatok; tápszerek, magvak és a belőlük nyert termények; élvezeti anyagok és fűszeráruk; ruházati fonóanyagok; fák, rongyok és feldolgozásuk; zsirok, olajok és terményeik; orvosi czélokra szolgáló anyagok; cserző anyagok és növényi válladékok; műtárgyak készitésére szolgáló anyagok; ásványok és kőzetek; fémek és feldolgozásuk; diszitményi és épitészeti anyagok; sófélék és alkalmazásuk; agyag- és üvegipar; éghető ásványok; savak; szemléltető fali képek, modellek; külföldi export czikkek; vegyesek.

Megtekinthető vasárnap d. e.

Évi javadalmazása 400—600 kor.

Szertár-őr: Fábián Lajos tanár.

b) Tanári könyvtár

Jellege kereskedelmi.

Állománya 2453 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes- és szakszerinti katalogusa van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, leginkább más tanintézeteknek, az illető intézet igazgatóságának hivatalos megkeresésére és elismervénye ellenében.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet az iskola pénztárától, illetve az iskolatulajdonos kereskedő-társulattól kap.

Szojka Gyula, A debreczeni kereskedelmi akadémia tanári könyvtárának ismertetése. (Debreczen, 1893.) — Szojka Gyula, A debreczeni kereskedelmi akadémia emlékkönyve a nemzet ezredévi ünnepére. (Debreczen, 1896.) — Szojka Gy., Pótlás a tanári könyvtár czimjegyzékéhez. (Az iskola 1897/8. évi értesitőjében.)

Könyvtárnok: Szojka Gyula tanár.

c) Ifjusági könyvtár.

Nyomtatott katalogusai az 1885., 1896., 1898 és 1899. években jelentek meg.

Állománya 2008 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes- és leltári-katalogusa van.

A könyvtárt az intézeti ifjuság minden napon használhatja d. u. 2—4 óráig az olvasóhelyiségben. Házi használatra hetenkint egyszer kap az ifjuság könyvet.

Évi javadalmazása 200—240 kor.

Könyvtárnok: Labancz Mihály tanár.

A kegyesrendiek társházának könyvtára.

Keletkezett 1780-ban. A Debreczenben elhunyt rendtagok hagyatékából gyarapodik.

Állománya 3564 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége a »Számvető Tábla« (Lőcse, 1653.) egyetlen példánya. Czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Matirkó Konrád gimn. tanár.

A kegyesrendi r. kath. algimnázium könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Keletkezett 1850 körül.

Állománya 1257 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van az igazgatóság engedélyével idegeneknek is térítvény mellett.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Vas Károly gimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Keletkezett 1890-ben.

Állománya 1300 kötet. Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Zánk Gergely.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1874-ben a tanintézettel egyidejüleg. A vallás- és közokt. miniszter 1892-ben az Oláh Károly-féle könyvtárnak felét (489 drbot), 1894-ben a Dr. Luther Nándor-féle könyvtárnak egy részét (112 drbot) szerezte meg a könyvtárnak. Katalogusa az 1884. évi értesitőben jelent meg. Az évenkénti szaporodást az évi értesitők közlik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3820 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári- és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a vallás- és közokt. miniszteriumból kap.

Könyvtárnok: Beczner Frigyes tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1480 kötet. Leltára van.

DEÉS. (Szolnok-Doboka várm.)

Az ev. ref. fiuiskola könyvtára.

Keletkezett 1828-ban, mikor Csernátoni W. Sámuel egész könyvtárát az iskolának hagyományozta. A könyvtár birtokába jutottak még Cserényi Károly könyvtára 1880-ban, Kovács Samu könyvtára 1893-ban. A könyvtár történetét megirta Kádár József 1896-ban. Az ifjusági könyvtár 1883-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4770 kötet, köztük 68 darab régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Leltárszerü katalogusa van.

Évi javadalmazása a Cserényi-féle 1600 kor. alap évi kamatjának a fele és az iskolai pénztárból a szükséghez mérten változó összeg.

Könyvtárnok: Debreczeni István.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 223 kötet.

A kaszinó könyvtára.

Az 1830-as évek elején keletkezett.

Állománya 2781 kötet, egy teremben elhelyezve 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Nyomtatott katalogusai elvesztek, csak az 1892-ik évben nyomtatott van meg. A könyvtár történetét megirta KádárJózsef 1897-ben. Betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

A könyvtár nyitva van kedden délelőtt 11—12 óráig, csütörtökön délután 3—4 óráig és szombaton délután 3—4 óráig. A tudományos részt minden kaszinói tag használhatja, de a szépirodalmi részt csak azok a kaszinói tagok, kik a rendes kaszinói tagsági dijon kivül évenként még 4 korona könyvtárdijat fizetnek.

Évi javadalmazása 250 kor., (200 kor. a kaszinó pénztárából, 50 kor. könyvtárdijakból.)

Könyvtárnok: Debreczeni István.

A polgári iskola tanitói könyvtára.

Keletkezett 1874-ben. Hozzájárultak dr. Szőcs Samu, megyei főorvos, Róth Pál, gyógyszerész. Dr. Torma Károly 1876-ban 141 kötetet és 397 füzetet adott sajátkezüleg irt katalogussal; 1879-ben ez adományához 90 kötettel 195 füzettel járult. Ajándéka külön szekrényben az adományozó neve alatt kezeltetik. 1891-ben az iskola leégvén, igen sok munka veszett el, vagy csonkult meg. Az iskola megszünés alatt lévén, könyvtára nem gyarapittatik.

Állománya 3664 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kádár József, Szolnokdoboka vármegye nevelés- és oktatásügyének története. (Deés, 1896.)

Könyvtárnok: Kádár József.

DÉVA. (Hunyad várm.)

A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma.

Az 1880. május 13-án dr. Sólyom-Fekete Ferencz, kir. törvényszéki elnök kezdeményezésére megalakult hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat alapitotta a megye területén felmerülő emlékek és régiségek összegyüjtése és megőrzése czéljából. Első nagyobb gyarapodását az 1882-ben Torma Károly vezetése alatt megkezdett várhelyi ásatások eredményének köszönhette; a régi Sarmizegethusa maradványainak és a vármegye többi római telepeinek felkutatása ma is a társulat leg-

fontosabb feladatait képezi és évenkint rendkivül becses anyaggal gyarapitja a múzeum gyüjteményeit. Igy vált lehetővé, hogy lapidariuma ma a leggazdagabb a régi Dáczia területén s a Mithras-kultuszra vonatkozó emlékes gyüjteménye páratlan az egész országban. A gyüjtemények 1890-ig egy magánházban voltak elhelyezve; ez évben költöztették át azon épület balszárnyába, melyet Hunyadmegye közönsége a reáliskola czéljaira az államnak felajánlott. 1896-ban uj reáliskolai épület emeltetvén, annak egyes mellékhelyiségében nyert elhelyezést. Könyvtára a társulattal egyidejüleg keletkezett, egyesek adományából gyült, s főleg a társulattal csereviszonyban álló bel- és külföldi rokonegyesületek kiadványaival szaporodik. Jellege történelmi és archeologiai szakkönyvtár. Erdély történelmére, föld- és néprajzi viszonyaira, valamint Hunyadmegyére vonatkozólag gyüjt munkákat. 1896-ban gyüjteményei gyarapitására 500 frt, 1898-ban a várhelyi ásatások folytatására 300 frt állami segélyt kapott. Ez évtől kezdve a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Állománya feliratos kőemlék 45 drb, szobor és dombormű 100 drb, bányaeszközök 15 drb, bélyeges tégla-tipusok 120 drb, praehistorikus kő- és bronz-eszközök 60 drb, római bronz szobrocskák 12 drb, néprajzi tárgyak 30 drb, összesen 382 drb, és több száz régipénz, a fentebb emlitett helyiség négy szobájában és a törvényszéki épület folyosóin elhelyezve. Katalogusa most van készülőben. A könyvtár áll 8000 kötetből számos kéziratból és mintegy 3000—4000 megyei vonatkozásu XVI—XIX-ik századi oklevélből, egy teremben elhelyezve, 1 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Törzskönyvi katalogusa van.

Nyitva van dijtalanul minden vasárnap d. e. 11—12 óráig. A társulat elnöksége vagy a muzeum igazgatója engedélyével rendkivüli időben is megtekinthető.

Évi javadalma 600 kor. a társulat pénztárából.

A hunyadmegyei történelmi és régészeti társulat évkönyvei I—IX. k. (Déva, 1880—1818.) — Király Pál, A sarmizegethusai mithraeum. (Archaeologiai Közlemények, XV kötet. Budapest, 1886.) — Téglás Gábor, Rövid kalauz a hunyadmegyei tört. és rég. társulat múzeumának látogatói számára. (Déva, 1890.)

Múzeum-igazgató: Téglás Gábor áll. főreálisk. igazgató. *Könyvtárnok:* Kolumbár Samu áll. tanitókép. tanár.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1871. október 1-én az akkor alreáliskolaként megnyilt iskola a feloszlatott gyergyó-szent-miklósi két osztályu alreáliskola (jobbára tankönyvekből álló) kis könyvtárát átvette. Azóta a reáliskola évi átalányából és egyesek adományából gyarapodik. Az évi gyarapodásról az iskolai értesitők számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6000 kötet és egy kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Mailand Oszkár, Az iskola története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Dr. Veress Endre.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4707 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes-katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Pais Elek tanár.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Keletkezett 1847-ben.

Állománya 1844 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes-katalogusa van.

Használók számára hetenkint négyszer nyitva van. A könyvtárt minden tag használhatja ; nem tagok 8 kor. évi dij és megfelelő biztositék letétele mellett.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a választmány szavaz meg.

Könyvtárnok: Likker Rezső.

DOBSINA. (Gömör várm.)

A nép- és ifjusági könyvtár.

1857-ben keletkezett.

Állománya 3011 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Használók számára minden vasárnap 8—10-ig kikölcsönzés végett nyitva van. Minden kötetért 2 vagy 4 fillérnyi használati dij fizetendő egy hétre.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a város pénztárából kap.

Könyvtárnok: Melczer Ede tanár.

Az olvasó egylet könyvtára.

1847-ben, városi polgárok könyvajándékaiból keletkezett.

A könyvtár jellege általános, de különösen szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 3986 kötet. Betürendes katalogusai vannak.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint kétszer, szerdán és szombaton van nyitva. A rendes tagok évenkint 6 kor. tagsági illetményt fizetnek, nem tagok kötetenkint 6 fillért. A könyvtár a rendes tagoknak használatra vidékre is küld könyveket.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a várostól kap.

Bücher-Katalog des Dobschauer Lesevereins vom Jahre 1873. — A dobsinai olvasó egylet könyvtárának jegyzéke. (1885.) — Ugyanaz, 2. kiadás. (1895.)

Könyvtárnok: Wiesinger K.

DUNAFÖLDVAR. (Tolna várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1795-ben, az elhalálozott szerzetes tagok könyveiből keletkezett. 1830-ban a tűz hamvasztotta el.

Állománya 333 kötet. Betürendes-katalogusa van.

EGER. (Heves várm.)

A cziszterczii-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A jezsuiták könyvtárából a helytartótanács minden értékes könyvet Budára vitetett (1773); ugyanez történt a feloszlatott czisztercita rend könyvtárával. Az 1802-ben visszaköltözött rendtagok a konventben semmiféle könyvet nem találtak, csupán a gimnáziumban, hol nehányan mint kir. professorok megmaradtak s az igazgatói tisztet is ők vitték, volt egy 700 kötetnyi — kézi- és segédkönyvből s asketikus munkákból álló — kisded könyvtár. Összeadták számüzetésük ideje alatt megőrzött vagy szerzett könyveiket s igy alapitották meg a konvent könyvtárát, mely 1850-ig 2000 kötetre növekedett. A rend akkori apátja uj tanári könyvtárt akarván alapitani, a konventi könyvtár az iskolaival egyesittetett, s mint házi könyvtár, külön helyiségben, változatlanul maradt, a tanári könyvtár pedig, melyben az iskolaiból csupán az értékesebb nyelv- és történettudományi könyvek, meg encyclopaediák maradtak meg, 1852/3-tól kezdve évről-évre az apátság költségén gyarapittatott. 1883-ban mindkét könyvtár uj helyiségbe költözött, s szakszerü rendezését 1885-ben Káposztássy Jusztinián könyvtárőr fejezte be.

A főgimnáziumi ifjuság könyvtára 1863-ban keletkezett. Mivel azonban a helytartótanács az önképző magyar iskola alapszabályait nem erősitette meg, a kisded könyvtár, mely az iskola czéljaira alapittatott, kellő felügyelet hiján nagyrészt elkallódott. Az »önképzőkör« név alatt 1865/66 óta ujra éledő magyar iskola uj könyvtár alapját vetette meg, mely azóta a tanári testület adományaiból évről-évre gyarapodik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,494 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány és 10 drb régi magyar nyelvü nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a zirczi apátság pénztárától kap.

Kassuba Domokos, Az egri gimnázium. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Káposztássy Jusztinián.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3159 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300—400 kor., melyet a zirczi apátság pénztárából kap.

Könyvtárnok: Saád Henrik.

Az érseki főegyházmegyei könyvtár.

1781—1785-ben alapitotta gr. Eszterházy Károly egri püspök különböző helyeken, főleg Bécsben, Münchenben, Rómában árveréseken összevásárolt mintegy 16,000 kötettel. Báró Fischer István érsek a könyvtárat egyházmegyeinek nyilvánitotta s a főkáptalan beleegyezésével elrendelte, hogy jövőre az elhunyt káptalani tagok könyvei e könyvtárra szálljanak, mi azóta folyton gyakorlatban is van. A könyvtár örökölte Fuchs, Fischer, Pyrker, Bartakovics volt érsekek könyveit is. Legujabban Balássy Ferencz volt maklári plébános és Andrássy Kálmán egri megyei áldozár könyvei is oda kerültek. Toldy Ferenez »Egri szünnapok« czimü füzetkéjében beszél e könyvtárról. A könyvtár jellege általános. Leggazdagabb a theologiai és történelmi szakokban.

Állománya 58,000 kötet, (ezek között 101 ősnyomtatvány, 172 régi magyar nyomtatvány), 57 középkori, 736 ujabbkori kézirat, négy teremben elhelyezve. Betürendes-, helyrendi és szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva. Kikölcsönzés is van ismert egyéneknek.

A könyvtár más helyekre is küld ritkább, értékesebb munkákat érseki engedély mellett.

Évi javadalmazását, mely a szükséghez képest változik, a könyvtári alapból kapja.

Az egri érsekmegyei könyvtár szakszerü czimjegyzéke. 2 kötet. (Eger, 1893.) — Pótlékfüzet. (Eger, 1894.)

Könyvtári praefektus: Stephanovszky Sándor, apátkanonok. *Könyvtárnok:* Michalek Manó. *Alkönyvtárnok:* Kerekes Arvéd.

Az érseki papnevelő-intézet könyvtára.

Keletkezett a liczeumi könyvtár másodpéldányaiból, az elöregedett papok Szent-Józsefről nevezett intézetének feloszlása után annak könyvtárából, Tegó József visontai plébános terjedelmes könyvtárának beolvasztásából, Tegó Ignácz egri tanítóképző intézeti tanár, Folman Károly, Póka Zsigmond, Andrássy Kálmán, Begovcsevich László, Demény János és mások könyvhagyományaiból és ajándékozás utján. Gyarapitotta különösen gr. Erdődy Gábor püspök és Fischer István érsek. A növendékpapok irodalmi iskolájának könyvtára 1835-ben keletkezett.

a) Házi könyvtár.

A könyvtár jellege általános, különösen theologiai.

Állománya körülbelül 6000 kötet, ezek között 3 ősnyomtatvány, 6—700 prédikáczió-kézirat a mult század végétől kezdve, 4 kötet kéziratos növénytan, 1812-ből több térkép és metszet, két teremben elhelyezve.

A könyvtárnak különös érdekességei a Migne kiadásában megjelent összes művek, a jozefinisztikus irodalom termékei és gazdag breviárium gyüjteménye.

Czédula-, betürendes, tárgyi és leltári katalogusa jelenleg készül.

Kikölcsönzés van ismert egyének részére téritvény mellett.

Évi javadalmazása, melyet az egri érseki papnevelő intézettől kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Nyizsnyay Iván tanulm. felügyelő.

b) A növendékpapok irodalmi iskolájának könyvtára.

Jellege általános, különösen theologiai, szépirodalmi és történeti.

Állománya 2622 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Van két betürendes katalogusa.

Használók számára kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 órától 3/42-ig van nyitva kikölcsönzés végett rendes és pártoló tagok (egyházmegyei papok) részére. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása átlag 140 kor., melyet részint tagsági dijakból, részint tőkéjének kamatjaiból kap.

Könyvtárnok: Markovics Pál. *Alkönyvtárnok:* Kiszely Imre.

A jogliczeum könyvtára.

A liczeum fennállása óta állandóan fejlesztik. Néhai Danielik János püspök 500 könyvvel gyarapitotta.

Állománya mintegy 3200 kötet. Van külön olvasó-helyiség.

Évi javadalmazása 700—800 kor.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1909 kötete között nehány régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

A könyvtárt csak a rendtagok használják.

Könyvtárnok: Nagy Róbert.

EPERJES. (Sáros várm.)

Az ág. ev. kerületi tanitóképző könyvtára.

Keletkezett 1847-ben Nyiregyházán; Eperjesre az intézettel együtt 1876-ban került. Mikolik Gyula eperjesi ág. hitv. ev. tanitó 1894-ben 300 kötetet ajándékozott a könyvtárnak.

Állománya 2160 kötet, 5 kötet kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 50—100 kor., melyet a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerülettől kap.

Könyvtárnok: Slajchó Mihály tanitóképezdei tanár.

Az ág. evang. kollégium könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg keletkezett; 1876 óta vannak biztos adatok, mikor a könyvtár lajstromoztatott. Ezen irott lajstrom 1349 munkáról számol be, 30 régi magyar XVI—XVII. századi nyomtatványnyal. 1845-ben adományozta Ranó Gábor kükemezei földbirtokos 4000 kötetes könyvtárát a kollegiumnak, majd oda került Neustadter, Schwarz Mihály, a pardicsi Szirmayak és legutóljára 1895-ben a b. Herfurth József, volt koll. tanár 1700 kötetből álló könyvtára; ez utóbbiról készitett a könyvtárnok czédula- és tárgyi katalogust.

A Szirmay-könyvtárat Szirmay János 1835-ben adta a kollégiumnak közhasználatra, s fenntartása, gyarapitása és gondozása végett 4000 frtos alapitványt tett. A könyvtárnak hosszu ideig nem volt megfelelő elhelyezése a kollégium szük volta miatt; most is a kollégium disztermének karzatán nyilt polczokon van elhelyezve. Sokszor kellett hurczolkodnia; legutóbb 1887-ben a nagy tüzvész alkalmával. E miatt sokat szenvedett a könyvtár; rendezése sem fejeztethetett be, mert az áthurczolkodás miatt ujból meg ujból kellett azt kezdeni. Még most is csak annyira van rendezve, hogy kivánatra könyvet lehet kiadni. A könyvtár egyes könyvein látható jegyzetekből azt kell következtetni, hogy a könyvgyüjtés a Szirmay családban régi keletü. Egyes könyvek Szirmay Tamástól valók, a ki Mária Terézia korában 1750 körül huszárezredes volt, s kit XII. Károly svéd király neveltetett. A könyvtárban vannak Pottornyay, Heinzely s más prot. családok könyvtárai, vagy azoknak egyes könyvei.

A könyvtárban legtöbb a filologiai és a történeti mű, gazdag az alchimista irodalom termékeiben, és a szabadkőmüvességre vonatkozó 257 kötetnyi gyüjteménye a maga nemében talán egyetlen az országban.

a) A kollégium törzskönyvtára.

Állománya 14,647 kötet, ezek között 5 ősnyomtatvány több régibb s ujabb térkép, levelek, oklevelek, metszetek. Elhelyezve az intézet dísztermében.

A könyvtár különös érdekességei: 36 régi magyar nyomtatvány, köztük: Huszár Gal, A keresztényi Gywlekezetben való Isteni diczéretek es Imadsagok. (H. n. 1574.) Evangeliumok és Epistolák. (Nagyszombat, 1698.)

Szak- és betürendes s egy részről czédula-katalogusa is van.

Kikölcsönzés van. Értékesebb könyvek csak az igazgatóválasztmánynak engedélye alapján adhatók ki.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az intézettől kap.

Könyvtárnok: Florian J.

b) Szirmay-könyvtár.

Állománya 14,560 kötet, köztük több régi magyar nyomtatvány, régi térképek és metszetek, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára hetenként egyszer (a folyó iskolai évben kedden d. e. 11—12-ig) van nyitva. A kollégiumi tanulók (a főgimn. V—VIII. osztályok, a tanitóképző, jogi és theologiai fakultások növendékei) kaphatnak könyvet minden fizetés nélkül

két heti használatra, a városi közönség is használhatja 50 krnyi évi dij és megfelelő óvadék letétele mellett.

Évi javadalmazása 186 kor., melyet Szirmay János könyvtári alapjából kap.

Könyvtárnok: Mayer Endre theol. tanár.

A gör. kath. egyházmegyei könyvtár.

Keletkezett 1821-ben. Alapitója az egri születésü Kovács János udvari ágens, V. Ferdinándnak (trónörökös korában) s testvéreinek Rainer és Lajos főherczegeknek magyar nyelvi oktatója, volt, (szül. 1764 augusztus 25., megh. Bécsben, 1834 ápril 12.) ki könyvtárát az eperjesi egyházmegyének ajándékozta oly czélzattal, hogy ezzel Felső-Magyarországon egy közhasznu nyilvános könyvtárt létesitsen. A könyvtár azóta uj szerzeményekkel s az időközben elhalt eperjesi püspökök és egyes kanonokok könyvtáraival gazdagodott.

Állománya 10,763 kötet, (ezek között 12 ősnyomtatvány,) 31 drb kézirat és térképgyüjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, sorszám és szerzők szerinti katalogusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyéneknek téritvény és esetleg pénzbeli biztositék mellett, s e feltételekkel a könyvtár más helyre is küld, az illető költségére, használatra könyveket.

Könyvtárnok: Kovaliczky Zeno.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Keletkezett 1677-ben a főgimnáziummal egyidejüleg. 1678-ban már az ifjusági könyvtár alapja is megvettetett; katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4082 kötet. Két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Schlott Gyula, Az eperjesi kir. kath. főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Jakobei Dezső tanár.

b) **Ifjusági könyvtár.**

Állománya 2362 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása körülbelül 320 kor., melyet a beirott tanulóktól fejenkint 1 koronában megállapitott tagdijakból kap.

Könyvtárnok: Dr. Kőrösy György.

A sárosvármegyei gazdasági egyesület könyvtára.

Az 1852-ben keletkezett könyvtárnak mintegy 1300 kötetnyi állománya 1887-ben elégett. Azóta ujból fejlesztik. Katalogusa az 1899-iki évkönyvben jelent meg.

Állománya 217 kötet.

Könyvtárnok: Lukovits Aladár.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostorral egyidejüleg 1691-ben keletkezett.

Állománya 2744 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 7 drb régi magyar nyomtatvány és egy 1341-ből való kézirat.

A rend tagjainak egész napon át nyitva van. Ugyancsak az ő részükre van kikölcsönzés is téritvény mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbuvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

Könyvtárnok: Kundrich Evariszt.

A Széchenyi-kör könyvtára.

Az »Eperjesi Széchenyi-kör«-nek alapitásakor, 1878-ban keletkezett. 1895-ben Erdélyi Ferencz könyvtárát kapta meg a kör, mintegy 700 kötetben. A népkönyvtár dr. Horváth Ödön egyetemi m. tanár, jogkari dékánnak, a kör titkárának kezdeményezésére s az ő adománya alapján létesittetett. Az 1887. május 6-iki tüzvész alkalmával a kör könyvtára is igen nagy részben megsemmisült, illetve megsérült. Három nyomatott betürendes katalogusa van.

a) A nagy könyvtár.

Állománya 2580 kötet, három teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

A kör tagjai számára hetenként egyszer, vasárnap délután 2-től 4-ig kikölcsönzés végett van nyitva.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egyesülettől kap.

Dr. Horváth Ödön, Az eperjesi Széchenyi-kör évkönyve. 1897/98. (Eperjes, 1898.)

Könyvtárnok: Dr. Szlávik Mátyás. *Segédkönyvtárnokok:* Jamniczky János, Jamniczky György.

b) Népkönyvtár.

Állománya 194 kötet.

Kikölcsönzés végett vasárnaponkint d. u. 2-től 4-ig van nyitva. Minden szegény sorsu eperjesi lakos teljesen dijtalanul használhatja.

A könyvtárnoki teendőket a nagy könyvtár kezelői látják el.

A társadalmi egylet könyvtára.

Keletkezett 1861-ben. 1887-ben a tüzvész folytán nagy károkat szenvedett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1103 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára hétfőn d. u. 4—5-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet az egylet pénztárából kap.

Könyvtárnok: Szánik Ernő.

ERZSÉBETVÁROS (Kis-Küküllő várm.)

Az áll. főgimnazium tanári és ifjusági könyvtára.

Rendszeresen az intézetnek 1891-ben történt államositása óta fejlesztik.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2313 kötet, két teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 1000 kor., melyből 800 koronát az államtól kap, a többit az ifjuságtól beszedett dijak fedezik.

ESZTERGOM. (Esztergom várm.)

Az esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat múzeuma.

Az 1894 július 22-én Knauz Nándor püspök és Récsei Victor benczés tanár kezdeményezésére megalakult Esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat alapitotta a környék történeti emlékeinek összegyüjtésére. Első gyarapodását az egykori Szent-Lőrincz templom és a Szent-Imre lovagok szentkirály földjei konventje maradványainak felásásából nyerte. Külön helyisége még nincsen és anyaga (régiségek, iparmüvészeti tárgyak és képek) részben a főegyházmegyei könyvtárban, részben a Szent Benedek-rendiek gimnaziumában ládákban van ideiglenesen elhelyezve. A társulat 1898-ban az államtól az u. n. Ákos-palota romjainak kiásása czéljából 200 frtnyi segélyben részesült s ez időtől a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Szerzeményi naplója és leltára nincs, csak az értékesebb tárgyak vannak lajstromozva.

Évi javadalmazása 80—100 kor.

Az esztergom-vidéki régészeti és történelmi társulat évkönyvei I—II. k. (Esztergom, 1896. és 1898.)

Múzeumi őr: Némethy Lajos esztergom-vizivárosi plébános.

Az érseki főegyházmegyei könyvtár.

Az 1397-ben tartott egyházvizsgálati okmány szerint első volt Küküllői János kanonok, ki könyveket hagyományozott az esztergomi főegyháznak. Zrednai Vitéz János érsek († 1472.) Esztergom várában levő könyvtárát gazdagon felszerelte latin és görög szerzők műveivel. Midőn Esztergomból az érsekség Nagyszombatba menekült, a könyvtárt is oda szállitották. Forgách Ferencz gróf, bibornok-érsek 1611-ben kimondott rendelete értelmében az érsekek és kanonokok könyvei bekebeleztetnek. Lippay György († 1614. november 9.) megszerezte Fugger Antal 1681 kötetnyi könyvtárát. Midőn Barkóczy érsek Pozsonyba átköltözködött, a régi könyvtár Nagyszombatban maradt, Pozsonyban pedig uj támadt, mely Batthyány József bibornoktól gazdag kézirat-gyüjteményt nyert. Nagyszombatban a káptalan külön könyvtárt is létesitett, melynek alapját az 1641-ben elhalt Kőszeghy László kanonok könyvtára képezte. Pozsonyban könyvtárnoki hiva-

tal is szerveztetett, melyet mint első, Ungerhoffer József nyert el. Károly Ambrus 1808-ban pozsonyi palotájában a könyvtárt ujból felállittatta és lajstromoztatta. Ekkor a primási levéltár elkülönittetett tőle. A francziák elől a könyvtár egy része Budára vitetett, a többit a francziák Regnier alatt erősen megdézsmálták. 1821-ben a pozsonyi könyvtárt Esztergomba helyezték át, a hol a vizivárosi Ferenczrendiek volt templomában helyezték el. Itt egybekapcsoltatott vele a Nagyszombatból szintén ide hozott régi könyvtár. Kopácsy József primás kezdeményezésére épült fel az uj könyvtári palota, mely 1853-ban nyerte befejezését. Ekkor a nagyszombati 20,094 kötetes könyvtárt, melyben 521 kézirat is volt, szintén Esztergomba helyezték át és egyesitették az ott levő könyvtárral, melybe az 1821 óta már ott gyüjtött könyvek is felvétettek. 1855-ben az egyesitett könyvtár 54,816 kötet nyomtatványból és 1391 kéziratból állott. 1860 óta minden főegyházmegyei pap tartozik nyomtatatásban megjelent művéből egy példányt beküldeni. 1874-ben Baranya-nádasi Feichtinger János czimzetes kanonok az egész könyvtárt ujra katalogizálta. 1895-ben készült az egyetemes czédula-katalogus. 1898-ban az egész könyvtár kényelmesebb kezelés és helynyerés kedvéért uj rendezésnek volt alávetve.

A könyvtár jellege általános. Fősuly a történelmi, kivált az egyháztörténelmi művek beszerzésére van fektetve.

Állománya 101,323 kötet, (ezek között 738 ősnyomtatvány) 1461 kézirat és egy terem kéziratokkal, továbbá oklevél-, térkép-, metszet-, érem- és régiség-gyüjtemény 12 teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei: a középkori kéziratok, a Jordánszky-kódex, a Bakocz-féle graduale és több más hangjegyes könyv miniaturákkal, egy Korvin-kódex, a Bél Mátyás-, Palkovics György-, Birnkopf Ignácz-, stb.-féle kéziratok. a Batthyány József- és Kopácsy József-féle kézirat-gyüjtemények stb. 1711-ig megjelent magyar nyelvü nyomtatvány van 187. Czédula, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.

A könyvtárt használni akaró a könyvtárnoknál jelentkezik. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a könyvtári alapból kap.

Az esztergomi főegyházi könyvtár kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

Kormányző: Pór Antal apát-kanonok, a m. t. akadémia tagja. *Könyvtárnok:* Némethy Lajos esperes-plébános.

Az érseki papnevelő-intézet könyvtára.

Kivált a mult században eltörült kolostorok theologiai müveiből, továbbá Simor János, Frank F. és Zádori J. adományaiból jött létre.

A könyvtár jellege theologiai; e mellett szocziálpolitikai és legutóbb természettudományi irányban is fejlesztetik.

Állománya 10,100 kötet, ezek között 7 ősnyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Prohászka Ottokár.

Az érseki tanitóképző-intézet könyvtára.

A könyvtár az intézet keletkezésével vette kezdetét s azóta részint adományozások, részint vételek utján gyarapszik. — 1896-ban a beszüntetett nagyszombati és budapesti kir. érseki tanitóképző-intézetek könyvtárai — a tanári úgy, mint az ifjusági — e könyvtárhoz csatoltattak.

Állománya 2107 kötet (ebből 687 kötet az ifjusági könyvtáré) négy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára a tanári könyvtár állandóan, az ifjusági hetenkint egyszer, 1 korona évi dijért, kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az intézeti pénztárból kap.

Könyvtárnok: Dreisziger Ferencz.

A községi alreáliskola könyvtára.

1854-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4664 kötet.
Leltára van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1351 kötet.
Leltára van.

A Szent-Benedek-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezett 1809-ben, midőn a Szent-Benedek-rend a gimnáziumot a jezsuitáktól átvette. Az ekkori könyvállomány 26 kötet volt. Ezt gyarapitotta Kecskeméthy Márton jezsuita tanár 71 művel. 1828-ban már 500 drb munka 1017 kötetben volt a könyvtárban. Az 1852|53. évi értesitő 3000 kötetről tesz emlitést. A könyvtár kezelői az igazgatók voltak. Az u. n. házi (vagy kézi) könyvtár, (melyben a kiadóktól beszerzett tankönyvek voltak) egyideig a rend költségén beszerzett könyvektől elkülönitve kezeltetett, mignem a kettő egyesitve, a főgimnázium egy nagyobb helyiségébe került s azóta tanári könyvtár néven szerepel (1885). Összeköttetésben áll a pannonhalmi központi könyvtárral, melynek másodpéldányaiból részesül. Az 1866. évi rendi nagykáptalan a könyvtár kezelésére és felszerelésére szabatos utasitást dolgozott ki. 1884-ben, Ferenczy Jakab házfőnök halálával, ennek igen értékes magánkönyvtára a tanári könyvtárra jutott, becses nyomtatványokkal főleg a szabadságharcz idejéből. A könyvtár jelenleg átmeneti állapotban van s végleges rendezése az ujonnan tervezett főgimnáziumi helyiség elkészülése után fog megtörténni.

A főgimnáziumi ifjuság számára a 70-es évekig az intézeti önképzőkör szerzett be műveket a tagdijakból. Az igy keletkezett könyvtárt az önképzőkör illető tisztviselője kezelte. Az önképzőkör megszüntével a könyvtár az intézeté lett s azóta minden rendes tanuló beiratáskor 1 koronát fizet a könyvtár kezelésére s gyarapitására.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános az egyes szaktanárok szükségletéhez képest fejlesztve.

Állománya 8668 kötet, azonkivül 5527 drb vegyes füzet; hozzátartozik egy régiség-, érem- és pénzgyüjtemény egy teremben elhelyezve.

Különösebb érdekességei 10 darab XVI. századbeli nyomtatvány és egy értékes Plinius-kiadás (Historia naturalis).

Betürendes és tárgyi czédula-katalogusa van.

Használók számára szükség esetén nyitva van. A könyvtár más helyekre csak rendtagoknak küld használatra könyveket, az igazgató beleegyezésével.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a pannonhalmi főapáttól kap.

Vojnits Döme, Az esztergomi káptalani iskola és gimnázium története. (Esztergom, 1897.)

Könyvtárnok: Dr. Várkonyi Odilo főgimnáziumi tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4139 kötet, egy teremben elhelyezve.
A könyvtár nagyobb részének czédula-katalogusa van.
Évi javadalmazása átlag 360 kor., melyet a főgimnázium minden rendes tanulótól szedett 1 koronás könyvtár-illetékből nyer.

Acsay Ferencz, Az esztergomi kath. főgimnázium ifjusági könyvtárának jegyzéke. (Esztergom, 1888.) — Dr. Bárdos Remig, Az esztergomi kath. főgimnázium ifjusági könyvtárának jegyzéke. (Esztergom, 1897.)

Könyvtárnokok: Dr. Bárdos Remig és Bausz Teodorik tanárok.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1717-ben keletkezett. 1897-ben uj helyiségbe vitetett át, s rendezése most folyik.
Állománya 1484 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van elismervény mellett.

FEHÉRTEMPLOM. (Temes várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

1878-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7000 kötet, 610 térkép és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 900 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kartner Gyula tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3900 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasó-helyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 640 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdijból kap.

Könyvtárnok: Dr. Schelling Kornél r. tanár.

FELKA. (Szepes várm.)

Tátra-múzeum.

Közadakozásból létesült és 1882. ápril 23-án nyittatott meg. Fentartására és gyarapitására »felkai tátrai múzeum-egylet« czimmel egyesület alakult, mely az 1883. márczius 7-ikén jóváhagyott alapszabályok alapján 1883. ápril 23-án kezdte meg rendszeres müködését. A község az ev. paplak és iskola épületének első emeletén bérelt számára helyet. Tartalmaz régészeti, néprajzi és müvelődéstörténeti, természettudományi (állat-, növény-, ásvány- és földtani) tárgyakat, a Tátra hegységre és környékére vonatkozó képeket és térképeket. Van külön szakkönyvtára 117 kötettel. A múzeummal egyidejüleg keletkezett általános jellegü könyvtárnak legtöbbet ajándékoztak Spöttl Ignácz akadémiai festő, Ullepitsch József pénzverdei hivatalnok és Scherfel Aurél gyógyszerész. Utóbbi egész könyvtárát (835 kötet) a múzeumnak nagyta. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyeztetett.

Állománya (1898 végén) mintegy 13,300 tárgy és 1600 kötet és füzet, (köztük 13 régi magyar nyomtatvány), 3 kézirat, 38 drb. oklevél, 2 metszet és 56 térkép, két teremben elhelyezve.

Rendes leltára és szerzeményi naplója, s a gyüjtemények egy részéről czédula-, a könytár nagyobb részéről tárgyi-katalogusa van.

A nyári hónapokban egész nap nyitva van, de egész éven át megtekinthető. A könyvtárt csak az egyesület tagjai használhatják.

Évi javadalmazása 300—600 kor. közt változik s az egylet tagsági dijaiból és önkéntes adományokból fedeztetik.

A felkai Tátra-Múzeum-egylet alapszabályai. (Felka, 1883.) — A Tátra-Muzeum Felkán. Jelentés eddigi müködéséről. (Felka, 1884.) — A felkai Tátra-Múzeum müködéséről szóló második jelentés. (Felka, 1892.)

Múzeumi igazgató: Duits Ede. *Őrök:* Kobilitz Lajos, nyug. honvédezredes és Cornides Károly gyógyszerész. *Könyvtárnok:* Lux Victor tanító.

FELSŐ-LÖVŐ (Vas várm.)

Az ág. evang. tanintézetek (tanitóképző-intézet gimnázium és reáliskola) könyvtára.

1845-ben keletkezett. Ajándék utján a Peregriny-könyvtár egy nagy része került a könyvtár birtokába, igen sok paedagogiai munkával gyarapitva azt. Katalogusai 1870. és 1895. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5500 kötet, egy kézirat, több térkép, érem- és régiség-gyüjtemény, három teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekessége egy Luther-féle bibliafordítás 1536-ból. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés csak a tanári kar részére van, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 340 kor., melyet a tanintézetek pénztárából kap.

A felső-lövői ág. hitv. ev. tanintézetek ötven éves fennállása alkalmából kiadott 1894/95-ik évi öröm értesitő.

Könyvtárnok: Ebenspanger János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2500 kötet. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulóktól szedett dijakból kap.

Könyvtárnok: Horváth Lajos tanár.

FIUME.

Az áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 941 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

A m. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4412 kötet és 711 füzet (kéziratok, oklevelek, térképek, metszetek, érmek külön gyüjteményekben), négy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés csak a tanártestület tagjai számára van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Főkönyvtárnok: Zambra Péter.

Alkönyvtárnokok szakok szerint: 1. Magyar ny. és irod.: Kőrösi Sándor tanár. 2. Olasz ny. és irod.: Zambra Péter tanár. 3. Classica filologia: Sucze Béni tanár. 4. Filosofia, paedagogia: Dr. Sándorfy Nándor. 5. Német ny. és irod.: Kubicsek Albert. 6. Történet, földrajz: Dr. Csepreghy Kálmán. 7. Természetrajz: Matisz János. 7. Fizika, mathematika: Augneben Albin.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 750 kötet. Leltára van.

A m. kir. tengerészeti akadémia könyvtára.

Az intézettel együtt keletkezett.

A könyvtár jellege tengerészeti szak-könyvtár.

Állománya 1228 kötet, egy teremben elhelyezve. Időrendes és tárgyi katalogusa van.

A könyvtárt csak az intézet tanárai s ezek által személyesen ismert helybeli egyének használhatják. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet az állampénztárból kap.

A könyvtárnok teendőit az intézet egyik tanára végzi.

Városi könyvtár és múzeum.

A könyvtár alapját a mult század végén II. József alatt beszüntetett fiumei jezsuita-gimnázium könyvei vetették meg. Több ezer, jobbára theologiai tartalmu kötet került ily módon a municipium birtokába, mely anyag egyes kissebb vételek és

ajándékozások utján egyre bővült. A könyvtárba olvasztattak be Benzoni Gyula báró kormányzósági ülnök, Mateicich Ferencz kanonok, Gelletich Tamás kereskedelmi tengerészeti kapitány (meghalt a 80-as években), Horhy-Scott Sabina és Bedini Kajetán dr., kanonok, apátplébános könyvgyüjteményei. A legnevezetesebb gyarapodás volt Ricci Mihály báró (meghalt 1893.) hagyatéka, mely 10,000 kötetnyi, leginkább történelmi jellegü könyvtárból állott. A könyvtár rendszeres vezetése ez időben kezdődik. Az uj elemi és polgári iskolai épületben elhelyezett és 1892 január 2-ikán városi közgyülési határozattal megnyilt könyvtárt Dalmartello Arthur könyvtárnok rendezte be, Pillepich Santo és Viezzoli György városi elemi iskolai igazgatók segitségével. A könyvtárral kapcsolatban egyesek adományai s a Batthyány-hegyen eszközölt ásatások eredményei (római és kelta régiségek stb.) szerény érem- és régiségtár alapját vetették meg, melynek fejlődése csak az ujabb időben vett nagyobb lendületet. A természettudományi gyüjtemény magvát a Pauer ellentengernagy által ajándékozott kagyló- és a Hoffmann ezredestől megvett rovar-gyüjtemény képezte.

A könyvtár jellege theologiai és történeti, de e mellett szépirodalmi irányban is fejlesztetik.

Állománya 20,000 kötet, ezek között 24 ősnyomtatvány, két teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van. Használók számára minden napon (az ünnepek kivételével) d. u. 5—8-ig van nyitva. Minden tisztességesen öltözött személy használhatja. Kölcsönzés van, állami, községi tisztviselőknek és tanitóknak minden megszoritás nélkül, másoknak csakis a könyv kétszeres értékének letevése mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet Fiume város képviselőtestületétől kap.

A múzeum állománya 180 drb. régiség, 20 drb. térkép és látkép, azonkivül jelentékeny érem- és természetrajzi gyüjtemény, melyek száma leltárilag nincs megállapitva. A könyvtár termeiben van elhelyezve.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap d. e. 10—12 óra között.

Könyvtárnok és a múzeum őre: Dalmartello Arthur tanár és városi iskolafelügyelő; *tollnok:* Bonetta Alberto.

FOGARAS. (Fogaras várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1730-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános. A theologiai és történelmi könyvekre fektetik a legnagyobb súlyt.

Állománya 1138 kötet, köztük 2 régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

FÖLDES. (Hajdú várm.)

Az olvasókör könyvtára.

1871-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1221 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betürendes katalogusa van.

Használók számára szerdán d. u. 4—5-ig, kikölcsönzés végett vasárnap d. e. 11—12 óra közt van nyitva.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet az olvasókörtől kap.

A földesi olvasókör könyveinek jegyzéke. 1887.

Könyvtárnok: Kiss Ferencz ref. lelkész. *Segédkönyvtárnok:* Ary Gyula tanitó.

FÜLEK. (Nógrád várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A füleki vár birtokában volt könyvek közül, ugylátszik, több került oda az okiratokkal és levelekkel együtt.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2156 kötet, (ezek között 1 ősnyomtatvány), 73 kézirat és több különféle okirat, térkép stb., egy teremben elhelyezve. Katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

GALGÓCZ. (Nyitra várm.)

A m. kir. állami polgári fiú- és leányiskola tanári könyvtára.

1878-ban keletkezett.
Állománya 990 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A klastrommal egyidejüleg 1492-ben keletkezett. Régi állományáról sem-mit sem lehet tudni, mert a vallási háboruk idejében a galgóczi kolostor a tűz martaléka lett, s vele együtt a könyvtár is elpusztult. Mikor e kolostort ujból felépitették, a könyvtárról is gondoskodtak. A könyveket részben a kolostor szerezte be, részben pedig egyes jóltevőktől kapta.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 3899 kötet, köztük 5 drb. régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok: Piencsák Julián.

GYALU (Kolozs várm.)

Az olvasóegylet könyvtára.

1878-ban keletkezett. Három katalogusa jelent meg eddig nyomtatásban.

Állománya 1560 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára kölcsönzés végett naponta két órán át nyitva van. Évi dij 6 kor.

Évi javadalmazása mintegy 150 kor., melyet a tagoktól kap.

Könyvtárnok: Fintha Endre.

GYERGYÓ-SZENT-MIKLÓS (Csik várm.)

Az államilag segélyezett községi polgári fiu-iskola könyvtára.

Az intézet felállitásakor, 1875-ben keletkezett. Katalogusa az 1894/95. tanévi értesitőben jelent meg.

Állománya 1240 kötet, ezek között 54 térkép, négy teremben elhelyezve, 3 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakkatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Használják a polg. iskolai tanitótestület tagjai; kivételesen más megbizható egyének.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet Gyergyó-Szent-Miklós községtől kap.

Könyvtárnok: Görög Joachim őrm. kath. plébános, tanár.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Az elhalt plébánosok könyveiből gyarapodott.

Állománya 1200 kötet köztük sok régi könyv, egy kódex (1425-ből), a levéltárral együtt egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.

Könyvtárkezelő: Ferenczi Károly esperes-plébános.

GYÖNGYÖS. (Heves várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A XVI. század elején keletkezett s a mult században több elpusztult kolostor könyvtárának anyagával gyarapodott. Mai helyiségeit 1877-ben rendezték be.

Állománya mintegy 9000 kötet (köztük 92 ősnyomtatvány, 89 régi magyar nyomtatvány) több magyar nyelvemlék, 39 kötet kézirat, térképek, metszetek a tartományi levéltárral együtt 6 teremben elhelyezve.

Használatához házfőnöki engedély szükséges.

Évi javadalmazása változó.

GYÖNK. (Tolna várm.)

Az ev. ref. algimnázium könyvtára.

1808-ban, Vécsey József külső-somogyi egyházmegyei tanácsbiró s pénztáros 200 frtos alapitványából keletkezett. Növelte Szelle Dániel lápafői lelkész házi könyvtára. 1860-ban Nagy István hétszemélynök 200 darab könyvet ajándékozott; továbbá Magyari Kossa Sámuel, Hollósy János, Jakab Sándor s mások gyarapitották.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2615 kötet, egy teremben elhelyezve, hat egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van. Csak a tanári kar használja.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az ev. ref. gimnázium pénztárától kap.

Könyvtárnok: Ádám József gimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 700 kötet. Leltára van.

GYŐR.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

1873-ban keletkezett, mikor az intézet államosittatott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3916 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Lacz Samú, A győri m. kir. áll. főreáliskola monografiája. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Novák Antal Viktor tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3347 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Markovics Sándor.

A m. kir. állami tanitónőképző-intézet tanári könyvtára.

1875-ben keletkezett.

Állománya 2100 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Könyvtárnok: Pálmay Lenke képezdei tanitónő.

A karmeliták rendházának könyvtára.

Alapját Antal atya perjel vetette meg 1746-ban. A művészies szekrényeket a rend tagjai, Domonkos és Tamás testvérek készitették. 1809-ben a franczia háboru alkalmával Marzinelli kapitány a legértékesebb könyveket elvitte, de a házfőnök könyörgésére nem sokára visszaadta.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 7000 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány, két teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés csak kivételesen van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Haás Ágoston atya.

A kir. kath. tanitóképző-intézet könyvtára.

Állománya 980 kötet, egy teremben elhelyezve 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi-katalogusa van.

A tanárok használják.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a tanulmányalapból kap.

Könyvtárnok: Jakab Ferencz tanár.

A püspöki nagyobb papnevelő-intézet könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg 1688-ban keletkezett. Az 1763 június 28-iki földrengés annyira megrongálta az intézet épületét, hogy azt ujonnan kellett felépiteni, a mi 3 évi munkát igényelt. 1784-ben II. József császár rendeletére az intézet növendékei a pozsonyi központi papnevelő-intézetbe rendeltettek, mely alkalommal a könyvtár is a pozsonyi theologiai könyvtárba lett beleolvasztva. Midőn II. József halálával öt évi távollét után ismét hazatértek, a könyvtár is visszakerült. 1810-ben a francziák elfoglalván Győrt, az intézet ingóságait az utczára szór-

ták és azt kaszárnyává alakitották. E század elején 1814-ben Kiss Pál és Gondvicska Márton a könyvtárról czimjegyzéket készitettek, mely szerint akkor 3235 kötetje volt. Balogh Sándor, néhai győri kanonak, 5762 kötetből álló könyvtárát a győri székeskáptalannak hagyta; ugyan ő könyvtára javára 15,353 frtnyi alapot is hagyott oly föltétellel, hogy könyvtára régi helyén meghagyassék és külön könyvtárnok által kezeltessék. Mivel az 1811. évi devalváczió miatt e feltételek teljesitése igen megnehezült, a győri székeskáptalan 1821-ben a Balogh-féle könyvtárról és annak alapitványáról a papnevelő-intézet javára lemondott. Ez által a könyvtár 11,872 kötetre szaporodott. Deáky Zsigmond, néhai győri kanonok 3000 kötettel, Tartsay Ferencz, néhai győri kanonok könyvtárának biblikus munkákban gazdag részével, körülbelül 900 kötettel, néhai Ebenhöch Ferencz, győri kanonok 1358 kötettel gazdagitották a könyvtárt. Nagy szaporodást nyert 1896-ban, midőn Holdházy János, néhai győri kanonok gazdag könyvtárának birtokába jutott. Holdházy a könyvtár fejlesztéséről is gondoskodott, a mennyiben 8000 frtot meghaladó alapot is rendelt annak gyarapitására. Dr. Zalka János püspök minden évben szintén megajándékozza a könyvtárt érdekes művekkel. A könyvtár legértékesebb részét a győri székesegyház régi könyvtárának maradványa képezi, mely a tulajdonjog fentartásával 1872-ben jutott oda. Ezen könyvtár értékes kéziratoknak és ritka ősnyomtatványoknak van birtokában. Több kötetet bir Báthory István lengyel király és Báthory Zsigmond erdélyi fejedelem könyveiből, melyek Napraghy Demeter könyveiből kerültek oda. Napraghy ezeket valószinüleg erdélyi püspökkorában szerezte a Báthory családtól és később mint győri püspök, székesegyházának hagyományozta őket. A könyvtár e században igen gyarapodott, annyira, hogy régi helye szük lett. Zalka János püspök e bajon azáltal kivánt segiteni, hogy mikor a papnevelő-intézet régi épületét 1870-ben kibővittette, ezt oly fokban eszközöltette, hogy egyuttal a könyvtár is legalább hosszabb időre egy neki megfelelő helyiséget nyert. Ezen időtől fogva a régi két kisebb szoba helyett egy 13 m. hosszú, 11 m. széles és 5½ m. magas disztermet és ezen diszteremmel egy csigalépcső által összekötött kisebb termet nyert helyiségül. 1872 óta ezen két teremben van a könyvtár elhelyezve. A könyvtár szakszerü rendezését dr. Kisfaludy Á. Béla, m. kir. egyetemi tanár, akkor a győri nagyszeminárium praefectusa és mint ilyen a könyvtár őre, kezdte meg. Utódai a rendezést folytatták és mikor az befejeződött, Zalka János 1892-ben a könyvtár czimjegyzékét elkészittette és kinyomatta, hogy ekképen kincsei ismertekké és hozzáférhetőkké legyenek.

Nagyobbrészt hittudományi műveket tartalmaz, de ezeken kivül a profán tudományszakok is eléggé képviselvék, különösen a hazai történelem és jogtudomány.

Állománya körülbelül 30,900 kötet, (ezek között 140 drb ősnyomtatvány,) 38 drb régi és ujabbkori kézirat, továbbá iskolai jegyzetek a XVI. és XVII. századból; ezeken kivül van több száz lapot tévő fa- és rézmetszetgyüjtemény különféle mesterektől, az egész két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 1 drb kézirat a XIII. századból, 1 drb a XIV. századból és 17 drb, köztük egy Korvinkodex, a XV. századból. Régi magyar nyomtatvány 1530—1711-ig van 50 db. Van betürendes czédula-katalogusa és szakok szerint beosztott nyomtatott czimjegyzéke.

A könyvtár használók számára nincsen nyitva, mivel kellő olvasóhelyisége nincs, azonban a könyvek bármikor megtekinthetők, használhatók és kikölcsönözhetők téritvény mellett; ismeretlenekkel szemben ismerősök jótállása szükséges. Ilyen feltételek mellett a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Kisfaludy Á. Béla, A győri püsp. nagyobb szeminárium könyvtáráról. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.) — Dr. Zalka László, A győri püspöki papnevelő-intézet könyvtárának czimjegyzéke. (Győr, 1893.)

Könyvtárnok: Dr. Paár István tanulm. felügyelő.

A Szent-Benedek-rend főgimnáziumának könytára.

A Szent-Benedek-rend alapitotta a főgimnázium átvételekor 1802-ben. Özv. Jankó Mihályné 1897-ben elhunyt férje 1235 kötetből és 395 füzetből álló könyvtárával gazdagitotta.

a) Házi és tanári könyvtár.

Állománya 15,922 kötet és 5927 füzet, két teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Használók számára naponkint délután, szükség esetén délelőtt is nyitva van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a Szent-Benedek-rend főapátjától kap.

Acsay Ferencz, A győri kath. főgimnázium története I. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Németh Reginald.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3500 kötet. Leltára van.

A Szent-Imre-egyesület könyvtára.

1861-ben az u. n. nagy szemináriumban keletkezett.
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 2082 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi rendes javadalmazása nincs. A beszerzett könyvek árát az egyesületi pénztárból fizetik.

Könyvtárnok: Kucher János. *Alkönyvtárnok:* Hart Ferencz.

A Szent-Orsolya-rend elemi és polg. leányiskolájának könyvtára.

Az elemi iskolai ifjusági könyvtár 1872-ben keletkezett M. Gabriella, Szent-Orsolya-rendi tag kezdeményezése folytán. A polg. iskolai könyvtár csak egy év óta áll fenn. A tanári könyvtár 1889-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 395 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása, melyet a rendháztól kap, a szükség szerint változik.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 230 kötet, a tanári könyvtárral egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 80—160 kor., melyet a növendékektől szedett könyvtárdijból kap.

A városi felső keresk. iskola tanári és ifjusági könyvtára.

1897-ben, az intézettel együtt keletkezett.
Állománya 204 kötet, egy teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 1000 kor., melyet Győr szab. kir. várostól kap.

Könyvtárnok: Kemény Ignácz.

GYULA. (Békés várm.)

Békés vármegyei múzeum és könyvtár.

Az 1874-ben létrejött »Békés vármegyei régészeti és művelődés történelmi társulat« alapitotta, id. Mogyoróssy János kezdeményezésére, első sorban a vármegye történelmi emlékeinek összegyüjtésére. A társulat 1895-ben »Békés vármegye közművelődési egyesülete« czimen ujjá szervezkedett és működési körébe könyvtár alapitását és népkönyvtárak szervezését is felvette.

Mogyoróssy már előbb, 1868-ban felajánlotta Gyula városának sok éven át gyüjtött könyvtárát, érem-, régiség- és ásványgyüjteményét, mely egyelőre az elemi iskola tornáczán záros szekrényekben helyeztetett el. A becses gyüjtemény e helyen nem felelhetvén meg rendelkezésének, a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1873-ban az adományozó kérésére megengedte, hogy azok a megalakulandó múzeumi egyesületnek engedtessenek át. A vármegye közönsége ez évben 1400 koronányi közadakozásból és 600 kor. vármegyei segélylyel megvásárolta a békéscsabai születésü Haan Antal festőművész régiséggyüjteményét. A régészeti és művelődéstörténeti társulat 1874 junius 18-ikán megalakulván, a vármegye tulajdonát képező gyüjteményeket gondozása alá vette és az üresen állott vármegyei fonóházban, melyet a vármegye e czélra átalakittatott, elhelyezve, 1874 augusztus 3-án megnyitotta. A múzeumot Tibius Pius minorita gazdag herbáriumával, Göndöcs Benedek apát ásvány- és kagylógyüjteményével, régi pénzekkel és könyvtárával, Janó Sándor könyvekkel és okiratokkal, Endrőd és Öcsöd községek népvándorláskori tárgyakkal stb. gyarapitották.

A gyüjtemények jellege általános, különös figyelemmel a helyi vonatkozásokra.

Évi javadalma mintegy 300 kor., mely az egyesület tagdijaiból fedeztetik.

A múzeum gyüjteménye 3 csoportra oszlik; ezek a következők: 1. régiségtár és régipénz-gyüjtemény, 2. képtár, 3. természetiek tára.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap.

A könyvtár állománya 2550 darab. Van leltára, szerzeményi naplója és szakrepertoriuma.

Nyitva van a múzeummal egy időben. Könyvek az egyesület tagjainak téritvény mellett egy hónapra adatnak ki.

A Békés vármegyei régészeti és művelődéstörténelmi társulat évkönyve. I—XVII. k. 1874/75—1892/93, (Gyula, 1875—

1893.) — Id. Mogyoróssy János, képes kalauz a békésmegyei múzeum emlék- és régiségtárában elhelyezett tárgyak ismertetéséhez. (Gyula, 1885.) — A Békés vármegyei közművelődési egyesület népkönyvtárának szabályai. (Gyula, 1899.)

Igazgató : Fürdök István.

A polgári kör könyvtára.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 2042 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára szerdán és szombaton délután kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a választmány szavaz meg.

Könyvtárnok : Székely Zsigmond.

GYULAFEHÉRVÁR. (Alsó-Fehér várm.)

Az alsó-fehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egylet múzeuma.

Az 1886 szeptember 22-ikén dr. Reiner Zsigmond kezdeményezésére létesitett egyesület alapitotta. A múzeum tárgyai 1888 óta a városi kisdedóvó intézetnek a város által e czélra felajánlott két szobájában vannak elhelyezve. Főbb gyarapodását a régi Apuleum maradványainak felkutatása utján nyerte. Ez ásatások előmozditására a gyulafehérvári volt várközség vagyonkezelő-bizottságától két izben 100—100 kor., az államtól 1897-ben 1000, 1898-ban és 1899-ben 400—400 kor. segélyben részesült. Az erdélyi püspök évenkint 200 koronával járul a muzeum gyarapitásához. 1898 óta a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

Gyüjteményei három csoportra oszlanak, ezek következők : 1. régiségtár, 2. természetrajzi tárgyak, 3. könyvtár.

Állománya 2210 leltározott és több százra menő leltározatlan régiség, 1419 kötet és füzet. A természetrajzi tárgyak nincsenek összeszámlálva. El van helyezve a városi kisdedóvó intézet két szobájában.

Szerzeményi naplója van. A múzeumi tárgyak rendes leltára most készül és a könyvekről czédula-katalogus vezettetik.

Nyitási napjai nincsenek, de érdeklődők a múzeumi őr vezetése mellett bármikor megtekinthetik. A könyvek téritvény mellett kikölcsönözhetők és más helyre is küldetnek.

Évi javadalma 6—800 kor., melyet az egyesület tagdijaiból és adakozásokból fedeznek.

Az alsófehérmegyei történelmi, régészeti és természettudományi egylet évkönyvei. I—IX. kötet. (Kolozsvár, 1888—1897).

Múzeumi és könyvtár-őr: dr. Cserni Béla főgimn. tanár.

—

Az erdélyi egyházmegye Batthyány-könyvtára.

Alapját gróf Batthyány Ignácz erdélyi püspök vetette meg 1798-ban egy Migazzi gróf bécsi bibornoktól vásárolt 15,000 kötetre menő könyvtárral. Gyarapitotta a könyvtárt Szepessy Ignácz báró erdélyi püspök e század huszas éveiben. E könyvtárnak hagyták Buczy Emil kanonok († 1839), Kovács Miklós püspök († 1852) és Lönhárt Ferencz püspök († 1897) a könyvtáraikat. Itt van elhelyezve Fogarasy Mihály püspöknek is 4405 kötetből álló könyvtára. Ez utóbbi azonban jogilag nem tartozik a Batthyány-könyvtárhoz, mert ezt Fogarasy egy létesitendő jogliczeumnak adományozta. De remélhetőleg jogilag is e könyvtárhoz fog csatoltatni.

A könyvtár jellege általános, kiválik az egyháztörténeti szak.

Állománya 36,026 kötet, (ezek között 751 ősnyomtatvány), és 646 kézirat, jelentékeny érem-, ásvány- és csigagyüjteménynyel s nehány darab római és magyar régiséggel együtt hat teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a IX. századi Codex Aureus; a Döbrentei-kódex (XVI. sz.); Correspondentiae privatae principum Transsylvaniae; XIV—XV. századi miniaturás kódexek; mintegy 200 drb régi magyar nyomtatvány; nevezetes biblia gyüjtemény; több régi hártyára nyomott könyv.

A régibb könyvtárnak 1824-beli hely-katalogusa van, a mi egyuttal tárgyi szak-katalogus.

Használók számára vasárnap d. e. 11—12-ig, csütörtökön d. u. 3—4-ig nyitva van. Kikölcsönzés van. Kézirat, ősnyomtatvány ritka példány nem adatik ki. A kikölcsönzés téritvény mellett történik. Határidő három hét. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Veszely Károly, Gyulafehérvári füzetek. I. S. (Kolozsvárt 1861.) — Beke Antal, Index Manuscriptorum Bibliothecae Batthyanianae Dioecesis Transsylvaniensis. (Gyulafehérvár,

1871.) — Kemény József gróf, Notitia Historico-Diplomatica Archivi et Literalium Capituli Albensis Trassyl. (Nagy-Szeben, 1836.) — Varju Elemér, A gyulafehérvári Batthyány könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1899—1900. évf.)

Igazgató: Dr. Ujfalusi Tódor József kanonok.
Könyvtárnok: Dr. Kóródy Péter theologiai tanár.

A r. kath. főgimnázium könyvtára.

A régi könyvtár 1848-ban a vár ostromakor elégett, a mostani 1853-ban, az iskola ujra megnyitásával keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4528 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 800 kor., melyet az erdélyi r. kath. status tanulmányi alapjából kap.

Csiky Miklós, A gyulafehérvári r. kath. főgimnázium története 1579—1898. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Péter János dr. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1817 kötet.
Leltára van.

HAJDU-BÖSZÖRMÉNY. (Hajdu várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1715 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a fentartó testületektől kap.

Könyvtárnok: Butyka Boldizsár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 600 kötet.
Leltára van.

A polgári kaszinó könyvtára.

1840-ben keletkezett.

Állománya 1280 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára egy héten kétszer: szerdán és szombaton d. u. 2—3-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet saját pénztárából kap.

Könyvtárnok: Fejszés Márton. *Alkönyvtárnok:* Komjáthi Antal.

HAJDU-NÁNÁS. (Hajdu várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

A gimnáziummal egy időben keletkezett a XVII. században; rendszeres javadalmazásban csak 1887 óta részesül s ugyanezen időre esik Soós Gábor és Kovács József volt egyházi főgondnokok jelentékenyebb könyvadományaival való gyarapodása.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2611 kötet, köztük 5 drb régi magyar nyomtatvány, 5 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes- és tárgyi-katalogusa van, részint teljesen készen, részint munkában.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az iskolát fentartó ev. ref. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Brassai Károly.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 620 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 140 kor., melyet a hajdunánási ev. ref. egyháztól, mint iskolafentartó testülettől kap.

Könyvtárnok: Márk Imre tanár.

HAJDU-SZOBOSZLÓ. (Hajdu várm.)

Az állami polgári iskola tanári könyvtára.

1886-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 325 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Szécsi Miklós igazgató.

HALAS. (Pest várm.)

Az ev. ref. főgimnázium múzeuma és könyvtára.

A könyvtár 1730-ban keletkezett 7 drb könyvvel. A régiségtár és éremgyüjtemény 1874-ben alapittatott. Az egyház tanács 1898 november 20-ikán mindkét gyüjteményt az orsz. főfelügyelőség hatásköre alá helyezte és 1899 szeptember 24-én hozott határozatával Tury Józsefet könyvtárnokká s a régiségtár őrévé választotta s a könyvtár rendezésének tartamára felmentette tanári teendőitől. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 1899-ben a könyvtár rendezésére 1000 koronát engedélyezett.

A régiségtár állománya 10814 db, a könyvtáré 32,362 kötet, (ezek között 11 ősnyomtatvány 36 darab régi magyar nyomtatvány, egyikük unikum), 76 kézirat és 480 térkép, öt teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Mindkét gyüjeménynek szerzeményi naplója és czédula-katalogusa van.

Rendes nyitási napok nincsenek, érdeklődök a gyüjteményt bármikor megtekinthetik. A könyvtár használók számára kikölcsönzés végett hetenként háromszor nyitva van. A könyvtár máshelyekre is küld használatra könyveket.

A régiségtár évi javadalmazása mintegy 40—60 kor., a könyvtáré körülbelől 320 kor., melyet a főgimnáziumi pénztárból kapnak.

Könyvtárnok és a ***régiségtár őre:*** Tury József.

HÓDMEZŐ-VÁSÁRHELY.

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

1758-ban keletkezett. 1839-ben az olvasó társaságnak 694 darabból álló könyvtárával gyarapodott. Nevezetesebb ajándékozók: Nagy Ferencz, ügyvéd, Szabó László, törvényszéki ülnök özvegye, Szikszay Károly, volt tanár, Gaál Dániel, Bene József, Szél Sámuel, Nagy (Grossmann) Ignácz, Vajda Sámuel örökösei, Dobossy Lajos. Az ifjusági könyvtár az 1861/2-ik év óta fennálló önképző-kör (»Petőfi kör«) könyvtárából keletkezett, mely a fentartó testület határozata következtében az ifjusági könyvtár alapjává tétetvén, azóta az évi javadalomból szaporodik. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 12,000 kötet, köztük 20 régi magyar nyomtatvány és több kézirat, (egyik 1384-ből), egy teremben elhelyezve. Czédula-, sor- és szak-katalogusai részben készen vannak.

Használók számára szerdán d. e. 9—11-ig, csütörtökön d. e. 11—12-ig és pénteken d. e. 11—12-ig nyitva van. Ismert és megbizható egyének s tanulók is használhatják.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az állammal kötött szerződés értelmében a gimnáziumi pénztárból kap.

A hódmezővásárhelyi ev. ref. főgimnázium története. (H.-M.-Vásárhely, 1897.)

Könyvtárnok: Imre Lajos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1333 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 480 kor., melyet az egyháztól kap.

Könyvtárnokok: Bencze Zsigmond, Sükösd Gyula, Sulcz Endre főgimn. tanárok.

HOMONNA. (Zemplén várm.)

Az áll. segély. polgári és felső keresk. iskola könyvtára.

A tanári és ifjusági könyvtár 1876-ban az iskolával egyidejüleg, a Trefort önképző-kör könyvtára 1890-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 787 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az iskolai pénztárból kap.

Könyvtárnok: Krausz Gyula.

b) Ifjusági és önképző-köri könyvtár.

Állománya 1156 kötet, egy teremben elhelyezve; ebből az önképző-köré, 436 kötet, külön kezeltetik. Betürendes katalogusa van. Hetenkint egyszer van nyitva.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., mely a tanulóktól gyül össze könyvtár- és tagdij czimén.

Könyvtárnok: Révész Emil.

IGLÓ. (Szepes várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Pákh Károly gimn. tanár 1856-ban vetette meg alapját, egyesitvén az akkori algimnázium ifjusági könyvtárnak mintegy 250 kötetét a saját könyveivel. Azóta főleg ajándékművekből gyarapodott; rendszeresebben szaporittatott 1862 óta, évenkint átlag 600 koronával.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8748 kötet, (ezek között 2 drb. ősnyomtatvány, mintegy 120 drb magyar vonatkozásu 1711 előtti nyomtatvány, köztük magyar nyelvü mintegy 50—60 drb.), 29 drb kézirat (köztük 11 drb másolat, több oklevél, családi följegyzés, emlékirat stb.), egy teremben elhelyezve, a tanárok számára külön olvasóteremmel. Általános, betürendes és tudományszakok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet az államsegélyt élvező iglói ev. egyházközségtől kap.

Pákh Károly, Az iglói ág. hitv. ev. főgymnasium könyvtárának czimjegyzéke. (Igló, 1883.) — Pákh Károly, Az iglói ág. hitv. ev. főgimnazium könyvtárának czimjegyzéke. (Igló, 1896.) — Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbuvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

Könyvtárnok: Kiss Albert.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 4000 kötet.

Leltára és czédula-katalogusa van.

A szepesi tanitó-egyesület könyvtára.

1836-ban keletkezett. Kimutatása az 1892-iki évkönyvben jelent meg.

A könyvtár jellege paedagógiai.

Állománya 1666 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van a vidéki egyesületi körök és tagok részére is, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 40—80 kor., melyet az egyesület pénztárától kap.

Könyvtárnok: Seltenreich Hugó tanitó.

ILLAVA. (Trencsén várm.)

A kir. orsz. fegyintézet fegyencz-könyvtára.

Az 50-es években keletkezett.
Állománya mintegy 1500 kötet. Betürendes czédula-katalogusa van.

IMREGH. (Zemplén várm.)

A minorita rendház könyvtára.

Állománya 1500 kötet.
Könyvtár-kezelő: Schmidmayer Antal házfőnök.

JÁNOSHAZA. (Győr várm.)

A társaskör könyvtára.

1861-ben keletkezett.
Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Használók számára naponta d. u. 1-től 2-ig, este 8-tól 9 óráig nyitva van. A tagok s azok családtagjai számára dijmentesen kölcsönöz ki a könyvtár könyveket.
Évi javadalmazása 120 kor., melyet a kör pénztárából kap.
Könyvtárnok: Kemény Simon.

JÁSZ-ÁROKSZÁLLAS. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Kath. népiskolai és tanitói könyvtár.

1857-ben keletkezett. Katalogusai 1882., 1888. és 1897. években jelentek meg.
A könyvtár jellege általános s különösen szépirodalmi irányban fejlődik.
Állománya 1656 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.
Használók számára minden szerdán, szombaton d. e. van nyitva. A tagok évi 6 kor. dij lefizetése mellett használhatják. A községtől évi 20 kor. javadalomban részesül.
Könyvtárnok: Nagy Jenő.

JÁSZBERÉNY. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár 1767-ben, az ifjusági 1866-ban keletkezett. Ez utóbbi katalogusa 1894-ben jelent meg. A tanári könyvtár 1868-ban Arany Károly törv. biró könyvtárával gyarapodott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4736 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Karádi Győző.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1462 kötet, 12 földrajzi térkép, 42 történelm térkép, továbbá 198 történelmi, régiségi és műtörténeti falikép és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., melyet a tanuló ifjuság által befizetett könyvtári dijakból nyer.

Könyvtárnok: Matuszka Mihály.

A róm. kath. plebánia könyvtára.

A század elején keletkezett.

Állománya 1600 kötet könyv, 1200 drb oklevéllel 2 teremben elhelyezve.

Leltára van.

A városi tanitótestület könyvtára.

A legujabb időben alakult.

Jellege pedagogiai.

Állománya 924 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazását a tantestülettől kapja.

Könyvtárnok: Hamza Pál.

JÁSZÓ. (Abauj-Torna várm.)

A jászóvári premontrei kanonok-rend központi könyvtára.

A renddel egyidejüleg 1255-ben keletkezett. A tatárok betörése alkalmával minden elpusztult, a könyv- és levéltár elégett. 1787-ben II. József császár alatt a rend eltörültetvén, könyveinek egy része Budára és egy része Egerbe került. Uj korszaka 1802-vel kezdődik. A vásárláson kivül — a rend a központi könyvtárra évenkint jelentékeny összegeket fordit — a könyvtár jobbára az elhalt rendtagok könyveivel szaporodott. A könyvtáblákon talált feljegyzések szerint Koritsnyák János, Kohaut Venczel, Fischer Mihály, Mallyó József, Andreánszky István, Hagymássy János, Jákó Gy., Horváth Ágost (1809.), Korniss György, Andreánszky László (1764.), Kruppay Chrisostom, Gyurtsák Alajos, Edlinger Th. (1738.), Nyulászy Gáspár, Rozgonyi János (1783.), Kovács Imre, Bernáth Gáspár, Hajnalkői János, Bányai Mihály, Bartholomaeides K., Virrasztó Gellért, Kussinszky és sok más rendtag könyvei jutottak a könyvtárba. A rend könyvtárának második megalapitója Benedek Ferencz prépost, ki a könyvtárt nagy költséggel modern és művésziesen diszitett helyiséggel látta el és szak- és betürendes czédula katalogussal fölszereltette. A könyvtár freskóit a lengyel származásu Krakker János Lukács festette 1767-ben és Mirkovszky Géza restaurálta. A régi könyvtárnokok közül nagy érdemeket szerzett Mallyó József, mint gyüjtő és katalguskészitő. A könyvtár ujabb rendezését Kudora Károly budapesti egyetemi könyvtárőr vezette.

Állománya 28,500 kötet, (ezek között 191 ősnyomtatvány,) és 40 kézirat; hozzátartozik egy képtár. Mindez négy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei két XV. századbeli kódex, (az egyik Halcot Róbert humanista műve 1436-ból, a másikat Nagykőrösi Benedek váczi püspöki helytartó másolta 1469-ben) és egy Oláh Miklósról elnevezett II. Ulászló-korabeli formulagyüjtemény, eredeti kéziratok Verseghytől, Kazinczytól, Aranka Györgytől, és Mindszenty Gedeontól; továbbá 31 régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva áll.

Kikölcsönzés van s a könyvtár más helyekre is küld használatra tudományos kutatók számára könyveket, a prépost vagy a perjel engedélyével. Tudományos intézeteknek könyvek hivatalos megkeresésre kölcsönöztetnek ki.

Nátafalussy Kornél, Jászó. (1882.)

Könyvtárnok *:* Szentkirályi Zsigmond.

KALOCSA. (Pest várm.)

Az érseki főszékesegyházi könyvtár.

Az 1752., 1760. és 1782. években készitett könyvlajstrom tanusága szerint a kalocsai székesegyház és a kalocsai káptalan kisebb könyvtárainak egyesitéséből keletkezett. Patachich Ádám kalocsai érsek saját könyvtárát még életében a fent emlitett kis gyüjteménynyel egyesitette, s az akként 18,992 kötetre felszaporodott könyvtárt egy 1784-ben kiállitott adománylevél szerint a kalocsai érsekségben utódainak, a főszékesegyházzal és a főkáptalannal való közös birtoklásul adományozta. Utódai közül gr. Kollonics László érsek könyvtára 1817-ben 23,531 kötettel, Klobusiczky Péteré 1843-ban 2664 kötettel, gr. Nádasdy Ferenczé 1851-ben 1368 kötettel, Kunszt Józsefé 1866-ban 1061 kötettel, Lonovics Józsefé 1867-ben 4231 kötettel, Haynald Lajos bibornoké 1892-ben 6000 kötettel, továbbá Kubinszky Mihály püspöké 1882-ben 1000 kötettel gyarapították.

A könyvtár jellege általános, leginkább azonban theologiai és történeti irányban fejlesztetik.

Állománya 61,106 kötet, (ezek között 450 ősnyomtatvány), 250 kézirat és 200 térkép, két nagy teremben és kilencz mellékszobában elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a Codex Colocensis és a Pesti Gábor-féle Nomenclatura sex linguarum (Bécs, 1538.)

Czédula- s egy könyvalakban vezetett régi betürendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Csontosi János, A kalocsai főegyházi könyvtár kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1883. évf.) — Felsmann József, A kalocsai kódex. (Budapest, 1896.)

Igazgató: Dr. Macskovics Pál kanonok. *Könyvtárnok:* Winkler Pál áldozár.

Az érseki nagyobb papnevelő intézet könyvtára.

A kalocsai érseki hittani tanintézetben e században használt és időnkint megváltoztatott tankönyvek a papnevelő könyvtárában maradtak; Haynald Lajos érsek az 1878. október 16-án tartott egyházmegyei értekezleten elrendelte, hogy az

ezután felszentelt papok közül a nyugalmazott papoknak, valamint a Kalocsán levő tan- és nevelőintézetekben alkalmazott — és ilyen minőségben elhalálozott — tanárok és elöljáróknak könyvei a nagy szeminárium könyvtáráé legyenek.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1400 kötet, egy teremben elhelyezve. Katalogusa még nincs; az egész könyvtár jelenleg rendezés alatt áll.

Használók számára a tanév alatt naponkint nyitva van.

Évi javadalmazása 50 kor., melyet Schwerer János kalocsai kanonok által 1893-ban adományozott 1000 kor. kamataiból kap.

A Jézus-társaság kollégiumának és érseki főgimnáziumának könyvtára.

1860-ban keletkezett.

a) Házi és tanári könyvtár.

Állománya 18,000 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány, hat teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

Könyvtárnok: Schmidt Ádám.

b) Ifjusági könyvtár.

A nyolczvanas években keletkezett.

Állománya 8000 kötet, egy teremben elhelyezve, 200 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van téritvény mellett.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet a gimnáziumi ifjuságtól beszedett könyvtárdijakból kap.

Könyvtárnok: Lagger József tanár.

KAPOLY. (Somogy várm.)

A r. kath. plébánia könyvtára.

Állománya 153 kötet.

Leltára van.

KAPOSVÁR. (Somogy várm.)

A m. kir. állami főgimnázium és Somogy vármegye egyesitett könyvtára.

A tanári könyvtár alapját Vály János táblabiró vetette meg 1818-ban, ki 284 kötetből álló könyvtárát a kaposvári kath. gimnáziumnak hagyta. Később Somogy vármegye megvette (1827-ben) Szabó Ferencz és (1835-ben) Horváth Elek volt gimnaziumi igazgatók könyvtárait és ez időben az intézetnek már külön könyvesháza volt. A vármegye, mint a gimnázium pártfogója, időről-időre kisebb összegeket áldozott a könyvtár gyarapitására. Nagyobb arányban csak az intézetnek 1869-ben történt államositása után gyarapodott a könyvtár. Eleinte a fölvételi dijakat forditották, később meghatározott átalány-összegeket (jelenleg 800—900 koronát) juttatott a közoktatási kormány a tanári könyvtár czéljaira. Somogy vármegye könyvtárát Festetits Lajos gróf alapitotta, ki 4000 kötetből álló könyvtárát a megyének ajándékozta 1816-ban. Festetits László gróf a megyei könyvtár javára 2000 kor. alapitványt tett, melyet a megyei nemesség később adományokkal folyton gyarapitott. A könyvtárt a megyeházban mint nyilvános könyvtárt kezelték 1866-ig. Ez évi június 22-én Jankovich László főispán a meglehetősen rendezetlen állapotban lévő gyüjteményt a gimnáziumi választmánynak adta át gondozásra, mely azt a gimnáziumban helyeztette el. A könyvtári alap akkor 14,970 koronát tett. Eleinte az alapból 300, később 400, 600 koronát forditottak a könyvtár gyarapitására; ez idő szerint Somogy vármegye 700—800 koronát juttat könyvek vásárlására és kötésére. A vármegye könyvtári alapja jelenleg több mint 36,000 koronát tesz. A két egyesitett könyvtár szakszerü rendezése az 1886—89. években történt. A munkát Albrecht János főgimnáziumi tanár kezdte meg és Medgyesi Lajos főgimn. tanár folytatta s fejezte be.

A könyvtár jellege általános. A tanári könyvtár az iskola czéljainak megfelelő irányban, a megyei könyvtár különösen magyar irodalmi és történelmi irányban fejlesztetik.

a) Tanári és vármegyei könyvtár.

Állománya 8967, a vármegyei könyvtáré 5281 kötet, összesen 14,248 kötet, 6 kézirat és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve. Czédula, betürendes, (szakcsoportok szerint), tárgyi-katalogusa van.

Kikölcsönzés van a nagy közönség számára is, kötetenkint 10 kor. biztositék mellett. A könyvtár más helyekre küld hasz-

nálatra könyveket, ha a gimnáziumi igazgatóságot erre kellő biztosíték nyujtásával felkérik.

A kaposvári m. kir. áll. főgymn. és Somogyvármegye egyesitett könyvtárának czimjegyzéke az 1888/89. isk. év végén. Összeállitotta Medgyesi Lajos, tan. Sajtó alá rendezték: Prilisauer Adolf és Schambach Gyula tanárok. (Kaposvár, 1890. 132 lap.) — A kaposvári m. kir. áll. főgymnasium és Somogyvármegye egyesitett könyvtárának II. czimjegyzéke az 1889/94. évekről. Összeállitotta Medgyesi Lajos, tanár. (Kaposvár, 1894.) — Bécsy Márton és Prilisauer Adolf, A kaposvári m. kir. állami főgymnasium története 1806—1895. (Kaposvár, 1896.)

Könyvtárnok: Prilisauer Adolf főgimnáziumi tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Leltára és szak-katalogusa van.

KARÁNSEBES. (Krassó-Szörény várm.)

A gör. kel. egyházmegyei hittani intézet könyvtára.

A theologiai intézetnek 1866. évben Verseczről történt áttételekor keletkezett. E könyvtárba jutott 1885-ben Popoviciu Péter volt tanár könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai és irodalmi.

Állománya 740 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyházmegyétől kap.

Könyvtárnok: Dr. Olariu Gyula.

KARCZAG. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

Az intézetet 1722-ben alapitották.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5134 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a karczagi ev. ref. egyháztól kap.

Székely József, A karczagi ev. ref. gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.

Könyvtárnok: Kimnach Ödön.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 100 kötet.
Leltára van.

Az ev. ref. népiskola tanitói szak-könyvtára.

1890-ben keletkezett, midőn az ev. ref. algimnázium minden tekintetben külön vált az elemi népiskolától, s a népiskolát érintő nevelés és oktatástani könyvek külön választattak.

A könyvtár jellege általános, főleg paedagogiai, nevelés-, oktatásügyi és magyar nyelvészeti irányban fejlesztve.

Állománya 483 kötet, egy teremben elhelyezve, 21 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szerzők szerinti betürendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint naponként nyitva van.

Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a karczagi ev. ref. egyházi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Boros Ambrus ev. ref. népiskolai igazgatótanitó.

KASSA.

Az ág. evang. elemi és polg. leányiskola tanitói szak-könyvtára.

1872-ben keletkezett, midőn az intézet egyik volt tanitója, Bretz Jónás mintegy 400 kötetből álló könyvtárát az iskolának hagyományozta. Állapotáról évenként egy kimutatás jelenik meg a kassai ág. ev. I. egyházközség részéről kiadott egyházi évkönyvben.

Paedagogiai irányban fejlesztik.

Állománya 1040 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Rendszerint az intézeti tanitók használják.

Könyvtárnok: Kertscher Gusztáv.

Az állami felső kereskedelmi iskola könyvtára.

A kassai ipar- és keresk. kamara alapitotta meg.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 150 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 200 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdijakból kap.

Felsőmagyarországi múzeum.

Az 1872 október 27-én létrejött Felsőmagyarországi Múzeum-Egylet alapitotta, Kassa sz. kir. város pártfogása alatt. 1889-ben Henszlmann Imre hagyatékával gyarapodott. Az állam 1897-ben 2600 kor. segélyben részesitette. Jelenleg a város tulajdonát képező »Arany csillag« nevü épületben van ideiglenesen elhelyezve. Gyarapodásáról az egyesület évkönyvei (1875—1892.) adnak számot. A város saját költségén uj múzeumi épületről gondoskodván, melynek épitése most van folyamatban, az egyesület a múzeumot 1892 június 12-én hozott határozatával örök tulajdonul a város közönségének ajánlotta fel.

Gyüjteményei a következő csoportokra oszlanak: 1. régiségtár (4238 drb), 2. pénz- és érem-gyüjtemény (9084 drb), 3. könyv- és levéltár (10274 drb), 4. kép- és szobor-gyüjtemény (2029 drb), 5. természetrajzi gyüjtemény (10331 drb). Az összes tárgyak száma 35,956 drb. Szerzeményi leltára, szakrepertoriuma és megkezdett czédula-katalogusa van.

Ünnep- és vasárnap a délelőtti órákban nyitva van és dijtalanul megtekinthető. Más napokon a belépti dij (egyes csoportoknak is) 2 kor.. Az iskolák növendékei tanáraik vezetése alatt bármikor ingyen megtekinthetik.

Évi javadalmazása 16—1800 kor., melyet az egyesület jövedelméből fedeznek.

A felső-magyarországi múzeum-egylet évkönyvei. I—XI. évf. (Kassa, 1879—1892.)

Múzeumi őrök: Greguss Imre, ifj. Kemény Lajos, Klimkovics Elemér, Kohányi Ferencz.

A Kazinczy-kör könyvtára.

1898-ban, a kör megalakulásakor keletkezett.

Állománya 450 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 személyre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betürendes nyomtatott katalogusa van.

Kikölcsönzés hetenkint egyszer van, téritvény mellett.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kör pénztárából kap.

A kassai Kazinczy-kör könyvtárának czimjegyzéke. (Kassa, 1899.)

Könyvtárnok: Sárosi Árpád.

A kereskedő ifjak társulatának könyvtára.

1871-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi és kereskedelmi.

Állománya 1221 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi-katalogusa van.

Csak egyleti tagok használhatják.

Évi javadalmazása változó.

Könyvtárnok: Kovács Adolf.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1858-ban keletkezett. Katalogusai az 1893/4. és 1894/5. évi iskolai értesitőkben jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5306 kötet, köztük 2 drb régi magyar nyomtatvány egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A kassai áll. főreáliskola története. (Az 1895/96-iki értesitőben).

Könyvtárnok: Valló Vilmos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2281 kötet és 177 füzet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Bonyhádi Ede.

A m. kir. gazdasági tanintézet könyvtára.

A könyvtár jellege általános, de emellett mezőgazdasági irányban is fejlesztetik. Katalogusa 1890-ben jelent meg.

Állománya 4952 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van téritvény mellett.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Dr. Budaházy Imre.

A m. kir. jogakadémia könyvtára.

Alapját a jezsuiták könyvtárának maradványai képezték. A jogakadémia fölállitása után a könyvtár időnként jobbára szakmunkákkal gyarapittatott. A győri kir. jogakadémia megszüntetése után az ottani jogakadémiai könyvtár egy része csatoltatott ezen könyvtárhoz, a mi a másodpéldányok számát növelte. Átvétetett ezenfelül még a Turcsányi-hagyatékhoz tartozott könyvtár is.

A könyvtár jellege általános; jog- és államtud. irányban fejlesztik.

Állománya 22,257 kötet nyomtatott könyv, három teremben elhelyezve, 50 egyénre való olvasóhelyiséggel, mely jelenleg van berendezés alatt. Tárgyi katalogusai vannak, melyek szakonként betürendben vezettettek; de vezetésök félben maradt.

Kikölcsönzés van akadémiai tanároknak és hallgatóknak téritvény mellett; kivételesen tudománynyal foglalkozó ismert más egyéneknek is. A könyvtár más helyekre közkönyvtáraknak küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kapott 1200 koronából, továbbá a joghallgatóktól személyenként fizetendő 6 kor. könyvtárilletékből s a könyvtári alap 236 kor. és 84 fillérnyi jövedelméből áll.

Dr. Röszler István, Adalékok a kassai kir. jogakadémia könyvtárához. (Magyar Könyvszemle, 1882. évf.)

Könyvtárnok: Dr. Baintner Hugó nyilv. r. tanár.

A premontrei főgimnázium könyvtára.

A gimnáziumnak s a kir. jogakadémiának 1852-ig közös könyvtára volt, a mennyiben a két intézet ugyanazon épületben volt elhelyezve, sőt a premontreiek által vezetett bölcseleti tanfolyammal is kapcsolatban állott. 1852-ben a premontrei rend eltávozván Kassáról, a könyvtár az akadémia birtokába ment át. Az ezután következő kilencz éven át a gimnázium német tannyelvü állami intézet lett az u. n. cseh tanárok vezetése alatt. 1861-ben a premontrei rend visszahivatván, a gimn. vezetését ujból átvette; könyvtára részére azonban az akadémiától csupán csak a duplumokat és csonka példányokat kapta meg. A könyvtár szervezése és tervszerü gyarapitása tehát csak 1862-től számitandó.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8512 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint készitett katalogusa van.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a jászóvári préépostpraelatustól kap.

Dr. Farkas Róbert, A kassai kath. főgimnázium története. (Az 1894/95. és 1895/96-iki értesitőben.

Könyvtárnok: Dr. Horváth Balázs.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4600 kötet.
Leltára van.

A püspöki könyvtár.

Keletkezett Szabó András († 1819), Csech István († 1831), Ócskay Antal († 1848), Fábry Ignácz († 1867) és Perger János († 1876) kassai püspökök, továbbá Miller János volt kassai theologiai tanár könyvgyüjteményeiből.

A könyvtár jellege tulnyomólag theologiai.

Állománya 19,200 kötet, ezek között 36 ősnyomtatvány, 27 kézirat, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár unikuma: »Summaia azocnac az articulusoknak, kikreul vetekeodések támadtanak az Augustana confessioban való tanettok között.« (Német-Keresztúr, 1598.)

Czédula-katalogusa van.
Használata püspöki engedélylyel történik.

Récsei Viktor, A kassai püspökségi könyvtár codexeinek és incunabulumainak jegyzéke. (Budapest, 1891.)

A könyvtárnoki teendőket a püspöki irodában alkalmazott áldozó papok egyike látja el.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A könyveken levő egyes feljegyzésekből következtetve, a könyvtár magvát a kassai jezsuiták és ferenczrendiek könyvtárának egy kis töredéke képezte, ehhez járultak az egyházmegye egyes elhunyt papjainak kézi könyvtárai. Rendszeresen gyarapitva javadalmazás hiányában soha nem volt. Innét van, hogy mig a XVII. és XVIII. századnak különösen theologiai, bölcsészeti és históriai irodalmából a kor legjelesebb munkái megvannak, addig a jelen század első felének tudományos irodalma már szüken, második felének irodalma pedig már alig, s kevésbé kiváló művekkel van képviselve.

A könyvtár jellege főképen theologiai.

Állománya 5550 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van. Czédula-katalogus készülőben.

A papnevelő intézet elöljárói, a liczeum tanárai és növendékei használják.

KECSKEMÉT.

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Két részből áll, a mennyiben a törzsanyagból a jogi és államtudományi csoport, a modern könyvek és a törvények és törvényhozási irományok 1875-ben az ev. ref. egyházközség és a dunamelléki ref. egyházkerület között kötött szerződés alapján kiválasztattak és mint a jogakadémia tanári könyvtára, az intézet gondozása alá bizattak. Magát a törzskönyvtárt a főgimnázium igazgatósága kezeli.

a) A törzskönyvtár.

Állománya 16,967 kötet, három teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei 74 drb régi magyar nyomtatvány, 38 drb hazai idegen nyelvü régi nyomtatvány.

Ezen kivül megvan a könyvtárban a Jerney János-féle okiratgyüjtemény 25 kötetben. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Használják az intézet tanárai és ifjai, szükség esetén az intézeten kivül állók is. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a kecskeméti ev. ref. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Katona Mihály. *Segédkönyvtárnok:* Kiss Zsigmond.

b) Az ev. ref. jogakadémia könyvtára.

Jellege jogi szakkönyvtár.

Állománya 5134 munka 6590 kötetben, két teremben elhelyezve, melyek egyike olvasó helyiségül is szolgál.

Szerzeményi naplója, leltára, betürendes mutatója és készülőben levő szakkatalogusai vannak.

Hetenként egyszer van kikölcsönzés végett nyitva. Joghallgatók leczkekönyvük letétele mellett kapnak kj könyveket.

Könyvtárnok: Dr. Móricz Károly jogakad. tanár.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézet 1784-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet. Leltára, szerzeményi naplója és szakkatalogusa van.

Csak az intézet tanárai használják.

Könyvtárnok: Katona Mihály.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1800 kötet. Leltára van.

Az iparegyesület könyvtára.

1861-ben az iparegylettel egyidejüleg keletkezett. Nyomtatott katalogusa 1895-ben jelent meg.

Állománya 1378 kötet, egy teremben elhelyezve.

Használók számára minden vasárnap d. e. 10-től 12-ig és csütörtökön d. u. 6-tól 7-ig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnok: Magó Mihály.

A kaszinó-egylet könyvtára.

Katalogusai az 1866., 1878. és 1893. években jelentek meg.
Állománya 3415 kötet. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egylettől kap.

Könyvtárnok: Deák Gyula. *Segédkönyvtárnok:* Kiss Béla.

A Katona József-kör könyvtára.

Állománya 1251 kötet, ideiglenesen a városi székház egyik termében elhelyezve.

Könyvtárnok: ifj. Tóth István.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai és klassika-filologiai.
Állománya 7676 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány, 6 régi magyar nyomtatvány), 70 kézirat, 50 régi térkép, 5 drb festmény és 6 drb metszet, egy kisebb éremgyüjteménynyel együtt egy teremben elhelyezve.
Betürendes és tárgyi katalogusa készülőben.

Könyvtárnok: Kováts Antal.

A kegyesrendi főgimnázium könyvtára.

A század elején keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4300 kötet és 98 térkép, egy éremgyüjteménynyel együtt két teremben elhelyezve.
Betürendes és tárgyi katalogusa készülőben.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a róm. kath. egyházközségtől kap.

Junker László, A kegyes tanitó-rend kecskeméti főgimnáziumának története. (Az 1895/96. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: Horváth György főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2500 kötet. Leltára van.

A magy. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

1870-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7334 kötet, egy teremben elhelyezve.
Betürendes és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Szántó Kálmán.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2105 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakcsoportok szerinti katalogusa van.
Évi javadalmazását a tanulóktól beszedett könyvtárdijakból kapja.

Liszka Béla, Az ifjusági könyvtár jegyzéke. (Kecskemét, 1896.)

Könyvtárnok: Liszka Béla.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1658-ban keletkezett.
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 1583 kötet, (ezek között 1 ősnyomtatvány), 8 drb kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi-katalogusa van.

Könyvtárnok: Sipos Benedek.

Városi könyvtár és múzeum.

A város törvényhatósága 1897-ben határozta el nyilvános könyvtár, 1898-ban városi múzeum létesitését. A múzeum alapját a város multjára vonatkozó emlékek (városi pecsétnyomók, czéhládák, zászlók, Katona József ereklyéi stb.) és egy jelentékeny pénzgyüjtemény mellett azon leletek képezték, melyeket Kada Elek polgármesternek a város határában megindított ásatásai hoztak napfényre. A neolithkori kőeszközökön, a bronzkori, római és népvándorláskori avar és jazyg tárgyakon kivül ez ásatások legnevezetesebb eredményei honfoglaláskori lovas-sirok és az Árpádházi királyok idejéből származó sirlele-

tek. Mindezek, a tulajdonát képező könyvekkel, a levéltárban voltak elhelyezve. A törvényhatóság az uj városháza épitésekor megfelelő helyiségről gondoskodván számukra, 1898 november 10-én a gyüjtemények kiegészitésére 16,000 koronát, a fentartásra 1000 kor. évi javadalmat szavazott meg, s egyuttal kimondta a múzeumnak és könyvtárnak az állami felügyelet alá helyezését. A könyvtár részére 1899-ben a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének közvetitésével 6000 koronáért megvétetett néhai Pesty Frigyes több ezer kötetből álló könyvtára.

Állománya mintegy 600 drb régiség és 7100 kötet könyv, a városháza két termében s a levéltári helyiségben elhelyezve.

A régiségekről leltári napló, a könyvekről czédula-katalogus vezettetik.

Használat számára ez idő szerint még nincs megnyitva.

Évi javadalmazása 1000 kor., a város pénztárából.

Múzeumi őr és könyvtárnok: Szilády Károly t. levéltárnok.

KESZTHELY. (Zala várm.)

Balatoni múzeum.

Az 1897. julius 27-én alakult Balatoni Múzeum-egyesület létesitette a Balaton vidéke régiségeinek, természetrajzi és néprajzi tárgyainak összegyüjtésére. 1898-ban az egylet meginditotta a moguntianai népvándorláskori temető rendszeres felkutatását; s ugyanez évben a balatonvidéki fauna gyüjtésére, illetőleg a praeparatori munkálatok költségeinek fedezésére 200 kor. államsegélyben részesült. A múzeumi tárgyak a város tnlajdonát képező régi gazdasági iskolai épületben vannak elhelyezve. Megnyitása csak a jövő év folyamára van tervezve.

Gyüjteményei három csoportra oszlanak: 1. régiségtár, 2. állat-, növény- és ásványtár, 3. a Balatonvidék tájrajzára vonatkozó tárgyak.

Leltári naplói vannak.

Múzeumi szakvezető: dr. Illés Ignácz.

A gróf Festetich család könyvtára.

Állitólag Festetics Kristóf alapitotta 1763-ban. Önálló, külön e czélra berendezett diszes termét a »nagy« Festetich Györgytől nyerte 1810—1812-ben.

A könyvtár jellege általános, és leginkább történeti irányban fejlesztik.

Állománya 32,339 kötet (ezek között 30 ősnyomtatvány, 29 régi magyar nyomtatvány), 500 kézirat, (10 középkori), 497 térkép és 1300 metszet, egy teremben elhelyezve.

Czédula-katalogusa van.

Használók számára föltételesen nyitva van. Használatra az engedélyt a tulajdonos gróf adja meg. Kikölcsönzés van és a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, a tulajdonos gróf engedélyével, megfelelő ovadék mellett.

Könyvtárnok: Párkányi József.

A m. kir. gazdasági tanintézet könyvtára.

Az 1864/5. tanévben a gazd. tanintézettel egyidejüleg keletkezett.

A könyvtár jellege gazdasági és természettudományi.

Állománya 8000 kötet és 500 füzet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet a m. kir. földmivelésügyi miniszteriumtól kap.

Sparszam Pál, A keszthelyi m. kir. gazdasági tanintézet könyvtárának jegyzéke 1888 végeig. (Keszthely, 1889.)

Könyvtárnok: Sparszam Pál r. tanár.

A csornai premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezett 1808-ban, midőn a csorna-premontrei kanonokrend a keszthelyi gimnáziumot átvette. A 70-es években, az algimnáziumnak főgimnáziummá való emelésekor külön ifjusági könyvtár alapittatott, mely 1895-ben indult nagyobb fejlődésnek.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6526 kötet, 2198 füzet és 4788 drb középiskolai értesitő, négy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Használók számára a szükséghez képest bármikor nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a csorna-premontrei rendtől kap.

Győrffi Endre, A keszthelyi kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Győrffi Endre.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1042 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden szombaton 1—2 óráig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 280 kor., melyet a csorna-premontrei kanonokrendtől kap.

Könyvtárnok : Dr. Haraszti Sándor.

KÉSMÁRK. (Szepes várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Alapitása Bohuss Györgynek, az intézet 1711—1722-ig volt igazgatójának nevével függ össze, ki 1722-ben az intézetnek ajándékozta saját könyvtárát. Példáját sokan, különösen tanárok és a szepességi értelmiség egyéb tagjai követték, u. m. Grádeczi Stansith Horváth Márk és Imre 1801-ben. Smith Vilmos Ádám 1818-ban, Adorjan István, Podkoniczky Ádám tanárok és Spiner Sylvester (1820.), Doleviczényi Pál (1821.), Schwartner Márton és Genersich János egyetemi tanárok (1823.), Genersich Keresztély lelkész (1825.) és örökösei (1854.), Czerva János (1825.), Engel Sándor (1826.), Kralovánszky István (1826—28.), Jony Jenő, Badányi József, Stehló Lajos (1827.), Kordik Mihály és Schmid Keresztély (1829.), Cornidesz Zsigmond és Nadler Ferencz (1831), Mauks Tamás (1832.), Goldberger Imre (1833.), Pongrácz Imre (1835.), özv Aderjan Zs. (1841.), Domiány Samu (1842.), Cornidesz Pál (1843.), özvegy Benedicty Jánosné (1849.), Formann J. Ede (1850.), Forberger János Dániel (1862.), Hahn Frigyes hannoveri könyvkiadó (1864.), özv. Weber Árminné és Wittényi Ernő ev. lelkész (1867.) Dr. Schwarz Jenő (1870.), Payer Hugó (1878.), Cornides Tamás és Sólyomi József (1881.), Stenczel Hugó (1884.) és dr. Filárszky Nándor (1897.). Külön emlitendő az intézet legnagyobb jóltevője, Jóny Tivadar, ki nemcsak egész vagyonát, hanem 15,300 műből álló könyvtárát hagyományozta a liczeumnak, mely 1888-ban lépett ennek birtokába. Pénzalapitványt könyvek beszerzésére tettek Schwartner Márton, Sólyomi József, könyvek bekötésére Smith Vilmos Ádám. Ezen alapitványok összege mint-

egy 2400 kor., melynek évi kamatai a 600 kor. évi javadalmazásban benfoglaltatnak.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege theologiai, filologiai és történelmi. A magyar irodalmi művek beszerzésére fektetik a fősulyt.

Állománya 38,000 kötet és 5000 nyomtatott füzet, ezek között 21 ősnyomtatvány, 54 drb régi magyar, 82 drb nem magyar nyelvü hazai és 22 drb magyar vonatkozásu külföldi régi nyomtatvány, számos kézirat, három teremben elhelyezve.

Czédula-, betürendes, tárgyi és járulék katalogusa van.

Használók számára a szükséghez képest bármikor nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek. A könyvtár más helyekre kivételesen küld használatra könyveket téritvény mellett.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a liczeum pénztárából kap.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbuvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.) — Kudora Károly, A késmárki ág. h. ev. lyceum könyvtára. (Késmárk, 1884.) — Palcsó István, A késmárki ág. hitv. ev. kerületi lyceum története. (Késmárk, 1895.)

Könyvtárnok: Bruckner Károly liczeumi tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2900 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.

Az áll. polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1887-ben keletkezett. 1896-ban a kassai keresk. és iparkamarától 75 becses művet kapott.

Állománya 881 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 350 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Haug Gyula, tanár.

KÉZDIVÁSÁRHELY.

A minorita-rend kath. algimnáziumának könyvtára.

A kantai minorita-rendház vezetése alatt áll; fentartásáról az erdélyi katholikus státus gondoskodik.

a) Tanári könyvrár.

Állománya mintegy 2600 kötet. Leltára és czédula-katalogusa van.

Hassák Vidor, A kézdivásárhely-kantai róm. kath. gymnáziumnak 200 éves és a magyar haza ezeréves fennállása alkalmából kiadott értesitője. (Kézdivásárhely, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 350 kötet. Leltára van.

KIS-JENŐ (Arad várm.)

A kisjenő-erdőhegyi kaszinó könyvtára.

Keletkezett 1868-ban.
A könyvtár jellege általános.
Állománya 928 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Sisák Gyula.

KIS-KÚN-FÉLEGYHAZA (Pest várm.)

Az áll. tanitóképző-intézet könyvtára.

Állománya 1372 kötet és egy nemesi oklevél, a tanári teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

A kun-félegyházi m. kir. állami tanitóképző-intézet könyvtárának jegyzéke. (Kis-Kún-Félegyháza, 1895.)

Könyvtárnokok: **Kovács Sándor, Rózsa János, Wágner János** és **Kárpáti Károly.**

A városi kath. főgimnázium könyvtára.

A gimnázium fennállása (1809) óta részint ajándékozás utján, részint évi átalány alapján gyarapszik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 984 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Baksay József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 841 kötet és 2000 drb gimnáziumi értesitő, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi- és minden osztály olvasmányát feltüntető falitáblás katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóktól beszedott könyvtárdijból kap.

Könyvtárnok: Szalay Gyula.

KIS-MARTON. (Sopron várm.)

Az áll. polg. iskola könyvtára.

1882-ben keletkezett.

Állománya 1364 kötet, egy teremben elhelyezve. 10 csoportba foglalt leltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 220 kor., melyet az 1898/9. iskolai évtől fogva a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Leitner Ferencz.

A kismartoni-kaszinó-egylet könyvtára.

1875-ben keletkezett. Legujabb katalogusa az 1899. évben jelent meg.

Állománya 3662 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden szerdán 1—2-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet az egylet pénztárából és a tagoktól kap.

Könyvtárnok: Leitner Ferencz. *Második könyvtárnok:* Heim Ferencz.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Alapját az Esterházy-családnak 1695-ben letéteményezett könyvtára képezi.

Állománya mintegy 6000 kötet, (köztük 40 drb ősnyomtatvany, mintegy 60 régi magyar nyomtatvány, 5 unikum), továbbá 4 középkori kódex. Nevezetessége a XVI. századi princeps-kiadások gazdag gyüjteménye. Mindez el van helyezve egy teremben. Leltárszerü jegyzéke van. Használatához házfőnöki engedély szükséges.

A társaskör könyvtára.

1876-ban keletkezett.

Állománya 1128 kötet, egy teremben elhelyezve, 60 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a kör pénztárából kap.

Könyvtárnok: W a l l n e r J á n o s.

KIS-SZEBEN. (Sáros várm.)

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

Keletkezett a mult század közepén; néhány dbot a Szirmay gróf család adományából kapott. 1833-iki állapotát kéziratos-katalogus tünteti fel.

A könyvtár jellege főleg theologiai, történeti és klasszika-filologiai.

Állománya 1898 kötet, több kézirat és hirlap, egy teremben elhelyezve.

Tárgyi katalogusa van.

Használat és kikölcsönzés van (más helyekre is) rendfőnöki engedélylyel és téritvény mellett.

Könyvtárnok: P a r a E n d r e.

A kegyes-tanitórend kath. gimnáziumának könyvtára.

1740-ben, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1580 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári-katalogusa van.

Tanárok részére állandóan nyitva van. Kikölcsönzés van, tanférfiaknak, téritvény mellett.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket. Évi javadalmazása 200 kor., melyet a tandijalapból kap.

Könyvtárnok: Vargha Iván tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 552 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Használók számára hetenként egyszer kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet a beiratási dijakból kap.

Könyvtárnok: Szendrői Gyula tanár.

KISUJSZÁLLÁS. (Jász-N.-Kún-Szolnok várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1790-ben az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 13,500 kötet.
Leltára és szak-katalogusa van.

Pruzsinszky Pál, A kisujszállási ev. ref. főgimnázium története. (Kisujszállás, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet.
Leltára van.

A kaszinó-egylet könyvtára.

1830-ban keletkezett.
Állománya 1540 kötet, egy teremben elhelyezve, 78 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 160 kor., melyet az egylettől kap.

Könyvtárnok: Szunyogh István.

KIS-ZOMBOR (Torontál várm.)

A gazdasági olvasókör könyvtára.

1868-ban keletkezett.

Állománya 745 kötet és 483 darab kézirat, egy teremben elhelyezve, 150 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Használók számára minden vasár- és ünnepnap nyitva van.

Kikölcsönzés van az olvasókör tagjainak ingyen.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet kör pénztárából kap.

Könyvtárnokok: Engler Pál, Nagy József és Gábor Mátyás.

KOLOZSVAR.

A Ferencz-József-tudomány-egyetem és az erdélyi múzeum-egylet gyüjteményei.

Az erdélyi múzeum-egylet 1859 november 23—26. napjain alakult meg, gróf Mikó Imre kezdeményezésére, és 1860-ban kezdte meg működését. Gyüjteményeinek alapját néhai gróf Kemény József könyvtára képezte, melyet az egyesület előkészitő-bizottsága már 1857-ben megvásárolt s mely ideiglenesen a gróf Bethlen Sándor által felajánlott helyiségben nyert elhelyezést. A régiség- és éremtár és a természettudományi gyüjtemény első tárgyai jobbára adományokból gyültek össze; ezek elhelyezésére a Mikó Imre gróf által az egyesületnek ajándékozott kert nyárilaka kinálkozott alkalmas helyiségül. Az egyesület első évi, 20,284 koronában megállapitott költségvetéséből 2000—2000 kor. jutott a múzeumőr és a könyvtárnok dijazására, 2800 kor. a könyvtár és 1200 kor. a természeti tár gyarapitására. A gyüjtemények már 1860-ban megnyiltak a nyilvánosság előtt. 1872-ben az erdélyi múzeum összes tárai a kormánynyal kötött szerződés alapján, a Ferencz-József tudomány-egyetem tanulmányi céljaira engedtettek át, minek ellenében a kormány kötelezte magát, hogy megfelelő helyiségekről fog gondoskodni számukra és az egyesületet évi 10,000 koronával segélyezi. Az egyesület azóta főleg mint irodalmi társaság müködvén, a gyüjtemények igazgatását az egyetem illető szaktanárai vették át, s az egyetem az egyesülettel egyenlő arányban gondoskodik gyarapitásáról; csupán a könyvtár képez kivételt, a mennyiben az egyetem bár használatra átvette a múzeumi könyvtárat, önálló könyvtárral bir.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet Évkönyve. 1—14. k. (Kolozsvár, 1861—73.) — Az Erdélyrészi Múzeum-Egylet évi tudósitásai. (Kolozsvár, 1866—69.) — Erdélyi Múzeum. 1—.. . k. (Kolozsvár, 1874—1882.) — Az Erdélyi Múzeum-Egylet orvos-természettudományi szakosztályának Értesitője. 1—20. köt. (Kolozsvár, 1876—98.) — Az Erdélyi Múzeum-Egylet bölcselet-, nyelv- és tört. szakosztályának kiadványai 1—9. k. (Kolozsvár, 1874—1891.) (1892-től kezdve uj czimmel.) *Erdélyi Múzeum. ...—... k. (Kolozsvár, 1892—99.) — Emlékkönyv gróf Mikó Imre emlékszobra leleplezése alkalmára. (Kolozsvár, 1889.)*

1. Könyvtár.

A múzeumi könyvtár az egylettel egyidejüleg alapult s gyarapitására az egyesület évi 4000—6000 koronát költött. Első könyvtárnoka volt Szabó Károly 1890. évig s azóta igazgatója dr. Ferenczi Zoltán 1891-től 1899 nov. 8-ig, midőn a budapesti egy. könyvtár igazgatójává neveztetett ki. Helyettesitésével 1899 decz. 4-től ideiglenesen dr. Gyalui Farkas bizatott meg. A könyvtár alapja volt néhai gróf Kemény József könyv- és kézirattára, melyet végrendeletileg hagyott az egyletnek. Ehhez járult ugyanakkor, 1859-ben Mike Sándor, orsz. levéltári igazgató kéziratgyüjteménye. Nagyobb könyv- és kéziratgyüjtemények közül beleolvadt a kolozsvári kaszinó könyvtára, a gr. Kemény Sámuel, gr. Mikó Imre, a kolozsvári hölgyek olvasó-egyletének könyvtárai, a br. Radák Ádámné és br. Radák Ádám könyvtárai, a br. Wesselényi-család levéltára és térképgyüjteménye. 1872 óta a m. kir. kormánynyal kötött szerződés értelmében e könyvtár az egyetem használatára adatott át, de külön kezeltetik leltárilag. E használat következtében 1874 óta e könyvtár az egyetemi könyvtárral közös helyiségben van elhelyezve s az igazgatás és kezelés közös. Évi jelentései az Erdélyi Múzeumban és a Magyar Könyvszemlében látnak napvilágot.

Az egyetemi könyvtár alapját a régi jogakadémia könyvtára tette, mely 1774-ben alapult s I. Ferencz uralkodása alatt megszünvén, 1863-ban ujra megnyilt s 1872-ben a helybeli orvos-sebészeti intézettel együtt egyetemi szervezetet nyert, s ekkor ezek könyvtárai egyetemi könyvtárrá lettek. E jogakad. könyvtár 1639 kötetet tett. Ehhez járult a Benigni-féle könyvtár tekintélyes része 6839 kötetben, az orvos-sebészeti intézet s az erd. főkormányszék könyvtára, mindezek együtt ugy 8600—9000 kötetben. Azonban a könyvtár használatát már kezdetben lehetővé tette, hogy az erdélyi muzeum-egylet mintegy 40,000 kötetből álló könyvtára az egyetem használatára szerződésileg átadatott. Megnyilt a könyvtár 1873. október 1-én az egyetem régi épületé-

ben. Első igazgatója volt Szabó Károly, mint az erdélyi muzeumegylet könyvtárnoka. Azóta évi rendes állami átalányból gyarapodik. Nagyobb beolvadt gyüjtemények: a feloszlatott nagyszebeni jogakadémiától 1890-ben 4514 kötet, a megvett Felméri Lajos-féle könyvtárból 3600 kötet. Fontosabb változás, hogy a könyvtár 1895-ben az uj egyetemi épületbe költözött át, szintén ideiglenes helyiségbe. Az igazgatói állás 1896 július 15-ike óta államilag van rendszeresitve.

a) Múzeumi könyvtár.

Jellege első sorban magyar irodalmi és történelmi, különösen Erdély történelmére vonatkozó.

A gyarapitás Erdély történelmére s általában a történelemre irányul; e mellett az erdélyi múzeum-egylet gyüjteményeire van tekintettel.

Állománya 80,000 kötet (köztük 560 drb régi magyar nyomtatvány), 2000 kézirat és 8000 oklevél és térkép, öt teremben elhelyezve, 40—45 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és szak-katalogusa van.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—12-ig és d. u. 4—6-ig van nyitva. Látogathatja minden 16. évet meghaladott koru, tisztességesen öltözött egyén. Kikölcsönzés van. Egyetemi hallgatók indexük letétele mellett, az egyetemi tanárok s tud. intézetek tanárai feltétlenül, ismeretlen egyének készpénzbiztosíték mellett kapnak könyvet. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket. Tudományos és közművelődési intézetek, elöljáróságuk megkeresésére és felelőssége mellett kapnak könyvet.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárigazgató: (üresedésben); *könyvtárőr:* dr. Gyalui Farkas; *napidijasok:* Szádeczky Béla, Dersi Ödön.

b) Egyetemi könyvtár.

Jellege megfelelő az egyetemi tanszékek által mivelt tanszakoknak. Általános tudományos irányban, de a 4 (jogi, orvosi, bölcseleti, és math.-természettudományi) karnak megfelelőleg fejlesztetik.

Állománya 66,000 kötet, 720 drb térkép, öt teremben elhelyezve, 40—45 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes, tárgyi, illetve szak-katalogusa van 1—1, és utóbbi nyomtatva is I—IV. kötetben s az V. sajtó alatt.

Használók számára hétköznapokon d. e. 9—12 és d. u. 4—6 óráig van nyitva. Első sorban az egyetem, másodsorban a nagy

közönség számára (16 éven felüli, tisztességes külsejü egyéneket értve). Kikölcsönzés van. Egyetemi hallgatók egy kötetet index mellett, az egyetemi tanárok s tud. intézetek tanárai feltétel nélkül, ismeretlen egyének esetről-esetre készpénzbiztositék mellett, legfölebb 2 hóra kapnak kölcsön.

A könyvtár más helyekre is küld könyveket. Tudományos és közmüvelődési intézetekhez az elöljáróságok megkeresése és felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 17,600 korona, melyből 13,600 koronát az államtól, körülbelül 4000 koronát az egyetem pénztárából kap.

Szakczimjegyzékek: I. kötet. Bölcs. szakkör. (Kolozsvár, 1894.) — II. kötet. Jogi szakkör. (Kolozsvár, 1892.) — III. kötet. Orv.-természettud. szakkör. (Kolozsvár, 1896.) — IV. kötet. Az 1896. év végéig történt gyarapodás. (Kolozsvár, 1897.) — V. kötet, Az 1898. év végéig történt gyarapodás. (Sajtó alatt.)

Könytárigazgató: (üresedésben); *könyvtárőr:* dr. Gyalui Farkas, *könyvtártiszt:* Gazelli Árpád.

2. Állattani gyüjtemény.

Részint a kezelésével foglalkozó szaktudósók gyüjtése, részint egyes tudománykedvelők ajándékozása és vásárlások utján érte el lassankint jelenlegi gazdagságát. A gyarapitásnál első sorban az erdélyi részek faunájának összegyüjtése tartatott szem előtt. Mikor az egyetem alapitásakor a muzeum-kertben levő épület, melyben több éven át az összes muzeumi osztályok elfértek, álattani és összehasonlitó bonczanti intézetté rendeztetett be, az egyetemi tanszék gyüjteményeivel együtt, melynek értékes kiegészitő részét képezi, egy földszinti és két emeleti teremben helyeztetett el.

Állománya: emlősök 87 db, madarak 660 db, csuszók és kétéltüek 53 db, halak 137 db, lágytestüek 16064 db, erdélyi crustaceumok 106 db, rovarok 26803 db, pókfélék 346 db, százlábuak 68 db, héjasok 130db, tüskebőrüek 15 db, különböző osztályba tartozó alsóbb tengeri állat 273 db, egész csontvázak és egyéb vázrészek 343 db, madártojás 450 db, átalakulás, biologiai csoportok stb. 227, összesen 45611 db.

Megtekinthető a nyári hónapokban minden ünnep- és vasárnap a nagy közönség számára. Szakemberek a főőr engedélyével bármikor megtekinthetik.

Főőr: dr. Apáthy István egy. ny. r. tanár.

3. Nővénytani gyüjtemény.

Keletkezése után csakhamar értékes gyüjtemények birtokába jutott, melyek közül nevezetesebbek Czetz Antalnak különösen transsilvánikumokban gazdag gyüjteménye, Pávai V. Elek, Landoz, és a nagyszebeni természettudományi egylet herbariumai. Ezekhez járultak egyes szakemberek gyüjtései. Az anyagról legelőször Brassai Sámuel készitett tudományos czédulakatalogust. Midőn a gyüjtemény az egyetem rendelkezésére bocsáttatott, annak felállitására és gyarapitására nagyobb összegek engedélyeztettek a múzeumi igazgató-választmány, illetőleg a közgyülés által. A felállitásnál a Kew herbarium (London mellett) szolgált mintául. A múzeum 1872-ben a tudományegyetemmel szorosabb kapcsolatba lépvén, ettől kezdve ki kellett terjeszteni a figyelmet a hazai alsóbbrendü növényekre is. Megszereztettek evégből Jankó Géza phanerogamius, Heufler cryptogamius és Holuby moh-gyüjteménye; továbbá Nordstedt és Wittrok algologiai, Sydow, Linhart mycologiai, Loyka lichaenologiai és Barth byrologiai centuriái. A Haynald-alapból szereztettek be a Rabenhorst-féle centuriák és Balfour edinburghi tanár 16,000 táblát tartalmazó növény-ábragyüjteménye. Haynald bibornok révén jutott a múzeum a Boos-féle kerti kulturákból álló herbarium egy részéhez is. Az ujabb gyarapodásból megemlithetők Bélteky Ferencz, Joó István és Kanitz Ágost gyüjtései. A növénytár mai ideiglenes helyiségét 1899. tavaszán foglalta el.

Megtekinthető a főőr előzetes engedélyével.

Főőr: dr. Istvánffi Gyula egy. ny. v. tanár.

4. Ásvány-földtani gyüjtemény.

Az egyesek és testületek adományaiból, továbbá Pávai V. Elek és Herbich Ferencz gyüjtéseiből létrejött gyüjtemény 1872-ben, midőn a tudomány-egyetem használatára bocsáttatott, mintegy 8000 darabot számlált. Ettől kezdve különösen az osztály őreinek gyüjtéséből rohamosan gyarapodott. 1882-ben és 1883-ban a mocsi meteorkövekkel eszközölt csere utján jutott a gyüjtemény igen becses anyaghoz. Az egyetem gyüjteményével együtt van felállitva.

Mindkettő állománya 20500 db ásvány; 11500 db kőzet; 13400 db kövület 107 esési vagy lelőhelyről való meteorit 161 darabbal; összesen 45561 drb.

Nyitva minden vasár- és ünnepnapon 10—12-ig; az intézeti igazgató, illetőleg főőr engedelmével megtekinthető esetleg máskor is.

Főőr: dr. Szádeczky Gyula egy. ny. r. tanár.

5. Érem- és régiségtár.

A kezdetben jelentéktelen anyagot a megalakuláskor a könyvtárnok őrizetére bizták. Külön osztálylyá 1862-ben lett, midőn a gróf Eszterházy-féle éremgyüjtemény letéteményes tulajdonosa, gróf Eszterházy László, a 3779 drbból álló gyüjteményt a múzeumnak adta s ezenkivül 5000 pengő frt névértékü földtehermentesitési kötvénynyel alapitványt tett, hogy ennek kamatai a gyüjtemény leendő őrének jutalmazására szolgáljanak. Kikötötte azonban, hogy az őr személyének megválasztásában a gróf Eszterházy családnak döntő szavazata legyen s hogy a gyüjtemény külön kezeltessék. A megválasztott őr 1863-ban a könyvtárnoktól 562 drb régiséget és 11,920 drb különböző érmet, pénzt és pénzjegyet vett át. A gyüjteményben elhelyezett 50 drb olajfestmény nagyobb része özv. gróf Bánffy Dénesné hagyományából jutott a múzeum birtokába.

Alkalmas helyiség hiányában zárva van.

Főőr: Posta Béla ny. r. tanár.

A m. kir. I. Ferencz József-tudomány-egyetemhez tartozó szakkönyvtárak.

1. A leiró- és tájboncztani intézet könyvtára.

Állománya 820 kötet.
Évi javadalmazása 600—700 kor.

Igazgató: Davida Leó ny. r. tanár.

2. Az élettani intézet könyvtára.

Állománya 1433 kötet.
Évi javadalmazása 600—800 kor.

Igazgató: Udránszky László ny. r. tanár.

3. A szemészeti intézet könyvtára.

Állománya 760 kötet.
Évi javadalmazása 200—300 kor.

Igazgató: Hoor Károly ny. r. tanár.

4. Az élet- és kórvegytani intézet könyvtára.

Állománya 339 kötet.
Évi javadalmazása 200—300 kor.

Igazgató: Udránszky László ny. r. tanár.

5. A földrajzi intézet könyvtára.

Keletkezett 1884-ben.
Állománya 150 kötet könyv, 125 látkép és 12 atlasz.
Évi javadalmazása 400 kor.

Igazgató: Terner Adolf ny. r. tanár.

6. Az elmegyógyászati kóroda könyvtára.

Keletkezett 1890-ben.
Állománya 255 kötet.
Évi javadalmazása 300—400 kor.

Igazgató: Lechner Károly ny. r. tanár.

7. A vegytani intézet könyvtára.

Keletkezett 1872-ben. Dr. Fleischer Antal egy. tanár hagyatékából nehány könyvet kapott.
Állománya 3026 kötet.
A könyvtár különös érdekességei mintegy 50 drb régi alkhimista könyv és kézirat.
Évi javadalmazása 600 kor.

Igazgató: Fabinyi Rudolf ny. r. tanár.

8. A növénytani intézet könyvtára.

Keletkezett 1872-ben. 1888-ban Kanitz Ágost egy. tanár könyvtárával gazdagodott.
Állománya 5011 kötet.
Évi javadalmazása változó.

Igazgató: Istvánffi Gyula ny. r. tanár.

Az erdélyrészi Kárpát-egyesület Kárpát-múzeuma.

Az egyesület 1898 február 10-ikén határozta el az Erdélyre vonatkozó néprajzi, iparművészeti tárgyak, tájképek, rajzok és metszetek, természetrajzi tárgyak gyüjtését és szakkönyvtár létesitését. A folyamatban levő gyüjtés, melyre a vallás- és közoktatásügyi miniszter 1899-ben 1000 koronát engedélyezett, ez időszerint elsősorban a régi iparművészeti emlékek megszerzésére van irányítva. A szakkönyvtár alapját Hermann Antal tanár néprajzi könyvtára (2000 db) vetette meg, melyet azonban megfelelő helyiség hiányában még nem lehetett átvenni az ajándékozótól. Kolozsvár sz. kir. város törvényhatósága a létesítendő múzeum elhelyezésére Mátyás király szülőházát ajánlotta fel az egyesületnek, elhatározva, hogy saját költségén fogja azt stilszerűen helyreállíttatni. A gyüjtemények, melyek a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége alatt állanak, addig az egyesület által bérelt irodahelyiségben vannak elhelyezve.

Állománya mintegy 100 db tárgy, 2500 kötet és 200 térkép, két teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A tárgyaknak leltára, a könyveknek czédula-katalogusa van.

Látogatók számára minden nap d. e. 9—12., d. u. 3—5-ig nyitva van. A könyvtárat az egyesület tagjai évi 3 frt tagdij ellenében használják.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalma mintegy 2000 kor., mely az évi tagdijakból és adományokból fedeztetik.

Könyvtárnok és *múzeumőr:* Kovács Géza.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Keletkezésének ideje a XVII. század közepén innen, talán Apáczai Cseri János korszakára tehető. Első könyvjegyzéke Kurtány József könyvtárnoksága idejéből (1692—1696) maradt meg az Apáczai-albumban. A XVII. és XVIII. században ajándékozásokból gyarapodott a könyvtár. A XVII. században ajándékoztak vagy végrendeletileg hagyományoztak: Bátai György, előbb kolozsvári, majd zilahi lelkész; Krizbai György, Bánffi Dénes udvari papja; Eszéki István deési, Rozgonyi János kolozsvári papok; a XVIII. században Pataki István, Szathmárnémethi Sámuel, kolozsvári tanár, Csengeri Péter, kolozsvári lelkész stb.; a XIX. században Teleki Imre gr. 1838-ban 730 kötetet, Bánffi László br. 1840-ben 2383 kötetet, Méhes

Sámuel tanár 1845-ben 610 kötetet, u. e. évben Teleki József 622 kötetet, Józsa Sámuel 521 kötetet. 1768-ban Korda György br. 1590 frtot, 1769-ben Bethlen Ádám gr. a főconsistoriumnál letett kamatjából a könyvtárnok fizetésére 40 mfrtot rendelt ugyanezen czélra 1796-ban Bethlen Ádám gr. neje, Bánffi Zsuzsánna bárónő 666 frt 66 kr. tőkét, 1770-ben Málnási László 500 frtot, 1784-ben Bethlen Pál gr. 1150 frtot adományoztak. 1808-ban 3060 frttal vette meg a kollégium Pataki Sámuel dr. és professzor könyvtárát; Rhédei Ádám gr. 1819-ben a könyvtár belső fölszerelésére 1000 rhfrtot adományozott.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, ujabb időben egészen középiskolai.

Állománya 26,585 kötet, (ezek között 14 ősnyomtatvány 152 drb régi magyar nyomtatvány), 206 kézirat, öt teremben elhelyezve, 4 egyénre berendeztett olvasóhelyiséggel. Czédula és betürendes katalogusa van. Használók számára minden hétfőn, szerdán és szombaton d. e. 11-től 12½ óráig nyitva van. Kikölcsönzés van a könyvtárnok felelősségére. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, testületek, hatóságok részére, sőt egyeseknek is a könyvtárnok felelősségére.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet az ev. ref. kollégium központi pénztárától kap.

Szabó Samu, A kolozsvári ev. ref. kollégium könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1885. évf.)

Könyvtárnok: dr. Török István.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 3700 kötet.
Leltára van.

Az ev. ref. theol. fakultás könyvtára.

Alapittatott 1895-ben magánosok kisebb könyvadományaiból. 1896-ban Papp Gábor dunántuli ref. püspök könyvtára egy részének Szász Domokos ref. püspök által történt megvásárlásával gyarapodott. 1897-ben Szilágyi Sándor budapesti egyetemi könyvtári igazgató, Szilágyi Ferencz könyvtárának egy részét adományozta a könyvtárnak. Kisebb adományok folytonosan gazdagitják.

A könyvtár jellege általános. Theologiai irányban fejlesztetik.

Állománya 12,500 kötet, köztük 20 drb régi magyar nyomtatvány, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, általános és szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, a fakultás internátusában lakó növendékek részére egy havi használatra, másoknak és hosszabb időre, a könyvtárnok felelősségére.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a theol. fakultás alapjából az erdélyi ev. ref. egyházkerülettől kap.

Könyvtárnok: Pokoly József th. tanár.

A gazdasági tanintézet könyvtára.

1869-ben, a gazdasági tanintézettel egyidejüleg keletkezett.

A könyvtár jellege mező-, erdő- és kertgazdasági.

Állománya 3422 kötet, 5 kézirat, nehány térkép és metszet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula és szak-katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szombaton 10—12-ig nyitva van.

A kolozs-monostori kir. gazd. tanintézet könyvtárának czimjegyzéke (Kolozsvár, 1890.).

Könyvtárnok: Réti János tanár.

Az iparos-egylet könyvtára.

1860-ban keletkezett.

Állománya 4071 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Betürendes katalogusa van.

Használók számára naponta d. u. 2-től 3 óráig kikölcsönzés végett nyitva van. Tagok évenkint, nem tagok 2 kor. használati dijat fizetnek.

Könyvtárnok: Török Lajos.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapitották a jezsuiták, kik 1579-ben települtek meg Kolozsvárott. A szerzet eltörültetésével a könyvtár 1773-ban a róm. kath. tanulmányalapra szállt. 1778 óta a piaristák kezelése alatt áll. 1795-ben Boér Imre exjezsuita könyveivel gyarapodott. 1828-ban I. Ferencz király évi 300 frtot juttat a tanulmányi alapból a könyvtárnak. Az 1828. évi 4546. sz. kir. rendeletnél fogva a magyarországi és erdélyi könyvsajtók nyomtatványaik egy-egy példányát tartoznak a könyvtárnak megküldeni. Ez a rendelet azonban, melyet az magyaráz meg, hogy a könyvtár eredetileg akadémiai könyvtár volt, soha sem lépett életbe. 1894-ben Szamosi János dr., kolozsvári Ferencz-József-egyetemi ny. r. tanár könyvtárának egy részét a könyvtárnak adományozta, azzal az igérettel, hogy idővel az egészet oda fogja ajándékozni. Időnként való állapotáról a főgimnázium értesitői főleg az 1851/2., 1876/7. és 1897/8. évről szólók adnak számot

a) A r. kath. liczeumi és tanári könyvtár.

Állománya 30,762 kötet, (ezek között 83 ősnyomtatvány) és 387 db kézirat, egy 13 arany, 391 ezüst, 120 bronzérmet számláló éremgyüjteménynyel, négy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusai elavultak. Czédula-katalogusa most készül.

Kikölcsönzés van biztositék és határidő mellett.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: Wagner Antal kegyesrendi tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 3200 kötet.

Leltára van.

A kereskedelmi akadémia könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 1507 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes-, szak- és hely-katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: dr. Széplaki János.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1851-ben keletkezett.

A könyvtár jellege és a fejlesztés iránya közgazdasági és statisztikai.

Állománya 1500 kötet és 36 drb térkép, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

A kamarai tagok és általuk ajánlott érdeklődők a hivatalos órák alatt használhatják.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a kamara pénztárától kap.

Könyvtárkezelő: K. Balázs Gyula kamarai jegyző.

A kir. javitó-intézet könyvtára.

1886-ban az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tiszti könyvtár.

Állománya 228 kötet, a tisztviselők irodai helyiségében felállitva. Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Kovács József igazgató.

b) Iskolai és növendék-könyvtár.

Állománya 2323 kötet, ebből 340 kötet a növendék-könyvtáré. El van helyezve a növendékek helyiségeiben és az iskolatermekben.

Leltári katalogusa van.

Könyvtárnok: Vásárhelyi Gyula családfő.

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola könyvtára.

1880-ban, az iskola alapitásakor keletkezett. 1892-ig az iskolafentartó város tulajdona volt, azóta pedig az állam tulajdona. 1896-ban külön ifjusági könyvtár alapját vetették meg. Az első 80 mű az igazgató által tartott felolvasások jövedelméből lett beszerezve.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 597 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Könyvtárnok: Bournáz János tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 421 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van. A könyvek a növendékek kora szerint vannak csoportositva.

Könyvtárnok: Biela Mária r. tanitónő.

A m. kir. állami tanitóképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett.

Állománya 1839 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Gondi Sándor.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Ujabb időben keletkezett.

A könyvtár jellege általános; hittudományi és aszketikus munkák a tulnyomók.

Állománya mintegy 4000 kötet, (ezek között nehány ősnyomtatvány), 255 kézirat és a Ferencz-rendiek összes erdélyi házainak fontosabb oklevelei, két teremben elhelyezve. Tárgyikatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van téritvény mellett, s a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: P. Imre Márk házfőnök.

Az unitárius főiskola könyvtára.

Az unitárius főiskola a Kolozsvártt már a XIII. században virágzó szász-magyar városi iskola utódja és örököse lévén, könyvtárának eredete is a középkor homályába vész. Ugy látszik, két könyvtárt tartottak fenn, egy nagyobbat a piaczi templom sekrestyéjében a tanárok s egy kisebbet az óvári iskola épületében a tanulók részére. Mindkettőt feldúlták 1602-ben a Básta hajdui.

1605-ben Bocskai az unitáriusokat visszahelyezvén az iskola és templom birtokába, a városi tanács mindent visszaadatott nekik, a mit lehetett. A XVII. század folyamán Dálnoki Lőrincz tanár igen becses gyüjteményét ajándékozta az eklézsia könyvtárának a XVI. századbeli unitárius tudósok legritkább műveiből. 1678-ban Stegmann Joákim, lelkész az iskolának, 1684-ben Koncz Boldizsár, püspök az eklézsiának hagyták könyveiket. 1693-ban kiköltözvén az óvári iskolából, az iskola könyvtárát is a piaczi templomban helyezték el. 1716-ban a templom elvételekor könyvtárukat is elvesztették. Mintegy 270 db maradt, mit tűz és rablás megkimélt. 1737-ben Pálfi Zsigmond püspök, 1777-ben Tordátfalvi Boros György, 1791-ben Zsúki László, ugyane tájt a lengyel számüzöttek gyülekezete hagyja könyveit részint az iskolának, részint az eklézsiának. A XVIII. század elején végkép egyesitik a két külön könyvtárt. 1837-ben Augustinovich, 1842-ben Bölöni Farkas Sándor, 1852-ben Gedő József, 1842 óta a két Brassai Sámuel, 1869-ben Nagyajtai Kovács István, továbbá Kozma G., Uzoni Gábor, K. Nagy Elek, Pákei, Gyergyai Sebes Pál, Simén Domokos és Bartók István gyarapitják könyveikkel ez érdekes könyvtárt, melyet a XIX. században az angol és amerikai unitáriusok is több száz kötet theologiai művel növeltek. Az ifjusági könyvtár alapját 1700-ban vetette meg Bányai István isk. senior, ki elhalván, könyveit a coetusnak hagyományozta. A XIX. században Incze Mihály és Lendvayné tettek alapot tudományos művek vásárlására.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, theologiai és történelmi. Feladata a tanárok és tanulók szükségletét kielégiteni s az unitárius egyházra vonatkozó összes nyomtatványokat és kéziratokat összegyüjteni.

Állománya 34,526 kötet (ezek között mintegy 8 ősnyomtatvány), 700 kötet kézirat, nehány oklevél, csekély értékü térkép-gyüjtemény és metszetek, jelentéktelen ritkaság- és éremgyüjteménynyel együtt hét teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Kolozsvár adózó polgárainak névsora 1453-ból; és gazdag gyüjteménye »eretnek« könyvekből, XVI. századbeli unitárius titkos nyomtatványokból és szombatos iratokból.

Betürendes és helyrajzi-lajstroma van.

Használók számára hetenkint kikölcsönzés végett két órán nyitva van. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, vidéki papoknak, tanároknak vagy más tudósoknak, a könyvtárnok felelősségére, kéziratot vagy értékesb és

ritkább művet azonban csak az egyházi főhatóság előlegesen kikért engedélyével. Évi javadalmazása 400 kor., melyet az egyházi hatóságtól kap.

Simén Domokos, Az unitáriusok kolozsvári főiskolájának könyvtára. (Keresztény Magvető. XII. évf. 1877. 193—207. l.) — A kolozsvári unitárius főiskolai könyvtárből eladásra szánt többes példányok jegyzéke. Első füzet. (Kolozsvár. 1886.)

Könyvtárnok : Kanyaró Ferencz tanár.

b) **Ifjusági könyvtár.**

Állománya 2300 kötet és 90 kötet kézirat, három teremben elhelyezve, 7 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei az ifjusági önképző-kör munkálatai kéziratban 1799-től kezdve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett, hetenkint egyszer, hirlapolvasásra naponkint nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet tagsági dijakból kap.

Kozma Ferencz, Az unitárius főiskola önképző-körének története.

A könyvtárnokok a tagok közül évenkint választatnak.

KOMÁROM.

A Komárom városi és megyei történeti és régészeti egyesület múzeuma.

1887-ben, az egyesület alapitása évében keletkezett. Ideiglenesen az igazságügyi palota II. emeletén van elhelyezve. Gyarapodásáról az egyesületnek 1889-től 1897-ig megjelent évkönyvei adnak értesitést.

Állománya mintegy 5000 régiség és érem és 40 kötet, két szobában elhelyezve.

Megtekinthető bármikor az egyesület titkárának közbejöttével.

Évi javadalmazása mintegy 300 kor., melyet az egyesületi tagdijakból kap.

Titkár és múzeumi őr : Weszelovszky János kir. aljárásbiró.

A Szent-Benedek-rend székházi és gimnáziumi könyvtára.

1776-ban a Szent-Benedek-rend tagjai az eltörölt jezsuita kongregáczio után a komáromi gimnáziumot és a rend tagjainak lakásul szolgáló székházat ezeknek könyvtárával együtt átvették. Azonban a Szent-Benedek-rendnek 1786-ban bekövetkezett eltörlése után a könyvtárt és gyüjteményeket, helytartó-tanácsi rendeletre, a pesti egyetemnek kellett átengedni. Midőn a rend viszaállitása után 1812-ben annak tagjai a komáromi gimnáziumot ujra átvették, itt sem könyvtárt, sem gyüjteményeket nem találtak. A mostani könyvtár keletkezési éve tehát 1812. Ezen évtől fogva a házfőnökök, a kik egyuttal gimn. igazgatók, uj és régi könyveknek a székház költségén való bevásárlásával szaporitották a könyvtárt. 1848-ban a székházat a benne elhelyezett könyvtár egy részével tűzvész pusztitotta el. 1851-ben Rimely Mihály pannonhalmi főapát, a saját, tulnyomólag klasszikusokból álló könyvtárának egy részét ajándékozta oda. A Komáromban idő folytán elhalt benczés tanárok könyvei is oda kerültek; ezek közül néhai Vagács Czézár († 1877.) és Holler Engelbert († 1881.) házfőnökök és igazgatók gyüjteményei gyarapitották nagyobb mértékben a könyvtárt.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános. Jelenleg uj művek beszerzésénél az egyes tanárok és tanszékek szükséglete szab irányt.

Állománya 9983 kötet, köztük 8 drb régi magyar nyomtatány, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és betürendes-katalogusa van.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

Németh Vilmos, A komáromi kath. gimnázium története a Jézus-társaság vezetése alatt. (Az 1893/94- és 1894/95-iki értesitőkben.)

Könyvtárnok: Horváth Róbert gimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet. Leltára van.

Vármegyei könyvtár.

Kulcsár István 3—4000 könyvből álló könyvtárát 1827. évben Komáromvármegye közönségének felajánlotta s e vármegye azt u. a. évi október 9-én tartott közgyülésében elfogadta s ideiglenesen az alispán 1. számu szobájába tétetni rendelte. E könyvtárat kiegészitette a Ghyczy Kálmán által Komáromvármegyének hagyományozott, mintegy 1800 irodalmi műből álló könyvtár, mely a vármegye részéről 1889. évben elfogadtatván, annak átvételével küldöttség bizatott meg. A tulajdonképeni Kulcsár-féle könyvtár az 1857. évben készült könyvtárlajstrom szerint 3747 tételszámot tartalmazott. A megyeháznál uésőbb, különböző időközökben foganatositott javitások, sőt bjabb épitkezések miatt e könyvek a megyeház nagy terméből, hol rendezetten elhelyezve voltak, a kis terembe, innét a folyosóra, utóbb egyik helyiségből a másikba — ötször ismételve — rögtönözve áthordattak, s most rendezetlen állapotban vannak szekrényeikben elhelyezve. Ezen könyvanyag rendezését az 1895. évi május 20-iki közgyülés, tekintve, hogy az legnagyobb részt elavult művekből áll, mellőzendőnek mondotta ki, s igy jelenleg használaton kivül áll. A Ghyczy Kálmán-féle könyvtár, az 1895. év nyarán összeállitott lajstroma szerint, 1827 tételszáma alatt ugyanannyi művet tartalmazott, hanem ebből az örökösök 21 művet megtartottak, az átvételkor nem találtatott 43 mű, hiányosan vétetett át 153 mű, igy a teljes irodalmi művek száma 1610. Mind a két könyvtár, ugy e megye által 1874. évtől kezdve évenkint saját pénzén beszerzett legujabb irodalmi művek (melyek kizárólag történelmi és természettudományi jellegüek) a megyei levéltár szük helyiségében vannak elhelyezve.

Állományuk *a)* a Kulcsár-könyvtáré 3747 munka, *b)* a Ghyczy-könyvtáré 1763 munka, *c)* a vármegye többi könyvei 572 munka, összesen 6082 munka.

Mindegyik csoportnak rendes leltára, könyvlajstroma, a Ghyczy-félének azonkivül szakma szerinti betüsoros lajstroma és czédula-katalogusa is van. A megye által beszerzett ujabb könyvekről pedig rendes szerzeményi lajstrom vezettetik.

Használatra csak a Ghyczy-könyvtár anyaga van a nyilvánosságnak átengedve; kikölcsönzés minden pénteken van, dijtalanul.

A könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Évi javadalmazására a megyei pénztárban »könyvtári alap« czimen kezelt 10,400 kor. tőke kamatai fordittatnak.

Erdélyi Pál, A komárommegyei Kulcsár-könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1886. évf.) — Thaly István, Ghyczy Kálmán könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1888. évf.)

A könyvtárnak rendes tisztviselője nincs, a könyveket a megyei levéltárnok kezeli.

KÖRMÖCZBÁNYA (Bars várm.)

A magyar egyesület könyvtára.

1880-ban keletkezett. Katalogusai 1892., 1897., 1898—99. években jelentek meg.

Állománya 930 kötet, saját helyiségében elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára a könyvtár minden pénteken 5—6-ig van nyitva

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a közgyülés szavaz meg.

Könyvtárnok: Mohapel Antal.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1859-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8574 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Hlatky József és Schröder Károly, A körmöczbányai középiskola története a XVI. századtól a jelenkorig. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Tail Attila.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2030 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyikatalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 360 kor., melyet a tanulóktól beszerzett könyvtárdijakból kap.

Könyvtárnokok: Maurer Mihály és Hlatky József.

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Állománya mintegy 600 kötet (köztük 5 db ősnyomtatvány) és 26 középkori kódex. Leltára van.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbuvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1649-ben, a ferenczrendiek körmöczbányai kolostorával egyidejüleg keletkezett 1678-ban már könyvtári katalogust szerkesztettek, mely 273 kötetről számol be.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 6064 kötet, (ezek között 8 ősnyomtatvány), 97 drb kézirat, két teremben elhelyezve. Két katalogusa van.

Használók számára a könyvtár szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Mahácsek Béla.

Városi múzeum és könyvtár.

A város multjára vonatkozó régiségek, a pénzverés emlékei, néprajzi, iparművészeti tárgyak, nehány kép, jelentékeny állat- növény- és ásványgyüjteménynyel együtt a városházán, a levéltárral kapcsolatban vannak felállitva. Ugyanitt van a könyvtár, mely általános jellegü, de főleg helyi vonatkozásu munkákban gazdag és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 4108 tárgy, köztük 2081 érem és 2400 kötet és füzet, egy teremben elhelyezve. Leltári-katalogusa van.

Megtekinthető naponkint a hivatalos órák alatt.

A múzeum és könyvtár őre: Krizskó Pál városi levéltárnok.

KŐSZEG. (Vas várm.)

Az államilag segélyezett községi polgári fiu- és leányiskola könyvtára.

Keletkezett 1876-ban. Állapotáról az iskola 1895/96. évi értesitője számol be.

Állománya 600 kötet, az igazgatói irodában elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

A könyvtárnoki teendőket Steierlein Gábor intézeti igazgató látja el.

A Szent-Benedek-rend gimnáziumának könyvtára.

A jezsuiták alapitották a XVII. században. A rend eltörlése után a piaristák vették át az intézettel együtt a könyvtárt. Alattok a pozsonyi akademia, felsőbb rendeletre 66 könyvet kapott a kőszegi könyvtárból, az egyetem pedig 232 theologiai, jogi és a katholikus munkát 413 kötetben. Az 1778. évi jegyzék szerint, mely 1329 művet sorol fel, mégis sok munka maradhatott a könyvtárban. A piaristák is gyarapitották; szerzett könyveiket azonban távozásukkor magokkal vitték. Mikor a Szent-Benedek-rend 1815-ben átvette a kőszegi gimnáziumot, csak jelentéktelen könyvgyüjtemény jutott kezeihez. A rend sietett megszerezni a Szent-Ágoston-rendiek lékai könyvtárát. Cseőrghő László 1166 kötetet, Bély Fidél benczés 141 kötetet, Szabó Ferencz németeleméri plébános 59 kötetet ajándékoztak a könyvtárnak. Ujabb állapotáról az 1896—99. évi értesitők számolnak be.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10720 kötet (ezek között 1 ősnyomtatvány) és 3 kézirat a rendezés alatt levő éremgyüjteménynyel együtt két teremben elhelyezve.

Nyomtatás alatt levő szakkatalogusa van.

Kikölcsönzés van tanárok és megbizható egyének részére elismervény mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket elismervény mellett rendtársak részére.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

A kőszegi gimnázium története (A 1894/95-iki értesitőben.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 3100 kötet.

Leltára van.

KUN-SZENT-MIKLÓS. (Pest várm.)

Az ev. ref. gimnázium könyvtára.

Alapitása egyidőben történt az iskolával. Az első 1764-iki följegyzés 76 kötetről szól. 1830-ban szeniczei Szalai István halasi birtokos és mérnök, ki a kunszentmiklósi iskolában 1766. subskribált, 829 kötetnyi könyvtárát a gimnáziumnak hagyományozta. Az 1851-iki leltározás alkalmával már 1376 kötetet számlált. A könyvtár három részből áll, u. m. az ugynevezett

nagykönyvtárból, a tanári és az ifjusági könyvtárakból. A könyvtárra vonatkozó adatok közöltettek az 1894/5. évi értesitőben.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5748 kötet, köztük 29 régi magyar nyomtatvány, és 1010 füzet, 38 térkép, 14 kötet atlasz, egy érem- és régiséggyüjteménynyel együtt, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a gimnaziumi pénztárból kap. Az ifjusági könyvtár gyarapitásához szolgál a tanulók évi könyvtárdijából befolyó összeg.

A könyvtárnoki teendőket a nagykönyvtárnál az igazgató, a tanári és ifjusági könyvtáraknál egy-egy tanár látják el.

A kaszinó könyvtára.

1863-ban keletkezett. Nyomtatott katalogusa 1890-ben jelent meg.

Állománya 655 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden hétfőn és csütörtökön 1—2 óráig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kaszinó pénztárától kap.

Könyvtárnok: Páter János.

LAPÁS-GYARMAT. (Nyitra várm.)

A nyitra-vármegyei tanitó-testület könyvtára.

1878-ban keletkezett.

Állománya 277 kötet.

Könyvtárnok: Krizsán István.

LEIBITZ. (Szepes várm.).

A róm. kath. plébánia könyvtára.

1776 körül keletkezett. 1803-ban 105 kötet könyve volt.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 2000 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes és szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van a község lakosai részére téritvény mellett.

Könyvtárnok: Alth Márton plébános.

LELESZ. (Zemplém várm.)

A jászóvári premontrei kanonok-rend konventjének könyvtára.

1802-ben keletkezett, mikor a premontrei rend visszaállittatott.

Állománya 5451 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

Könyvtárnok: Kussinszky Arnold.

LÉVA. (Bars várm.)

Az állami tanitóképző-intézet tanári könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 2271 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kriek Jenő tanár.

A kaszinó könyvtára.

1859-ben keletkezett. Nyomtatott katalogusa 1898-ban jelent meg.

Állománya 1957 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett kedden és szombaton 11—12-ig, csütörtökön este 6—7-ig van nyitva. Tagok 14 napig olvasási dijat nem fizetnek, azonfelül minden napra egy krajczárt. Nem tagok minden napra egy krajczárt fizetnek.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egylet pénztárából kap.

A lévai casino könyvtárának jegyzéke. (Léva, 1898.)

Könyvtárnok: Kiss Gyula.

A kegyes-tanítórend házi könyvtára.

Alapját a kőszegi társházból Lévára szállitott mintegy 2000 kötet könyv képezi. 1820-ban Hemtner Florián, irgalmas-rendi szerzetes után 210 kötet könyvet kapott a társház; 1825-ben Keszthelyi László kegyesrendi tanár könyveiből 475 kötetet; 1826-ban Bossányi Krisztina hagyatékából 250 kötetet; ugyanazon évben Kanszek József garam-ujfalusi plébános hagyatékából 180 kötetet; 1831-ben küldött a rendfőnök 242 kötetből álló gyüjteményt, a melyben legnevezetesebbek az 1792-iki országgyülés naplói 13 kötetben; 1859-ben Bernhard Márton piarista 80 kötet könyvet ajándékozott, nagy részben latin költők műveit; 1892-ben Majláth István, Barsmegye volt főispánja 77 kötet országgyülési naplót ajándékozott. A könyvtár különben nagyobbrészt az elhalt rendtagok hagyatékából gyarapszik.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 7822 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei az 1829-ben Bajusz Imre piarista által ajándékozott török levelek.

Czédula-katalogusa van.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A tanári könyvtár 1815-ben, az ifjusági 1863-ban a m. kir. helytartótanács engedélyével keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1512 kötet, egy teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet Léva városától kap.

Dr. Tóth György, A lévai kegyesrendi főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1802 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa készülőben van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Abelsberg József.

LIPÓTVAR. (Nyitra várm.)

A kir. orsz. fegyintézet könyvtára.

A 60-as években apáczák alapitották, kiknek a fegyházi kezelés bérbe volt adva. Később az igazságügyminiszterium fejlesztette.

Állománya 1218 kötet, egy iskolai teremben elhelyezve. Szakok szerint készitett katalogusa van.

Csakis a fegyenczek használják, kiknek számára minden szombaton délután 4—6 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 20—40 kor., melyet a fegyintézeti pénztártól kap.

Könyvtárnok: Müller Ferencz fegyintézeti tanitó.

LIPTÓ-SZENT-MIKLÓS. (Liptó várm.)

Az állami polgáriskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 735 kötet, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a tanulók által évente befizetendő 2—2 kor. könyvtári dijból kap.

Könyvtárnok: Istvánffy Gyula áll. polg. isk. tanár.

LOSONCZ. (Nógrád várm.)

Az állami főgimnázium könyvtára.

Az iskola és igy a könyvtár alapját is az 1590 körül megalakult ref. egyház kezdetben 4 osztályu, később (1796-tól) theologiával kapcsolatos főiskolája képezi, mely a század 30-as éveiben jogi karral is bővült. A főiskola gazdag könyvtára azonban az 1849 aug. 8-iki veszedelem alkalmával porrá hamvadt s az elszegényült intézet uj könyvtárának alapját azok a szerzemények és ajándékok képezik, melyeket az intézet 1869-ig gyüjtött és gyarapitott fel 5415 kötetre, a mely évben az állam átvette az iskolát az egyháztól. Azóta minden szak rendszeresen fejlesztetik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 14,374 kötet, (ezek között 1 ősnyomtatvány), 50 kézirat és 1 drb 1703-ból, 1 drb 1723-ból való oklevél és 73 drb térkép egy éremgyüjteménynyel együtt, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár érdekességei Joannes Brentio Catechismusa 1551-ből, mely a czimlapján olvasható bejegyzés szerint Kalvin Jánosé volt és tőle marginális jegyzeteket is tartalmaz.

Czédula-katalogusa van, szakok szerint betürendben csoportositva.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Ambrus Mór, Vázlatok a losonczi gimnazium háromszázados életéből. (Losoncz, 1885.) — A losonczi gimnázium vázlatos története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Illyefalvi Vitéz Aladár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2700 kötet,
Leltára van.

A magy. kir. állami tanitóképző-intézet könyvtára.

1869-ben keletkezett.

Állománya 1574 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden héten két órán át kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Nagy Iván tanár.

Városi közkönyvtár.

1851-ben keletkezett, mikor néhai Kubinyi Ágost hivatkozással arra, hogy 1849 augusztus 8-án az oroszok által okozott tűzvészben a ref. kollégium és az ág. ev. gimnázium jelentékeny értékü könyvtárai teljesen elpusztultak, országos felhivást bocsátott közzé oly czélból, hogy ezen veszteség pótlására könyveket adományozzanak. Ezen felhivás oly szép eredménynyel járt, hogy a könyvtár már 1853-ban több ezer kötettel birt

s a használatnak átadatott. A könyvek a város részére gyüjtettek. Ugyanosak Kubinyi Ágoston eszközölte ki a magyar tud. akadémiánál, hogy kiadványait ezen könyvtár részére évenkint dijtalanul küldje meg. A könyvtár 1897 óta a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alatt áll.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 19,453 kötet, két teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa és alapleltára van.

Használók számára, ünnep és vasárnapok kivételével, naponta d. e. 9—12-ig nyitva van. Biztositékul minden olvasó kivétel nélkül 10 koronát fizet; az olvasási dij 1 hóra 1 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill., félévre 4 kor. 80 fill., egész évre 9 kor.

Évi javadalmazása az olvasási dijakon kivül 800 kor., ebből 600 kor. könyvtárnok fizetése, melyet a város közpénztárából kap.

A losonczi városi közkönyvtár szabályrendelete és könyveinek czimjegyzéke (Losoncz, 1883.) — A losonczi városi közkönyvtár könyveinek pótló czimjegyzéke 1884—1895. (Losoncz, 1896.)

Könyvtárnok: Draskóczy József.

LŐCSE. (Szepes várm.)

Az ág. evang. egyház könyvtára.

Keletkezett 1710-ben, néhai Hain Miklós hagyatékából; a lőcsei ev. egyház főgimnaziuma és liczeumának birtokában volt; az utolsónak beszüntetése után 1868-ban a nagy templomban helyeztetett el. Jastitoris, Osterlamm, Müller György tanárok, Kupetz Lykurg igazgató ajándékaiból, valamint dr. Weszter Lajos fáradozása következtében 1883 óta a lőcsei evang. családok és egyesek ajándékaiból tetemesen szaporodott. A lőcsei evang. egyházközségnek van a nagy könyvtáron kivül egy tanitói szak-könyvtára és egy ifjusági könyvtára, mely az iskolai épületben van elhelyezve.

Ballagi Aladár, Felvidéki könyvtárbuvárlatok. (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)

a) A nagy könyvtár.

Jellege theologiai.

Állománya 13,573 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány, és 15 régi magyar nyomtatvány), 200 kézirat, 65 oklevél és 50 térkép. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, de csak rendkivüli esetekben és egyháztanácsi engedélylyel.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet az egyháztól kap.

Könyvtárnokok: Binder Samu és dr. Weszter Lajos.

b) Tanitói szakkönyvtár.

Állománya 158 kötet, egy szobában elhelyezve.

Könyvtárnok: Ormossy János tanitó.

c) Ifjusági könyvtár.

Állománya 516 kötet, a tanitói szakkönyvtárral együtt elhelyezve.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1851-ben keletkezett, mikor az addigi könyveket a távozó premontreiek, mint a rend tulajdonát, elvitték s a cseh tanároknak az átalányból uj könyvtárt kellett alkotniok. Főkép német és cseh könyveket vettek. Az ifjusági könyvtár 1851/52-ben keletkezett. Mindkét könyvtár katalogusa az 1888—1895. évi értesitőkben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 8351 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600—1000 kor., melyet az orsz. magyar tanulmányi alapból kap.

Halász László, A lőcsei főgimnázium története. (Lőcse, 1896.)

Könyvtárnok: Tittel Lajos főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1423 kötet. Betürendes-katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Rittinger Antal.

A m. kir. áll. felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.
Állománya 1264 kötet, egy teremben elhelyezve.
Évi javadalmazása 100—120 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Szentistványi Dani.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1870-ben. Birtokába jutottak a főreáliskola felállitásakor a volt lőcsei evang. állami gimnazium könyvtára és dr. Róth Samu főreáliskolai igazgatónak könyvtára 1889-ben, mindkettő csak részben.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7211 kötet. Szakok szerinti katalogusa van.
Évi javadalmazását, mely a szükséghez képest változik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kapja.

A lőcsei egykori ág. ev. gimnázium és a jelenlegi m. kir. állami főreáliskola története (Lőcse, 1896).

Könyvtárnok: Bauer József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2600 kötet.
Leltára van.

LUGOS. (Krassó-Szörény várm.)

Az állami főgimnázium könyvtára.

Valószinüleg az intézettel egyidejüleg 1837-ben keletkezett. Gyarapodása vajmi lassu lehetett, a mennyiben a könyvtár álladékára vonatkozó első hiteles adat szerint, mely az 1876/7-iki értesitőben jelent meg, 1877-ben mindössze 452 kötetből állott. Az államositás bekövetkeztekor, 1893-ban 2185 darabból állott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6624 kötet és 2 kézirat, két teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Bellegi Károly, A lugosi állami főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Nemes János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1330 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdijakból kap.

Könyvtárnokok: Dr. Szántó Zsigmond és Telts Gusztáv.

A gör. kath. egyházmegyei könyvtár.

A könyvtár 1850-ben alakult Áron Tivadar nagyprépost könyveiből s azóta ajándékok és vásárlás utján állandóan növekszik. Külön helyisége 1876 óta van. Az egyházmegyei múzeum tárgyai a püspöki lak különböző helyiségeiben vannak elhelyezve.
Állománya mintegy 5000 kötet könyv (köztük egy ősnyomtatvány), 101 csomag kézirat, 126 térkép, 8 földgömb, 68 rézmetszet. Leltára van.
Javadalmazását a lugosi püspöktől kapja.

Archeologische-epigraphische Mittheilungen aus Österreich-Ungarn VI. és VII. k.

MAGYAR-ÓVÁR. (Moson várm.)

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1739-ben a rendház alapitásával egyidejüleg keletkezett s a házban elhunyt rendtagok hagyatékából szaporodott.
Állománya 6790 kötet (ezek között 2 ősnyomtatvány) 2675 kézirat, 10 oklevél és 20 térkép, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és 1895 óta nyomtatott katalogusa van.
Rendtársak számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés is van.
Évi javadalmazása 210 kor., melyet Szálé János magyaróvári lakos alapitványából kap.

Könyvtárnok: Faeth Alajos.

A kegyes-tanitórend kath. gimnáziumának könyvtára.

A hetvenes évek derekán keletkezett, a mikor a társház könyvtárából a tanárok szükségleteinek megfelelő rész külön választatott. Rendszeres gyarapitása azután a felvételi dijakból történt.

Az ifjusági könyvtár szervezését már a hatvanas évek vége felé megkezdették, a mennyiben az alkalmas ajándékkönyveket külön e czélra gyüjtötték. Rendszeres növekedés 1880/81-től tapasztalható. Ez évtől minden bejegyzett tanuló 1 koronát fizet az ifjusági könyvtárra, s ebből már 100—120 koronát lehet évenkint alkalmas olvasmányok beszerzésére forditani. Rendeztetett és leltároztatott 1894-ben; azóta is minden isk. évben pontos pót-leltárral egészitik ki.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 3085 kötet, 40 térkép, emlékérem és pénzgyüjtemény, két teremben elhelyezve Czédula-, betürendes, tárgyi és 1895 óta nyomtatott katalogusa van.

Évi javadalmazása 400—500 kor., melyet a tandijakból kap.

Rappensberger Vilmos A kegyes tanitórendiek vezetése alatt álló magyar-óvári gimnazium könyv- és szertárainak leltára. Külön lenyomat a gimnazium 1894/95. évi értesitőjéből. (Győr, 1895.)

Könyvtárnok: Csukovits Sándor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 100—120 korona, melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Irsik József tanár.

A magy. kir. gazdasági akadémia könyvtára.

Az akadémia könyvtár 1818-ban keletkezett; az akadémiai növendékek Kazinczy-körének könyvtára a körrel egyidejüleg 1859-ben alakult, első sorban a magyar gazdasági irodalom fejlődésének első korszakában kiadott könyvek megszerzésével.

a) **Akadémiai könyvtár.**

Jellege természettudományi, technikai, gazdasági.

Állománya 8015 kötet, három teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára csütörtökön 11—12-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a földmivelésügyi m. kir. miniszteriumtól kap.

Verzeichniss der Bücher bei der landwirtschaftlichen Bildungsanstalt in Ungarisch-Altenburg. Aufgenommen zu Ende des Jahres 1848. (Magyar-Óvár, 1849.) — Katalog der Bibliothek der k. k. höhern landwirtschaftlichen Lehranstalt in Ungarisch-Altenburg. Aufgenommen am 31-ten Oktober 1859. (Magyar-Óvár, 1860.) — A magyar-óvári m. kir. gazd. akadémia könyvtárának jegyzéke. Az 1892. év végeig. (Magyar-Óvár, 1894.) — A magyar-óvári m. kir. gazd. akadémia könyvtári jegyzékének kiegészitő jegyzéke. (Magyar-Óvár, 1896.)

Könyvtárnok: Thallmayer Viktor tanár.

b) A Kazinczy-kör könyvtára.

Keletkezett a Kazinczy-körnek 1859. évben történt megalakitásakor.

A könyvtár jellege magyar szépirodalmi és természettudományi. Különösen szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 1768 kötet, egy teremben elhelyezve, 25 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés végett hetenkint egyszer, az olvasóterem mindennap nyitva van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 160—200 kor., a köri tagdijakból.

A magyar-óvári gazd. akadémiai Kazinczy-kör könyvjegyzéke 1881. végén. (Magyar-Óvár, 1882.)

Kezeli egy könyvtárnok és egy alkönyvtárnok egy évre választva az akadémiai hallgatóságból.

A mosonmegyei történelmi és régészeti egylet múzeuma.

Az egylet 1882 szeptember 2-án alakult meg; programmjának legfőbb pontja a vármegye területén feltalálható régészeti leleteknek összegyüjtése. Mosonvármegye a védnökséget elvállalta, belépett örökös alapitó tagnak s megengedte a vármegye czimerének használatát. Az 1882 október 6-iki végleges alakuló ülés

kimondta, hogy az egylet összes gyüjteményei Mosonvármegye elidegenithetetlen tulajdonát képezik. A gyüjtemény létrehozásához szükséges pénzösszeg főleg különböző segélyekből gyült össze. Azonban a mostoha anyagi viszonyokon kivül hátráltatta fejlődésében az is, hogy csak a legujabb időben kapott az uj megyei székházban rendeltetésének egyelőre megfelelő helyiséget. A vármegye 1897-től kezdve ásatásokra állandó segélyül 1000 kor. javadalmat szavazott meg. Az állam 1898-ban ugyanennyi, és 1899-ben 800 kor· segélyben részesitette az egyesületet, mely gyüjteményeit az államsegély elfogadása által a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte. E segélyezések eredményeként az egylet tevékenységében s a gyüjtemény gyarapodásában észrevehető haladás állott be. Az egyletnek van 7 tiszteletbeli, 7 örökös alapitó, 7 alapitó és 65 rendes tagja. Törzsvagyona 2100 kor.

Az egylet gyüjteményeinek állománya régi bankjegy 76 drb, érem 1321 drb, fénykép 65 drb, kép 8 drb, okirat 470 drb, régiség 5168 drb, térkép 16 drb, könyv 494 kötet.

A gyüjtemények megtekinthetők minden vasárnap délelőtt.

A mosonymegyei történelmi és régészeti egylet alapszabályai. (Budapest, 1885.) — A Moson megye védnöksége alatt álló mosonmegyei történelmi és régészeti egylet elnöki jelentései. (Magyar-Óvár, 1886—1893.) — Tápió-sápi dr. Sőtér Ágost, A mosonmegyei történelmi és régészeti egylet emlékkönyve 1882—1898. (Magyar-Óvár, 1898.)

Elnök: Sőtér Ágost.

MAKÓ. (Csanád várm.)

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A főgimnázium 1895. szept. 1-jével nyilt meg s átvette a megszünt polgári fiuiskola, továbbá a csanádmegyei történeti és régészeti társulat könyvtárát, ez utóbbinak régiséggyüjteményével együtt.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1839 kötet, 24 kézirat, és 36 okirat három teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 550 kötet.
Leltára van.

MAROS-VÁSÁRHELY.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

1718-ban keletkezett a partikula, a sárospataki és gyulafehérvári kollégiumok egyesülésekor. A partikulának volt 50 drb könyve. Sárospatakról Gyulafehérvárra s innen Marosvásárhelyre 38 drb. könyv került. Gyulafehérvártt Buzinkai Mihály, Botaházi János, Kaposi Sámuel tanárok s ez utolsónak neje Rozgoni Anna, továbbá Horti és Veszprémi István ref. püspökök gyarapitották. Marosvásárhelytt vétel utján gyarapodott; Szebenbe, Kolozsvárra, Enyedre mentek a könyvtárnokok könyvárverésekre. Nagyenyedi báró Szilágyi Sámuel és gr. Székely Ádám (1772) 904 kötet, Wittenbach marburgi tanár (1777) 215 kötet, Rédei Zsigmondné (1788) 180 kötet, Bacz István, pap (1790) 164 kötet, dr. Mátyus István (1800) 1326 kötet, dr. Szotyori József (1829) 933 kötet, Dósa Elek tanár (1854) 453 kötet, Bolyai Farkas (1850) 239 kötet, Esztei János (1852) 171 kötet, Incze Ferencz 184 kötet, Moós István ügyvéd (1859) 645 kötet, Szász István tanár (1859) 548 kötet, dr. Péterfi Pál (1861) 240 kötet, Esztei József (1868) 182 kötet, Bod Péter (1868) 427 kötet, Magyaróti Sz. József (1871) 156 kötet, Id. Péterfi Károly (1873) 387 kötet, Hildebrand József (1889) 40 kötet, özv. Dósa Miklósné (1889) 513 kötet, Deák Lajos 235 kötet könyvvel Horváth Farkas mérnök (1897) 76 művel, Csiszér Lajos (1898) 96 művel járultak gyarapitásához. A m. tud. akadémia kiadványait évenként dijtalanul kapja; a Kisfaludy-társaság 1892-ig küldte meg a kiadásában megjelenő műveket.

a) Nagy könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 20,664 kötet, (ezek között kilencz ősnyomtatvány, 226 régi magyar nyomtatvány) 96 kézirat és okmánygyüjtemény; továbbá olajfestmények, rajzok és kőnyomatok; ezüst emléktáblák, ősi czimerek, zászlók, vaslemez-ingek, kelyhek, két kard, honvédpuska, pecsétnyomók, 3 teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, illetőleg könyvtárnoki szobával.

A könyvtár különös érdekességei egy XV. századi latin biblia-kézirat, gyógyszertári műszótár 1500 körüli időből (kézirat) s a csiki székely krónika 1696-iki kézirata.

Helyi és betürendes, részben tárgyi katalogusa van.

Használók számára állandóan nyitva van. Idegenek egy rendes tanár jótállása mellett 15—30 napig használhatják. Ritkaságokat, unikumokat, kéziratokat csak az elöljáróság engedé-

lyével lehet használni. Kikölcsönzés van. A könyvtár intézetek elöljáróinak megkeresésére s a szállitás költségeinek megtéritése mellett más helyekre is küld tűzmentes helyiségben való használatra könyveket; ritkaságokat csak az elöljáróság engedélyével.

Évi javadalmazása 800 kor, melyet az intézettől kap.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium története. — *Kontz József, A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium könyvtára. Az 1876/7. évi értesitőben* — *Koncz József, A marosvásárhelyi helv. hitv. főtanodai könyvtár ismertetése. (Marosvásárhely, 1877.)* — *U. az (Magyar Könyvszemle, 1879. évf.)*

Könyvtárnok: Koncz József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Leltára és szakkatalogusa van.

A marosvásárhelyi ev. ref. kollégium ifj. olvasóegyletének könyvjegyzéke (Marosvásárhely, 1897.)

A róm. kath. gimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár az intézettel egyidejüleg keletkezett a mult században. Az ifjusági könyvtárat Paál Gyula, a magyar nyelv tanára alapitotta az 1870/71-ik iskolai évben, könyveket és pénzalapot adományozva erre a czélra s egyidejüleg társadalmi akcziót inditva a könyvtár segélyezése ügyében, melynek eredményeként rövid idő alatt 486 frt és több száz kötet könyv gyült össze.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1850 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Idegenek biztositék mellett használhatják. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, hasonló feltétellel.

A marosvásárhelyi r. k. gimnázium és nevelőház története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Hager József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2024 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és osztályok szerint beosztott katalogusa van.

Évi javadalmazása 240—300 kor., melyet egyes alapitványok kamataiból és a tanulók által fejenként fizetendő 1 kor. könyvtári dijból kap.

Könyvtárnok: Vertán Pál.

A gróf Teleki család könyvtára.

Gróf Teleki Sámuel alkanczellár († 1822.) alapitotta a XVIII. század végén, és 1798-ban kelt alapitó-levelével családi hitbizománynyá tette, de azzal az intézkedéssel, hogy a család tartozik azt nyilvános használatra a közönség előtt megnyitni. Első jegyzékei az 1796—1819. években nyomtatásban is megjelentek és 13,154 munka czimét tartalmazzák. Az alapitó-levelet a katalogus II. kötete egész terjedelmében közli. A könyvtár a grófi család hitbizományi házában van elhelyezve. Jelenlegi tulajdonosa gróf Teleki Samu. Ujabban kisebb mértékben gyarapodik.

Állománya mintegy 40,000 kötet, több kézirattal, egy teremben elhelyezve, külön olvasóteremmel.

A könyvtár érdekességei a Curtius műveit tartalmazó Korvin-kódex, egy XV. századi, hártyára irt latin biblia, a Teleki-kódex neve alatt ismeretes nyelvemlék, hét régi magyar nyomtatvány egyetlen példányai és számos ősnyomtatvány s régi magyar nyomtatvány.

Rendes nyitási napjai nincsenek. Használata a család által alkalmazott könyvtárnok közbejöttével történik. Kikölcsönzés nincs.

Bibliothecae Samuelis S. R. J. Com. Teleki de Szeben. Pars Prima. (Bécs, 1796.) — Pars Secunda. (Bécs, 1800.) — Pars Tertia. (Bécs, 1811.)

Könyvtárnok: Nemes József.

Az állami tanitóképző-intézet könyvtára.

Keletkezett 1870-ben.

Állománya 1653 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint rendezett katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kovács Zoltán tanár.

MÁRAMAROS-SZIGET. (Máramaros várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézetet a XVI. században alapitották.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 350 kötet.
Leltára van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 900 kötet.
Leltára van.

A kaszinó-egyesület könyvtára.

A kaszinó 1841-ben alakult, de könyvtárral hosszu ideig nem birt. 1851 deczember 14-én óhajként mondták ki a kaszinóegyesület gyülésén, hogy a m.-szigeti kincstári hivatalnokok közt alakult »Magyar Olvasda« olvadjon be a kaszinó-egyesületbe. Ez az óhaj a 60-as évek végén teljesült, s igy ennek a körnek a könyvtára vetette meg a kaszinó könyvtárának alapját. 1883-ban az ifjusági kör csekély könyvtárával növekedett.

Katalogusa 1881-ben. jelent meg.

Állománya 1800 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és leltári katalogusa van.

Használók számára szerda és szombat délután 5—7-ig kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnokok: Bökényi Dániel és Dobay Sándor.

A kegyes-tanitórend kath. algimnáziumának könyvtára.

1868. óta fejlesztik rendszeresen.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2883 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A m.-szigeti kegyes rendi gimnázium története. (Az 1893/94-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Martinkovics Iván.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 800 kötet. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Esztergályos Á. tanár.

A m. kir. állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1877-ben keletkezett.
Állománya 1196 kötet és 96 darab történelmi és földrajzi térkép, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

MÁRIA-NOSZTRA. (Hont várm.)

A fegyintézet könyvtára.

Két részből áll, u. m. a tiszti és a fegyencz-könyvtártól.
Állománya 1996 kötet.
A két könyvtárnak két külön könyvjegyzéke van.

MÁRIA-PÓCS. (Szabolcs várm.)

A Szent-Bazil-rend monostorának könyvtára.

1758-ban keletkezett. A szerzetes atyák után maradt könyvekből gyarapodott.
Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.
A rend tagjai részére szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Lupis J. Sylvester.

MEDGYES. (Nagy-Küküllő várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Az intézet a XVI. században keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 19,000 kötet.
Leltára és szak-katalogusai vannak.

Rosenauer Mich., Katalog der Lehrerbibliothek des evang. Gymnasiums A. B. in Mediasch. (Nagy-Szeben, 1893.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1400 kötet.
Leltára van.

MENHARD. (Szepes várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 2244 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.
Kivételesen van kikölcsönzés téritvény mellett.

MEZŐTUR. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

A század elején keletkezett. 1880-ban id. Kis Sándor tanárnak értékes könyveivel gyarapodott. Három csoportból áll, u. m. a tanári, az ifjusági könyvtárból és a szegény tanulók segítő-egyletének könyvtárából.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5813 kötet, 7 kötet kézirat, 89 térkép, két teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 800—1000 kor.

Könyvtárnokok: Ambrus Péter főgimn. tanár és Kolozsvári Aladár főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 650 kötet.
Leltára van.

A központi olvasóegylet könyvtára.

Az egylettel egyidejüleg 1843-ban keletkezett; 1849-től 1861-ig szünetelt.

Állománya 2055 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes tárgyi katalogusa van.

Kölcsönzés hetenkint kétszer, rendes tagoknak a tagsági dij fejében, havi tagoknak 10 kor. biztositék mellett. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az egyleti pénztártól kap.

Könyvtárnokok: Elekes Ferencz és Pantó János.

MISKOLCZ. (Borsod várm.)

Az ág. ev. egyház nyilvános könyvtára.

1817-ben keletkezett. Legnagyobbrésze hagyományok és ajándékokból származik, csak egy kis része szereztetett vétel utján. Árvai Teöreök Sándor, megyei árvaszéki elnök végrendelet nélkül halván el, nővére Teöreök Vilma mint örököse 3141 kötetből álló értékes magán könyvtárát 1876-ban 12,000 koronás alapitványnyal az egyháznak adományozta azon kikötéssel, hogy nyilvános könyvtár legyen és hetenkint kétszer a jelentkezők ingyen használhassák a könyveket. A 12,000 kor. alapitványból 6000 kor. a könyvtárhelyiség berendezésére és felszerelésére fordittatott, a meglevő 6000 kor. tőke kamatjai pedig a könyvtárkezelés költségeire fordittatnak a végrendelet, illetőleg az alapitvány értelmében. A nagyobb adományok közül való a Jóny Tivadaré is, ki végrendeletileg 1891-ben 3001 kötetet juttatott a könyvtárnak.

A könyvtár jellege történelmi és szépirodalmi.

Állománya 9656 kötet és 1 kézirat, 3 drb régi magyar nyelvü nyomtatvány egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Használók számára minden héten szerdán és szombaton d. u. 2—5-ig nyitva van. Kikölcsönzés van megfelelő biztositék letétele mellett.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a könyvtár javára letett 6000 kor. tőke kamatjából kap.

Könyvtárnok: Gebe Endre.

Az állami felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1886-ban keletkezett.

Állománya 593 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 280 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Brósz Károly.

Az áll. polgári fiuiskola könyvtára.

1875-ben keletkezett.

Állománya 1026 kötet, egy teremben elhelyezve.

Czédula és leltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Cseh Gusztáv polg. isk. tanár.

Az ev. ref. egyházkerület felső leányiskolájának tanári és ifjusági könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 500 kötet, 18 térkép, két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet adományokból és a növendékek tagsági dijából kap.

Könyvtárnok: Torkos Etelka tanitónő.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

A XVI. század közepén alakult. Az 1706. évben a városba tört német és rácz hadsereg nagy részben elpusztitotta. 1749-ben a könyvtár ismét helyreállittatott s azóta részint egyesek, részint a fenntartó-testület pénzbeli segitségével folyton gyarapszik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 13,516 kötet (köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány) és 240 kézirat, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet az ev. ref. főgimnázium pénztárából kap.

Dr. Kovács Gábor, A miskolczi ev. ref. főgimnázium története. I—II. (Miskolcz, 1886, 1895.)

Könyvtárnok: Jármy József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1480 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 240 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

A kir. kath. algimnázium könyvtára.

1886-ig a szertárakkal együtt kezelték. Ekkor a szomszédos Debreczeny-házba helyezték át.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3845 kötet. Leltári katalogusa van.
Javadalmazását a tanulmányi alapból kapja.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1498 kötet.
Leltára van.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Az 1894. évben keletkezett a néhai Kun Józseftől a kaszinónak ezen czélra hagyományozott 1000 kor. alap felhasználásával. Katalogusa 1897-ben jelent meg.
A könyvtár jellege általános.
Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.
Betürendes katalogusa van.
Használók számára hetenkint egyszer, minden szombaton, 5 órától $^1/_2$7-ig nyitva van, mely alkalommal kikölcsönzés van.
Évi javadalmazása 100—300 kor., melyet a közgyülés szavaz meg.

Könyvtárnok: Szombati László.

MODOR. (Pozsony várm.)

Az áll. tanitóképző-intézet könyvtára.

Állománya 1950 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés csak az intézet tagjai részére van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Sztankovics János tanár.

MOHÁCS. (Baranya várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A XVIII. század elején keletkezett.

Állománya 1096 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.

A szerzetesek használatára szükség szerint nyitva van.

MOÓR. (Fejér várm.)

A kapuczinus-rend kolostorának könyvtára.

A kolostor s a könyvtár is 1696-ban alapittatott.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés csak a kolostor lakói részére van.

Könyvtárnok: Ponty Fülöp áldozár.

MUNKÁCS. (Bereg várm.)

Az állami elemi fiuiskola könyvtára.

1876-ban keletkezett a tanulóktól beszedett 25 krajczárnyi beiratási dijakból.

Állománya 521 kötet, egy teremben elhelyezve, 15 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

A magy. kir. állami főgimnázium könyvtára.

Alapját 1868-ban Kövesligethi Román Ferencz munkácsi ügyvéd vetette meg a maga könyvgyüjteményével, melyet a szekrényekkel együtt a munkácsi ugynevezett nagyobb tanodának hagyományozott. Rendezése 1882-ben, 1885/6-ban és 1895/6-ban történt.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4332 kötet és közel 1000 drb. kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és szakszerü katalogusa van.

Kikölcsönzés van tanároknak elismervény, idegeneknek ezenfelül igazgatói engedély mellett.

A munkácsi m. kir. állami főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Simsay Lajos dr. főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1200 kötet.
Leltára van.

NAGYBÁNYA. (Szatmár várm.)

A kaszinó könyvtára.

Az 1834-ben alakult kaszinó-egylet már 1846-ban 200 frtot szavazott meg könyvtára gyarapitására. A könyvtár zömét kezdetben tudományos művek képezték. Bremer János az 50-es években 300 német szépirodalmi művel gyarapitotta. 1887-ben 1172 művet számlált 2251 kötetben. Az ujabb könyvvásárlások leginkább a regények számát növelték; e mellett történelmi és földrajzi irányban is gyarapodott.

Állománya 1397 mű 2454 kötetben, egy teremben elhelyezve. Leltára és nyomtatott betürendes katalogusa van.

A tagok részére kikölcsönzés végett hetenkint kétszer, szerdán és szombaton d. u. 2-től 3-ig van nyitva. Használati dij regények után kötetenként egy hétre 4, a második hétre 8, a harmadik hétre 16, a negyedik hétre 32 fill., egy hónapon túl 1 kor. A tudományos munkák használata három hónapon belül ingyenes, azontul minden kötetért 1 kor. használati dij szedetik.

Törökfalvi Pap Zsigmond, Emlékbeszéd a nagybányai kaszinó-egyesület ötvenedik évfordulójának örömünnepélyén. (Nagybánya, 1883.) — A nagybányai kaszinó-egyesület könyvjegyzéke. (Nagybánya, 1892.) — A nagybányai kaszinó-egyesület könyvjegyzéke. Rendezte Bencsik János, gimn. tanár. (Nagybánya, 1896.)

Könyvtárnok: Thurzó Ferencz.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

A gimnáziumot 1714-ben a jezsuiták létesitették, a Matyasovszky László nyitrai püspök alapitványából 1704-ben Szegeden felállitott középiskolát királyi engedélylyel Nagybányára helyezve át. A jezsuiták eltörlése után az intézet 1774-től 1789-ig a minoriták vezetése alatt állott; 1789-ben államosittatott, de 1810-ben ismét visszakerült a minoriták alá. Ők vetették meg a mai könyvtár alapját, mely 1813-ban 86 műből állott. 1887-ben, az intézet államositásakor 2380 mű 2949 kötetben ment át az állam tulajdonába. Az ez alkalommal megejtett kiselejtezés folytán azonban a könyvtár anyaga 919 mű 1258 kötetére zsugorodott, s a tulajdonképeni tervszerü gyarapodás csak azóta vett nagyobb arányokat. Az önképzőkör könyvtára 1869-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3012 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

Dr. Morvay Győző, A középoktatás története Nagy-Bányán. (Nagybánya, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1683 kötet, egy teremben elhelyezve. Osztályok szerint van rendezve.

A m. kir. állami polg. leányiskola könyvtára.

1893-ban, az intézettel egyidejüleg keletkezett. Gyarapodásáról az évi értesitők adnak számot.

a) Tantestületi könyvtár.

Állománya 71 mű 193 kötetben. Leltári és szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 90—120 kor., melyet a növendékektől beszedett 1 kor. beiratási dijakból kap.

Könyvtárnok: Neubauer Hermin tanitónő.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 165 mű 177 kötetben. Leltára van.

Évi javadalmazása, melyet a növendékektől beszedett 1 kor. beiratási dijakból kap, 90—130 kor. közt változik.

A minorita-rend könyvtára.

1687-ben alapittatott, a mikor a rend Nagybányán megtelepült. 1836-ban 2009 kötetet számlált.

A könyvtár jellege egyházi és paedagógiai.

Állománya mintegy 2500 mű, körülbelül 3000 kötetben, egy szobában elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Csak a rend tagjai használják.

A polgári olvasókör könyvtára.

Az olvasókör fennállásának 25-ik évében, 1884-ben rendezte és nyitotta meg könyvtárát.

Állománya 1034 mű 1756 kötetben. Leltára és nyomtatott katalogusa van.

A tagok részére hetenkint kétszer, még pedig: kedden és csütörtökön d. u. van nyitva. Használati dij kötetenkint az első hétre 4 fillér; az összeg minden további hét után megkétszereződik. Nem tagok 4 kor. biztositékot tesznek le.

A nagybányai polgári olvasókör könyvtárának sorozata. (Nagybánya, 1893.) — U. ahoz két pótjegyzék. (U. ott, év n.)

Könyvtárnok: Székely Árpád városi elemi isk. tanitó.

A r. kath. plébánia könyvtára.

A mult század végén keletkezett, a mikor a jezsuiták távozása után világi papok kerültek a plébánia élére. Az egyes plébánosok hagyatékából gyarapodott. Jelenleg a plébánia-templom oratoriumában van elhelyezve. Legutolsó leltára 1883-ban készült.

A könyvtár jellege egyházi és történeti.

Állománya 348 mű 488 kötetben. Leltára van.

A városi elemi fiu- és leányiskolák könyvtára.

1892-ban keletkezett.
Állománya 20—30 mü 173 kötetben.
Leltára és szak-katalogusa van.
Évi javadalma 120 frt, melyet a városi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Alexy Kornél el. isk. tanitó.

NAGY-BECSKEREK. (Torontál várm.)

Az állami polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1896-ban keletkezett.

Állománya 800 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Urhegyi János.

A délmagyarországi tanitó-egylet nagybecskereki fiókjának könyvtára.

1876-ban keletkezett.
A könyvtár jellege paedagógiai.
Állománya 94 kötet és a könyvtárral kapcsolatban levő tanszermúzeumban 342 drb tankönyv, térképek, szemléltetési képek s egyéb taneszközök, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van.
Évi javadalmazása változó a szükséghez képest.

Könyvtárnok: Fröhlich Pál községi tanitó.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

Állománya 2614 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakszerü, betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 100 kor., melyet a társháztól kap.

A községi főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtár 1845-ben, az ifjusági 1877-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2863 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakszerü, betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet Nagybecskerek városától kap.

Herr Ödön, A gimnázium története 1846—1895. (Az 1894—95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Zaka Gyula tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Leltára és szak-katalogusa van.

A községi népiskola könyvtára.

1876-ban keletkezett. Mióta a m. kir. vallás- és közokt. miniszter a beiratási dijakat más czélra forditja, a város gondoskodik gyarapitásáról.

a) Tanitói könyvtár.

Állománya 1005 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára reggeli 8 órától esti 7 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet Nagy-Becskerek város községi iskolai alapjától kap.

Könyvtárnok: Rédl Ferencz.

b) Iskolai könyvtár.

Állománya 322 kötet. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Fröhlich Pál tanitó.

NAGY-BITTSE. (Trencsén várm.)

Az olvasókör könyvtára.

1875-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 764 kötet, egy teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van egyleti tagok részére.

Évi javadalmazása változó.

Főkönyvtárnok: dr. Pokorny Győző; *alkönyvtárnok* Treszkony Lajos.

NAGY-BUTTYIN. (Arad várm.)

Az arad-buttyini kaszinó könyvtára.

1867-ben keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 750 kötet, egy teremben elhelyezve, 100 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint kétszer van nyitva. A vidéki kaszinói tagok megbizottjuk által is vihetnek ki könyvet.

Könyvtárnok: Gombos Antal.

NAGY-DISZNÓD. (Szeben várm.)

Az ág. ev. felső népiskola tanitói és általános könyvtára.

1870-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2498 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltár-katalogusa van.

Használók számára vasárnap d. e. 8—10-ig nyitva van kikölcsönzés végett.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet az olvasóközönségtől kap.

Könyvtárnok: Connert Ede tanitó.

NAGY-ENYED. (Alsó-Fehér várm.)

A Bethlen-főiskola múzeuma és könyvtára.

A könyvtár első anyagát a Bethlen Gábor fejedelem bibliothékája képezte, de ezt 1658-ban az Erdélyre zuditott tatárhad Gyulafehérváron teljesen fölégette. 1662 óta Nagy-Enyeden van a kollégium, s könyvtára is akkor keletkezik ujra, s állandóan gyarapszik 1848-ig. Csernátoni Pál, Ajtai Abód Mihály, II. Kovács József tanárok könyvtárai és Bethlen Kata gazdag könyvtára, számos ritkasággal és unikummal, kebeleztettek beléje. 1848/9-ben azonban az egész könyvtár ugy felprédáltatott és szétszóratott, hogy belőle alig 2—300 darab került vissza. Az 1850-es években tehát harmadszor alakul az intézet könyvtára. Nevezetes része a gr. Mikó Imrétől 1863-ban ajándékozott 823 kötetet számláló római és görög klasszikusok becses és ritka kiadásaiból álló könyvtár. Más ajándékozók: Zeyk Károly főgondnok, Király Mihály esperes, Incze Simon lelkész, Tompa Ádám, stb. Mikó Imre gróf hagyatékából az általa megvásárolt Aranka György-féle könyvtárnak mintegy 5000 kötetnyi részét kapta az intézet. Gáspár János tanfelügyelő hagyatékából is 2000 darabnyi, jobbára paedagógiai könyvgyüjteménynyel gyarapodott. 1858-ban, az ifjusági olvasó- és önképzőkörtől alapitva, külön ifjusági könyvtár keletkezett, melynek két része volt: érettebb ifjak könyvtára és gyermekkönyvtár; ez utóbbit 1886-ban Váró Ferencz akkori gimnáziumi igazgató-tanár osztályonkint szétosztva kezdte kezeltetni s jelentékenyebben gyarapitani az I—VIII. gymnasium osztály számára; a könyvtár törzs-részét kiválóbban csak theologusok használták. 1897-ben, szükségesnek mutatkozott alapos kiselejtezés után, a könyvtár törzs-része a gimnázium két felső osztálya s a tanitóképző érettebb növendékei számára rendeztetett be. A régiségtárt igen csekély kezdetből Herepey Károly a kollégium kiérdemült tanára fejlesztette a Marosvölgye és a szomszédos vidék legjelentékenyebb praehistorikus gyüjteményévé. Az ásatásaiból származó leletek terület szerint vannak a főiskola uj épületének földszintjén két diszes teremben elhelyezve. Az állam az ásatások folytatására 1898-ban 400 kor. segélyt engedélyezett, s a főiskola ennek fejében 1898 nov. 29-ikén kimondta, hogy a gyüjteményt a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége ellenőrzése alá helyezi.

a) Múzeum.

Állománya 3656 drb régiség, 3488 drb érem, 14820 drb állat, 6560 drb növény, 12687 drb ásvány, elhelyezve négy teremben.

Leltára, szerzeményi naplója és szakrepertoriuma van.
Megtekinthető mindennap.
Javadalmazása, a régiségtáré 150 kor., a természetrajzi gyüjteményé 500 kor., a kollégium pénztárából.

A régiségtár őre: Bodrogi János tanár; *a természetiek táráé:* Elekes Károly tanár.

b) A nagy könyvtár.

Jellege általános és theologiai, 1896-ig e két irányban fejlesztetett; azóta az összes középiskolai szaktárgyaknak és oktatásnak megfelelő irányban.

Állománya 31,770 kötet (ezek között 19 ősnyomtatvány, 29 darab régi magyar nyomtatvány), 203 kézirat, három teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekessége Miskolczi Puah Pál, Halotti prédikáczióinak (h. n. 1633.) egyetlen példánya. Czédula-, tárgyi és elhelyezési katalogusa van.

Használók számára hetenkint 6 órában nyitva van; az intézet tanárai számára az olvasóterem, mint dolgozószoba, minden alkalmas időben.

Kikölcsönzés van az intézet tanárainak minden megszoritás nélkül, tanulóknak egyes tanárok ajánlatára, idegeneknek a kollégiumi elöljáróság külön adott engedelmével.

A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket a kollégium elöljáróságának engedélyével.

Évi javadalmazása 2400 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola nagykönyvtárának többszörös példányai. (Nagyenyed, 1883.) — A nagyenyedi ev. ref. kollegium könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1884. évf.)

Könyvtárnok: Váró Ferencz.

c) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2404 kötet egy teremben és az osztálytermekben alkalmazott szekrényekben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Általános czédula-, osztályonkint betürendes és csoportonkint az elhelyezést mutató katalogusa van.

Használók számára hetenkint egyszer van nyitva kikölcsönzésre. A könyvtár melletti olvasóteremben hirlapok, folyóiratok, encziklopédikus és szak-kézikönyvek vannak közhasználatra elhelyezve.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulóktól fizetett 1 koronás dijakból s egy alapitványból kap.

Könyvtárnok: Váró Ferencz.

A kir. orsz. fegyintézet könyvtára.

Állománya 485 mű, 1220 kötet, 428 füzet és 5 térkép, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.
A fegyenczek részére minden vasárnap a délelőtti istentisztelet után van a könyvkiosztás

Könyvtárnok: Tóth Sámuel fegyintézeti ev. ref. lelkész.

A minorita rendház könyvtára.

1827-ben. keletkezett
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 965 kötet, egy teremben elhelyezve.
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok: Papp Pongrácz s. lelkész.

NAGY-KANIZSA. (Zala várm.)

Az államilag segélyezett közs. polgári fiuiskola tanári könyvtára.

1872-ben keletkezett.
Állománya 964 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.
Használók számára hetenként egyszer kikölcsönzés végett nyitva van; kivételesen az intézethez nem tartozó tanárok és tanitók is használhatják.
Évi javadalmazása 100 kor., melyet **Nagy-Kanizsa város** pénztárától kap.

A felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Állománya 247 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 100 kor., melyet az iskolát fentartó nagy-kanizsai izr. hitközségtől kap.

Könyvtárnok: Bún Samu igazgató.

Az izr. elemi és polg. iskola tanári könyvtára.

1875-ben keletkezett. Katalogusa 1890-ben jelent meg.
Állománya 952 kötet egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 100 kor., melyet az izr. hitközség pénztárából kap.

Könyvtárnok: Halász Jenő.

A kaszinó könyvtára.

Állománya 3805 kötet, egy teremben elhelyezve.
Betürendes katalogusa van.
Kikölcsönzés van tagok részére.

A nagy-kanizsai kaszinó könyvjegyzéke. (N.-Kanizsa, 1899.)

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1765-ben keletkezett.
Állománya 3000 kötet, 20 kézirat, több régi térkép és metszet, egy teremben elhelyezve. Czédula betürendes és tárgyi katalogusa van.
A ház tagjai számára mindenkor nyitva van. A rend tagjai számára a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: dr. Perényi József.

A községi főgimnázium könyvtára.

1765-ben keletkezett. Alapitója gróf Batthyány Lajos, Magyarország nádora.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3000 kötet egy kis éremgyüjteménynyel együtt egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 560 kor., melyet a könyvtár Nagy-Kanizsa városától kap.

Könyvtárnok: Suller János tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.
Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1690-ben keletkezett.
Theologiai irányban fejlesztetik.
Állománya 4710 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van, egy ujabb most készül.

Halis István, A Ferencz-rend kanizsai zárdája. (Nagy-Kanizsa, 1899.)

NAGY-KÁROLY. (Szatmár várm.)

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

Alapját gróf Károlyi Sándor vetette meg, 1727-ik évi deczember 24-iki adományával, a mely állott 39 műből 48 kötetben.

Állománya 8033 kötet, (köztük az apró nyomtatványok gazdag gyüjteménye és több régi magyar nyomtatvány), 3495 kézirat és több térkép, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Kikölcsönzéshez a házfőnök engedélye szükséges; e feltétel mellett a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a társházi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Vanke József.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapját a kegyesrendiek algimnáziumának kézikönyvtára teszi. Ezt a főgimnázium teljes kiegészitése óta Nagy-Károly városa fejleszti és gyarapitja. A nagy-károlyi megyei kaszinó hirlapgyüjteményét helyezte el benne oly föltétel alatt, hogy e lapokat a főgimnáziumi igazgatóság tudtával és beleegyezésével bármelyik kaszinói tag használhatja.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1030 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 3—400 kor., melyet Nagy-Károly rendezett tanácsú várostól kap.

Hain József, A róm. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok : Dr. Czirbusz Géza.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1500 kötet.

Leltára van.

NAGY-KIKINDA. (Torontál várm.)

A m. kir. áll. gimnázium könyvtára.

1877-ben keletkezett

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1500 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Albert János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1013 kötet, köztük nehány régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van, a mely az egyes osztályoknak megfelelően van beosztva.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok : Szalay Jenő.

NAGY-KŐRÖS. (Pest várm.)

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

A könyvtárra vonatkozó első irott adat 1667-ből való; az egyház ez évben kimondja, hogy lelkészei és rektorai használatára a szükséges segédkönyveket megveszi, s ezek azután a könyvtár tulajdonába mennek át. 1712-ből van betüsoros katalogus, melyben 130 könyv, közte 7 magyar van feljegyezve. 1751-től az egyház évenként bizonyos összeggel járul a könyvtár gyarapitásához s az iskolai növendékektől gyüjtött supplicationalis pénz nagy részét is a könyvtárra forditja. 1801-ben a hasznavehetetlen könyvek eladásából 77 frt 5 kr. jött be. A könyvtárt gr. Teleki László, gr. Teleki Sámuel, Szilassy József, Szilágyi Ferencz, Tanárky Gedeon, Szilágyi Sándor, Balla Antal, Balog Mihály tanár, Csapai Péter lelkész, Galgóczy Gábor, Somogyi Rudolf bpesti tanár, Deák Mihály tanár tekintélyes könyvgyüjteményeik adományozásával gyarapitották; ujabban az egyháztanács megvette Kiss Lajos tanár filologiai szakkönyvtárát.

A VII. és VIII. osztály könyvtára az önképző körrel együtt a 40-es években keletkezett. Az I—VI. osztály könyvtára felállitását 1894. szeptemberben a tanári kar inditványára az ev. ref. egyháztanács rendelte el.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 18,836 kötet, köztük 80 drb régi magyar nyomtatvány és 2 drb unikum, továbbá 187 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van. A tanárok, a választmány tagjai, a lelkészek dijtalanul kapnak ki könyvet, más ismert egyének kellő biztositék nyujtása mellett, szintén vehetnek ki könyvet.

A könyvtár más helyekre csak ismert tudósoknak, vagy hazai intézeteknek küld könyvet kellő biztositék s téritvény mellett.

Évi javadalmazása 448 kor., melyet alapitványaiból és a főgimn. pénztárból kap; ezenkivül az évi beirásdij egy része is gyarapitására fordittatik.

Ádám Gerzson és dr. Joó Imre, A nagy-kőrösi ev. ref. főgymnasium története. (Nagy-Kőrös, 1896.) — Galgóczy Károly, Nagy-Kőrös város monographiája. (Nagy-Kőrös, 1896.)

Könyvtárnok: Mészöly Gáspár főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1204 kötet, két tanteremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet részben a főgimn. pénztárból, részben az önképző-kör pénztárából kap.

Könyvtárnok: Szalay Gyula főgimn. tanár.

A kertészeti egylet könyvtára.

1884-ben keletkezett, midőn a feloszlott nagykőrösi egyenlőségi kör 390 kötetet ajándékozott a kertészeti egyletnek.

A könyvtár jellege szépirodalmi, gazdasági és kertészeti.

Állománya 460 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára az olvasóterem mindig nyitva van.

Kikölcsönzés van vasárnap d. e. 10—12-ig. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Hajdú László.

A városi kaszinó könyvtára.

A 60-as évek elején keletkezett.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1227 kötet, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes tárgyi katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden kedden és pénteken d. u. 5—6-ig nyitva van.

Évi javadalmazása, melyet a kaszinó pénztárából kap, a szükséghez képest változik.

A Nagy-Kőrösi Városi Kaszinó Könyvtárának Névsora. (Budapest, 1876.) — A Városi Kaszinó 50 éves története. (Nagy-Kőrös, 1888.) — A Nagy-Kőrösi Városi Kaszinó Könyvtárában meglevő könyvek jegyzéke és a Kaszinó alapszabályai. (Nagy-Kőrös, 1899.)

Könyvtárnok: Benkó Imre.

NAGY-RŐCZE. (Gömör várm.)

Az állami polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

A polgári iskoláé 1876-ban, a felső kereskedelmié 1890-ben szerveztetett.

Állománya 1320 kötet, egy teremben elhelyezve 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes és tárgyi katalogusá van.

Könyvtárnok: Teleky László tanár.

NAGY-SZALONTA. (Bihar várm.)

A községi gimnázium könyvtára.

Az ev. ref. egyházközség alapitotta.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.
Állománya 4000 kötet, egy teremben elhelyezve.
Most van rendezés alatt.

Gere Ferencz és Katona Mihály, A nagyszalontai közs. algimnázium 200 éves multjából. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Móczár József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet. Leltára van.

NAGY-SZEBEN. (Szeben várm.)

Az ág. evang. tanitóképző-intézet könyvtára.

1878-ban keletkezett.
Állománya 1350 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet az intézet alapjából kap.

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

Az intézetet a XVI. században alapitották.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 11.000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1800 kötet.
Leltára van.

Az ág. ev. főreáliskola könyvtára.

1842-ben alapitották.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 500 kötet.
Czédula- és szakkatalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 100 kötet.
Leltára van.

Báró Brukenthal-múzeum.

Báró Brukenthal Sámuel, Erdély kormányzója († 1803.), a mult század második felében nagy áldozatokkal létrehozott könyvtárát, érem- és régiséggyüjteményét, képtárát és ásványgyüjteményét végrendeletileg nyilvános múzeummá tette és 36,000 frtnyi tőkével látta el. Az örökhagyó a múzeumot egyenes utódjainak védnöksége alá helyezte, azzal a kikötéssel, hogy ha ezek férfiágon kihalnak, a tulajdonjog a nagyszebeni ev. egyház által fentartott gimnáziumra szálljon át. Ez 1872-ben meg is történt, a mikor a gyüjteményekkel együtt a Brukenthal-palota is a nagyszebeni ev. egyház tulajdonába ment át. A könyvtár az ág. ev. gimnázium Kapellen-Bibliothek néven ismert, ősnyomtatványokban gazdag könyvtárán kivül, a feloszlatott nagyszebeni jogakadémia könyvtárával gyarapodott. A régiségtár praehistorikus és római tárgyakon kivül, melyek egyrészt néhai Ackner Mihály János hammersdorfi lelkész gyüjtéséből származnak, különösen a szászföldi közép- és ujabbkori

ötvösművek és iparművészeti tárgyak tekintetében bir jelentőséggel. A múzeum alaptőkéje ujabb adományok által több mint 240,000 koronára növekedett.

A múzeum állománya: *a)* könyvtár, mintegy 100,000 kötet, 968 kézirat és 38 oklevél; *b)* képtár, 1239 olajfestmény, 134 kötetnyi rézmetszet-gyüjtemény; *c)* érem- és régiségtár, mintegy 50,000 drb érem (a régiségek most vannak összeszámlálás alatt) és 249 gipszlenyomat; *c)* ásványgyüjtemény 3671 drb. El vannak helyezve a báró Brukenthal-palotában.

Az összes gyüjteményeknek szerzeményi naplója, leltára és a felállitás szerint vezetett katalogusa van. A könyvtár anyagáról ezenkivül betürendes czédula-katalogus és szakrepertoriumok vezettetnek.

Megtekinthető minden csütörtökön dijtalanul, más napokon 40 kr. belépti dij mellett. A könyvtár olvasóterme naponkint d. e. 11—1-ig és d. u. 3-tól 5-ig, julius és augusztusban d. e. 11-től 1-ig van nyitva.

Javadalma 16.000 kor., melyet az alapitvány kamataiból kap; ebből a könyvtárra 6000 kor. fordittatik.

Csáki Michael, Skizzen zu einem Führer durch das Baron Brukenthal'sche Museum. (Nagy-Szeben, 1895.) — Katalog der Bibliothek des Baron Brukenthal'schen Museums in Hermannstadt. 1—2. füzet. (Nagy-Szeben, 1896—98.)

Múzeumi őr: Csáki Mihály tanár. *Segédőr:* Weiss Vilmos tanár. *Gyakornokok:* Jersche Tivadar és Schmidt János.

Az erdélyi főegyházmegyei görög keleti román papnevelő-intézet könyvtára.

Állománya 1946 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 240 kor., melyet tandijakból kap.

Könyvtárnok: dr. Stroia János.

Az erdélyi természettudományi egyesület múzeuma.

Az egyesület 1849-ben keletkezett és Bielz Mihály természetrajzi gyüjtésével vetette meg gyüjteményei alapját. A lassan, de tervszerüleg gyarapodott gyüjteményeknek 1851-ben az ev.

gimnázium adott helyet. Az egyesület 1858-ban az u. n. kék városháza termeibe, 1862-ben egy külön e czélra kibérelt házba költözött be. 1866-ban 4500 frtért megvették Ackner gazdag ásvány- és őslény-gyüjteményét; a vételárhoz az erdélyi honismertető egylet (Verein für Sieb. Landeskunde) 2000, a szász nemzetiség egyeteme 2500 forinttal járultak, minek fejében az egyesület kötelezte magát, hogy az összes erdélyi szász evang. iskoláknak juttat ásványgyüjteményeiből és könyveinek kettős példányaiból. 1873-ban Breckner A. dr. gazdag japáni néprajzi gyüjteményét, 1877-ben Fickeli J. C. afrikai utjában szerzett állat-gyüjteményét, 1878-ban Kayer G. A. dr. herbariumát ajándékozta az egyesületnek. 1873-ban a gyüjtemények a Brukenthal-palotában kaptak csekély (200 később 300 frtnyi) bérért alkalmas helyiséget. A nyolczvanas évek gyarapodásából legjelentékenyebbek a Fuss Mihály († 1883) hagyatékából származó, 26,151 drbból álló herbarium, 200 kötetnyi szakkönyvtárral, a Binder János tengerész-orvos által ajándékozott exotikus madárgyüjtemény, Deubel Frigyes által gyüjtött barczasági rovargyüjtemény (1300 faj 3000 példányban) stb. 1894/95-ben építé fel az egyesület mai múzeumi palotáját, melyben gyüjteményei végleges és értéküknek megfelelő elhelyezést nyertek.

Gyüjteményei a következő csoportokra oszlanak: 1. állattár: *a)* emlősök, *b)* madarak, *c)* reptiliák és kétlakiak, *d)* halak, *e)* moltuszok (2000 faj körül), *f)* crustaceák, *g)* arachnidák és myriopodák, *h)* hymenopterák, *i)* coleopterák, *j)* lepidopterák, *k)* dipterák, hÿnchoták, neuropterák, orthopterák, *l)* férgek, *m)* echinodermák, *n)* coelenteraták; 2. növénytár; 3. ásványtár és geologiai gyüjtemény; 4. néprajzi gyüjtemény; 5. könyvtár (1400 munka és több ezerre menő folyóirat). Mindez 8 helyiségben van elhelyezve.

A gyüjtemények — a téli hónapok kivételével — minden vasárnap és csütörtökön d. e. 10-től 1-ig dijtalanul nyitva vannak.

Verhandlungen und Mittheilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. I—XLIX. kötet. (Nagy-Szeben, 1849—1898.) — Der Siebenbürgische Verein für Naturwissenschaften in Hermannstadt. (Nagy-Szeben, 1896.)

Igazgató: Kimakowicz Mór.

Az erdélyrészi ág. evang. egyházkerület könyvtára.

Az u. n. superintendensi könyvtárból keletkezett, mely a szorosan vett consistoriumi részszel együtt a kerület régi vezetőinek könyveit tartalmazza. A modern könyvtár zömét azonban

Zimmermann József Andrásnak 1875-ben, továbbá Gebbel Ferencznek 1877-ben ajándékozott könyvtárai teszik, a melyek a katalogusban is külön vannak felvéve és elhelyezve is önállóan vannak. Ujabban Teutsch G. D. hagyatékából került oda néhány száz kötet.

Állománya 10,000 kötet, ezek között néhány ősnyomtatvány és kézirat, egy pár drb oklevél, térkép, metszet és érem, hat teremben elhelyezve. Betürendes, szakok szerinti nyomatott katalogusa van.

Használók számára szerdán 11-től 1 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van téritvény mellett, megbizható egyéneknek. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása nincs meghatározva.

Katalog der Bibliothek der evang. Landeskirche A. B. in Siebenbürgen. (Nagy-Szeben, 1889.)

Könyvtárnokok: Fritsch Károly, dr. Orendt Frigyes, Weiss Vilmos.

Kárpát-múzeum.

Az 1880-ban keletkezett erdélyi szász Kárpát-egyesület alapitotta és 1895-ben nyitotta meg a nyilvánosság előtt. Alapját a Binder Frigyes-féle tengerentuli néprajzi gyüjtemény vetette meg. A természettudományi egyesület múzeumának földszintjén van elhelyezve. Az egyesület a fősulyt az erdélyi szász népviseletek és néprajzi tárgyak összegyüjtésére helyezi.

Állománya mintegy 2000 darab, 3 teremben elhelyezve.

Évi javadalma mintegy 4000 kor., melyet az egyesület saját pénztárából fizet és közadakozás utján szerez be.

Jahrbuch des Siebenbürg. Karpathen-Verein's I—XVII. évf. (Nayy-Szeben, 1881—1897.)

Igazgató: Dr. Bruckner Vilmos. *Titkár és múzeumi őr:* Sigerus Emil.

A magyar királyi állami főgimnázium könyvtára.

1780-ban keletkezett, midőn a régi latin iskola II. József alatt öt osztálylyal ujra megnyilt. 1855-ben 700-nál több kötet állami költségen vétetett meg a Benigni-féle könyvtárból. Sok növénytani mű a Baumgartner-féle könyvtárból került mint ajándék a főgimnázium birtokába. A bécsi cs. és kir. tud. akadémia 1896-ig összes kiadványait ajándékkép küldte meg az intézetnek.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános, különösen a klasszikai filologia és a természettudományi szak van nagyobb mértékben képviselve.

Állománya 8764 kötet (ezek között két ősnyomtatvány), négy kézirat és 10,000-nél több németországi iskolai értesitő, a magyarországi középiskolák programmjainak majdnem teljes gyüjteménye, térkép és éremgyüjtemény, három teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, czédula és elhelyezés szerinti katalogusa van.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800—1000 kor., melyet a m. kir. vallás és közokt. miniszteriumtól kap.

Dr. Boros Gábor, A nagy-szebeni állami főgimnázium történelme. (Nagy-Szeben, 1896.)

Könyvtárnok: Strauch Béla.

b) Ifjusági könytár.

A könyvtár majdnem négy tized-részét német művek teszik, minthogy a főgimnáziumban a tanitás nyelve 1868-ig kizárólag német volt.

Állománya 1382 kötet, egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára hetenkint kedden és szerdán délután 2—3-ig nyitva van, a mikor a külső használatra ki nem adható nagy ivalaku folyóiratok és a f. évi lapok és folyóiratok megjelent számai használhatók.

Évi javadalmazása átlag 500 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Sinczky Géza tanár.

A magyar polgári kör könyvtára.

Az 1884-ben létesült magyar polgári kör 1887-ben egyesült az 1845 óta müködő magyar olvasó egylettel, melynek már akkor 1881 művet számláló könyvtárát, szerelvényeit és minden egyéb vagyonát átvette. Ezen egyesülés alkalmával a »nagyszebeni egyesült magyar polgári társas- és olvasó-egyesület« nevet vette fel. 1893 óta ismét az eredeti czim alatt működik. Katalogusai Bergay Józseftől 1879-ben, Dezső B. Antaltól 1893-ban és 1897-ben jelentek meg.

Állománya 3019 kötet, egy teremben elhelyezve.

Czédula-, betürendes és szerzők szerint betüsoros katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szerdán és szombaton délután nyitva van. Használati dij rendes tagoknak 2 kor. 40 fill., nem rendes tagoknak 4 kor. 80 fill.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet az olvasó tagoktól kap.

Könyvtárnok: Dezső B. Antal.

A Teréz-árvaház könyvtára.

A Teréz-árvaházi ifjusági és tanitói könyvtár mintegy 20 év előtt keletkezett. A plébániai könyvtár, körülbelül 1780-ban kezdett megalakulni, a meghalt árvaházi plébánosok, árvaházi igazgatók által a könyvtárnak hagyományozott többnyire theologiai és paedagogiai irányu könyvekből.

a) Tanitói és ifjusági könyvtár.

Paedagogiai, és ifjusági munkákat tartalmaz. Fejlesztése is ezen irányban történik.

Állománya 595 kötet. Szak-katalogusa van.

Az intézet tanárai és növendékei használják.

b) Plébániai könyvtár.

Jellege theologiai.

Állománya 1407 kötet. Szak-katalogusa van.

A városi fegyvertár.

Nagy-Szeben városa a tulajdonát képező fegyvereket, zászlókat, védelmi eszközöket és egyéb hadtörténelmi emlékeket, mintegy 25 év előtt a városháza egyik tornyában szakszerüen rendezve felállitotta. A gyüjtemény azóta örök letétemények utján is gyarapodik.

Állománya mintegy 500 db.

Leltára van.

Megtekinthető mindennap a hivatalos órák alatt.

Führer durch die Hermanstädter Rüstkammer. (Nagy-Szeben, év. n.)

Őr: Albrich Jenő városi gazda.

NAGY-SZOMBAT. (Pozsony várm.)

A kath. érseki főgimnázium könyvtára.

Az 1784 óta fennálló könyvtár 1878-ban lett jelentékenynyé, midőn Sipeky Ágost, Prileszky Antal s Ordódy Mór családi könyvtárai egyesittettek az előbbi kis gyüjteménynyel. Simor János bibornok, herczegprimás, Somogyi Károly és Bubla Károly esztergomi kanonokok szintén sok becses munkát ajándékoztak.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 21,973 kötet, ezek között 15 ősnyomtatvány és 41 kézirat öt teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti czédula- és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés megbizható és ismert egyének részére valamelyik tanár jótállása mellett van megengedve.

Évi javadalmazása 6—800 kor., melyet az érseki főgimnázium pénztárából kap.

A nagyszombati érseki főgimnázium könyvtára 1879-ben. (Nagy-Szombat, 1879.) — Horváth Zoltán, A nagy-szombati kath. érs. főgimnázium története. (Az 1894—95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Sinkó József tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 800 kötet.
Leltára van.

A községi polg. fiu-iskola könyvtára.

1870-ben keletkezett. Állapotáról az 1879/80. évi értesitő tartalmaz adatokat.

Állománya 2651 kötet, köztük 8 drb régi magyar nyomtatvány, egy éremgyüjteménynyel együtt, egy teremben elhelyezve. Czédula-jegyzék alapján készitett, 7 külön kötetben vezetett, betürendes szak-katalogusa van.

Könyvtárnok: Alszeghy János.

A magyar közművelődési-egyesület könyvtára.

A pozsonyi magyar közmüvelődési egyesület nagy-szombati fiókja alapitotta 1886-ban. A könyvtár alapjának létesitésére s az első beszerzésekre szükséges összeget Alszeghy Irma, a bpesti nemzeti szinház tagjának ingyenes közreműködésével rendezett szinielőadás és hangverseny jövedelme szolgáltatta. Nagyobb összegek jutottak a könyvtárnak a gróf Zichy Géza és Zilahy Gyula nemzeti szinházi tag közremüködésével stb. rendezett hangversenyek jövedelméből. Nagy-Szombat város képviselőtestülete 1894-ben 200 koronát szavazott meg ujabb beszerzésekre. Nevezetesebb ajándékozók a m. tud. akadémia és Szabó Ferencz plébános.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 4052 kötet, 24 drb 1848/49. nyomtatvány (hirlapok, kiáltványok stb.) és 88 daraból álló zenemű-gyüjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden vasárnap délelőtt 9-től 12 óráig nyitva van.

A nagy-szombati fiók-egyesület vidéken (a nagy-szombati járás területén) lakó tagjainak is küld könyveket.

Évi javadalmazása a szükséghez képest változik.

Jelentés a pozsonyi magy. közm. egyesület nagy-szombati fiókjának müködéséről 1886—1888. (Nagy-Szombat, 1888.) — Jegyzék a pozsonyi m. közmüv. egyesület nagy-szombati fiókjának könyvtáráról. I. közlemény. (Nagy-Szombat, 1889.) II. közlemény 1341. számtól 3072. számig. (Nagy-Szombat 1893).

Főkönyvtárnok: Alszeghy János. *Könyvtárnok:* Konsch Ignácz.

Az Orsolya-szűzek könyvtára.

1893-ban keletkezett. Wolfinan József 102, Schlick István 68 kötettel gyarapitották

Magyar irodalomtörténetti és természettudományi irányban fejlesztik.

Állománya 1823 kötet egy éremgyüjteménynyel együtt egy teremben elhelyezve. Czédula-, tárgyi katalogusa van.

A növendékek részére minden szerdán és szombaton nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása átlag 100 kor., melyet a tanitónőképzőintézet és a polg. iskola növendékeitől beszedett 1 kor. évi dijakból kap.

Könyvtárnokok: M. Alfonza és Szádoczky Berta.

A róm. kath. elemi fiu-iskola könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 315 kötet, egy teremben elhelyezve, 9 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltár-katalogusa van.

Évi javadalmazása 40 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Horváth József.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Állománya 5000 kötet, három teremben elhelyezve.
Jellege theologiai.
Tárgyi katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van.

NAGYVÁRAD.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1873-ban keletkezett, 1896-ban, midőn a főreáliskola uj palotájába költözött, a tanári és ifjusági könyvtár egymástól elválasztatott és a tanári könyvtár ugyanakkor ujonnan rendeztetett. Az ifjusági könyvtár 1885-ben a felfügesztett ifjusági önképzőkör mintegy 120 kötetből álló könyvtárát örökölte. A tanári könyvtár katalogusa, Endrődi Sándortól, 1885-ben, az ifjusági könyvtár katalogusai 1881., 1897. és 1898. években jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

Katalogus 1885-ből. (Szerk. Endrődi Sándor.)
Állománya 7575 kötet, egy teremben elhelyezve.
Betürendes, tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 1040 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Bach Nándor, A nagyváradi m. kir. állami főreáliskola története, 1873—1895. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Krüger Viktor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2481 kötet, egy teremben elhelyezve.
Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: dr. Demek Győző.

A biharmegyei és nagyváradi régészeti és történelmi-egylet múzeuma.

Biharvármegye közönsége 1871. nov. 27-ikén határozta el egy történelmi és régészeti társulat és azzal kapcsolatban régészeti múzeum létesitését, helyiséget ajánlva fel annak gyüjteményei számára. A társulat 1872. aug. 28-ikán alakult meg, és a megye területén talált emlékek összegyüjtésében oly gyorsan haladt, hogy 1872 végén már kiállitást rendezett. A múzeum tárgyai az u. n. kis megyeház két szobájában voltak elhelyezve, de a vármegyének később szüksége volt e szobákra s a múzeum akkor a biharmegyei gazdasági egyletnek a vám végén levő házában nyert elhelyezést. A már akkor 4737 darabból álló gyüjteményt itt helyszüke miatt rendszeresen nem lehetvén felállitani, fejlődésében hanyatlás állott be. 1885-ben Romer Flóris választatott az egyesület elnökévé; az ő első intézkedése az volt, hogy a múzeumot az apáczák utczájában kibérelt két világos szobába költöztette át és rendszeresen elhelyezve, megnyitotta a közönség előtt. 1888-ban indultak meg a lépések önálló múzeumi épület emelése érdekében. A mozgalomnak hamar döntő fordulatot adott az a körülmény, hogy az 1887-ben elhunyt Ipolyi Arnold váradi püspök nagybecsü gyüjteménye a váradi l. sz. egyházmegye tulajdonába ment át. 1890-ben az egyesület ajánlatot tett az egyházmegyének, hogy az Ipolyi-gyüjtemény számára helyiségről gondoskodik, ha az egyházmegye hajlandó azt az egyesület gyüjteményeivel kapcsolatban a nyilvánosság előtt megnyitni. Schlauch Lőrincz bibornok az ajánlatot elfogadva, a múzeum-épület számára alkalmas területet ajándékozott. A múzeum közadakozásból és részben kölcsönből felépülvén, a gyüjtemények abba 1896. tavaszán helyeztettek el. Az uj épület 1896. junius 27-ikén adatott át rendeltetésének. Az állam a múzeumot 1896-ban 1000 koronával segélyezte, 1898-ban 400 koronát engedélyezett az ártándi és csökmői őstelepek felásására, 1899-ben ugyanannyit gyüjteményei gyarapitására. A könyvtár 1896-ban néhai ifj. Bölöni Sándor, 1894-ben Juricskay Dezső könyvgyüjteményeivel gyarapodott. Ide kerültek a Baranyi és Bölöni családok levéltárai is. Az egyesület a múzeumot 1898 nyarán hozott határozatával az orsz. főfelügyelőség ellenőrzése alá helyezte.

A gyüjtemény csoportjai: *a)* régiségtár, *b)* képtár, *c)* iparművészeti gyüjtemény, *d)* levéltár, *e)* könyvtár, hét teremben elhelyezve. Ez utóbbinak állománya 680 munka 1589 kötetben. Van leltári naplója és átnézeti katalogusa.

Nyitva van áprilistől novemberig minden vasárnap és ünnepen d. e. 10-től $^1/_2$1-ig és d. u. 3-tól 5-ig 20 fill. belépti dij

mellett, kedden és csütörtökön d. u. 3-tól 5-ig ingyen; a hét többi napjain a belépti dij 1 kor.

Hegyesi Márton, A biharvármegyei rég. és tört. egylet évkönyve. 1885/6—1887/8. (Nagyvárad, 1888.) — Karácsonyi János, A biharvármegyei és nagyváradi régészeti és történelmi egylet jelentése az 1888—92. évekről. (Nagyvárad, 1893.) — Karácsonyi János, Emlékkönyv a biharvármegyei és nagyváradi rég. és történelmi egylet múzeum-épületének megnyitóünnepéről. (Nagyvárad, 1896.) — Kalauz a biharvármegyei és nagyváradi rég. és tört. egylet múzeumához. (Nagyvárad, 1896.) — A biharvármegyei és nagyváradi rég. és tört. egylet 1896/97-iki évkönyve. (Nagyvárad, 1897.)

Múzeumi őr: Cséplő Péter. *Helyettes őrök:* Középessy Gyula, dr. Némethy Gyula. *Könyvtárnok:* Makkay József.

A felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1888-ban keletkezett.

A könyvtár kereskedelmi szakirányban, s e mellett történelmi és irodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 1296 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet tulajdonosától, a nagyváradi kereskedelmi csarnoktól kap.

Könyvtárnok: Báthory Ferencz tanár.

A jászóvári prémontrei kanonok-rend főgimnáziumának könyvtára.

Nagyobb része a nagyváradi akadémia könyvtárának a főgimnázium és a jogakadémia közti megosztásából 1856-, illetve 1858-ban került. Csekély könyvanyag már 1850-től fogva volt az intézet birtokában. A 80-as évekig csak ajándék utján gyarapodott, ettől kezdve már évenkint egy bizonyos összeg fordittatott vásárlásra. Nagyobb ajándékot Zádor Gyula táblai elnök juttatott a könyvtárnak.

a) **Tanári könyvtár.**

Állománya 2188 mű, 4832 kötetben, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége: az 1894-ben néh. Zádor Gyula m. kir. itélő táblai elnök örökösei által ajándékozott kézirat-gyüjtemény, mely a jelen század első felében élt irók és költők levelezését és kéziratait (a legtöbb Vörösmarty Mihályé) tartalmazza.

Szerzeményi naplója és betürendes szakkatalogusa van.

Évi javadalmazása 1200—1400 kor., melyet a tanulóktól beiratás czimen fizetett összegből kap.

Cséplő Péter, A nagyváradi róm. kath. főgimnázium története (Az 1895/96-iki értesitőben.) — Kolosváry Béla, A jászóvári prémontrei kanonokrend nagyváradi főgimnáziumának tulajdonát képező tanári könyvtár jegyzéke. (Nagyvárad, 1897.)

Könyvtárnok: Kolosváry Béla dr. tanár.

b) **Ifjusági könyvtár.**

Az önképzőkör tagjainak pénzbeli és könyv-adományaiból keletkezett.

Állománya 387 mű, 725 kötetben. Leltára van.

A kir. jogakadémia könyvtára.

Keletkezett a nagyváradi latin szert. egyházmegye kebelében feloszlatott szerzetesrendek, különösen a jezsuiták könyveiből, melyekhez utóbb egyesek adományai járultak. 1850-től állandó javadalmazásban részesül. Oda kerültek Müller Jakab Nándor (1800.), Sujánszky József (1831.), Turcsányi Vincze (1876.) és Kudelka József (1899.) jogtanárok könyvtárai.

A könyvtár jellege jogi szakkönyvtár.

Állománya 10,703 kötet és egy bonoztani gyüjtemény, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés csak tanárok, joghallgatók és ismert egyének részére van.

Évi javadalmazása 944 kor., melyet a tanulmányi alapból s átlag 300 kor., melyet az ujonnan belépő joghallgatóktól kap.

Bozóky Alajos, A nagyváradi kir. jogakadémiai könyvtár. (Magyar Könyvszemle, 1887. évf.) — U. az, A nagyváradi kir. akademia százados multja, 1788—1888. (Budapest, 1889.)

A lat. szert. püspöki könyvtár.

A könyvtár négy részből áll. A régi püspökségi könyvtár a Szaniszló előtti püspökök szerzeményeiből keletkezett és 2950 művet 6187 darabban foglal magában; ennek különösen a történelmi csoportja nagyrészt a XVI. és XVII századból való műveket tartalmaz. A Szaniszló-könyvtár a legnagyobb és legrendezettebb része a könyvtárnak. Szaniszló Ferencz püspök, midőn a váradi püspökségről lemondott, 1869-ben 9823 kötetnyi egész könyvtárát, a püspöki könyvtárnak adományozta. Különösen theologiai irányban gazdag. A Lipovniczky-könyvtár a Lipovnoki Lipovniczky István püspök (meghalt 1885. aug. 12-én.) hagyatékából maradt 1215 műből áll, 1820 darabban. Ipolyi Stummer Arnold püspök (megh. 1886. decz. 2.) történelmi és különösen régészeti szempontból becses hagyatéka, mely a többiektől elkülönitve külön teremben foglal helyet, 3675 műből áll 7889 darabban. Ezeken felül egészen külön álló csoport a teljes Migne-féle gyüjtemény.

Állománya 25,800 kötet, ezek között 15 ősnyomtavány, négy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van megbizható és ismerős egyéneknek téritvény mellett.

Könyvtárnok: Nyáry Ignácz.

NASZÓD. (Beszterczе-Naszód várm.)

Az alapitványi főgimnázium könyvtára.

1863-ban, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4995 kötet, két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400—1000 kor., melyet a naszód-vidéki központi iskolai alapból kap.

Könyvtárnok: Pletoru Gergely.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet. Leltára van.

NEMES-VID. (Somogy várm.)

Népkönyvtár.

1884-ben keletkezett Sebestyén Pál plébános könyvhagyatékából.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 284 kötet, a plébánián elhelyezve.

Használók számára minden délelőtt, a vasár és ünnepnapokat kivéve, nyitva van kikölcsönzés végett. Minden kötet után két hétre 2 fillér dij fizetendő.

Könyvtárnok : Antal Lajos káplán.

NÉMET-BOGSÁN. (Krassó-Szörény várm.)

A kaszinó-egyesület könyvtára.

1870-ben keletkezett Putnik Béla szolgabiró kezdeményezésére.

Állománya 1079 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

A kaszinó tagok számára kikölcsönzés czéljából, szerdán 5-től 7-ig van nyitva. Kikölcsönzési határidő 14 nap. A könyvtár más helyre is küld könyveket.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet a kaszinótól kap.

Könyvjegyzéke a német-bogsáni kaszinó-egylet könyvtárának. (Budapest, 1877.) — A német-bogsáni kaszinó könyvtárának jegyzéke. (Német-Bogsán, 1898.) — Circular-Schreiben des Ausschusses, resp. Präsidiums an die Mitglieder wegen geschenksweiser Ueberlassung von Büchern für die Bibliothek aus Anlass des 25-jährigen Bestandes des Vereines. Német-Bogsán, 1895.) — Ondra Georg, Geschichte der N.-Bogsaner Casino-Bibliothek. (*Krassó-Szörényer-Post, 1897/8. évf.*)

Könyvtárnok : Ondra György tanitó.

NÉMET-UJVÁR. (Vas várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1649-ben keletkezett; alapját gróf Batthyányi Ádám vetette meg.

A könyvtár jellege általános; e mellett különösen theologiai irányban fejlesztik.

Állománya 5000 kötet (ezek között 50 ősnyomtatvány) és 34 kézirat, két teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi (befejezetlen) katalogusa van.

A könyvtár különös érdekességei a XVI. századi németujvári könyvsajtó termékei, köztük Clusius Károly Stirpium Nomenclator Pannonicus (1583.) czimű munkája; továbbá a középkori kéziratok közt a legrégibb magyarországi misekönyv, egy Mátyás korabeli breviarium Janus Pannonius versével és egy 1470-iki magyar nyelvemlék.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van jótállás mellett. A könyvtár jótállás mellett más helyekre is küld könyveket.

Fejérpataky László, A Német-Ujvári Ferencz-rendi zárda könyvtára. (Különlenyomat a Magyar Könyvszemléből. Budapest, 1883.)

Könyvtárnok: Maitz Jáczint zárdafőnök.

NYIRBÁTOR. (Szabolcs várm.)

A minorita rendház könyvtára.

1718-ban keletkezett.

Jellege theologiai.

Állománya 1300 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

Könyvtárnok: Novák Adorján.

NYIREGYHÁZA. (Szabolcs várm.)

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

1861-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3219 kötet, 10 kézirat, 5 oklevél és 45 térkép, három teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a főgimnáziumi pénztárból kap.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 200 kötet.

Leltára van.

Az ág. ev. tanitókör könyvtára.

1874-ben keletkezett.

Állománya 370 kötet, és 42 füzet egy teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Leltára van. Szerdán és szombaton van nyitva.

Kikölcsönzés csak az ág. ev. tanitókör tagjai számára van.

Könyvtárnok: Kubacska István.

A kaszinó könyvtára.

Keletkezett a nyiregyházai magyar olvasó-társaságnak 1832-ben történt megalakulásával. E társaság 1846-ban olvasóegyesület néven szerepel. A kaszinó 1849 után tiz évig szünetelt. 1858-ban ujra életre ébredt, de csak 1875-ben lett véglegesen, alapszabálylyal megerősitve. 1875-től fogva mindig nagyobb összeget fordit a könyvtárra, mely 1896-ban 1000 koronára emelkedett.

Állománya 3608 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak- és betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint háromszor van nyitva.

Évi javadalmazását a tagok 4 koronányi könyvtár-dijaiból kapja.

Vietórisz József. A nyiregyházai kaszinó története. (Nyiregyháza, 1896.) — A nyiregyházai kaszinó könyvtárának jegyzéke. (Nyiregyháza, 1896.)

Könyvtárnok: Hoffmann Ferencz.

A polgári olvasó-egylet könyvtára.

Keletkezett 1868-ban. Katalogusa 1895-ben már 4-ik kiadásában jelent meg.

Állománya 1955 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi, betürendes katalogusa van.

Használók számára minden héten 3 órában kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása az évi költségvetésbe felvett rendes 200 kor.

Könyvtárnok: Stoffan Lajos.

Szabolcsmegyei múzeum.

Az 1867-ben báró Vécsey József főispán kezdeményezésére alakult szabolcsmegyei régészeti egylet alapította Nagy-Kállóban. Báró Vécsey távozása után az egyesület hanyatlásnak indult, majd végleg fel is oszlott. A gyüjtemények értékesebb része az 1876-iki budapesti régészeti kongresszus után, melyen ki volt állítva, évekig a magyar nemzeti múzeumban maradt s visszakerülve a nagy-kállói reáliskolában raktárszerüleg nyert ideiglenes elhelyezést. 1892-ben Szabolcsvármegye Nyiregyházán díszes székházat építtetvén, Nagy-Kállóból áthozatta a tárgyakat és a dr. Jósa András által ajándékozott gazdag régiséggyüjteménynyel egyésítve, megalakította a vármegyei régészeti múzeumot. Azóta a gyüjtemény rohamosan gyarapszik azon hallstadi, La-Téne-, népvándorlás-, honfoglalás- és Árpádkori leletekből, melyeket Jósa András ásatásai hoztak napvilágra. Az állam ez ásatásokat 1898-ban 800 koronával segélyezte; s a segély elfogadása által a vármegye a múzeumot a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya több ezer darab régiség. Szerzeményi naplója van.

A múzeum nyitva van minden vasárnap d. e. 10-től 12-ig; de más napokon is megtekinthető.

Igazgató: Dr. Jósa András várm. főorvos.

Törvényhatósági közkönyvtár.

1898-ban keletkezett. A vármegye közgyülési határozattal a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya mintegy 500 kötet, elhelyezve egy teremben. Szerzeményi naplója van. Czédula-katalogusa most készül.

Ez idő szerint csupán a vármegye központi tisztviselői használják.

NYITRA. (Nyitra várm.)

Az egyházmegyei könyvtár.

Alapitója néhai dr. Roskoványi Ágoston nyitrai püspök, ki 1879-ben a nagyobb papnöveldében 100,000 koronát meghaladó költséggel diszes helyiséget rendeztetett be számára. A könyvtár az alapitó körülbelül 30,000 kötetnyi könyvtárából,

továbbá néhai Vurum József és Palugyay Imre püspök gyüjteményeiből s a régi székesegyházi könyvtárból áll.

A könyvtár jellege tulnyomóan theologiai, de a többi tudományszakok is, kivált a történelem, jog és filologia kellően vannak képviselve. A könyvek beszerzésénél különös figyelem fordittatik irodalmi szinvonalon levő magyar művekre.

Állománya 50,000 kötet (ezek között 58 ősnyomtatvány, 48 régi magyar nyomtatvány), továbbá 608 kézirat, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. A könyvtár különös érdekességei egy Veronában 1480-ban nyomtatott misekönyv hártyapéldánya, Bornemisza Pál kéziratával; Ács Mihály, Zengedező mennyei kar cz. művének (Lőcse, 1706.) egyetlen ismert példánya; továbbá Ács Mihály Arany Lántz-a (Lőcse, 1706.)

Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Minthogy olvasók nem jelentkeztek, hivatalos órák 1892 óta nem tartatnak. Kikölcsönzés van egy havi határidőre. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket. Évi javadalmazása 3800 korona, melyet 57,400 koronányi saját pénzalapjából és néhai Roskoványi püspök alapitványából kap.

Dezső Adolf, A nyitrai egyházmegyei könyvtár. (Magyar Könyv-Szemle 1884. évfolyam) — Vagner József, A nyitrai egyházmegyei könyvtár kéziratai és régi nyomtatványai. (Nyitra, 1886.)

Könyvtárigazgató: Vagner József kanonok. *Helyettes könyvtárnok:* Dr. Tóth János theol. tanár.

A felsőmagyarországi közművelődési egyesület központi könyvtára.

1896-ban, a köteles nyomdatermékekről szóló törvény előkészitésekor, kezdett az egyesület a nyilvános közkönyvtár fölállitásának eszméjével foglalkozni, s mindenekelőtt Turócz-Szent-Mártonban, Nyitrán és Breznóbányán kezdte meg a nyilvános könyvtár alapitását, mely czélra 1897-ben 2000 koronát, 1898-ban 1000 koronát kapott. Az egyesület most inditja utnak I. számu vándorkönyvtárát, mely a földmivelésügyi m. kir. miniszterium adományozásából 170 kötet könyvet tartalmaz. Az 1899-iki állami javadalomból a vallás- és közoktatásügyi miniszter az egyesület által szervezett népkönyvtárak gyarapítására 1000 kor. ujabb államsegélyt engedélyezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 227 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvek csak az egyesület helyiségeiben állanak az egyesület tagjainak rendelkezésére.

A felvidéki magyar közmüvelődési egyesület évkönyve 1897/98-ról. (Nyitra, 1898.)

Könyvtárnok: Szilágyi László a F. M. K. E. irodatisztje.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1701-ben keletkezett, midőn a piaristák Nyitrán megtelepedtek. A mult század első felének végén már elég tekintélyes könyvgyüjteményük volt. A rendi növendékek kolozsvári intézete számára, midőn az intézet 1894-ben megalakult, e könyvtár több száz kötet theologiai munkát engedett át. Miután a gimnáziumban a tanárok részére uj könyvtár keletkezett, a házi könyvtár gyarapitása abban maradt.

Állománya 11,872 kötet, (köztük 20 régi magyar nyomtatvány), és 128 kézirat (többnyire régibb theologiai iskolai előadások diktatumai), három teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van rendi tagok részére a rendfőnökség utján, meghatározott időre.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet a rendház alapjaiból kap.

Könyvtárnok: Horvát Sándor.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A gimnáziumi tanárok 1776-ig a kegyesrend házi könyvtárát használták. A Ratio educationis óta az iskolai pénzből vásároltattak könyvek, igen szerény mértékben. Nagyobb lendületet a könyvtár 1867 óta nyert az által, hogy ettől kezdve a tanszerátalányból évenkint egy bizonyos összeg a könyvtár gyarapitására fordittatott. A könyvtár 1886-ig a kegyesrendi kollégiumban volt elhelyezve, midőn azt a jelenlegi gimn. igazgató a gimnázium épületének egy kisebb szobájába helyezte át. Az ifjusági könyvtár 1868-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4866 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

Használók számára hetenkint egyszer kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a gimnázium tanszerátalányából kap.

Horvát Sándor, Okmánytár a piaristák Szent-László királyról czimzett nyitrai kollegiumának történetéhez. (Az 1894/95 és 1895/96-iki értesitőkben.)

Könyvtárnok: Horvát Sándor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3056 kötet és 8 kézirat, (ebből 1471 kötet az alsó négy osztály növendékei számára külön kezelve) egy iskolateremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 320 kor., melyet a tanulóktól beszedett könyvtárdijakból kap.

Könyvtárnokok: Turzó Ferencz és Greifel György tanárok.

c) A Szent-Ágoston-egylet könyvtára.

Iskolai kézikönyveket tartalmaz.

Állománya 1830 kötet, egy teremben elhelyezve.

A könyvek az iskolai év elején a szegény sorsú tanulók részére az egész iskolai év tartalmára kölcsönöztetnek ki.

Évi javadalmazása 700 kor.

Könyvtárnok: Horvát Sándor igazgató.

A róm. kath. felsőbb leányiskola könyvtára.

1895-ben keletkezett.

Állománya 2090 kötet, három teremben elhelyezve, 14 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltár szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az intézet főnökségétől és növendékeitől kap.

Könyvtárnok: Polaczek E. Stella testvér.

A püspöki nagyobb papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvtár jellege általános, szorosabban theologiai és történelmi.

Állománya 5000 kötet, köztük 51 drb 1711 előtti nyomtatvány egy teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Az intézet elöljárói, tanárai és növendékei használják.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A könyvtárnoki teendőket a tanulmányi felügyelő végzi.

OKOLICSNÓ. (Liptó várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1698-ban keletkezett.

Állománya 1865 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

OROSHÁZA. (Békés várm.)

A kaszinó könyvtára.

1857-ben a kaszinóval egy időben keletkezett. Katalogusai 1878., 1883. és 1898. években jelentek meg.

Állománya 1703 kötet, egy teremben elhelyezve, 16 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szerdán és szombaton d. u. 1—2 óráig van nyitva.

A könyvtár más helyre csak a kaszinó elnökének beleegyezésével küld könyvet.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Fabriczy Pál.

ORSOVA. (Krassó-Szörény várm.)

Az állami tanintézetek könyvtára.

Alapitása egybeesik az intézetek felállitásával. Gyarapodik egyesek adományaiból.

Állománya 2312 kötet, két teremben elhelyezve. Számszerinti katalogusa van.

Kikölcsönzés van; a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Polgári iskolai könyvtárnok: Müller Adolf polg. isk. tanár; *elemi fiuiskolai könyvtárnok:* Lichtfusz János elemi isk. tanitó; *elemi leányiskolai könyvtárnok:* Schlanger Malvin el. isk. tanitónő; *ifjusági könyvtárnok:* Keszler Károly polg. isk. tanár.

OSTFI-ASSZONYFA. (Vas várm.)

A dalegylet könyvtára.

1877-ben keletkezett.

A könyvtár népies, gazdasági és szépirodalmi irányban fejlesztetik.

Állománya 167 kötet, az ev. iskola egy termében elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A tagok ingyen használják; nem tagok két hétre kötetenkint 2 krt fizetnek.

Évi javadalmazása 20 kor., melyet a dalegylettől kap.

Könyvtárnok: Berecz Gábor evang. tanitó.

OSZTOPÁN. (Somogy várm.).

A plébánia könyvtára.

A plébánia fennállása, 1819 óta a plébánosok ajándékozásából gyült össze. A közönség használatára is meg van nyitva.

Jellege theologiai és jogtudományi.

Állománya 203 kötet. Leltári katalogusa van.

PANCSOVA.

Az állami polgári iskola könyvtára.

Az iskola 1871-ben alapittatott; akkor vette át az ott létezett u. n. »Hauptschule« csekély számu könyvtárát.

Állománya 728 kötet, (ebből 437 kötet az ifjusági könyvtáré) egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: Geoser Béla tanár.

A m. kir. áll. felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1895-ben az intézettel egyidejüleg keletkezett.
Állománya 179 kötet, egy teremben elhelyezve.
Betürendes katalogusa van.
Használók számára minden kedden nyitva van.
Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnok: Zilahi György tanár.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

Az 1852-ben megnyilt cs. kir. határőrvidéki alreáliskola igényeihez mérten 20 évig kisszámú német nyelvü művekből állott a szaporodás. Az intézet 1872-ben a magyar kormány által átvétetvén s fokozatosan állami főgimnáziummá alakittatván, azóta nagyobb mérvben gyarapodott. Az ifjusági könyvtár az 1880/81. isk. évben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5460 kötet és 1870 füzet, ezen kivül isk. értesitő és tankönyv 3143 darab, két teremben elhelyezve. Leltára, szak- és czédula- katalogusa van.
Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

A pancsovai m. kir. állami főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Péterfi Lajos főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1749 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári szak-katalogusa van.
Hetenkint egyszer van nyitva.
Évi javadalmazása átlag 250 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnokok: Gaskó Gyula és Kende Ferencz.

PANNONHALMA. (Győr várm.).

A Szent-Benedek-rend központi főkönyvtára.

Midőn Szent-István a pannonhalmi apátságot alapitotta, a benczések mindjárt könyvtárat is szerveztek ott. Szent-László, midőn 1093-ban a rendet birtokaiban megerősiti, már 72 kódexről szól, mint a rend könyvkészletéről. 1658-ból van egy lajstroma a könyvtárnak, mely 1614 kötetet mutat ki. II. József megszüntetvén a rendet, akkor már sok ezerre menő könyvtárát a budai egyetemi könyvtárnak adományozta, honnan többé vissza nem került. A rendet Ferencz király 1802-ben visszaállitotta és ezen évtől számitandó a pannonhalmi könyvtárnak is ujjáalapitása. Dr. Novák Krizosztom főapát, ki a rend visszaállitásakor főigazgató volt, saját gyüjteményével 7273 munkával vetette meg a könyvtár alapját, azután összevásárolta az ausztriai feloszlatott rendek könyveit, Paintner Mihály győri főigazgató 6000 kötetét (1833), Berghofer Mihály győri kanonok (1835.) 2032 kötetét. Többen ezrivel ajándékozták a könyveket Pannonhalmának, ugy, hogy 1829-ben megépült a 37 oszlopos, galleriás rendszerü nagy csarnok-könyvtár 160 szekrénynyel, 12—12 polczczal. Dr. Maár Bonifácz győri benczés igazgató után (1855-ben) 4660 kötet, Sztachovics Remig után (1885-ben), 3531 kötet, Paur Iván után (1888-ban) 4695 kötet, Apa Benedek után (1897-ben) 3353 kötet és minden rendi tanár után több száz és ezer kötet jutott a könyvtárnak. A rend által fentartott bakonybéli, dömölki, tihanyi és zala-apáti apátsági és az esztergomi, győri, soproni, komáromi, kőszegi és pápai tanári könyvtárakból a ritkaságok mind ide kerültek; viszont a főkönyvtár kettős példányai a vidéki rendi könyvtárakat gyarapitják. 1896-ban a könyvtár kettős példányai összeirattak; akkor 22,836 kötet és 6681 füzet volt a duplumok száma; azóta ezek kötetszáma megközeliti a 30,000-et.

A könyvtár jellege általános. A rendi tanárok és tanárjelöltekre való tekintettel, minden tudomány-szakban fejlesztetik, csak a jogi és orvosiban kevésbé.

Állománya 133,355 kötet, (ezek között 157 ősnyomtatvány, 152 régi magyar nyomtatvány, 179 idegen nyelvü régi hazai nyomtatvány), továbbá 17,917 füzet és nagyszámú kézirat, egy csarnokteremben elhelyezve. Szakokon belül betürendes, czédulakatalogusa van.

Használók számára délelőtt 8—12-ig, délután 3—5 óráig nyitva van. Intézeti tagok kölcsönvétele a nyilvántartó könyvbe jegyeztetik, külső tagok téritvény ellenében kapnak ki könyveket.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 10,000 kor., melyet a főapátsági pénztárból kap.

Dr. Czinár Mór, »Monosteriologiá«-ja I. kötetének elején (1858.) »Bibliotheca« 14. l. cz. alatt. — Kuncze Leo, A pannonhalmi könyvtár. Győrmegye monografiája. (Győr, 1874.) — Kuncze Leo, A pannonhalmi Szent-Benedek-rend könyvtárainak története és jelen állapota. (Magyar Könyvszemle, 1878. évf.) — Dr. Récsey Viktor, A pannonhalmi főapátság könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1895. évf.) — Dr. Récsey Viktor, A magyar sz. Benedek-rend központi főkönyvtára Pannonhalmán. Győr és Pannonhalma nevezetességei. (Budapest, 1897.) Exemplaria duplicata bibliothecae centralis Archi-Coenobii O. S. B. de S. Monte Pannoniae, quorum iudicem conscripsit Carolus Horváth, revidit Victor Récsei. (Veszprém, 1896.)

Főkönyvtárnok : Dr. Récsey Viktor benczés. *Segédtiszt :* Ifj. Mertse János.

PÁPA. (Veszprém várm.).

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Az iskola a XVI. század első felében (valószinüleg 1531-ben), keletkezett ugyan, de a könyvtár létezésének kétségbevonhatlan nyomai csak a XVIII. század elejéről vannak, mely időből számos könyvbe van bejegyezve, hogy az a tanulók coetusának tulajdona. A jelen század folyama alatt a könyvtár birtokába jutottak Kazay Gábor, Deáky Gedeon, Pázmándy Károly, Tóth Ferencz superintendens (1846.), Kerkapoly Károly (1891.) és Szilágyi József (1895.) könyvtárai. A könyvtár mellett régiségtár is létesült, mely 1867-ben Sárközy József 3832 darabból álló, főleg római éremgyüjteményével, 1878-ban báró Baldacci Antal 2288 drbból álló metszetgyüjteményével, 1889-ben Pap Gábor ref. püspök magyar éremgyüjteményével szaporodott.

Az ifjusági könyvtár 1841-ben keletkezett, de csak az 1844-iki társulati szabályok intézkednek a könyvtár rendszeres kezeléséről, és a tisztviselők választásáról. Katalogusok 1889-ben és 1896-ban jelentek meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 22,157 kötet, (ezek között 6 ősnyomtatvány, 31 régi magyar nyomtatvány), 165 kézirat, 2288 drbból álló metszet-

gyüjtemény s mintegy 7000 drbból álló éremgyüjtemény, két teremben s egy nagy folyosón elhelyezve. Czédula katalogusa van, tárgyi katalogusa pedig készülőben.

Használók számára naponkint d. e. 11—12 óra között nyitva van. Kikölcsönzés van. Tanárok és tanulók minden megszorítás nélkül használhatják a könyvtárt, idegenek részére 6 hét a kölcsönzés határideje.

A könyvtár más helyekre csak püspöki engedély mellett küld használatra könyveket

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet az ev. ref. főiskolától kap.

A dunántuli ev. ref. egyházkerület pápai főiskolájának története 1531—1895. (Az 1895/96-iki értesitőben).

Könyvtárnok : Borsos István.

b) Az ifjusági képző-társulat könyvtára.

A könyvtár jellege általános. A gimnáziumi felső osztálybeli tanulók szükségleteinek megfelelő irányban fejlesztetik, de figyelemmel a theol. akadémia szükségleteire is.

Állománya 2505 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása melyet a főiskolai ifjusági képzőtársulattól kap, a szükséghez képest változik.

Borsos Károly, A pápai ev. ref. főiskolai képzőtársulat története 1841—1891. (Pápa, 1892.)

A kaszinó könyvtára.

1834-ben keletkezett.

Állománya 2848 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Tagok számára kikölcsönzés végett naponként d. u. 1—2-ig nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a kaszinótól kap.

Könyvtárnok : Szupits Gyula.

A Szent-Benedek-rend gimnáziumának könyvtára.

Az elhalt pálosok és benczések után fenmaradt könyvekből keletkezett; az ötvenes évektől kezdve a rend évenkint tetemes összeget forditott a különben majdnem kizárólag a gimnázium tanáraitól használt könyvtár szaporitására.

Az ifjusági könyvtár 1855-ben a Szent-István-Társulat, később-ben a benczés apátságok, székházak és tanárok adományaiból keletkezett. Nevezetesebb adományozók: Sárkány Miklós bakonybéli, Gácser Leó kis-czelli apátok, továbbá Simon, Filperger, Mann, Jób, Kruesz, Stachovics, Polgár, Wéber, Kollár benczések. 1892-től az ifjuság fejenként 1 kor. könyvtár-dijat fizet. Mindkét könyvtár állapotáról az 1897/98. évi értesitő ad jelentést.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6672 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 360 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

Bakonyvári Ildefonz, A pápai kath. gimnázium története a pálosok idejében. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Schulz Vendel benczés tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 862 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van hetenkint kétszer, fölváltva az I., II. és III., IV. osztályuaknak.

Évi javadalmazása átlag 140 kor., melyet a könyvtárdijakból kap.

Könyvtárnok: Schulz Vendel benczés tanár.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

Mikor Esterházy Ferencz gróf és hitbuzgó neje Tökölyi Katalin a rendet 1660. évben Pápa városában megtelepitették, nehány kötetnyi könyvvel is megajándékozták őket, s ez a nehány kötetnyi könyv volt első alapja a jelenleg fennálló könyvtárnak, melyet idők folyamán más jótevők könyvadományai s egyes kolostorok könyvtárainak kettős példányai gyarapitottak.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 1879 kötet (ezek között 5 ősnyomtatvány), egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Csak a zárda tagjai használhatják. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Somogyi Cyprián házfőnök.

PELSŐCZ. (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az ev. ref. egyház iskolai és népkönyvtára.

Az iskolai könyvtár régibb keletü. A népkönyvtár azonban 1849-ben alapittatott adományozások utján.

A könyvtár általános, népies jellegü és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 1400 kötet, egy teremben elhelyezve.

Kikölcsönzés van hetenként kétszer, egyháztagoknak dijtalanul, idegeneknek 1 kor. évi használati dij mellett.

Évi javadalmazása 70—80 kor., melyet az ev. ref. egyháztól s főként a népkönyvtári alap jövedelméből kap.

Könyvtárnok: Csízi Béla ev. ref. fitanitó.

PÉCS.

Az áll. főreáliskola könyvtára.

Az 1871/2-ik tanévben keletkezett. Katalogusa az 1893/94. évi értesitőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3282 kötet, egy teremben elhelyezve, 18 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

A tanárok használják, kik a könyveket egy hónapra ki is kölcsönözhetik.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kap.

Requinyi Géza, A pécsi állami főreáliskola története. (Pécs, 1894.)

Könyvtárnok: Kosztka György tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3900 kötet. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazását a könyvtárdijakból kapja.

A cziszterczi-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A liczeumi könyvtárból, melylyel 1853-ig közös volt, a rendház könyvtárába mindössze az alsó 4 osztály tárgyaihoz és a természetrajzhoz szükséges uj tankönyvek kerültek; ezekhez járultak a zirczi apátnak adományai. 1872-től kezdve maga a tanintézet szerezte be az egyes tudományszakokra vonatkozó műveket. Nevezetesebb adományozói: Tóth Ferencz, cziszt. r. tanár Szalay Alfréd dr., cziszt.; r. igazgató Bánffay Simon, kir. közjegyző Inczédy Dénes, cziszt. r. igazgató Biró Mór, cziszt. r. tanár. Katalogusá az 1893/94-iki értesitőben jelent meg. Az évi gyarapodást az évenkint megjelenő értesitők közlik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3331 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes tárgyi katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van.
Kikölcsönzés van ismert egyének részére minden dij nélkül, téritvény mellett.
Évi javadalmazása 600 kor., melyet a zirczi apátság pénztárából kap.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2298 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 600—600 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnok: Dr. Mócs Szaniszló tanár.

A dunagőzhajózási társaság pécsbányatelepi népiskolájának könyvtára.

A hatvanas években keletkezett.
Állománya 2691 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden vasárnap kikölcsönzés végett nyitva van. Két héten túl minden kötetért 4 fillér fizetendő. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 60 kor., melyet a dunagőzhajózási társaság pécsi bányaigazgatóságától kap.

Könyvtárnok: Matyus István.

Az izr. hitközség fiu- és leányiskolájának könyvtára.

1854-ben keletkezett. 1860-ban átvette a kir. mintaiskola. Ez 1871-ben megszünvén, a könyvtár az izr. hitközség tulajdonába jutott.

Állománya 313 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 korona.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

A könyvtár jellege közgazdasági, és ebben az irányban fejlesztetik.

Állománya 2100 kötet, 22 térkép, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Irott betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyének részére téritvény mellett.

A Porges-féle felsőkereskedelmi iskola könyvtára.

1875-ben keletkezett az iskola alapitásával egyidejüleg.

A könyvtár jellege általános. A kereskedelmi szakirodalom termékeire forditanak különösebb gondot.

Állománya 2500 kötet. Betürendes katalogusa van.

Csak az ifjuság és a tanárok használhatják.

Évi javadalmazása átlag 400 kor., melyet beiratási és önképzőköri tagsági dijakból kap.

A püspöki könyvtár.

Mai épületét 1857-ben foglalta el.

Állománya mintegy 50.000 kötet, (köztük néhány ősnyomtatvány), továbbá néhány régi kézirat, egy régiségtárral 4 nagy és egy kisebb teremben elhelyezve külön olvasóhelyiséggel. Leltára van.

Könyvtárnok: Dr Szilvek Lajos.

A püspöki liczeum könyvtára.

1833-ban, a liczeum alapitásakor keletkezett. **Báró Szepesy Ignácz volt pécsi püspök, az alapító, a tanszékekhez szükséges könyvek beszerzéséről is gondoskodott; ez időtől kezdve évről évre 600 kor. erejéig szereztetnek be szakmunkák.**

A könyvtár jellege kiválóan jogi és ezen irányban fejlesztetik.

Állománya 5790 kötet, két nagy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van tanárok és joghallgatók részére.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a Szepesy-féle liczeumi alapitványból kap.

PODOLIN. (Szepes várm.)

A kegyes-tanitórend algimnáziumának könyvtára.

A tanári könyvtár a XIX. század elején, az ifjusági az 1865/9-ik tanévben, az intézet ujbóli megnyitásakor keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5370 kötet. Tárgyi katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 544 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett minden szombaton délután 2—3-ig nyitva van.

Évi javadalmazása átlag 50 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnok: Jankura Béla tanár.

POPRÁD. (Szepes várm.)

A magyarországi Kárpát-egyesület múzeuma.

A magyarországi Kárpát-egyesület már 1876-ban megindította a gyülést egy Kárpát-múzeum létesitésére. Az 1881. évi közgyülés Tátarafüreden elhatározta, hogy a múzeumot Poprádon állitja fel; gyarapitására Husz Dávid poprádi polgár végrendeletileg 400 koronát hagyott. A Kárpát-egyesület 1886-ban, külön épületet emelt a gyüjtemények elhelyezésére. Az állam 1897-ben a múzeum kibővitésére 2000 koronát adományozott. Az egyesület a múzeumot 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 1. állattár, 120 emlős, 720 madár, 35 hal, 180 pókfaj, 300 rovar és lepke, 500 madártojás, 40 csontváz és koponya: 2. növénytár 4000 különfél növény és gomba, a Magas-Tátra 150 faneme; 3. ásványtár, 2200 db. 4. turisztika és néprajz, 25 olajfestmény, 570 fénykép és rajz, 4 dombormű, mintegy 2000 régipénz, 180 majolika; 5. könyvtár, a) nagy könytár 1752 mű 3680 kötetben, b) Ordódy-könyvtár, 964 mű 1518 kötetben, össz. 5197 kötet. Valamenyi csoportnak szerzeményi naplója és czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van téritvény mellett.

A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket téritvény mellett.

Évi javadalom mintegy 700 kor., melyet a társulat saját pénztárából fedez.

Múzeumi őr: Danhauser Rezső. *Könyvtárnok:* Chodász János.

POZSONY.

Az ág. evang. liczeum könyvtára.

Megalapitója Marth Mátyás liczeumi rektor 1720-ban, kinek javaslatára az egyházközség 1724-ben megvette Gleichgross György ev. lelkész könyvtárát. 1734-ben Marth Mátyás 445 dbból álló könyvgyüjteményét, 1757-ben Peschko Mihály subrector könyveit örökölte a könyvtár. A Jeszenák család gazdag könyvtárát szintén a liczeumi nagy könyvtár kapta 1799-ben; még előbb 1794-ben Hrabovszky József Pozsony városi tanácsos becses könyvgyüjteménye került oda. Institoris-Mossóczy Mihály, a pozsonyi ev. egyház magyar-tót lelkésze 1801 márczius hó 24-én kelt végrendeletében az ev. egyháznak hagyta ritka és nagy-

becsü könyvtárát s a könyvtár kezelésére és gyarapitására 3000 forintot hagyományozott. 1802-ben Sabel István tanár könyveit örökölte a könyvtár. 1811 julius hó 5-ikén Trencsenszky Ferencz pozsonyi ev. lelkész nagy könyvtárát a liczeumnak hagyta. E könyvtár főleg az ó és ujkori klasszikusok diszkiadásait foglalta magában. Özvegye 2000 forintot adott a könyvtár gyarapitására. E század negyvenes éveiben gyüjtést rendeztek egy könyvtári épület emelésére, mely olvasóteremmel is össze lett volna kapcsolva. Mintegy 1600 kor. folyt be. A 48-as mozgalmak és az utána következő szomoru idők miatt a terv nem valósulhatott meg. 1867-ben az egyházgyülekezet Szimko Dániel hires nummizmatikus nagybecsü könyvtárát örökölte, mely az örökhagyó kivánsága szerint külön kezeltetik. Legujabban a könyvtár néhai Lichner Pál, liczeumi tanár 550 kötetnyi, néhai Geduly Lajos dunáninneni ev. püspöknek mintegy 300 kötetre menő könyvtárával és Schedius Lajos kuriai biró (megh. 1898.) mintegy 1000 kötetnyi könyvadományával gyarapodott. A liczeum növendékeinek önképzőköri, szerb és tót könyvtárai a század elején, az ifjusági könyvtár 1871-ben keletkeztek.

a) Nagy könyvtár.

A könyvtár jellege nyelvészeti, történelmi, jog- és államtudományi, orvostani, bölcseleti.

Állománya 30,000 kötet, ezek között 26 ősnyomtatvány, körülbelül 2000 kézirat és 48 oklevél és 101 drb. XVII. századbeli magyar eredeti levél (ezek közül 51 gr. Erdődy Gáborhoz irott), 13 drb. emlékkönyv, négy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei Buda város törvénykönyve 1244—1421-ig, a Jus germanicum cz. XVI. századbeli kódex, egy emlékkönyv 1569—1580. évekből és több nevezetes régi magyar nyomtatvány. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van; a könyvtárnak egy jelentékeny része még nincs rendezve.

Használók számára, a téli hónapok és a nyári nagy szünidő kivételével, minden héten 2 órán át nyitva van kikölcsönzés végett. A könyvtár más helyekre csak a pozsonyi ág. hitv. egyházközség konventjének engedelmével, esetről-esetre küld könyveket.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet államsegélyből, tanulók illetményéből és kamatokból kap.

A pozsonyi ág. hitv. evang. lyceum nagy könyvtárának könyvjegyzéke. (Pozsony, 1870.) — Harmath Károly, A pozsonyi ág. hitv. ev. liczeum nagy könyvtárának incunabulumai, kéziratai és ritka müvei. (Az 1877—1879. iskolai értesitőben.) —

Markusovszky Sámuel, A pozsonyi ág. hitv. evang. liczeum története. (Pozsony, 1846.)

Könyvtárnokok: Markusovszky Sámuel licz. tanár; Stromp László theol. akad. tanár és Márton Jenő licz. tanár (a kézirattár rendezője).

b) Ifjusági, önképzóköri, tót és szerb könyvtárak.

Állományuk 6881 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusaik vannak.

Használók számára kikölcsönzés végett minden héten egyszer vannak nyitva.

Évi javadalmazásuk 700 kor., melyet államsegélyből és a tanulók által fizetett évi dijakból kapnak.

Az ifjusági könyvtár őre: Hirschmann Ferdinánd tanár.

Az állami felsőbb leányiskola tanári könyvtára.

1881-ben keletkezett.

Állománya 646 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Schwarz Gabriella.

Az áll. tanitónőképző-intézet könyvtára.

1871-ben, a képző-intézettel egyidejüleg állami költségen állittatott fel.

A könyvtár jellege általános. Neveléstudományi, magyar nyelv- és irodalmi, történelmi és földrajzi művekkel gyarapittatik.

Állománya 3590 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári-katalogusa van.

Kikölcsönzés van elismervény mellett.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Bobok Karola r. tanitónő.

A kaszinó könyvtára.

1837-ben a kaszinóval egyidejüleg alapittatott; a hetvenes években ujjá szerveztetett.

Állománya mintegy 3000 kötet.

A kaszinó tagjai használják.

Könyvtárnok: Losonczy Lajos.

A katonatiszti kaszinó könyvtára.

A katonai tudományos és kaszinó-egylet alapitotta 1874-ben.

Jellege általános, de főleg katonai irányban fejlesztetik.

Állománya mintegy 5800 kötet.

Szak-katalogusa van.

Az egylet tagjai hetenként háromszor a délutáni órákban használják.

Kikölcsönzés van. Az egylet csak kivételesen küld más helyre könyveket.

Javadalma mintegy 1600 kor.

A kereskedelmi akadémia könyvtára.

1885-ben keletkezett és tulnyomó részben vétel utján szaporodott. Az utolsó nyomtatásban megjelent katalogusa az 1896. évben kiadott évi jelentéshez volt csatolva.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános. Kereskedelmi szakmunkákat szerez be.

Állománya 2217 kötet és 2006 füzet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet a kereskedelmi akadémia pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kürschák Endre.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1527 mü.

Czédula-katalogusa van.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1868-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános; közgazdasági irányban fejlesztetik.

Állománya 4347 kötet, 4122 füzet és 618 térkép. Czédula- és szak-katalogusa van.

Használók számára naponta 8-tól 12-ig nyitva van.

Kikölcsönzés van térítvénynyel.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a pozsonyi kereskedelmi és iparkamarától kap.

Könyvtárfőnök: Dr. Wolff Gergely kamarai titkár.
Könyvtárnok: Kautz Vilmos kamarai tisztviselő.

A királyi jogakadémia könyvtára.

1850-ben keletkezett, a mennyiben a régi akadémia ujjá szervezésével az addigi könyvtár nehány hungarikum kivételével a főgimnázium tulajdonában maradt. A könyvtár nevezetesebb szaporodásai: a Toldy Ferencz-féle könyvtár egy része s a feloszlatott győri jogakadémia könyvtárának egy része, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter ajándékozott a könyvtárnak. Dr. Degen Gusztáv nyug. jogakadémiai tanár az akadémia száz éves jubileuma alkalmából, 1884-ben, mintegy 300 kötettel gyarapitotta a könyvtárt.

A könyvtár jellege kiválóan jogi és történeti.

Állománya 15,790 kötet, hét teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, szakonként csoportositott katalogusa van.

Használók számára naponkint 2—3 óra hosszat nyitva van. Kikölcsönzés van joghallgatóknak az index visszatartása, idegeneknek pénzbiztositék mellett.

Évi javadalmazása 1000 kor., melyet a tanulmányi alapból kap, azonkivül az ujonnan belépők fizetnek fejenkint 6 koronát, a miből mintegy 400 kor. gyül össze.

Ortvay Tivadar, Száz év története egy hazai főiskola történetéből. (Pozsony, 1884.)

Könyvtárnok: Kossutány Ignácz ny. r. tanár.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

A régi könyvtár (bibliotheca antiqua) a jezsuiták illetőleg Pázmány Péter által 1626-ban alapitott főgimnáziumban keletkezett és áll két részből: 1. a hajdani jezsuita kollégium könyvtárából (2025 mű, 2933 kötet), 2. a Nagyszombatból Pozsonyba áthelyezett akadémiai (egyetemi) könyvtárnak egy részéből (5424 mű, 6077 kötet). A volt jezsuita-kollégium nagy könyvtárának legnagyobb része 1786-ban az egyetemi könyvtárba került. Ez a könyvtár 1848 óta nem gyarapodik. 1850-ben külön modern jellegü könyvtár alapittatott a tanárok számára. Az ifjusági könyvtárt az 1888/89 évben megalakult önképzőkör létesitette.

a) A régi könyvtár.

A könyvtár jellege leginkább theologiai.

Állománya 9010 kötet, ezek között 1 ősnyomtatvány és 136 régi magyar nyomtatvány, három teremben elhelyezve. Részint betürendes, részint tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van ismert egyéneknek, téritvény mellett.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, intézeteknek hivatalos megkeresésre.

b) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5435 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek téritvény mellett. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, intézeteknek hivatalos megkeresésre.

Évi javadalmazása 400—500 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Schönvitzky Bertalan, A pozsonyi kir. kath. főgimnázium története. (Pozsony 1896.)

Könyvtárnok: Posch Árpád, tanár.

c) Ifjusági könyvtár.

Állománya 808 drb. Az önképzőkör tagjai használják.
Könyvtárnok: Gaal Mózes tanár.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1851-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7653 kötet, egy teremben elhelyezve, 2—8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára mindennap d. e. 8—12, d. u. 3—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van ismert egyéneknek. A könyvtár más helyekre szükség esetében küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az államtól kap.

Bózoky Endre, A pozsonyi főreáliskola története. (Az 1894/95-iki értesitőben.) — Knüppel Gyula, A pozsonyi m. kir. áll. főreáliskola tanári könyvtárának czimjegyzéke. (Pozsony, 1897.)

Könyvtárnok: Knüppel Gyula tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2870 kötet, tizenkét teremben elhelyezve. Betürendes czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Dalotti Ödön tanár.

A m. kir. állami kórház könyvtára.

1864-ben keletkezett, a kórházzal egyidejüleg.

A könyvtár jellege orvosi.

Állománya 1597 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára naponta nyitva van. Kikölcsönzés van legfeljebb egy évi időtartamra.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a m. kir. belügyminiszteriumtól kap.

A pozsonyi orvos- és természettudományi egyesület múzeuma és könyvtára.

1856-ban, az egyesülettel egyidejüleg keletkezett. A múzeum a természetrajz három osztályába tartozó tárgyakon kivül néprajzi tárgyakat is gyüjt. A tárgyak a városházán, a könyvtár a gróf Pálffy János-féle bérház első emeletén vannak ideiglenesen elhelyezve. A pozsonyi első takarékpénztár 1896 óta évi 100 koronával járul a gyüjtemények gyarapitásához. Az egyesület múzeumát és könyvtárát 1898 november 17-ikén a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 14,718 darab természetrajzi és néprajzi tárgy és mintegy 10,000 kötet könyv, három teremben elhelyezve.

Szerzeményi naplója van.

A múzeum a nyári hónapokban vasárnaponkint a délelőtti órákban van nyitva. A könyvtár az egész éven át a délutáni órákban használható.

Évi javadalma mintegy 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Verhandlungen des Vereins für Naturkunde zu Presburg. I—IX. évf. (Pozsony, 1856—1866.) — Uj folyam, 1—2. füzet. (Pozsony. 1871—74.) A 3. füzettől kezdve: A pozsonyi természettudományi és orvosi egylet közleményei. Uj folyam, 3—7. füzet. (Pozsony, 1880—1891.) A 8. füzettől kezdve: A pozsonyi orvostermészettudományi egyesület közleményei. Uj folyam, 8—9. füzet. (Pozsony, 1894—97.). — A pozsonyi orvos- és természettud. egyesület alapszabályai. (Pozsony, 1892).

Múzeumi őr: Bittera Károly áll. reálisk. tanár.
Könyvtárnok: Knüppel Gyula áll. reálisk. tanár.

A pozsonyi prépostság könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 7593 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes katalogusa van az 1875-iki állományról és a Dankó prépost által 1895-dik évben hagyományozott könyvekről.

A pozsonyi társas-káptalan könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 3101 kötet, (ezek között 15 ősnyomtatvány), 245 kódex, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei: antiphonalek, misekönyvek, pontificalek; a bolognai egyetem XIV. századi statutumai; anabaptista könyvek és iratok stb. Betűrendes, tárgyi katalogusa van.

A könyvtárt kezelő kanonok felügyelete alatt használható.

Knauz Nándor, A pozsonyi káptalan kéziratai. (Esztergom. 1870.)

Könyvtárnok: Tichy Antal, őrkanonok.

Schulpe György munkáskönyvtára.

Török-kanizsai Schulpe György 1894-ben Pozsonyban munkás lakástelepet létesitett, melyen külön épületbe elhelyezve könyvtárt is rendezett be a telep lakosai számára. A könyvtárteremben előadásokat és télen át magyar tanfolyamot tartanak. A könyvtárban minden ingyen áll a munkások rendelkezésére, valamint a tanfolyamok is ingyenesek.

Állománya 1000 kötet, egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára vasárnap nyitva van.

A munkások ingyen használhatják és ingyen kölcsönözhetnek belőle könyvet.

Könyvtárnok: Chrasta Ignácz.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostorral egyidejüleg a XIV. században keletkezett. Jelenleg rendezés alatt van.

Jellege általános, de ez idő szerint kizárólag theologiai irányban fejlesztetik.

Állománya 12,000 kötet, ezek között 10 ősnyomtatvány és mintegy 100 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Csontosi János, A pozsonyi szt. Ferencziek tartományi könyvtárának codexei. (Magyar Könyvszemle, 1878.)

Könyvtárnok: Glósz Lipót.

A Szent-István-olvasókör könyvtára.

1864-ben keletkezett.

Katholikus irányban fejlesztetik.

Állománya mintegy 2000 kötet. Csak az egyesület tagjai használják.

Könyvtárnok: Brandstätter József.

A Toldy-kör könyvtára.

1874-ben, a körrel egyidőben alakult; 1889-ben megkapta a kör Rónay Jáczint nagyprépost hagyatékának nagy részét. A kör 1900-ban könyvtárát a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte.

A könyvtár jellege általános ugyan, de kiválóan a szépirodalmi rész fejlesztetik.

Állománya 3062 kötet és 358 füzet, két teremben elhelyezve, 18—20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: Toldy Ferencznek több kézirata, és dombormüvü arczképe. Alapleltára, betürendes és szak-katalogusa van.

Használók számára a téli hetekben háromszor, a nyáriakban kétszer nyitva van. Csak tagok használhatják minden dij nélkül. Évi javadalmazása 400 kor., melyet minden évben a közgyülés szavaz meg.

A pozsonyi Toldy-kör évkönyve. (Pozsony, 1876.) — A pozsonyi Toldy-kör könyvtárának czimjegyzéke. (Pozsony, 1892.) Pótlójegyzék. (Pozsony, 1898.)

Első könyvtárnok: Göllner Károly főreáliskolai tanár. *Második könyvtárnok:* Lázár Kálmán árvaszéki ülnök.

Városi múzeum.

A pozsonyi város szépitő-egyesület alapitotta 1868. julius 1-én, és örök tulajdonul a városnak ajánlotta fel, mely az igazgatást az egyesületre bizta. Első sorban a város multjának emlékeit gyüjti. Leginkább ajándékokból szaporodott. Pozsony vármegye a birtokában levő régi fegyvereket és zászlókat a pozsonyi lövészegylet a régi fegyveres polgárság fegyvereit, zászlóit és diszedényeit, Heiler Károly cz. püspök értékes egyházi régiségeket ajándékoztak; ide kerültek a pozsonyi czéhek régiségei is. A gyüjtemények a városháza régi kápolnájában és két más XVI—XVII. századi szobájában helyeztettek el, melyeket a városi első takarékpénztár 1872-ben 14,000 kor.-nyi költséggel átalakittatott. 1871-ben megyei régészeti egyesület alakult e múzeum gyarapitására, de nem volt hosszu életü. A gyüjtemények fenntartásáról a város és a szépitő-egyesület gondoskodnak. Az állam 1898-ban 600 koronával, s 1899-ben ugyanannyi összeggel segélyezte a múzeumot, mely e segély elfogadása által a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát.

Állománya 2365 drb érem, 126 drb czéh-emléktárgy, 2745 egyéb régiség, 260 kép, 38 szoborművű, 150 kötet könyv, 118 drb okirat és kézirat; összesen 5802 darab. Leltára van.

Május 1-től október 30-ig minden vasárnap és csütörtökön 9-től 12-ig dijtalanul megtekinthető.

Évi javadalma mintegy 400 kor., melyet a város és a szépitő-egyesület pénztárából kap.

Könyöki József, A pozsonyi régiségtár rövid ismertetése. (Pozsony, 1877.)

Múzeumi őrök: Könyöki József tanár és Helmár Ágost tanár.

Városi nyilvános könyvtár.

Keletkezett a hatvanas években a »Nemzeti kör« tagjai buzgóságából. A Nemzeti kör feloszlása után vagyona és alapja bizottságilag kezeltetett. 1889-ben a »Haladó kör« Simonyi Iván elnöklete alatt ujból felkarolta a könyvtár ügyét, a melyet azután Pozsony város közönsége anyagi és erkölcsi támogatásban részesitett. A m. kir. pénzügyminiszterium ingyenes helyiséget engedett át a könyvtár számára. Ujabban a kormány támogatásának kilátásával megindult a mozgalom, hogy a könyvtár a város birtokában levő könyvanyaggal, az orvos- és természettud. egyesület és esetleg más egyesületek könyvtárával egyesitve, nagy központi nyilvános könyvtárrá fejlesztessék.

A könyvtár jellege általános, szépirodalmi és közgazdasági irányban fejlesztetik.

Állománya 5000. kötet, két teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van.

A pozsonyi nyilvános könyvtár jegyzéke. (Pozsony, 1898.)

Könyvtárnok: Cseppan Rezső tanitó.

POZSONY-SZENT-GYÖRGY. (Pozsony várm.).

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4876 kötet.

Szakok szerinti katalogusa van.

Évi javadalmazása 40 kor., melyet a társháztól kap.

A kegyes-tanitórend kath. algimnáziumának könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 1300 kötet.
Leltára és szakkatalógusa van.
(Az algimnázium 1895/96-iki értesitője.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 600 kötet.
Leltára van.

PRIVIGYE. (Nyitra várm.).

A kegyes-tanitórend kath. gimnáziumának könyvtára.

Az intézet 1666. óta áll fenn.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3142 kötet, egy éremgyüjteménynyel, egy teremben elhelyezve. Szakok szerint csoportositott katalogusa van. Évi javadalmazása 300 kor., melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kap.

Tanintézetünk történelmének vázlata 1666-tól. (Az 1888/89-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Kopácsy György.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya a 5100 kötett.
Leltára van.
Javadalmazását a tanuló ifjuságtól kapja.

PRUSZKA. (Trencsén várm.).

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1636-ban keletkezett. A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 1000 kötet, egy zárdateremben elhelyezve.
Tárgyi katalogusa van.
A zárdatagok használatára mindig nyitva van.

RESICZABÁNYA. (Krassó-Szörény várm.)

A kaszinó könyvtára.

1870-ben keletkezett.
A könyvtár jellege szépirodalmi.
Állománya 1150 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa és indexe van.
Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A polgári és felsőnépiskola tanári könyvtára.

1877-ben keletkezett.
Katalogusa az évi értesitőkben jelent meg.
Állománya 1231 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 300 kor., melyet a községtől kap.

Könyvtárnok: Mihalik Sándor.

RIMASZOMBAT. (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az egyesült protestáns főgimnázium könyvtára,

A rimaszombati ev. ref. s az osgyáni ág. ev. algimnáziumoknak 1853-ban történt egyesülése folytán a kétintézet könyvtárai is egyesittettek. Ez időtől kezdve, főleg az állammal kötött szerződés után, 1884-től kezdve a tulnyomó számu theologiai könyvgyüjtemények a tudományok különböző köréből általános érdekü művekkel egészitettek ki. Ujabb időben Szabó Ferencz plébános és Nyáry Jenő báró gyarapitották jelentékeny könyvadományaikkal.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4506 kötet, (ezek között több ősnyomtatvány és régi magyar nyomtatvány) s nehány kézirat, térkép és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve.
A könyvtár unikumai: A Sz. Dávid profetának ékes Rhythmusu Soltárival és a Soltárokból szereztetett Dicsiretekkel s egyéb stb. énekekkel megbővitett tellyes könyv (Lőcse, 1694.), és Szenczi Molnár Albert zsoltárai (Lőcse, 1694.).

Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van. (Az uj rendezés most van folyamatban).
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés idegeneknek nincs.
Évi javadalmazása 800 kor., melyet a főgimnaziumi pénztárból kap.

Könyvtárnok: Dr. Veres Samu.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1100 kötet.
Leltára van.

ROZSNYÓ (Gömör és Kis-Hont várm.)

Az ágost. hitv. ev. főgimnázium könyvtára.

Adományok utján keletkezett a mult század végén. Cházár András 1794-ben 2400 kötetet adományozot. Az ifjusági könyvtárt 1835-ben az olvasótársaság alapitotta.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1896 kötet, két teremben elhelyezve, 14 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.
A rozsnyói ág. h. ev. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Hallay Zoltán tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Használók számára kikölcsönzés végett hetenkint egyszer nyitva van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet az ifjuságtól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Váry László tanár.

A jászóvári premontrei kanonok-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg keletkezett. Hollók Imre rozsnyószékesegyházi nagyprépost-kanonok 1871-ben, csaknem 1000 kötetnyi jogi és történelmi könyvtárral, Szabó István 1891-ben 817 kötetből álló könyvtárral gyarapitották. A Szabó-könyvtár jegyzékét közölte a főgimnázium 1892—93. évi értesitője.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5313 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és szak-katalogusa van.

Leginkább a tanárok használhatják. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazása 600—800 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: Gedeon Miklós.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1600 kötet.

Leltára van.

A püspöki könyvtár.

Keletkezett az elhalt püspökök: báró Andrássy Antal († 1799.) Szányi Ferencz († 1810.), gr. Eszterházi László († 1824.), Kollárcsik István († 1869.) és Schopper György († 1895.) hagyatékaiból. Schopper György püspök a könyvtár számára megfelelő épületet emelt.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya mintegy 10,000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi rendes javadalmazása nincs.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

Keletkezéséről adatok nincsenek. Többnyire elhalt egyházmegyei papok kézikönyvtárával gyarapszik.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 5455 kötet, (köztük 3 drb. régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve.

Czédula-, és betürendes katalogusa van.

A papnövendékek használják. Kikölcsönzés nincs.

Könyvtárnok: Dr. Fábián Antal theol. tanár.

SÁRBOGÁRD. (Fejér várm.).

Az ev. ref. népiskola könyvtára.

Az 50-es években keletkezett a környék földbirtokosainak könyvadományaiból.

Állománya 466 kötet. Szakok szerint készitett katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van.

Könyvtárnok: Haraszthy Károly ev. ref. kántortanitó.

SAROSPATAK (Zemplén várm.).

Az áll. tanitóképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn az intézet részére Erdélyi János könyvtára (543 mű, 925 kötetben) 800 koronáért megvétetett.

A könyvtár jellege bölcsészeti és paedagogiai; főleg ez utóbbi irányban fejlesztik.

Állománya 3961 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Intézeti növendékek részére hetenkint kétszer nyitva van, a tanárok részére szükség szerint; a könyvtári szabályzat most készül.

A könyvtár más helyekre, különösen a környékbeli tanitóknak küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Hodossy Béla r. tanár.

Az ev. ref. főiskola könyvtára.

Keletkezett valószinüleg a főiskolával együtt, 1531-ben. A könyvtár első, ránk maradt jegyzéke 1623-ból való. A Rákóczyak bőkezü gondoskodása a XVII. század legelső magyarországi könyvtárává tette. Diszes épülete 1806-tól 1834-ig épült. 1808-ban megvették Kazinczy Ferencz könyvtárát 2000 váltó forintért s oda került gr. Teleki József könyvtárának egy része is.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 52,000 kötet, ezek között 20 ősnyomtatvány, 416 drb régi magyar nyomtatvány (ezek között 25 egyetlen példány), 216 drb nem magyar nyelvü régi hazai nyomtatvány, 4 drb középkori, 700 ujabbkori kézirat és 1200 drb metszet, ezek közt több Kazinczy Ferencz könyvtárából, 3 teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi és hely szerinti czédula-katalogusai vannak.

Használók számára, a nagy szünidő kivételével, szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket intézeteknek. Ritka vagy egyetlen példányok kiadása a köziskolai szék (az összes tanári kar) tudtával történik.

Évi javadalmazása 2000 kor., melyet a főiskola pénztárából kap.

Szinnyei Gerzson, A sárospataki főiskolai könyvtár története. (Sárospatak, 1884.) — A sárospataki főiskola 1896-iki értesitője. (Sárospatak, 1896.) — Csontosi János, A sárospataki ref. kollégium könyvtárának kéziratai. (Magyar Könyvszemle, 1881. évf.)

Főkönyvtárnok: Szinnyei Gerzson. *Alkönyvtárnok:* Harsányi István.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 700 kötet. Leltára és szakkatalogusa van.

Az akadémiai ifjusági olvasó-egylet tagjai mindennap reggel 7-től este 9-ig használhatják.

SÁTORALJA-UJHELY. (Zemplén várm.).

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

Állománya 4292 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Keletkezése összeesik a gimnázium keletkezésével (1795). Azonban a kegyesrendi tanárok a hetvenes évekig a házi könyvtárt használták. Azóta külön vált a tanári és házi könyvtár. Jelenleg rendezés alatt áll. Az ifjusági könyvtár 1884-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3470 kötet, két teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az állam által kiutalványozott általányból fedez.

A sátoraljaujhelyei rom. kath. főgimnázium története. (Az 1893/94-iki értesitőben.).

Könyvtárnok: Hadady Géza kegyesr. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1580 kötet, egy szobában elhelyezve. Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 350 kor., melyet a tanulóktól beszedett dijakból kap.

SEGESVÁR. (Nagy-Küküllő várm.).

Az ág. ev. egyház múzeuma.

1898-ban közadakozásból keletkezett a segesvári történelmi és régészeti emlékek megőrzésére. A város egyik régi bástyatornyában adott a gyüjtemények felállitására alkalmas helyiséget.

Állománya több száz darab régi fegyver, butorok, fafaragványok, házi eszközök stb., 5 szobában elhelyezve.

Muzeumi őrök: Sachsenheim Frigyes tanár és dr. Bacon József orvos.

Az ág. ev. gimnázium könyvtára.

A könyvtár jellege általános. Katalogusa folytatólag az 1880—84. évi értesitőkben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9092 kötet, ezek között 3 ősnyomtatvány és 120 kézirat, 2 teremben elhelyezve, 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: 1 missale 1506-ból és Honterus János »Reformatio ecclesiae Coronensis et totius Barcentis provinciae« (Brassó, 1543.) czimü munkája.

Czédula és betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a könyvtáralapból kap.

Dr. Rich. Schuller, Geschichte des Schässburger Gymn. (Schässburg).

Könyvtárnok: dr. Jacobi Gyula.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 800 kötet. Leltára van.

SELLYE. (Baranya várm.).

A baranya-sellyei kaszinó könyvtára.

1869-ben keletkezett. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

Állománya 694 kötet, egy teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Sorrendszerinti nyomtatott katalogusa van.

Használók számára minden szerdán, szombaton és vasárnap d. u. nyitva van.

Könyvtárnok: Weigl Antal.

SELMECZBÁNYA.

Az ágost. ev. liczeumi főgimnázium könyvtára.

Elhalt papok, ügyvédek, orvosok, tanárok hagyományából keletkezett. Ilyen hagyomány volt 1812-ben Geist János dobronczi (250 kötet) s Dorkovics János zólyomi lelkészé. Becsesebb művek jöttek 1832-ben Wilkens, kir. erdőtanácsos és erd. akad. tanárnak, 1838-ban dr. Heinrich Mihály kincstári orvosnak, 1842-ben Lissovinyi Vilmos pesti ügyvédnek (300 k.), 1851-ben Geduli Godofréd csalómócsi lelkésznek (500 k.) könyvtáraival; Lissovinyi 1845-ben a könyvtár gyarapitására 1000 koronát is hagyott. A 40-es évektől kezdve az iskolai felszerelésekre szedett összegből mindig több és több jutott a könyvtár czéljaira, bár a gyarapodás nagyobb része egészen 1885-ig ajándékok-

ból jött össze. A könyvek kötetszáma meghaladta már ekkor az 5000-et, illetőleg a magyar, a német és a tót könyvtári könyvekkel együtt a 11,000-et, de sok duplum és értéktelen limlom volt közte. Ezektől 1885-ben Osztroluczky Gyula könyvtárőr szabaditotta meg s a könyvtárt szakokba osztva rendezte. Ekkor 3119 mű volt a tanári könyvtárban 5136 kötetben. 1886 óta a 18,600 kor. államsegélyből rendes évi átalány fordittatik a tanári könyvtár számára szükséges jelentősebb szakmunkák beszerzésére. Az ifjusági magyar könyvtár alapját az 1826 okt. 21-én megnyilt »Nemes magyar társaság«, (jelenlegi nevén »Petőfi-kör«) vetette meg, tagdijait forditván könyvek beszerzésére. Ugyanezen társaság 1832-ben érintkezésbe lépett az akademiai ifjusági olvasókörrel oly szerződés alapján, hogy ha az olvasókör tagjai 8-ra olvadnának, könyvtára a nemes magyar társaság tulajdonába megy át, de az akadémia tagjai havi 20 kr. fizetés mellett használhatják a könyvtárt. Az akad. ifjusági kör feloszolván, a nemes magyar társaság körülbelül 1000 kötet birtokába jutott. 1895-ben Bellus János tanár könyvtárának szépirodalmi részét a Petőfi-kör kapta.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 9855 kötet, 6 kézirat, 3 teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes szak-katalogusa van.

Kikölcsönzés van, de a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a selmeczbányai ág. h. ev. liczeum pénztárától kap.

Breznyik János, A selmeczbányai ágost. h. ev. egyház és liczeum története. (Selmeczbánya, I. r. 1883.) II—III. r. (1889.) — Hlavatsek András és Király Ernő, A selmeczbányai ág. hitv. ev. kerületi lyceum története 1889—1896. (Selmeczbánya, 1896.)

Könyvtárnok: Vitális István liczeumi tanár.

b) A Petőfi-kör könyvtára.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 3000 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

A kör tagjai használhatják évi 2 korona befizetés mellett. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a kör tagjaitól kap.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

Állománya 6804 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.

Csak a rendház tagjai használják.

A kir. kath. nagy-gimnázium könyvtára.

A régi jezsuita-iskolát a piaristák 1772-ben vették át. 1850-ben nagy-gimnáziummá alakult, de 1860-tól 1869-ig tanárok hiányában mint algimnázium tartatott fenn.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános. Minden évben az iskolai értesitőben ismertetve van a szaporodás és az egész könyvtári állomány.

Állománya 12,727 kötet, egy folyosón elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Használók számára minden nap nyitva van. Kikölcsönzés csak tanárok számára van.

Évi javadalmazása 1200 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Szártoricz Ferencz, A selmeczbányai kir. kath. gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Vojtáz Mátyás tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1658 kötet. Leltára és katalogusa van.

A m. kir. bányászati és erdészeti akadémia könyvtára.

Keletkezése egyidejü az akadémia keletkezésével. A bécsi udvari kamara 1765. évi október 8-án kelt rendeletével leltári tárgyak és könyvek beszerzésére 1200 koronát engedélyezett. Ebből az összegből Podu tanár 169 kötetből álló különféle könyvet szerzett be. Ezen könyvek és az udvari kamara 1771. évi február 26-án kelt rendeletével átküldött 42 kötet könyv képezték az akadémiai könyvtár alapját. 1774-ben a Peithner Tadé tanár és bányatanácsos magánkönyvtára 8000 koronán megvásároltatott.

A könyvtár gyarapitására 1872. év végéig kevés gond fordittatott, 1873-tól kezdve 4—5000 kor. s a könyvkötői munkával együtt 6000 kor. fordittatik szaklapok és szakkönyvek beszerzésére.

Állománya 19,301 kötet, 4 teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára reggel 9 órától 12-ig, d. u. 3—6 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés van az akad. tanárok és tanársegédek, továbbá az ösztöndijas hallgatóknak téritvény mellett; a nem ösztöndijasok készpénzbeli biztositék mellett, hivatalnokok és jobbmódu polgárok biztositék nélkül is használhatják.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket előlegesen beküldött biztositék mellett.

Évi javadalmazása 6000 kor., melyet a m. kir. pénzügyminiszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Pauer János.

A magyar olvasó-társulat könyvtára.

1861-ben keletkezett társulati tagok beiratkozási dijaiból, mintegy folytatásául az 1840-es évek elején az akadémiai magyar ifjuság által alapitott olvasó-egyletnek. Katalogusai vannak 1882., 1885. és 1891-ből.

A könyvtár jellege leginkább szépirodalmi.

Állománya 3000 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Könyvtárnok: Platzer Ferencz.

SEPSI-SZENT-GYÖRGY. (Háromszék várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. székely Mikó-kollégium könyvtára.

Egyesek kisebb adományát nem emlitve, leginkább három alapitónak köszöni lételét. Első volt Ferenczi János, dálnoki ref. pap és a kézdi egyházmegye esperese, ki 1867-ben 1100 kötetből álló könyvtárát ajándékozta az iskolának. Azután 1876-ban id. gróf Teleki Domokos magaslik ki az adomá-

nyozók közül 6000 kötet könyv és füzet, 230 drb bekötött hirlap ajándékozásával. Végre hidvégi gróf Mikó Imre hagyományából 1881-ben 1619 kötet könyv és füzetnek jutott az iskola birtokába. A már korábban szándékolt könyvtár rendezésével 1881-ben Jánosi Gábor s. tanár bizatott meg, ki Szabó Károly egyetemi tanár utasitásai alapján 1882 juniusig a feladatot sikerrel meg is oldotta, rendezvén a könyvtárt s elkészitvén a czédula-katalogust. Az 1886/87. iskolai évben Kisantal Sámuel rétyi ref. pap 153 kötet könyvet hagyományozott. Az 1888/89-ik isk. évben pedig Magyarósi Ferencz beleki ref. pap és orbai egyházmegyei esperes ajándékozta 200 kötetre menő könyvtárát a kollégiumnak s 2000 kor. alapitványt tett annak gyarapitására, azzal a kikötéssel, hogy az ő könyvei, mint egy külön könyvtár, önállóan kezeltessenek. A »Magyarósi-könyvtár« leirása az 1881/82. és 1890/91. évi értesitőben jelent meg. Az ifjusági könyvtár 1863-ban keletkezett. Az 1891/92-ik isk. év elején a VII-ik osztály fölállitásával az ifjusági önképző kör megalakulván, ettől fogva az ifjusági könyvtárt egy tanár felügyelete alatt az önképző kör által választott könyvtáros kezelte. Az 1893/94. isk. évtől kezdve, az ifjusági könyvtár két csoportra osztatott, az I—IV. és az V—VIII. osztály számára. 1897/98-ik isk. év óta az ifjusági könyvtár az önképző körtől egészen elkülönitve tanári kezelés alá helyeztetett, s a VII—VIII. oszt. kivételével, minden osztály anyaga külön osztály-könyvtár gyanánt kezeltetik. Az ifjusági könyvtár kezelési szabályzata az 1897/98. évi értesitőben jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 15,619 kötet (ezek között 1 drb ősnyomtatvány, 49 darab régi magyar nyomtatvány) és 200 kézirat, egy nagy és két kisebb teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, szak és beérkezési sorrendben vezetett szaporulati leltára, illetve katalogusa van.

Használók számára hetenkint szerdán délután 2—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés a kollégium kötelékein kivüli egyének részére csak az elöljáróság engedélyével van.

A könyvtár más helyekre is küld az elöljáróság engedélyével téritvény mellett, használatra könyveket.

Évi javadalmazása 720 kor., melyből 600 koronát a kollégium pénztárából, az államsegélyből kap, 120 koronát pedig a Magyarósi-alap kamataiból.

Az erdélyrészi ev. ref. kollégiumok tanárainak 1896-ban S.-Szentgyörgyön tartott rendes értekezleti jegyzőkönyve. (Sepsi-Szentgyörgy, 1897.)

Könyvtárnok: Péter Mózes tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1163 kötet. Czédula, betürendes és beérkezési sorrendü szaporulati katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 300 korona, melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Péter Mózes.

Székely nemzeti múzeum.

Özv. Cserey Jánosné, szül. Zaturcsai Zsitureczky Emilia, Imecsfalván 1875-ben a családnál azon időben nevelői minőségben tartózkodó vasadi Vasady Gyula segitségével megkezdte a székelység multjára vonatkozó emlékek gyüjtését. Midőn a gyüjtemények annyira szaporodtak, hogy Imecsfalván nem volt már számukra alkalmas hely, a tulajdonosnő 2000 kor. alapítvány mellett felajánlotta azokat Háromszék-, Udvarhelyszék- és Csikmegye törvényhatóságoknak. Az átvétel 1879-ben történt meg. A múzeum gyüjteményeit Vasady Gyula költöztette át Sepsi-Szent-Györgyre, hol az ev. ref. Székely Mikó-kollégium elöljárósága egy emeletes épületben 4 nagyobb szobát bocsátott rendelkezésére. Ezt az épületet azonban 1892-ben a kollégium épületének tovább épitése miatt a helyre szükség lévén, le kellett bontani. A múzeum felügyelő bizottsága ekkor szerződésre lépett a kollégium elöljáróságával, melynek alapján a kollégium ad továbbra is a muzeumnak helyiséget és kezeléséről is gondoskodik a szaktanárok által. A múzeum régiségtáron kivül néprajzi, természettudományi osztályokra, könyvtárra és levéltárra oszlik. A könyvtár a szent-ajtai Csereg család, kovásznai Balási Lajos, dr. Czigler Károly marosvásárhelyi orvos özvegye, báró Gallois Cecilia adományából, a hartálykai Potsa család, a csik-szt.-mártoni Szabó-család könyvtárából jelentékenyen gyarapodott. Háromszék vármegye évenként 1400 koronával járul a múzeum gyarapításához, Csik- és Udvarhely vármegyék azonban már több év előtt megszüntették segélyezését. Az állam 1897-ben 400 koronával segélyezte a múzeumot és 1899-ben megengedte, hogy a múzeum palota felépítésére, melynek czéljára gyüjtés utján eddig 33,667 kor. 76 fill. áll rendelkezésre, a vármegyei tanalapból 12,000 kor. tőke fordittassék.

Állománya 500 db régiség, 5500 db érem, 750 db néprajzi, 150 db természetrajzi tárgy, 12,000 kötet könyv, 70 kézirat, 6000 oklevél, 45 térkép, 150 metszet és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve, berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei az Apor-kódex név alatt ismert XV. századi magyar nyelvemlék, továbbá a Vasady-kódex és a Csereyné-kódex, mindkettő XVII. sz. nyomtatvány. Szerzeményi naplója, s a könyvtárról czédula-katalogusa van.

A gyüjtemények a nyári hónapokban naponkint d. e. 9-től 12-ig vannak nyitva. A könyvtárt a kutatók egész éven át naponkint d. e. 9 órától 1/212-ig, d. u. 3-tól 5-ig használhatják. Kikölcsönzés van. A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, de csak valamely könyvtár vagy múzeum igazgatóságának felelőssége mellett.

Évi javadalmazása 1400 kor., melyet Háromszékmegye tanalapjából kap.

A Székely Nemzeti Múzeum értesítője. (Sepsi-Szent-György, 1888.)

Múzeumőr: Domján István.

SIKLÓS (Baranya várm.).

Az ellenzéki-kör könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 200 kötet, a köri teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A tagok részére minden vasárnap nyitva van.

Évi javadalmazását a tagok évi járulékából kapja.

SOPRON.

Az ág. ev. liczeum könyvtára.

1853-ig a liczeummal együtt a soproni ev. gyülekezet tulajdona volt, 1853-ban a dunántuli ág. hitv. ev. egyházkerület vette át az intézetet s vele a könyvtárt is, de erre a soproni ev. gyülekezet fenntartotta tulajdonjogát. Régebben a könyvtár ajándékozás utján gyarapodott. Egyik tetemes része Glosius Dániel magánkönyvtára, melynek mintegy 200 koronát jövedelmező

külön alapitványa van a gyarapitásra. Ez a része a könyvtárnak külön kezeltetik. Nyomtatott katalogusa 1896-ban jelent meg. A liczeumi ifjuság magyar társaságának könyvtára még 1790-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 17,700 kötet, (ezek között 42 ősnyomtatvány és 35 régi magyar nyomtatvány), 43 kézirat és egy pénz- és éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár unikumai: Evangeliomok és epistolák, (Keresztur, 1614.) és Comenius, Linguae latinae vestibulum, (Bártfa, 1698.)

Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

A tanárok mindennap használhatják; a liczeumi ifjuság használatára hetenkint egyszer van nyitva.

Kikölcsönzés van téritvény vagy jótállás mellett más helyekre is. Kéziratok és ritkaságok nem adatnak ki.

Évi javadalmazása 1800 kor., melyet a liczeum theol. intézetének és főgimnáziumának pénztárától kap.

Müllner Mátyás, Adatok a soproni ev. liczeumi könyvtár történetéhez. (Magyar Könyvszemle, 1880. évf.) — A soproni ág. hitv. ev. liczeum könyvtárának jegyzéke I.—II. (Sopron 1896.)

Könyvtárnok: Bancsó Antal theol. tanár.

b) Az ifjusági magyar társaság könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 5700 kötet, 3 kézirat és 26 irodalmi levél (Kazinczy, Kiss János, Gróf Széchenyi Ferencz, Vörösmarty Mihály, Döbröntei Gábor, Kultsár István, Bárány Boldizsár, Székács József, az erdélyi irodalmi társaság (1794), Wietoris rektor, Czinke Ferencz irodalmi levelei,) egy teremben elhelyezve, 50 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára szerdán és szombaton 1—2 óráig (a kézikönyvtár vasárnap és ünnepnapokon d. e. 8—10, d. u. 3—7, hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken d. u. 4—7, szerdán és szombaton d. u. 3—7 óráig) nyitva van. A kézikönyvtárban elhelyezett könyvek csak az olvasóteremben olvashatók.

Kikölcsönzés van. A tagok egyszerre három könyvet vehetnek ki, a melyeket 3 hétig tarthatnak maguknál, (kivéve a dolgozatkészités czéljából kivett könyveket, a melyek használati határideje 4 hét.)

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 400 kor., mely a takarékpénztárban elhelyezett 1900 kor. tőke és a Simunyak-féleal apitvány kamatjövedelme.

A »Magyar Társaság« Olvasó Könyvtárának Katalogusa, 1796. — A Sopronyi N. Magyar Tanuló Társaság Könyvtárába' található Könyveknek ujjab Rendje, úgy a' mint a' Könyvek meg vagynak számolva és ujjabb Rendbe szedve, 1806. — A Sopronyi Nemes Magyar Társaság Könyvtárában található Könyvek Lajstroma, 1823. — A Sopronyi Ns. Magyar Társaság Könyvtárában található Könyveknek Lajstroma, 1824—5. — A Sopronyi Nemes Magyar Társaságnak Könyvtárában található Könyveknek Catalogusa az ujabb megvizsgálás és rendbeszedés szerént. (Sopron, 1827.) — A Sopronyi Nemes Magyar Társaságnak Könyvtárában található Folyóirásoknak Catalogusa az ujjabb megvizsgálás rendbeszedés szerént. (Soprony, 1827.) — A soproni magyar nyelvmivelő egylet könyvtárának jegyzéke, 1856. — A soproni ág. hitv. ev. lyceumi »Ifjusági Magyar Társaság« könyvtárának jegyzéke. (Sopron, 1883.) — A soproni ágostai hitv. ev. lyceumi »Ifjusági Magyar Társaság« könyvtárának jegyzéke. Ujra rendezve 1892 szeptember. — A soproni ágost. hitv. evang. főgymnasiumi »Magyar Társaság« kis könyvtárának jegyzéke. (F. csoport. Ifjusági iratok.) Ujra rendezve 1897. — Pótlék a soproni ágost. hitv. ev. főgymnasiumi »Magyar Társaság« Könyvtárának Jegyzékéhez. Rendezve 1897. (Sopron, 1897.)

Főkönyvtárnok: Bozzay Árpád.

Az ág. evang. egyházkerület tanitóképző-intézetének könyvtára.

Alapját 1858-ban vetették meg főképen adománykönyvekkel. A könyvtár birtokába jutott 1879-ben Gruber József soproni ev. tanitó könyvtára, melynek gyarapitására szolgál a Gruber-féle 1000 frtos alapitvány.

Az ág. evang. népiskola könyvtára.

Állománya 1370 kötet. Betürendes, tárgyi katalogusa van. Évi javadalmazása 240 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

A könyvtár a soproni ev. gyülekezet egyháztanácsának felügyelete alatt áll.

Állománya 4318 kötet, (köztük 2 drb. régi magyar nyomtatvány,) 110 térkép, 1200 drb. zenemű és 57 földrajzi és természetrajzi kép, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása mintegy 300 kor., melyet az intézet pénztárából s a Gruber-féle alapitványból kap.

Könyvtárnok: Papp József tanár.

Az áll. felső kereskedelmi iskolai könyvtára.

1884-ben keletkezett.
Állománya 960 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.
Évi javadalmazása 400—600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Kajaba Lajos tanár.

A kerületi kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1850-ben a kamarával együtt keletkezett.
Jellege közgazdasági, közigazgatási és igazságügyi.
Állománya 3840 kötet és 37 térkép, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Kikölcsönzés van kereskedőknek, iparosoknak és közgazdaság iránt érdeklődő egyéneknek.
Évi javadalmazása 300 kor., melyet a soproni kerületi kereskedelmi iparkamarától kap.

A Lähne-féle nagygimnázium könyvtára.

Úgy a tanári, mint az ifjusági könyvtár 1853-ban az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2500 kötet.
Szakkatalógusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1200 kötet.
Leltára van.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

Keletkezett 1868-ban a megszűnt evang. és katholikus alreáliskolák kis, 169 kötetnyi könyvtáraiból. Az ifjusági könyvtárat Sopron város alapitotta 1868-ban 89 kötettel.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5074 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula és betürendes katalogusa most készül.

A tanári kar tagjai használják. Kikölcsönzés van téritvénynyel. A könyvtár könyveket tudományos intézeteknek más helyekre küld használatra.

Évi javadalmazását a m. kir. vallás- és közokt. minisztériumtól kapja.

Dr. Kárpáti Károly tanár, A soproni m. kir. állami főreáliskola története. (Sopron, 1896.)

Könyvtárnok: Faragó József tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3282. kötet.
Leltára van.

Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város régiségi múzeuma.

A városi múzeumot a feloszlott soproni történészeti és művészeti egylet 1881-ben, a vármegyeit Paur Iván 1886-ban alapitotta. A két gyüjtemény 1897-ben mindkét tulajdonos jogainak épségben tartásával egyesült és a városháza II. emeletén nyert elhelyezést. Kezelésével a vármegye és a város az 1896-ban ujjáalakult Sopron vármegyei és Sopron sz. kir. városi régészeti társulatot bizta meg. Az állam 1898-ban ásatási czélokra 600 koronával segélyezte a társulatot, s a gyüjtemények ezáltal a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyeztettek.

Állománya mintegy 5000 db, 5 teremben elhelyezve. Leltára van.

A gyüjtemények jelenleg rendezés alatt állva, nem tekinthetők meg.

Évi javadalma 400 kor., melyet Sopron sz. kir. város pénztárából kap.

Sopron vármegye és Sopron sz. kir. város régészeti társulata alapszabályai. (Sopron, 1898.) — Bella Lajos, Sopron-

vármegye és Sopron szab. kir. város régészeti társulatának 1898. évi jelentése. (Sopron, 1899.)

Főőr: Kugler Alajos, városi levéltárnok. *Tiszteletbeli őrök:* Poszvék Gusztáv, ifj. Storno Ferencz és Zettl Gusztáv.

A Szent-Benedek-rend házi könyvtára.

Alapját a rend visszaállitása után, a pannonhalmi könyvtárból küldött művek képezték.
A könyvtár jellege általános.
Állománya 7000 kötet, köztük 3 drb. régi magyar nyomtatvány, két teremben elhelyezve. Czédula-, betűrendes, tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 700 kor., melyet a pannonhalmi főapátságtól kap.

Könyvtárnok: Dr. Bognár Teofil.

A Szent-Benedek-rend kath. főgimnáziumának könyvtára.

1888-ban Paur Iván könyvtárával gyarapodott, de ennek értékesebb része később Pannonhalmára került. Az ifjusági könyvtárat 1829-ben Szigethy György alapitotta.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7219 kötet.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2000 kötet.
Évi javadalmazását a tanulóktól kapja.

Könyvtárnok: Réthei Prikkel Marián.

SOPRON-IVÁN. (Sopron várm.)

A csepregi esperes-kerületi néptanitó-egylet könyvtára.

1850-ben keletkezett, a csepregi esperes-kerületi kántortanitók önkéntes adakozása folytán.
Állománya 323 kötet, egy teremben elhelyezve.
Évi javadalmazása 20 kor., melyet a néptanitóegylettől kap.

Könyvtárnok: Holczflisz Ferencz.

SÜMEG. (Zala várm.)

A m. kir. állami reáliskola könyvtára.

1864-ben keletkezett. 1876/77-től kezdve állandó dotáczióban részesül. Katalogusa az 1880/81. és 1881/82. évi értesitőkben jelent meg. Az ifjusági könyvtár 1873-ban alapittatott.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5776 kötet, 2 kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.
Használók számára köuyvkikölcsönzés czéljából minden nap nyitva van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a m. kir. vallás- és köz oktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Czunya Sándor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 712 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása a minden tanuló által évenként fizetendő 2 kor. könyvtárdijból gyül össze.

Könyvtárnok: Czunya Sándor.

A sümegi járási tanitói kör könyvtára.

Állománya 555 kötet. Szak-katalogusa van.

Könyvtárnok: Károlyi János.

SZABADKA.

Az áll. tanitónőképző-intézet könyvtára.

1871-ben keletkezett.

Állománya 1830 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára minden nap nyitva van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Piller György, tanár.

A nemzeti kaszinó könyvtára.

Az 1841 előtt fennállott »Baráti kör« csekély könyvtára a kaszinó könyvtárába került, s ugylátszik (biztos adat erre nincs), ez képezhette a könyvtár alapját. Katalogusai Iványi Istvántól 1886-ban, Brenner Józseftől 1890- és 1895-ben jelentek meg.

Szépirodalmi, történeti, természettudományi, bölcsészeti művekből áll. Főleg szépirodalmi irányban fejlesztik.

Állománya 2200 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van a tagok részére.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Dr. Brenner József.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1765 után keletkezett a többi kolostor könyvtáraiban több példányban meglevő munkák némelyikének oda szállitása által. Báró Rédl Imre 1850-ben 186 drb könyvet ajándékozott a könyvtárnak.

Állománya 2700 kötet, egy teremben elhelyezve, köztük 8 drb régi magyar nyomtatvány. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Marton L. Paulin.

A városi főgimnázium könyvtára.

Keletkezése e század elejére esik, a mikor a városi tanács a gimnázium számára néhány drágább segédkönyvet vásárolt. Tulajdonképeni értelemben vett iskolai könyvtárt (ifjusági könyvtárral együtt) csak 1846-ban kezdtek létesiteni. A könyvek száma 1851/2-ben 478 volt. Rendes dotatiója csak 1867/8. óta van a tanulók által fizetett 2 koronás felvételi dijakból. A könyveket 1870/1 után 3 csoportra osztva 3 tanár kezelte; 1881/2-ben e 3 csoport ismét egyesittetett. Ez időtől fogva állandóan gyarapodott, különösen 1882/3-ban, a mikor a feloszlott iparos kaszinótól 500 kötetet kapott. Ujabb rendezése 1890-ben fejeztetett be; a jelen (1899/1900.) tanévben a szabadkai főgimnázium uj palotájában nyervén elhelyezést, uj rendezés előtt áll. 1898-ban a könyvtárnak Zomborcsevics Vincze orvos, szabadkai polgár, több mint 2000 kötetből álló könyvgyüjteményét adományozta, mely főként a modern európai irodalmak termékeiben és az ókori klasszikusok kiadásaiban igen gazdag; e könyvtár azonban csak az ajándékozó halála után fog a tanári könyvtár birtokába átmenni.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6204 kötet, köztük 4 drb régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Van leltári könyve és czédulakatalogusa.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet Szabadka szab. kir. város házi pénztárából kap.

Iványi István, A szabadkai községi főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Toncs Gusztáv.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1500 kötet.
Leltára van.

Városi múzeum és közkönyvtár.

1890-ben keletkezett Iványi István gimnáziumi tanár kezdeményezésére. A szabadkai közkönyvtár-egyesület alapszabályai 1892. január 7-ikén nyertek belügyminiszteri megerősitést. 1894. decz. 9-én a könyvtár már a közönség számára is megnyilt. 1896-ban az egyesület városi múzeum alapitását is felvette feladatai közé, és ennek megfelelően mint szabadkai

könyvtár- és múzeum-egyesület uj szervezetet nyert. Gyüjteményei érmekből, és természetrajzi tárgyakból állanak. A könyvtár és múzeum a városi polgári fiuiskola épületében van elhelyezve. A könyvtár birtokába jutották 1897-ben az Iványi István tanár és 1898-ban Jámbor Pál ny. gimnáziumi igazgató könyvtárai. 1898-ban az egyesület könyvtára gyarapitására 400, 1899-ben 600 kor. állam segélyben részesülvén, 1899 márczius 4-ikén tartott közgyülésében gyüjteményeit a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya 2000 db. érem, régiség és természetrajzi tárgy és 4000 kötet könyv két teremben elhelyezve, 40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Leltára, szerzeményi naplója és a könyvtárnak szakcsoportok szerinti betürendes katalogusa van.

A könyvtár használók számára hétfőn, kedden, csütörtökön, pénteken d. e. 11-től 12-ig, szerdán, szombaton d. u. 2-től 4-ig van nyitva. A gyüjtemények szerdán és szombaton 2-től 4-ig, vasárnap 10-től 12-ig tekinthetők meg. Házi használatra csak a tagok vihetnek ki könyvet.

Évi javadalmazása a tagdijakon kivül 400 kor., melyet Szabadka sz. kir. város házi pénztárából kap.

Iványi István, A szabadkai közkönyvtár egyesület alapszabályai. (Szabadka, 1892.) — Farkas Zsigmond, A szabadkai közkönyvtár egyesület évkönyve. (Szabadka, 1895.) — A szabadkai közkönyvtár-egyesület könyveinek jegyzéke. (Szabadka, 1895.) — A szabadkai könyvtár- és múzeum egyesület könyveinek és gyüjteményeinek jegyzéke. (Szabadka 1897.

Könyvtárnok és múzeumi őr Bibó-Bige György. *Alkönyvtárnok:* Balogh Károly. *Könyvtári kisegitő:* Rafajlovics Milovan.

SZAKOLCZA. (Nyitra várm.)

A kir. kath. gimnázium könyvtára.

Keletkezett 1858-ban, a gimnaziummal egyidejüleg. 1864-ben a szent-ferenczrendi zárda 44 darab régi könyvet adott át a gimnáziumnak, melyek 1848 előtt a gimnázium tulajdonát képezték.

a) Tanári könyvtár.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 6730 kötet, 133 darab térkép, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés van.
Évi javadalmazása 200 kor, melyet a tanulmányi alapból kap.
A szakolczai gimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)
Könyvtárnok: Franzen Alajos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1500 kötet.
Leltára van.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A kolostor s igy a könyvtár is 1467-ben keletkezett. Restauráltatott 1746-ik évben Zaruba Mátyás, Szakolcza szab. kir város tanácsosa bőkezüsége folytán.
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya körülbelül 5699 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van. A könyvtár a rendtartományi főnök engedélye mellett más helyekre is küld használatra könyveket.
Majláth Béla, A szakolczai ferenczrendi könyvtár XVII, századi történetéhez (Magyar Könyvszemle 1882. évf.)
Könyvtárnok: Miczélyi J. Valér.

SZAMOSUJVÁR. (Szolnok-Doboka várm.)

A gör. kath. tanitóképző-intézet könyvtára.

Állománya 225 kötet.
Évi javadalmazása mintegy 100 kor., melyet a képesitő vizsgadijakból kap.
Könyvtárnok: Vajda Dénes.

A kir. országos fegyintézet könyvtára.

1869-ben keletkezett.
Állománya 183 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.
Javadalmazását az igazságügyminiszteriumtól kapja.
Könyvtárnok: Marusán J. Gusztáv tiszti irnok.

A m. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

Alapját az örm. kath. algimnázium könyvtára képezi, mely részint vétel utján, részint egyes tanárok hagyatékából gyarapodott. 1894-ben az intézet államivá lett s azóta a könyvtár vétel utján rendszeresen gyarapittatik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3227 kötet, (köztük 5 régi magyar nyomtatvány, több becses örmény nyelvü mü) és egy kézirat, egy teremben elhelyezve 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Leltári katalogusa van.

A könyvtár más helyekre nem küld könyveket.

Évi javadalmazását a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumtól kapja.

Könyvtárnok: Feczkó János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 900 kötet.

Leltára és czédula-katalogusa van.

Az örmény kath. egyház könyvtára.

Keletkezése a XVIII. század elejére tehető.

Állománya mintegy 2400 kötet, (köztük 2 régi magyar nyomtatvány és igen sok értékes örmény egyházi mü,) néhány örmény kézirat elhelyezve az örmény templom sekrestyéje fölötti kóruson. Czédula-katalogusa van. Majdnem kizárolag az örm. kath. lelkészek használják.

Javadalmazása nincs s igy csak kis mértékben gyarapodik.

Könyvtárkezelő: Bárány Lukács t. kanonok, örm. kath. esperes-plébános.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1760-ban keletkezett.

Állománya 1452 kötet, (ezek között 4 ősnyomtatvány és néhány régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

A társalkodó-kör könyvtára.

Az 1860-ban keletkezett »társalkodó-egylet« és az 1891-ben alakult »szamosujvári kör« 1897-ben egyesültek s könyvtáraikat egyesitették. Katalogusai 1893 és 1896-ban jelentek meg.

Állománya 1783 kötet. Leltára és czédula-katalogusa van.

A tagok használják 2 kor. évi dijért.

Könyvtárnok: Mihelics Károly főgimn. tanár.

SZARVAS. (Békés várm.).

Az ág. ev. főgimnázium könyvtára.

A tanári könyvtárt 1834-ben szervezték. Fejlesztésében közreműködtek többek közt Vajda Péter, Greguss Ágost, Zsilinszky Mihály.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 10.000 kötet.
Katalogusa van.
Javadalmazását a fentartó egyházmegyétől kapja.

Benka Gyula, A szarvasi főgimnázium története (Az 1894/95-iki értesitőben.).

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2100 kötet.
Leltára van.

SZATMÁR-NÉMETI.

Az ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Az intézet 1610-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 650 kötet.
Leltára és czédula-katalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 600 kötet.
Czédula-katalogusa van.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1847-ben keletkezett. 1874-ben a tankönyvekkel együtt 3140 darabszámra emelkedett. 1890-ben teljesen uj berendezést nyert, felosztatván 13 szakra. Ugyancsak 1890-ben különválasztattak a tankönyvek s a tanári könyvtárban csak önálló szakmunkák maradtak; ekkor hozatott be a czédula-katalogus is.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 600 kor., melyet a tanulmányi alapból utalványozott tanszerátalányból kap.

Sarmaságh Géza, A szatmári királyi kath. főgymnasium története. (Szatmár, 1896.)

Könyvtárnok: Sarmaságh Géza tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1000 kötet.
Czédula-katalogusa van.

A püspöki és egyházmegyei könyvtár.

A szatmári püspökök és kanonokok hagyatékából és adományából keletkezett. Dr. Schlauch Lőrincz bibornok szatmári püspök korában megvette az 1874-ben elhalt Török János hirlapiró könyvtárát, s azt az egyházmegyének ajándékozta.

A könyvtár jellege theologiai és történeti.

Állománya 22,800 kötet, (ezek között 45 ősnyomtatvány, 99 drb régi magyar nyomtatvány) és 50 kézirat, két teremben elhelyezve, 24 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédulakatalogusa van.

Első sorban az egyházmegye papjai használják. Kikölcsönzés van, de a könyvtár más helyre nem küld könyveket.

Fraknói Vilmos, Schlauch Lőrincz szatmári püspöknek Török János által gyüjtött könyvtára. (Magyar Könyvszemle, 1877. évf.)

A püspöki papnevelő-intézet Szent-Alajos-társulatának könyvtára.

1856 február 22-ikén a mindjobban növekvő hazafias szellem hatása alatt, összeállt tizenkét papnövendék, egy magyar egyházirodalmi kör alakitására, s e mellett létrehozták a könyvtárt is.

A könyvtár jellege elsősorban theologiai.

Állománya 2170 kötet, 25 térkép s több metszet, egy teremben elhelyezve, 20—25 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára hétfőn 11-től s csütörtökön d. u. 1 órától nyitva van. Kikölcsönzés van a tagok számára. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, de csakis az egyházmegye területére, illetve az egyházmegyei papság részére.

Évi javadalmazását a társulati alap kamataiból kapja.

Főkönyvtárnok: Vojtkó János; *alkönyvtárnok:* Wieser István; *levéltárnok:* Irsik Lajos.

SZÁSZ-RÉGEN. (Maros Torda várm.)

Az ág. ev. gimnázium és a szászrégeni ev. egyházkerület egyesitett könyvtára.

1845-ben keletkezett. 1861-ben Dániel és Klein György ev. lelkészek hagyatékából 392 kötettel gyarapodott. A gyarapodásról az évi értesitők adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5172 kötet és 14,006 drb iskolai értesitő hazai és külföldi intézetektől, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Idegenek a használatért évenkint 4 kor. dijat fizetnek.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet az iskolapénztárból kap.

Schuster, Geschichte des Sachsich-Regener Gymnasiums. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Salzer János.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 600 kötet.

Leltára van.

SZÁSZ-SEBES. (Szeben várm.)

Az ág. ev. algimnázium könyvtára.

1850-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 10,000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 600 kötet.
Leltára van.

Az ág. evang. egyházkerület könyvtára.

1857-ben keletkezett.
A könyvtár jellege theologiai és paedagógiai.
Állománya 364 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 korona, melyet a kerület lelkészei és tanitói által fizetett dijakból kap.

SZÁSZVAROS. (Hunyad várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. Kún-kollégium könyvtára.

Valószinüleg Károli Sebestyén volt kanonikus pap vetette meg a reformáczió kezdetén alapját, s ugy látszik, hogy I. Rákóczi György, Nádudvari Péter és Szigethi Gyula István könyveiből is nehány drb oda került. Annyi bizonyos, hogy 1730-ban sok és becses könyve volt; a hungarikák nagyobb részén, Herepei István kézirásával ez van: »Scholae ref. Saxopolitanae ab anno 1730.« Tharanta Valesius és Ioannes de Tornamira Philoniuma 1611-ben Kamuthy Balásé volt, aztán Enyedi Sámuelé. Pázmány Imádságos Könyve Bod Péteré. Az 1740-es években Berzétei József volt szászvárosi rektor és tordai pap könyvei és több kézirata kerültek oda, a Herepei Istvánéi is valószinüleg. 1817-ben Kerekes Abel tanár és sógora Demeter János pénztárnok, 1832 után Kún Zsigmond főgondnok, 1840-ben Salbeck György aradi birtokos, 1855-ben Váradi Antal első ref. pap, 1861-ben Kún

Kocsárd gr. főgondnok, 1879-ben Vitus József, 1881-ben Kún István gr. és Király Imre néhai ref. esperes könyvtárával gyarapodott. 1883-on innen dr. gróf Kún Gézától s másoktól kapott ajándékba könyveket. Évi gyarapodásáról az iskolai értesitők adnak számot.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,719 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány, 44 régi magyar nyomtatvány) 49 kézirat és rendezett, katalogusos éremgyüjtemény, továbbá nehány régi térkép, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége Pázmány Péter Imádságos Könyve harmadik kiadásának (Pozsony, 1625.) egyetlen ismert példánya. Czédula-, betürendes, 10 csoportra osztott katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van az intézethez nem tartozó ismert egyének részére is. A könyvtár más helyekre is küld kivételesen használatra könyveket.

Évi javadalmazása 400—1000 kor., melyet a tanszerátalányból, a kollégium pénztárából kap.

A Kún-kollégium története, (Szászváros, 1896.)

Könyvtárnok: Vitus Lajos.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1600 kötet.
Leltára van.

SZEGED.

Az állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1897-ben keletkezett.

Szépirodalmi, esztétikai, történelmi és természettudományi irányban fejlesztetik.

Állománya 113 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 330 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdijból kap.

Könyvtárnok: dr. Vajda Gyula tanár.

A csongrádvármegyei (alföldi) tanitó-egyesület könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 526 kötet, elhelyezve a belvárosi fiu-iskola rajztermében, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel Czédula- és leltári katalogusa van.

Használók számára minden héten csütörtökön és vasárnap d. e. 10 órától déli 12 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egylet pénztárából kap

Könyvtárnok: Kaszta György.

Az ipartestület könyvtára.

1885-ben keletkezett az ugyanekkor megszünt polgári iparos- és gazdasági kör könyvtárát magába olvasztva.

Állománya 1013 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára hétfőn és csütörtökön este 6—8-ig nyitva van. Kikölcsönzés van két hétre dij nélkül, azon túl minden napra 4 fill. használati dij fizetendő kötetenként.

Évi javadalmazása 200 kor.

A szegedi ipartestület könyvtár-jegyzéke. (Szeged, 1898.)

Könyvtárnok: Smikl István.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1720-ban, a társház alapitása évében keletkezett.

Állománya 5416 munka 10675 kötetben, (köztük 19 ősnyomtatvány, 22 régi magyar, 33 idegen nyelvü hazai régi nyomtatvány) elhelyezve egy teremben.

Leltára van.

Csak a rendház tagjai használják.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

1853-ban 200 müből állott. 1858-ban Remellay Gusztáv, 1859-ben Purgstaller József, 1870-ben Kümmer János főigazgató, 1871-ben Löw Lipót könyveivel gyarapodott. Az ifjusági könyvtárt 1840-ben Horváth Czyrill alapitotta.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2500 mü 3600 kötetben, elhelyezve egy teremben. Leltára és szakkatalogusa van.

Magyar Gábor, A kegyes tanitó-rend vezetése alatt álló szegedi városi főgimnázium értesitője az 1895/96-iki tanévről. (Szeged, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 4075 kötet.
Leltára van.
Csak a főgimnázium önképzőkörének tagjai használhatják.

A kir. ker. börtön könyvtára.

1887-ben keletkezett. Tiszti és rab-könyvtárból áll.
Állománya 1711 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazását a m. kir. igazságügyminiszteriumtól kapja.
A könyvtárnoki teendőket a börtön-ellenőr és a börtöntanitó végzik.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

1851-ben, az intézettel egyidejüleg keletkezett. 1873-ban a tanári könyvtár 665 drbból állott. 1884-ben rendezte Matskássy József tanár.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4600 mű mintegy 6000 kötetben.

Homor István, A szegedi m. kir. áll. főreáliskola története. (Az 1894/95. évi értesitőben. Szeged, 1895.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1200 munka mintegy 2100 kötetben.

A minorita rendház könyvtára.

1740 körül keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 4000 kötet, több kézirat. térképek s néhány aczélmetszet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

A rendtagok számára mindig, idegenek számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Tamásy Imre.

A polgári és felső-kereskedelmi iskola tanári könyvtára.

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános, s ujabban különösen kereskedelmi szakirányban fejlesztetik.

Állománya 955 kötet, egy teremben elhelyezve, a tantestület részére berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet Szeged sz. kir. város törvényhatóságától kap.

Könyvtárnok: Barkóczy Gusztáv.

Somogyi-könyvtár és városi múzeum.

Somogyi Károly esztergomi apát-kanonok 1880 április 26-án 42,000 kötetből álló könyvtárát Szeged városának adományozta. A város ez adományt az 1881 február 25-én kelt alapitólevél értelmében a régi városi könyvtárral egyesitve, a főreáliskola földszintjén helyezte el és 1883 okt. 16-én Ő felsége a király jelenlétében adta át a közhasználatnak. A városi múzeum létesitése 1885-ben határoztatott el; alapját az 1879. évi öthalmi, szilléri és sövényházi ásatások leletei, továbbá a rakodópart épitése és a várfalak lebontása alkalmával talált emlékek képezték, melyeket a királyi biztosság megőrzés végett 1883-ban és 1884-ben a könyvtárban helyezett el. A tanács 1885-ben megvette Lászy Vilmos és Reizner János, 1890-ben Abeles érem- és régiséggyüjteményeit, s a múzeumban helyezte el a czéhek emléktárgyait. A gyüjtemények 1888-ban a könyvtárral kapcsolatos két

helyiségben tétettek közszemlére. 1894-ben a város a főreáliskola épületét a kir. tábla czéljaira engedvén át, a könyvtár és múzeum bérházba szorult. 1896-ban épült fel 400,000 kor. költséggel a diszes közművelődési palota, melyben a gyüjtemények fokozatosan állittatván fel, a könyvtár és olvasóterme 1897. nov. 3-án, a képtár, melynek gyarapitásához az állam 1897-ben a Munkácsy Mihály »Honfoglalás« czimű képe két vázlatának vételára fejében 4000 koronával, 1898-ban pedig jelentékeny számu festmény letéteményezésével járult, az 1898. év őszén, a régiségtár 1899. junius 11-én nyittatott meg a nagyközönség előtt; a természetrajzi gyüjtemények még rendezés alatt állanak. A város a múzeumot és a könyvtárat 1898 deczember 15-én kelt határozatával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelősége utján az állami felügyelet alá helyezte. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1899. évi javadalomból a régiségtár gyarapitására 600 koronát, a természetrajzi gyüjtemények rendezésére ugyanannyit engedélyezett.

Állománya: 1. könyvtár, 56,771 kötet könyv (ezek között 187 ősnyomtatvány és 72 régi magyar nyomtatvány) 6 teremben elhelyezve, külön olvasóteremmel 90 kutató részére; 2. érem-, régiség és történelmi emléktár, 7042 érem, mintegy 3000 régiség és emléktárgy, 680 kőrégiség, elhelyezve 2 teremben és folyosón; 3. szépművészeti osztály, 45 olajfestmény, 2 vizfestmény és 1 szénrajz, elhelyezve 4 teremben; 4. természetrajzi osztály, 87 madár, 1550 madártojás, 5137 csiga és kagyló, 8996 lepke, 4205 növény és több száz darab ásvány, elhelyezve egy teremben.

A gyüjteményekről szerzeményi napló és leltár, a könyvtár anyagáról ezenkivül betürendes czédula-katalogus (alapczimtár és szakczimtár) vezettetik.

A múzeum (a képtár és a régiségtár) hetenkint háromszor d. e. 10-től d. u. 1-ig van nyitva. A könyvtár hétköznaponkint d. e. 10-től 1-ig, d. u. 4-től 7-ig, szerdán és szombaton d. u. 3-tól 7-ig használható.

Évi javadalma 20,586 kor., melyet Szeged sz. kir. város pénztárából kap.

Somogyi Károly esztergomi kanonok könyvtáradománya. (Magyar Könyvszemle, (1880. évf.) — Ruszti R. J., A szegedi Somogyi-könyvtár. (U. ott, 1885. évf.) — Jelentések a szegedi Somogyi-könyvtár állapotáról. (U. ott, 1884—1899. évf.)

Igazgató: Reizner János. *Könyvtár- és muzeum-őr:* Tömörkény István.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1468-ban keletkezett.

Állománya 4841 kötet, (ezek között 33 ősnyomtatvány, 36 drb régi magyar nyomtatvány,) 300 kézirat, 17 drb térkép, 11 drb arczkép, 1 drb czimer, 7 drb emlékérem és nehány drb régi pénz, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége »Vita Sanctorum« czimü kézirat 1454-ből, mely a magyar szentek legendáit is tartalmazza. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Bognár Márk.

SZEGZÁRD (Tolna várm.).

Az államilag segély. községi polgári iskola könyvtára.

A tanári könyvtár 1876-ban, az ifjusági könyvtár 1877-ben alapittatott.

Állománya 2022 kötet, (köztük 2 régi magyar nyomtatvány,) 52 térkép és 8 metszet, két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége egy térképgyüjtemény a XVI. századból.

Évi javadalmazása mintegy 400 kor., melyet beiratási és könyvtári dijakból kap.

A tanári könyvtár őre: Kramer János, igazgató.
Az ifjusági könyvtár őre: Kardos Ignácz, tanár.

Tolnamegyei múzeum.

Alapját Tolna vármegyének 1895 márczius 29-én tartott közgyülésén vetették meg, midőn Wosinczky Mór esperes-plébános bejelentette, hogy gróf Apponyi Sándor v. b. t. t. és ő maga gyüjteményeiket millenáris alapitvány gyanánt a vármegyének egy múzeum létesitése czéljából fölajánlják. A vármegye készséggel vállalkozott az első felszerelés költségeinek fedezésére s erre a czélra eddig összesen 6000 koronát áldozott. Az állam 1897-ben 600 korona segélyben részesitette a múzeumot, s ez ennek elfogadása által a múzeumok és könyvtárak

orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte magát. 1899-ben az országos magyar iparművészeti múzeum néhány tárgyat helyezett el örök letétkép a tolnamegyei múzeumban. Az egész gyüjtemény a főgimnázium üres helyiségeiben ideiglenesen fölálltitatván, 1899 junius 4-ikén ünnepélyesen a nagyközönség részére is megnyittatott. Ujabban a báró Jesenszky-féle könyvtárral gyarapodott. 1899-ben gyüjteményei gyarapitására 1000 kor. ujabb állami segélyben részesült.

Állománya 24.944 drb történelmi és régészeti, 5531 drb természetrajzi, 822 drb néprajzi, 533 drb iparművészeti tárgy és kisebb szakkönyvtár, elhelyezve ideiglenesen a főgimnázium 8 termében.

Megtekinthető minden vasárnap és csütörtökön dijtalanul, más napokon egy korona lefizetése mellett.

Igazgató: Wosinszky Mór szegszárdi esperes-plébános; *őr:* Hangh Béla főgimn. tanár; *a néprajzi és iparművészeti osztály vezetője:* Kovách Aladár vármegyei ellenőr.

SZENT-GERICZE. (Maros-Torda várm.).

Népkönyvtár.

1883-ban keletkezett.

Állománya 225 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltárszerü katalogusa van.

Használók számára vasárnap és csütörtökön van nyitva.

Könyvtárnok: Majay Gábor.

SZENTES. (Csongrád várm.).

A csongrád-vármegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma.

A társulat 1897-ben alakult elsősorban a környéken található régiségek felkutatása és összegyüjtése czéljából. A gyüjtemények elhelyezéséről kezdetben Csongrád vármegye gondoskodott, 1899. január 1-től pedig Szentes város adott nekik helyet a városi nyilvános kert közepén álló épületében. 1898-ban az állam 600 kor. segélyben részesitette a társulatot, s ez a múzeumot a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének hatásköre alá helyezte. 1899-ben gyüjteményei gyarapitására 600 kor. ujabb állami segélyben részesült.

Állománya 775 drb régiség és néprajzi tárgy; 50 drb kép és fénykép; 3797 drb érem; 700 drb természetrajzi tárgy; mintegy 2000 drb könyv és kézirat, elhelyezve egy teremben.

Évi javadalmazását a tagdijak és az esetleges állami, vármegyei vagy községi segélyezés alkotják.

Megtekinthető minden ünnep- és vasárnap d. u.

Múzeumi őr: Csallány Gábor. *Könyvtárnok:* Balázsovits Norbert főgimn. tanár.

A m. kir. állami főgimnázium könyvtára.

1871-ben keletkezett, midőn Szentes város négy osztályu polgári fiuiskolát állitott föl. Az 1887-ik évben az időközben hatosztályuvá lett polgári iskola községi hatosztályu gimnaziummá alakittatott át s 8 osztályra egészittetett ki, az 1897-ik évben pedig állami kezelés alá vétetett s igy a könyvtár is az állam tulajdonába ment át.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános. Tanügyi irányban gyarapittatik.

Állománya 2557 kötet és éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

A tanári kar használja.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Dr. Berecz Sándor, A szentesi községi főgimnázium története. (Szentes).

Könyvtárnok: Balázsovits Norbert tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1276 kötet, a tantermekben elhelyezve. Czimjegyzéke van.

Évi javadalmazása 240—260 kor., melyet az ifjuságtól beszedett 50 krnyi könyvtárdijakból kap.

A könyvtárnoki teendőket az osztályfőnökök látják el.

A kaszinó könyvtára.

1860-ban keletkezett.
A könyvtár jellege szépirodalmi.
Állománya 3736 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Használók számára hetenkint kétszer, szerdán és szombaton d. u. kikölcsönzés végett nyitva van.
A könyvtár más helyre nem küld könyveket.
Évi javadalmazása 300 kor., melyet a kaszinó pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kovács Lajos.

SZENT-GOTTHÁRD (Vas várm.).

Az állami gimnázium könyvtára.

1893-ban, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 250 kötet.
Leltára van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya míntegy 120 kötet.
Leltára van.

A cziszterczita-rendház könyvtára.

A XVII. század második felében keletkezett.
A könyvtár jellege általános.
Állománya 5862 kötet, két teremben elhelyezve.
Szakok szerint rendezett betüsoros katalogusa van.
Rendtagok használják. A könyvtár más helyekre csak rendtársaknak küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Dr. Bartha Tamás.

SZEPESHELY. (Szepes várm.).

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

Alapját a volt jezsuita-kollégium hagyatéka képezi.
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 4200 kötet, 7 kézirat, két teremben elhelyezve.
Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok : dr. Stuckner János intézeti tanulm. felügyelő.

SZÉCSÁNY. (Torontál várm.).

A torontál-szécsányi közs. elemi népiskola ifjusági és népkönyvtára.

1878-ban keletkezett.
A könyvtár jellege általános. Népies irányban fejlesztetik.
Állománya 837 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 80—100 kor., melyet a községi iskolaszéktől kap.

Könyvtárnok : Michels Sándor tanitó.

SZÉCSÉNY. (Nográd várm.).

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A XVII. század elején keletkezett. Katalogusa most van készülőben.
A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 2375 kötet, (ezek között 25 ősnyomtatvány, 23 drb régi magyar nyomtatvány,) 65 kézirat és rajzolt, szinezett nemzeti czimerek 1700—1703-ból, két teremben elhelyezve.

Könyvtárnok : Árva Ferencz.

SZÉKELY-KERESZTUR. (Udvarhely várm.).

Az állami tanitóképző-intézet könyvtára.

1870-ben keletkezett.

Állománya 2185 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A tanárok és az intézeti növendékek használják.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok: Bedő Dénes rendes tanár.

Az unitárius főgimnázium könyvtára.

A XVIII. század utolsó tizedében ajándékkönyvekből keletkezett. 1877-ben vétel utján megszerezte Jakab Elek 2872 drbot tevő könyvtárát, melyet az előbbi tulajdonos 1894-ig még 2186 drbbal gyarapitott.

Ez évben ajándékozta a könyvtárnak a katholikus vallásu Magyar-Isákodi Kovachevich Horváth János 1297 drb könyvét, mely az ő nevén kezeltetik. Berde Mózes 1883-tól 1890-ig 480 koronát adott, 1890-ben pedig 2000 koronás alapitványt tett, melynek kamataiból négy ötödrész évről-évre kizárólag a könyvtár gyarapitására fordittatik, az ötödik pedig tőkésittetik. Az ebből szerzett 256 drb könyv »*Laborfalvi Berde Mózes-könyvtár*« czimen »Non quam multos, sed quam bonos habere libros« jelige alatt kezeltetik. A nagyszámu ajándékozók közül nagyobb mérvü ajándékkönyveikkel kiválnak még Csoma István kissolymosi iskolamester, Tarcsafalvi id. Pálffy Dénes, Jánosfalvi Sándor István, Hadnagy Pál, Buzogány Áron, Marosi Gergely, Sándor Mózes, br. Orbán Balázs, Kozma Ferencz, Szabó Ferencz stb. A könyvtár szervezésében nagy tevékenységet fejtett ki Sándor János főgimn. igazgató és Péterfi Lajos, ki 1888-tól 1892-ig viselte a könyvtárnoki tisztet. Az ifjusági könyvtár 1837-ben keletkezett, és 800 kor. alaptőkével rendelkezik. Katalogusa 1879. óta három kiadásban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 16,826 kötet könyv, (köztük 325 drb régi magyar nyomtatvány, több unikum), számos kézirat, főleg családi oklevél, térkép, továbbá egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve, melyek olvasóhelyiségül is szolgálnak. Czédula-, tárgyi és gyarapodási katalogusa van.

Használók számára esetről-esetre nyitva van. Kikölcsönzés van nem iskolai tagok részére is. Berde Mózes könyvtárából csak a könyv értékének letétele mellett lehet kikölcsönözni. A könyvtár más helyekre az egyházi képviselő-tanács engedélye mellett küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300—400 kor., melyet a gimnázium pénztárából és a Berde Mózes-féle 1000 frtos könyvtár-alapból kap.

Sándor János, A könyvtár története. (Keresztény Magvető, 1877. évf.) — U. az, A székelykereszturi unitárius gymnázium története. (Székely-Keresztur, 1896.)

Könyvtárnok: Pap Mózes.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2069 kötet, két teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása 250 kor., melyet a gimnázium tanulóitól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Nagy Árpád.

SZÉKELY-UDVARHELY. (Udvarhely várm.)

Az ev. ref. kollégium könyvtára.

Alapitotta gr. Bethlen János 26 drb könyvvel 1670-ben, gyarapitotta Apafi Mihály 18 drbbal; az alapitók példáit többen követték részint pénz-, részint könyvadományaikkal. Könyveket adtak 1680 körül Tolnai István 69 drbot; 1719-ben Jenei Sámuel 57 drbot; 1772-ben és 1775-ben borosjenői gr. Székely László 382 drbot; 1765-ben gr. Bethlen Imre 274 drbot; 1786-ban Zágoni Márton 155 drbot; 1793-ban Málnási László 416 drbot; 1796-ban borosjenői gr. Korda Zsigmond és neje Nemes Juliánna 216 drbot; 1800 körül Teleki Mihály 711 drbot, Cserei Farkas 57 drbot; 1805 körül Osváth László 162 drbot; 1814-ben Kassai Sámuel 85 drbot; 1840-ben Péterfi Albert 200 drbot. Baczkamadarasi Kiss József 1830-ban egész, 3719 darabból álló könyvtárával és pénzadománynyal is gyarapitotta; gróf Gyulai Lajos 1870-ben szintén egész könyvtárát odaajándékozta, mely 1927 drbot tett ki. Idejutottak még 1890-ben Bonyhai János könyvtára (100 drb), 1896-ban Szakács Mózes könyvtára (150 drb), 1898-ban dr. Fehérvári Lajos könyvtára (150 drb.)

A könyvtárról már 1720-ban készült katalogus. 1889-ben az elöljáróság megbizásából Kovács Dániel Szabó Károly utasitása szerint a modern igényeknek megfelelően rendezte a könyvtárt.

a) Tanári könyvtár.

Jellege általános.

Állománya 17,952 kötet (ezek között 6 ősnyomtatvány, 152 régi magyar nyomtatvány [2 unikum],) 200 kézirat és egynehány régi térkép, 5 teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi és elhelyezési katalogusa van.

Használók számára hetenként kétszer 2—2 órán keresztül nyitva van. Használják tanárok, az intézet belső tagjai, az V—VIII-ik oszt. tanulók és az elöljáróság engedélyével idegenek.

Kikölcsönzés van a kollegiumi elöljáróság engedélyével, s ily módon a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a kollégium pénztárából kap.

Kis Ferencz, A székelyudvarhelyi ev. ref. kolleg. története. Maros-Vásárhely, 1875.) — Gönczi Lajos, A székelyudvarhelyi ev. ref. kollégium multja és jelene. (Székely-Udvarhely, 1895.)

Könyvtárnok : Kovács Dániel, tanár.

b) Ifjusági könyvtár,

Állománya 2561 kötet, 1 térkép, 25 irodalomtörténeti tábla és 52 kép (metszet), két teremben elhelyezve, 25 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes, tárgyi és törzsleltári katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az önképzőköri tagoktól és a kollegium elöljáróságától kap.

A m. kir. állami felső leányiskola könyvtára.

1893-ban keletkezett.

Állománya 75 kötet. Czédula- katalogusa van.

Évi javadalmazása 80—90 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Könyvtárnok : Weinberger Fanni.

A m. kir. áll. főreáliskola könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg 1872-ben keletkezett. Anyagát az 1884/5. tanévi értesitő ismerteti.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4315 kötet, egy teremben elhelyezve, 14 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 800—1000 kor., melyet az évi taneszer-átalányból kap.

Dr. Vajda Emil, A székelyudvarhelyi m. kir. állami főreáliskola története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Barabás Jenő tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1151 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 200 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: Nosz Gusztáv.

A róm. kath. főgimnázium könyvtára.

A legelső nyomok 1801-ig vezethetők vissza. A jelenlegi tanári könyvtár rendszeresen 1851-ben alakult meg vétel utján. Az ifjusági könyvtár 1858-ban keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3164 kötet és éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége: Nyujtódi Ferencznek testvére Nyujtódi Judith apácza számára irt imakönyve, magyar nyelvemlék 1526-ból.

Czédula-katalogusa van.

A tanári testület tagjai használják. A könyvtár más helyekre felsőbbhatósági engedélylyel küldhet használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1600 kor., melyet az erdélyi róm. kath. tanulmányi alapból kap.

Daróczi János, A székelyudvarhelyi r. kath. főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Emberi Árpád.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1365 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmát a tanulóktól szedett 1 kor. dijakból kapja.

Könyvtárnokok: Kovács János és Keith Károly tanárok.

SZÉKESFEHÉRVÁR.

Az állami főreáliskola tanári könyvtára.

1854-ben keletkezett. 1883-tól, mióta az intézet államivá lett, nagyobb arányokban fejlődött.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3665 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 800 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumból kap.

Borostyán Sándor, A székesfehérvári reáliskola története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Téri József tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3157 kötet. Csak az intézet növendékei használják.

A czisztercziрend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Alapját a Jézus-társaság vetette meg, melynek eltörlése után a könyvtár értékesebb műveit a királyi biztos Pestre vitette, a többinek egy részét pedig elkótyavetyéltette. A könyvtár ezután a pálosok birtokába jutott, kiknek rövid ideig tartó szereplése után 1814-ben a cziszterczиták tulajdona lőn. Az ifjusági könyvtár 1851-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 9121 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, bétürendes, tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 700 kor., melyet a cziszterczi-rend központárából kap.

Könyvtárnok: Kolonics Lipót.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3380 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a zirczi apátságtól kap.

Könyvtárnok: Reiszer Ottó.

Püspöki könyvtár.

Az 1777-től elhalt püspökök után maradt könyvek vannak benne összegyüjtve.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 10,000 kötet, ezek között 250 ősnyomtatvány, két teremben elhelyezve.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A rendházzal egyidős, de a török háboruk alatt ugyszólván teljesen elpusztult s ujból meg kellett teremteni.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 1815 kötet, (ezek között 6 ősnyomtatvány és több régi magyar nyomtatvány,) egy teremben elhelyezve, 1 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók részére szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Maurer Athanáz.

Városi közkönyvtár.

1894-ben keletkezett.

Állománya 354 kötet, a főjegyző hivatalos helyiségében elhelyezve.

Szerzők szerinti betürendes katalogusa van.

Használók számára naponta d. e. 8—12-ig, d. u. 2—5 óráig nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet a városi házipénztárból kap.

Könyvtárnok: Tóth István, főjegyző.

A Vörösmarty-kör könyvtára.

Az 1859-ben megalakult első székesfehérvári kaszinó könyvtára az 1897-ben megalakult Vörösmarty-kör birtokába ment át. Nyomtatott katalogusai 1897-ben és 1898-ban jelentek meg.

A könyvtár jellege szépirodalmi.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden hétfőn délután kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a kör pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kolonics Lipót.

SZILÁGY-SOMLYÓ. (Szilágy várm.)

A minoriták r. kath. algimnáziumának könyvtára.

1829-ben, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 2000 kötet.
Szakkatalogusa van.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 500 kötet.
Leltára van.

SZOLNOK. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.).

A magy. kir. áll. főgimnázium könyvtára.

1887-ben az intézet államositásával keletkezett, magába olvasztva a megelőzőleg a Szt-Ferencz-rendiek vezetése alatt állott 6 osztályu gimnázium könyvtárát.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 2650 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédulakatalogusa van.
Évi javadalmazása körülbelül 700 kor., melyet az állami évi átalányból kap.

Könyvtárnok: Ficsór József.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1644 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.
Évi javadalmazása átlag 300 kor., melyet a tanulóifjuságtól könyvtári dij czimen kap.

Könyvtárnok: dr. Keil Alajos.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2000 kötet, (ezek között 1 drb ősnyomtatvány és 9 régi magyar nyomtatvány) egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.

Csak a rend tagjai használják.

Könyvtárnok: Hermann Tádé atya.

SZOMBATHELY. (Vas várm.)

A polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

Az intézettel egyidejüleg 1886-ban keletkezett. Gyarapodásáról a kimutatás az évi értesitőkben lát napvilágot.

A könyvtár jellege általános, különösen a kereskedelmi szak van benne képviselve. Kereskedelmi, természettudományi és történeti irányban fejlesztik.

Állománya 775 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa készülőben van.

A tanárok téritvény mellett használják.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket, csupán társintézeteknek, hivatalos megkeresésre.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a miniszteriumtól s részben beirási dijakból kap.

Könyvtárnok: Szumrák Károly, tanár.

A premontrei kir. kath. főgimnázium könyvtára.

1863/64-ben mintegy 2000 művet tartalmazott 3750 kötetben; 1881/2-ben vétel utján az Obermayer-féle teljesen modern könyvtárral szaporodott, mely 2070 művet tartalmazott 8451 kötetben. Rendezve s lajstromozva három izben volt: 1871/2-ben, 1881/2-ben és 1894/5-ben. Katalogusa az 1895/96. és 1896/97. évi értesitőkben jelent meg.

Az ifjusági könyvtár a század 20-as éveiben, az 1823—37. virágzott magyar társaság kebelében keletkezett. 1851 óta a felső osztály tanulói között fönnálló önképzőkör a régi magyar társaság példájára, minden tanévben részint ugyancsak e czélra befizetett tagdijakból vétel utján, részint ajándékból nagyobb mennyiségü könyvekkel gyarapitotta. Katalogusa 1898-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 12,855 kötet, ezek között 1 drb ősnyomtatvány, 10 hazai régi latin nyomtatvány és 61 drb kézirat, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a Peutinger-féle táblák, szám szerint 12 drb.

Évi javadalmazása 420 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

A szombathelyi kir. kath. főgimnázium története. (Az 1895/6-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: Dr. Dallos József főgimn. tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2107 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása mintegy 320 kor., melyet a tanulóktól kap.

A vasmegyei régészeti egylet múzeuma.

Az 1872-ben néhai Lipp Vilmos buzgólkodása folytán létrejött egyesület alapitotta, első sorban a környéken eszközlendő ásatások eredményeinek s különösen a római Savaria emlékeinek összegyüjtésére. Néhai Szabó Imre megyés püspök a püspöki palotában engedett át megfelelő helyiséget a gyüjteménynek, a mely rendszeresen folytatott ásatások, továbbá ajándékozások és vásárlások folytán is évről-évre gyarapodott. A gyarapodásról s ennek tudományos értékéről az évi jelentések, később évkönyvek adnak számot.

Állománya mintegy 4200 drb ős-, római-, közép- és ujkori tárgy, továbbá több ezer régi pénz és érem és mintegy 100 kötetből álló szakkönyvtár, mindez elhelyezve egy teremben és egy ehhez tartozó folyosón. Megtekinthető a nyári hónapok ünnep- és vasárnapjain.

Évi javadalmazása 300—400 kor. a tagsági dijakból. Az egylet alapvagyona 2700 kor.

A vasmegyei régészeti egylet évi jelentése I—XIII. évf. (1873—1885.) — A vasmegyei régészeti egylet évkönyve. XIV—XXIV. évf. (1887—1897.)

Múzeumi őr: Kárpáti Kelemen premontrei tanár.

Városi közkönyvtár.

1880-ban keletkezett; alapja a város birtokába jutott kaszinó-könyvtár, melybe a mondott évben 1880-ban a szombathelyi ifjusági kör könyvtára beleolvadt.

Állománya 3942 kötet, két teremben elhelyezve. Czédula-, és betürendes katalogusa van.

Használók számára kikölcsönzés végett vasárnap és csütörtökön 11-től 12-ig nyitva van. Minden helybeli lakosnak joga van a közkönyvtárt ingyen használni.

Évi javadalmazása 250 kor., melyet Szombathely r. t. város házipénztárától kap.

A szombathelyi közkönyvtár müveinek czimtára 1880—95. (Szombathely, 1895.)

Könyvtárnok: Horváth János tanitó.

SZÖLLŐS-GYÖRÖK. (Somogy várm.)

Az olvasó-kör könyvtára.

1872-ben keletkezett.

Állománya 1634 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára minden délután nyitva van. Kikölcsönzés van minden darab könyv után 4 fill. lefizetése mellett. A könyvtár az olvasókör vidéki tagjai számára más helyekre is küld használatra könyveket.

A szöllős-györöki olvasókör könyveinek lajstroma. (Székesfejérvár, 1877.).

Könyvtárnok: Rátkay Lajos.

SZTROPKÓ. (Zemplén várm.)

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

1774-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai.

Állománya 995 kötet, két szobában elhelyezve. Katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. A kolostor más helyre nem küld könyveket.

Könyvtárnok: Jablonszky Kornél házfőnök.

TAPOLCZA. (Baranya várm.)

Az állami polgári fiuiskola könyvtára.

Az 1872. évben alakult gazdasági felsőbb népiskola létesitette s az állami polg. fiuiskolának 1895. évben adatott át.
Állománya 535 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tanszakok szerint vezetett katalogusa van.
Évi javadalmazása átlag 80 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtárdijból (70 kor.) kap.
Könyvtárnok: Szücs Mihály segédtanitó.

TARCZAL. (Zemplén várm.)

A m. kir. vinczellér-iskola könyvtára.

Állománya 973 kötet.
Leltári katalogusa van.

TATA. (Komárom várm.)

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 8000 kötet, (köztük több régi magyar nyomtatvány,) két teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.
Használók számára a szükséghez képest nyitva van.
Könyvtárnok: Pintér Elek.

A kegyes-tanitórend kath. gimnáziumának könyvtára.

Az intézet 1765-ben keletkezett. A tanárok kezdetben a rend házi könyvtárára voltak utalva, s csak a jelen század folyamán vetették meg a külön tanári könyvtár alapját. Az ifjusági könyvtár a 60-as években keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 3300 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.
Évi javadalmazását a rendtől kapja.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1200 kötet, egy teremben elhelyezve. Leltári katalogusa van.

Évi javadalmazását a tanulók által beirás alkalmával személyenkint fizetett 1 kor. könyvtárdij képezi.

Könyvtárnok: Benczik Ferencz tanár.

TEMESVÁR.

A belvárosi községi népiskola könyvtára.

A 70-es években keletkezett.

Paedagógiai ifjusági irányban fejlesztik.

Állománya 347 kötet. Irott katalogusa van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a befolyó iskolai beirási dijakból a várostól kap.

Könyvtárnok: Révai Károly.

A délmagyarországi természettudományi társulat múzeuma.

A társulattal egyidejüleg, 1874-ben keletkezett. A társulat kezdetben könyvek gyüjtésére fektette a fősulyt. Dr. Kuhn Lajos társulati titkár az 1877. évi közgyülésén inditványozta egy természetrajzi múzeum létesitését, nyilvános előadási terem épitésével kapcsolatban. A múzeum ajándékozás utján rohamosan gyarapodott. Ide kerültek 1877-ben Merkl Ede rovargyüjteménye, 1878-ban Vuchetich Ferencz délmagyarországi herbariuma, 1879-ben az osztrák-magyar államvasuttársaság délvidéki uradalmaiban található fanemek teljes gyűjteménye. A gyüjtemények a reáliskolában állittattak fel. 1881-ben került a múzeumba a murányi masztodon-lelet, mely 1886-ban a m. kir. földtani intézetnek engedtetvén át, a múzeum ezért cserébe 346 drbból álló paleontologiai gyüjtemény birtokába jutott, 1888-ban a gyüjtemények a délmagyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat palotájának egy szobájában nyertek elhelyezést. Holub Emil, kinek afrikai utjához a társulat anyagi segélylyel járult, 1888-ban nagybecsü nép- és természetrajzi gyüjteményt ajándékozott, de ezt a hibás czimzés folytán a tört. és rég. múzeum-társulat vette át és őrzi mai napig, miután

a természet-tud.-társulat helyiség hiányában nem gondolkodhatik szakszerü felállitásáról. 1897-ben ifj. Elter János 200 drbból álló ásványgyüjteményét ajándékozta a múzeumnak. A társulat 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte gyüjteményeit.

Állománya 17 emlős, 178 madár, 3 hüllő, mintegy 100 faj rovar, 80 faj lepke, 60 faj madártojás, 2 emberi koponya, 9 drb ősállati maradvány, 48 borszesz-praeparatum, 970 drb csiga, 346 faj kövület, mintegy 800 drb ásvány, 1250 drb növény, 149 fajta fa.

A könyvtár állománya 1056 kötet, 18 térkép.

A gyüjteményeknek leltára, a könyvtárnak betürendes és sorszámszerinti katalogusa van.

A múzeum megtekinthető ünnep- és vasárnapokon d. e. 10—12 óráig. A könyvtárt csak a társulati tagok használják, kik téritvény mellett kölcsön is vehetik a könyveket.

Évi javadalma 100 korona.

Természettudományi évkönyv I—II. évf. (Temesvár, 1875—76.) — Természettudományi füzetek. I—XXIII. évf. (Temesvár, 1877—99.) — Rics Ferencz, A délmagyarországi természettudományi társulat története. (Temesvár, 1899.)

Muzeumi őr: és könyvtárnok: Rics Ferencz társ. titkár.

A délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat múzeuma.

Mint a Délmagyarországi tört. és rég. társulat tulajdona, azzal együtt keletkezett 1872-ben. A régiségtár alapját a környékbeli ásatásokból származó őskori leletek vetették meg. A könyvtár leginkább a rokon társulatok és a hazai tudományos intézetek, valamint egyesek ajándékkönyveiből létesült és jelenleg is leginkább ily módon gyarapodik. A gyüjtemények 1876-ig a csanádi püspök palotájában voltak elhelyezve. 1876-ban Temesvármegye saját székháza szomszédságában a Wellaner-féle épületben adott két szobát, majd 1880-ban az egész épületet átengedte a múzeum céljaira, és 1886-ban diszes palotát emelt a régi épület helyére. 1885-ben a társulat egybe olvadt az 1882-ben keletkezett délmagyarországi múzeum-egyesülettel; azóta Délmagyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat nevet visel. Az uj múzeumi palota 1891-ben nyittatott meg. Id. Ormós Zsigmond, társ. elnök, ki kezdettől fogva leginkább buzgólkodott a múzeum gyarapitásán, 1889-ben 200 drbból álló képtárát ajándékozta a társulatnak; az ő hagyatékából a könyvtár

1895-ben mintegy 300 kötetnyi könyv birtokába jutott. A társulat 1898-ban 600 kor. államsegélyben részesülvén, gyüjteményeit a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte. 1899-ben régészeti szakkönyvtára gyarapitására 600 koronát kapott az államtól.

Állománya 2978 drb. régiség, iparművészeti és néprajzi tárgy, mintegy 10,000 drb. érem, 321 kép; a könyvtáré 2222 kötet és 720 füzet, okmány-, valamint térképgyüjtemény, egy teremben elhelyezve, 10—12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szerzeményi naplója, leltára, a könyvtárnak betürendes, tárgyi katalogusa van.

Használók számára vasárnaponkint délelőtt 10-től 12 óráig nyitva van. A könyvtárt első sorban a múzeum-társulati tagok, de nem tagok is használhatják a könyvtári helyiségben a megjelölt időben. Kikölcsönzés csak társulati tagok számára van. Biztositék letétele és csekély használati dij lefizetése mellett, legfeljebb 2 kötet adatik ki egy hónapra. Ritkább művek nem adatnak ki. A könyvtár csak nyilvános könyvtárak, rokon társulatok és tudományos, közmüvelődési intézetek hivatalos megkeresésére, kellő biztositék mellett küld könyveket.

Évi javadalma 3720 kor., mely az alaptőke kamataiból és a tagdijakból fedeztetik.

Történelmi és régészeti értesitő. I—X. évf. (Temesvár, 1875—1884.) Uj folyam. I—XVI. évf. (Temesvár, 1885—1899.) — Patzner István, Emlékkönyv a délmagyarországi történelmi és régészeti múzeum-társulat épületének és gyüjteményeinek ünnepélyes megnyitása alkalmából. (Temesvár, 1891.) — A délmagyarországi tört. és rég. múzeum-társulat könyv- és levéltárának jegyzéke. (Temesvár, 1894.) — Kalauz a »délmagyarorsz. tört. és rég. múzeum-társulat« képtárában. (Temesvár, 1896.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: Patzner István társ. főtitkár. *Oklevéltárnok:* dr. Berkeszi István társ. titkár.

A gör.-kel. szerb egyházmegyei könyvtár.

A temesvári gör.-kel. szerb püspökök alapitották. Legujabb időben az egyházmegyei közigazgatási bizottság az egyházmegyei alapból szerez be egyes szak- és általános értékü műveket.

Állománya 1450 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára a hivatalos órák alatt nyitva van.

A könyvtárnoki tisztet a mindenkori egyházmegyei jegyző látja el.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1750-ben keletkezett a kegyesrendi ház alapitásakor Szent-Annán, ezzel áthelyeztetett Temesvárra 1788-ban.

Állománya 7220 kötet, egy teremben elhelyezve, 5 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van téritvény mellett.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4330 kötet, ezek között 402 db tudományos folyóirat, 3 teremben elhelyezve.

Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Pfeiffer Antal, A kegyes tanitó rendiek temesvári társházának és a főgimnáziumnak története. (Temesvár, 1896.)

b) Ifjusági könyvtár

Állománya mintegy 2800 kötet.

Leltári katalógusa van.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára.

1850-ben keletkezett.

A könyvtár jellege tulnyomóan közgazdasági és ugyanazon irányban fejlesztetik.

Állománya 3000 kötet, 69 térkép, 3—400 bank- és egyéb vállalati üzletjelentés, alapszabályok, mérlegek, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula- és betürendes katalogusa van.

Használók számára d. e. 9—12, és d. u. 3—6 óráig nyitva van. Kikölcsönzés nincs.

Évi javadalmazása mintegy 400 kor., melyet a kamarától kap.

A könyvtárnoki teendőket a kamarai segédtitkár végzi.

A közs. elemi népiskola könyvtára.

1868-ban keletkezett.

Állománya 446 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula és tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés minden szombaton d. e. 11 órakor van.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet Temesvár sz. kir. várostól kap.

Könyvtárnok: Reisser Ferencz.

A m. kir. állami főreáliskola könyvtára.

1870-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6733 kötet, két teremben elhelyezve. Betűrendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 600 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

Dr. Berkeszi Antal, A temesvári m. kir. állami főreáliskola története. (Temesvár, 1896.)

Könyvtárnok · Dr. Laky Mátyás.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 3322 kötet, köztük 3 régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a tanuló ifjuságtól könyvtárdij czimén kap.

Könyvtárnok: Derényi Adolf.

A temesvár-gyárvárosi magyar társaskör könyvtára.

1882-ben keletkezett.

A könyvtár jellege általános, leginkább szépirodalmi művekkel gyarapodik.

Állománya mintegy 1300 kötet, egy teremben elhelyezve Szak-katalogusa van.

Használók számára nyitva van szerdán és szombaton délután 2—4-ig kikölcsönzés végett.

Merényi János, A temesvár-gyárvárosi magyar társaskör könyvtárának czimjegyzéke. (Temesvár, 1899.)

Könyvtárnok: Merényi János.

A temesvár-gyárvárosi nép- és ifjusági könyvtár.

1861-ben keletkezett. 1873-tól a város évente 80 koronát ad a könyvtár czéljaira.

A könyvtár jellege általános. Ifjusági iratokkal és paedagogiai művekkel gyarapitják.

Állománya 1058 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

Tanulóknak az illető osztálytanitó téritvénye mellett, másoknak sajátkezüleg kiállitott téritvény mellett a könyvtárnok által évről-évre megjelölt időben adatnak ki könyvek.

Évi javadalmazása 80 kor., melyet a várostól kap.

Könyvtárnok: Tussel Gáspár.

A temesvár-józsefvárosi polgári olvasó-egylet könyvtára.

1878-ban a »Lese und Fortbildungs Verein« czimü egylettel egyidejüleg keletkezett. Népkönyvtári jellegét 1899-ben nyerte s azóta nagyobb arányu fejlődése várható. Nyomtatott katalogust 2 izben adott ki.

Állománya 2400 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Használók számára mindennap 6—7 óráig kikölcsönzés végett nyitva van. Havi tagdij 60. fill. Munkások ingyen használják.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, ha az illető helyen legalább 35 tag beiratkozik.

A temesvár-józsefvárosi polgári olvasó-egylet alapszabályai. (Temesvár-Józsefváros, 1892.) — Temesvár-józsefvárosi polgári olvasókör. Könyvtári jegyzék. (Temesvár, 1898.)

Könyvtárnokok: Seidl Emil, Kozmács János Tóth Gyula.

Városi könyvtár.

Temesvár szab. kir. város tanácsa 1895. évben elhatározta, hogy a különféle hivatalos kiadványokat összegyüjtve s ezekhez általános közigazgatási, történelmi, különösen helyi érdekü és vonatkozásu műveket beszerezve, egy városi könyvtárt alapit, melynek fentartására és gyarapitására évi 400 koronát ajánlott meg. Ily módon és ily irányban gyarapodik a könyvtár.

A könyvtár jellege általános és helyi vonatkozásu történelmi és közigazgatási.

Állománya 1876 kötet, 36 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Egyelőre csak a városi tisztviselők használatára szolgál.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet a város házi pénztárától kap.

Könyvtárnok: Bellai József városi levéltárnok.

A Wieszner-féle polgári és felső kereskedelmi iskola könyvtára.

1862-ben keletkezett.

Állománya 560 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet Wieszner Ferencztől kap.

Könyvtárnok: Steberl Ernő.

TÉCSŐ. (Máramaros várm.)

Az olvasókör könyvtára.

Állománya 211 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára csütörtökön és vasárnap 5—7 óráig nyitva van.

Könyvtárnok: Kisfaludy Ferencz.

TIHANY (Zala vármegye).

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend tihanyi apátságának könyvtára.

Miután az 1787-ig, vagyis a rend feloszlatásaig létezett gyüjteményekből semmi sem került vissza, a mai könyvtár tulajdonképen 1802-től számitja keletkezését. Gyarapodását főrészben a kolostorban elhunyt rendtagok után maradt magán könyvgyüjteményeknek köszöni. Ezek sorában emlitésre méltó Bresztyenszky Béla 1850-ben elhunyt tihanyi apátnak magán könyvtára, melynek mathematikai része azonban a pannonhalmi főapátság központi könyvtárába osztatott be. Ugyanide tétettek át a könyvtár érdekesebb ősnyomtatványai és kéziratai is.

A könyvtár közepén levő álló szekrényben nyernek elhelyezést a helyben vagy a vidéken talált régiségi tárgyak is.

A könyvtár jellege általános, főleg történeti és vallási irányban fejlesztetik.

Állománya 11,460 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány, 21 darab régi magyar nyomtatvány) 43 kötet kézirat és térkép, egy teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekességei a tihanyi codex 1531-ből és Pisky István, tihanyi várkapitány számadáskönyve (1585—89).

Czédula- és betürendes katalogusa van.

Kikölcsönzés nincs. Használók számára az apát, illetőleg a székházi perjel engedélyével szükség szerint nyitva van.

Évi javadalmazása 240 kor., melyet a pannonhalmi szent-Benedek-rend központi pénztárából kap,

Bécsei Viktor, A tihanyi apátság ősnyomtatványai és ritkább művei. (Magyar Állam 1890. 48—50. sz.) — Horváth Bálint, A balatonfüredi savanyuviz és a Balaton környéke. (Magyar-Óvár. 1848.) — ' Jalsovics Aladár, A balatonfüredi gyógyhely és kirándulási helyei. (Budapest, 1878.) — A tihanyi apátság története. (Pécs. 1889.)

Könyvtárnok: dr. Wurdics Ignácz.

TISZAFÜRED. (Heves várm.)

Múzeum és közkönyvtár.

Az 1877-ben keletkezett Tiszafüred-vidéki régészeti egylet múzeumának alapját elnökének, Tariczky Endre plébánosnak régészeti gyüjteménye képezte, mely ideiglenesen a ref. fiu iskola egyik termében nyert elhelyezést. 1894-ben a község a város-

házán két szobát adott a múzeumnak és évi 300 koronát szavazott meg gyarapitásra. 1896-ban a társulat »Tiszafüredi múzeum- és könyvtár egylet« czimen ujból szervezkedett, és közkönyvtár létesitését is felvette programmjába. A tiszafüredi törzskaszinó m. e. 1300 drbból álló könyvtára és 1897-ben a tiszafüredi polgári kaszinó 610 kötetből álló könyvtára is beleolvadt a közkönyvtárba. Az állam 1897-ben 400, 1898-ban 1200 koronával segélyezte a gyüjteményeket, melyek a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége ellenőrzése alatt állanak. 1899-ben a könyvtár 400 kor. s a régiségtár 400 kor. ujabb állami segélyben részesült.

Állománya 5000 drb. régiség, régi pénz, iparművészeti és természetrajzi tárgy; 2456 kötet könyv, 166 kézirat és több oklevél, térkép, metszet (hazai tájakról), két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel, a városházában a múzeumi terem mellett.

A könyvtárban van elhelyezve egy 200 drbból álló képgyüjtemény, mely régi jeles mesterek rézmetszetü képeit, karczait s kőrajzait tartalmazza.

Szerzeményi naplója s a könyvtárnak betürendes katalogusa van.

Télen vasárnap és csütörtökön, nyáron vasárnap délután 4-től 7-ig van nyitva. Becsesebb tudományos, történelmi, vagy szak-könyvek csak a helyiségben használhatók.

Kikölcsönzés van 2 kor. évi dij mellett. A könyvtár más helyre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 1300 kor., melyet részben a kormánytól, részben Tiszafüred városától, mint tulajdonosától kap.

A tiszafüredi »múzeum és könyvtár egylet« (közkönyvtár) könyveinek jegyzéke. (Tiszafüred, 1887.) — A tiszafüredi múzeum és könyvtár egylet müködése az 1898. évben. (Eger, 1899.)

Könyvtárnok: Milesz Béla.

TORDA. (Torda-Aranyos várm.)

A jótékony olvasó Erzsébet-nőegylet könyvtára.

1844-ben, id. gróf Toroczkai Miklósné sz. gróf Bethlen Mária elnöksége alatt keletkezett; őt követte báró Kemény Borbála, s utána 1848-ban Puhl Ignáczné Margitai Karolina. Jelenleg alsó-csernátoni dr. Damokos Antalné sz. Sebestyén Mária az elnök, kinek elnöksége alatt vette fel az egyesület Erzsébet magyar királyné emlékére 1898-ban. a »jótékony Erzsébet« nevet.

Állománya 3526 kötet, egy teremben elhelyezve.

Használók számára délelőtt 9—11 óráig, hétköznaponként van nyitva. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: László Róza.

A kaszinó könyvtára.

Állománya 834 kötet, egy teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnok: Füzi Sándor, ev. ref. lelkész.

Az unitárius gimnázium könyvtára.

A XVI. század végén keletkezett.

Állománya 3492 kötet, 150 kézirat, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 160 kor., melyet az isk. pénztártól kap.

Könyvtárnok: Varga Dénes.

TORNALLYA. (Gömör várm.)

A gömöri ev. ref. egyházmegye könyvtára.

Alapitotta néh. Tornallyay Károly tornallyai földbirtokos saját könyvtárának adományozásával; ugyanő ajándékozta könyvtári helyiségül az egyházmegyének a tornallyai templom kerítésében levő családi sirbolt földfeletti épitményét. Gyarapitották adományaikkal: Szilassy Ferencz, Szeremley Cs. Ábrahám, Kajári István, Berzsi Mihály, Somodi János, Barta Bálint, Szabon János és Tompa Mihály. Uj könyvtárépületre eddig 4133 kor. 50 fill. gyült össze.

A könyvtárban legtöbb a theologiai munka, de van történeti, szépirodalmi, jogi és politikai része is.

Állománya 2338 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Használók számára szükség szerint nyitva van. A gömöri ev. ref. lelkészek és tanitók használhatják.

Évi javadalmazása 3475 kor. 32 fill. tőkéjének kamata.

A könyvtárnoki teendőket a tornallyai lelkész végzi.

TÓSZEG. (Pest várm.)

A róm. kath. plébánia könyvtára.

Keletkezési ideje ismeretlen. 1825-ben Nagy Mátyás és 1857-ben Gajzágó Lukács plébánosok könyveivel gyarapodott.
Állománya 469 kötet.
Czédula-katalogusa van.
Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld könyveket.

TÓTMEGYER. (Nyitra várm.)

A róm. kath. népiskola könyvtára.

A 60-as években keletkezett.
Paedagogiai és ifjusági irányban fejlesztik.
Állománya 408 kötet. Tárgyi katalogusa van.
Használók számára a téli időszakban nyitva van. Kikölcsönzés van 14 napi határidőre.
Könyvtárnok: Perger István, főtanitó.

TRENCSÉN. (Trencsén várm.)

Az állami felsőbb leányiskola könyvtára.

1877-ben keletkezett.
Állománya 720 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Évi javadalmazása 200 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumból kap.
Könyvtárnok: Travnik Zsigmond.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

☞ 1645-ben keletkezett a jezsuiták Trencsénbe településével. 1773-ban a kegyes tanitórend vette át a házat s vele együtt a könyvtárt is. Az 1783. évi rendelet értelmében Kovacsics Márton egyet. másodkönyvtárnok a könyvtárt átvizsgálta és abból mintegy 1903 kötetet az egyetemi könyvtárba vitetett át.
A könyvtár jellege leginkább theologiai.

Állománya 6432 kötet, 1645 füzet, ezek között 40 kézirat, két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van.

Könyvtárnok: Tietz Sándor kegyesrendi tanár.

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Az intézetnek a jezsuiták és a kegyesrendiek vezetése alatt is volt könyvtára; ennek egy részét, 737 művet, 1777-ben a budai egyetemi könyvtárba vitték, a többit részint a jezsuiták vihették el, részint a piaristák házi könyvtára számára foglalták le, ugy, hogy most a jelenlegi könyvtárban a régi könyvtárból, nehány jelentéktelen kötetet kivéve, semmi sincsen. A jelenlegi könyvtár legrégibb alapleltára 1876-ból való.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 7273 kötet, 2 régi magyar nyomtatvány, 1 kézirat, egy teremben elhelyezve. Czédula- és betürendes katalogusa van.
Évi javadalmazása 400 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Vlahovics Emil, A trencséni kir. kath. főgymnasium története 1649—1895. (Trencsén, 1895.)

Könyvtárnok: Dr. Friml Aladár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2500 kötet.
Leltára van.

TRSZTENA. (Árva várm,)

A kir. kath. gimnázium könyvtára.

1869-ben keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4545 kötet két szobában elhelyezve. Leltári katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van a müvelt nagy közönség számára is.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: dr. Kovalik János tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 400 kötet. Leltári katalogusa van.

TURKEVE. (Jász-Nagy-Kun-Szolnok várm.)

Az első kaszinó-egylet könyvtára.

1846-ban keletkezett.
Állománya 2150 kötet, egy teremben elhelyezve, 30 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Tárgyi katalogusa van.
A kaszinó tagjai számára kikölcsönzés végett hetenként 2-szer van nyitva.
Évi javadalmazása 320 kor., melyet az egyesülettől kap.

Könyvtárnok: Kohári József. *Segédkönyvtárnok:* Széki Péter.

Az ev. reform. népiskola könyvtára.

Állománya 1308 kötet és egy kis pénz- és éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve.
Betürendes katalogusa van.
Kikölcsönzés van a város közönségének, dij nélkül.
Évi javadalmazása 86 kor., melyet a turkevei ev. reform. egyháztól kap.

Könyvtárnok: Kajári Ferencz.

TURÓCZ-SZENT-MARTON. (Turócz várm.)

A felvidéki magyar közművelődési egyesület közkönyvtára.

1897-ben keletkezett; a közhasználatnak még nincs átadva.
Állománya 361 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: Zakkay Aladár.

A múzeumi tót társaság gyüjteménye.

A társulat 1890-ben keletkezett, és 1895-ben nyerte a belügyminiszteriumtól megerősitését. Múzeumában régiségeket, néprajzi és természettudományi tárgyakat, könyvtárában főleg a szláv irodalom termékeit gyüjti. Letétkép őrzi a Chalupka-féle 980 kötetnyi könyvtárt, mely a turócz-szt.-mártoni ev. egyház tulajdona, a »Dom« nevü közbirtokosságnak 2900 kötetnyi könyvtárát és a Krčméry-féle 362 kötetnyi családi könyvtárt. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte magát és 600 kor., 1899-ben ugyanily összegü állami segélyben részesült. Gyüjteményei a »Dom« épületének első emeletén 8 szobában vannak elhelyezve.

A múzeum anyaga nincs összeszámolva. A könyvtár állománya 24,000 kötet, 500 darab kézirat és 150 darab térkép, oklevél s éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve.

A tárgyakról szerzeményi-napló, a könyvekről czédula-katalogus vezettetik.

A gyüjtemények vasárnap és ünnepeken d. e. 9-től d. u. 4-ig 20 fill. belépti dijért tekinthetők meg. A könyvtár használók számára nyári időben mindennap a délutáni órákban, téli időben szükség szerint van nyitva.

Kikölcsönzés nincs. A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalma 1200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

A múzeumi tót társaság alapszabályai. (Turócz-Szent-Márton, 1895.) — Sbornik, musealnej slov. spolo nosti. 1—3. évf. (Turócz-Szent-Márton, 1896—99.) — Časopis musealnej slovenskej spoločnosti. I—II. évf. (Turócz-Szent-Márton, 1898—99.)

Múzeumi őr és könyvtárnok: Sokolik András társtitkár.

A turóczi magyar olvasó- és társaskör könyvtára.

Állománya 1074 kötet, egy teremben elhelyezve.

Betürendes, tárgyi katalogusa van.

Kikölcsönzés van a tagok számára dijtalanul.

Könyvtárnok: Raksányi József.

UJVERBÁSZ. (Bács-Bodrog várm.)

Az áll. segélyz. közs. algimnázium könyvtára.

1837-ben Godra Mihály igazgatósága idejében keletkezett. 1849-ben javarésze elpusztult. 1871-ben az intézettel együtt, melyet addig a bács-szerémi esperesség tartott fent, a község tulajdonába ment át.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1112 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakkatalogusa van.
Évi javadalmazása 300 kor., melyet a községtől kap.
Könyvtárnok: Székely Sándor.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 550 kötet, egy teremben elhelyezve. Szak-katalogusa van.
Kikölcsönzés van téritvény mellett.
Évi javadalmazása 100 kor., melyet a községtől kap.
Könyvtárnok: Veress Árpád.

UJVIDÉK.

A gör. kel. szerb főgimnázium könyvtára.

Ujvidék város 1849. évi leégése alkalmával elégett a gimnáziumi könyvtár is, és mikor 1852-ben a gimnázium ujra megkezdte müködését, a könyvtár ujra alapittatott részint vásárlás, részint ajándékozás utján lassankint gyarapodva. Katalogusa 1896-ban jelent meg.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1216 kötet, egy teremben elhelyezve. 8 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.
Használók számára mindennap délelőtt 8—12-ig és délután 3—5 óra közt nyitva van.
Évi javadalmazása átlag 1360 kor., melyet a tanulók adakozásából és az ujvidéki szerb egyházközségtől kap.
Könyvtárnok: Ercsics János tanár.

b) Ifjusági kőnyvtár.

Állománya 1600 kötet. Leltári katalogusa van.

A kir. kath. magyar főgimnázium könyvtára.

1873-ban az intézet megnyitásával egyidejüleg keletkezett. Első beszerzésre külön nagyobb összeggel nem rendelkezett és csak az évi átalányon való szerzeményekkel és ajándékozás utján gyarapodott. Az 1875/76. isk. évben a magyar nemzeti múzeum többes példányaiból kapott 31 munkát 37 kötetben; az 1877/78. isk. évben a v. és közoktatásügyi miniszterium Toldy Ferencz könyvtárából 161 kötetet és 237 füzet folyóiratot juttatott az intézetnek. 1885-ig 250 kor. évi javadalomban részesült.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3258 kötet, köztük több régi magyar nyomtatvány. 3 kézirat, 9 atlasz 26 darabban, továbbá 2586 darab iskolai értesitő, egy teremben elhelyezve. Elhelyezés szerint vezetett alapleltára van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Városi Tivadar, Az ujvidéki kir. kath. magyar főgimn. története. (Az 1894/95. évi értesitőben.)

Könyvtárnok: Bozsenik Béla tanár. *Az éremgyüjtemény őre:* Moser József tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2662 kötet. Leltári katalogusa van.

A szerb felsőbb leányiskola könyvtára.

Állománya 6052 kötet, két teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet a szerb hitközségtől kap.

Könyvtárnok: Gyorgyevits Mita.

UNGVÁR. (Ung várm.)

A görög kath. püspökség könyvtára.

Alapitotta 1767-ben Olsavszky Emánuel munkácsi püspök Munkácson. Midőn Bacsinszky András, munkácsi püspök székhelyét Munkácsról Ungvárra tette át, a püspökségi könyvtár 1775-ben a Jézus-társaságbeli atyák munkácsi házának könyvtárával gyarapodott.

A könyvtár jellege hittudományi.

Állománya 9840 kötet, ezek között 41 ősnyomtatvány és 90 kézirat, három teremben elhelyezve. (Az oklevelek, térképek és egyéb régiségek a püspökségi levéltárban őriztetnek).

Czédula-, tárgyi, irott és számozott katalogusa van, theologiai és profán irodalmi szakok szerint.

Használók számára szükség szerint nyitva van. Kikölcsönzés van téritvény mellett. A könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket, az egyházmegye területén kivül püspöki engedélylyel.

Évi javadalmazását szükség szerint a püspökség pénztárából kapja.

Könyvtárőr: Dr. Mikita Sándor kanonok és püspöki irodaigazgató. *Könyvtárnok:* Bendász Mihály püspöki levéltárnok.

A gör. kath. tanitóképző-intézet könyvtára.

A tanári könyvtár első alapját 1863-ban Lichvártsik Mihály, akkori képezdei igazgató vetette meg, ki az intézet számára 90 kötetet vásárolt. A könyvtár ezután részint ajándékozás, részint vétel utján évről-évre szaporodott; nagyobb adományokkal járultak a könyvtár gyarapitásához: Kaminszky Géza tanitóképző-intézeti igazgató 1894-ben (176 kötet) és Roskovics Emmánuel főgymnasiumi tanár 1895-ben (139 kötet). A könyvtár állapotán Roskovics Ignácz kanonok, később nagyprépost, segiteni óhajtván, a 80-as években az intézetnek egy könyvkötő gépet ajándékozott, hogy egyrészt a növendékek a könyvkötésben jártasságot szerezzenek, másrészt pedig a könyvtár is kevés költséggel rendbehozható legyen; ez a kisérlet azonban különböző okokból nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az ifjusági könyvtárt 1879-ben Kaminszky Géza, akkori képzőintézeti tanár, jelenleg igazgató, szervezte. A tanári könyvtár katalogusa nyomtatásban a képzőintézet 100 éves fennállása alkalmából kiadott 1894-iki emlékalbumban, s folytatólag az 1895. évi értesitőben, az ifjusági könyvtár katalogusa pedig az 1895-ik évi értesitőben jelent meg.

Állománya 1768 kötet, 5 kötet kézirat és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve, 30—40 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei: egy ó-szláv nyelven irt hatalmas Triod (gör. szert. kath. egyházi énekes könyv) a XV.

századból; egy görög nyelven nyomtatott Euchologion (egyh. szerkönyv) a XVII—XVIII. századból; négy kötet egyházi könyvnek kézirati másolata ó-szláv nyelven, a XIX. század elejéről. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása a szükséghez mért megfelelő összeg, melyet az intézet pénztárából kap.

Könyvtárőr: Melles Gyula tanitóképző tanár.

— —

A kir. kath. főgimnázium könyvtára.

Alapját az 1775-ben feloszlatott jezsuita kollégium iskolai könyvtárából megmaradt néhány theologiai és latin filologiai könyv vetette meg. 1805-ben a kassai főigazgatóságtól 103 művet vett át, 1859-ben állománya 883 kötet volt. Katalogusa az 1887/8-iki értesitőben jelent meg. 1870-ben az ifjusági könyvtár külön vált a tanáritól.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 5313 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-, betürendes és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 800 kor., melyet a tanulmányi alapból kap.

Könyvtárnok: Kovalóczy Rezső.

b) A Dayka-kör könyvtára. (Ifjusági könyvtár.)

Állománya 1920 kötet, köztük egy régi magyar nyomtatvány, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 120 kor., melyet a kör tagjaitól kap.

Könyvtárnok: Mazuch Ede.

A püspöki papnevelő-intézet könyvtára.

A papnevelő-intézet házi könyvtára keletkezett 1778-ban. A papnevelő-intézetben fennálló egyházirodalmi iskola könyvtára pedig 1847-ben.

A papnevelő-intézeti könyvtár jellege theologiai, az iskoláé általános.

Állománya 4025 kötet, (ezek között 5 ősnyomtatvány) és 32 kézirat két teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel.

A könyvtár különös érdekességei több ó-szláv nyelven irt és nyomtatott ritka mű. Betürendes és tárgyi katalogusa van.

Használók számára a papnevelő-intézeti könyvtár bármikor, az iskola könyvtár minden héten szerdán és szombaton d. u. 2—5 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés van a szeminariumon kivül álló egyének részére is, a papn. int. tanulmányi felügyelőjének engedélyével, térit-vény mellett.

Évi javadalmazása 100—200 kor., melyet az iskola és a szeminárium pénztárából kap.

Könyvtárnokot az intézeti növendékek közül választanak.

VÁCZ (Pest várm.)

Az egyesült kaszinó-kör könyvtára.

A váczi kaszinó és a polgári kör 1880. évi julius hó 1-én történt egyesülésekor keletkezett.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2321 kötet, egy teremben elhelyezve, 10 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára hetenként 5 órán át nyitva van.

Évi javadalmazása 200 kor., melyet az egyesület pénztárából kap.

Könyvtárnok: Mivkovich Antal.

Az első általános ipartársulat könyvtára.

1832-ben keletkezett.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve, 20 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Betürendes katalogusa van.

Használók számára naponkint délelőtt, vasár- és ünnepnap d. e. 9—12-ig, d. u. 2—5 óráig nyitva van. Kikölcsönzés van.

Évi javadalmazása 100 kor., melyet az ipartársulat pénztárából kap.

Könyvtárnok: Kökény Ferencz.

A kegyes-tanitórend házi könyvtára.

1714-ben keletkezett, a váczi kegyes tanitórendi gimnázium alapitásával egyidejüleg. 1780/90 körül Koppy Károly kegyesrendi tag értékes könyvtárával szaporodott.

Állománya 16,000 kötet, (ezek között 14 ősnyomtatvány, 18 drb régi magyar, 28 drb Magyarországon megjelent idegen nyelvü és 32 drb külföldön megjelent idegen nyelvü, magyar szerzőtől való régi nyomtatvány,) továbbá 28 török levél a XVII. századból két teremben elhelyezve. Czédula katalogusa van. Kikölcsönzés van rendfőnöki engedélylyel, s ilyen módon a könyvtár más helyekre is küld használatra könyveket.

Könyvtárnok: Randveg Mihály.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

A század derekán keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya mintegy 200 kötet.
Szak-katalogusa van.

Halmi László, A váczi kegyes tanitó rendi kath főgimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya mintegy 1800 kötet.
Leltára van.

A püspöki és egyházmegyei könyvtár.

Állománya 30,000 kötet, (ezek között 25 ősnyomtatvány, számos régi magyar nyomtatvány,) 30 drb bulla és 10 drb régi térkép, 2 teremben és 3 szobában elhelyezve.
Czédula-katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van.
Kikölcsönzés van az egyházmegyei papság részére.
Évi javadalmazása változó.

A siketnémák intézetének könyvtára.

A könyvtár általános paedagogiai s különösen gyógypaedagogiai irányban fejlesztetik.

Állománya 2263 kötet, egy teremben elhelyezve. Szakok szerinti katalogusa van.

Használók számára, forrásmunkák tanulmányozása végett, hetenkint háromszor, 2-től 7-ig nyitva van. Kikölcsönzés is van.

Évi javadalmazását a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kapja.

Könyvtárnok: Gácsér József.

Váczi múzeum.

Az 1896. deczember 27-ikén keletkezett váczi múzeumegyesület alapitotta. Fentartásához az egyesületen kivül Vácz városa és a váczi ipartestület is hozzá járul. A múzeum iparművészeti, régészet-történelmi, természetrajzi és tanügyi osztályokból áll, és első sorban a helyi vonatkozásu tárgyak gyüjtését tüzte ki feladatául. A gyüjteményeket iparművészeti és technologiai munkákból álló könyvtár egésziti ki, mely a művelt közönségen kivül első sorban az iparosoknak áll tanulmányozás czéljából rendelkezésre. A gyűjtemények Bauer Mihály házában bérelt helyiségben (Tabán-utcza 22.) vannak elhelyezve. Az egyesület 1898 nov. 12-ikén kelt határozatával a múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezte.

Állománya mintegy 10,000 drb tárgy és 1100 kötet nyomtatvány.

Leltárai most készülnek.

Évi javadalma 360 kor.

A váczi Múseum-egyesület alapszabályai (Vácz, 1897.).

Múzeumi őrök: Bartók Lajos, Csik-Volle Sándor és Fodor Imre.

VÁGUJHELY (Nyitra várm.).

Az izr. reáliskola tanári könyvtára.

Az iskola alapitásakor (30 év előtt) keletkezett, de nagyobb fejlődésnek 5—6 év óta indult. Az ifjusági könyvtár 1890-ben alapultatott.

Dr. Mahler Miksa, Reáliskolánk története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

a) Tanári könyvtár.

Állománya 350 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

A könyvtár más helyekre nem küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 300 kor., melyet az izr. hitközség pénztárából kap.

Könyvtárnok: Dr. Erdődi Ármin.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 320 kötet, egy teremben elhelyezve.

Évi javadalmazása 140 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok: dr. Erdődi Ármin.

VELENCZE (Fejér várm.).

A vértesaljai ev. ref. egyházmegye könyvtára.

1864-ben keletkezett.

A könyvtár jellege theologiai, történelmi, szépirodalmi és természet-tudományi.

Állománya 1900 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Kikölcsönzés van az egyházmegye lelkészei részére.

Évi javadalmazása átlag 160 kor., melyet a lelkészektől szedett 4—4 kor. évi dijból kap.

Könyvtárnok: Decsy Károly.

VERBÓ (Nyitra várm.).

A felvidéki magyar közmüvelődési egyesület első számu vándorkönyvtára.

Állománya 173 kötet. Tárgyi katalogusa van.

Kezeli a verbói állami elemi népiskola tantestülete.

VERSECZ.

Az állami főreáliskola könyvtára.

1852-ben, az intézettel egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1200 kötet.
Leltára van.

Buday József. A verseczi áll. főreáliskola története.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 600 kötet.
Leltára van.

A községi tanintézetek könyvtára.

(Városi nyilvános könyvtár.)

Báró Eötvös József minisztersége alatt keletkezett. 1888 január 15-én nyilt meg a könyvtár 1058 drbbal a közönség számára. 1894-ben a feloszlott verseczi községi alreáliskola könyvtára 2010 drbbal jutott a könyvtár birtokába. 1892 óta a városi tanács évenkint több művet ajándékoz. Egyesektől is kapott a könyvtár könyvadományokat.

A könyvtár jellege általános, paedagogiai és ifjusági.

Állománya 10,894 kötet, két teremben elhelyezve, 12 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Szakok szerint csoportositott katalogusa van.

Használók számára minden vasárnapon és csütörtökön délután 2—4 óráig nyitva van.

Kikölcsönzés is van pénzbiztosíték és kötetenkint 6 fillér olvasási dij mellett.

Évi javadalmazása átlag 800 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Versecz szab. kir. város községi német iskolai népkönyvtárának jegyzéke. (Versecz, 1888.) — Milleker Bódog, Versecz t. j. f. város községi iskolai nép-, paedagogiai szak- és ifjusági könyvtárának jegyzéke. (Versecz, 1890.) — Milleker Bódog, Versecz t. j. f. város községi tanintézetei könyvtárának jegyzéke. I. rész. Népkönyvtár. I. (Versecz, 1897.)

Könyvtárnok: Milleker Bódog közs. néptanitó.

Városi múzeum.

Versecz város törvényhatósága 1894. junius 9-ikén alapította. Megnyittatott 1894 szeptember 15-én. Feladata összegyűjteni a város és környéke multjából fentmaradt történeti és régészeti emlékeket és irodalmi termékeket. A gyűjtemény a községi fiuiskola épületének két szobájában nyert elhelyezést és a felügyeletet a város a községi iskolaszék utján gyakorolja. 1898-ban a múzeumok és könyvtárak főfelügyelőségének ellenőrzése alá helyezetett és a környékbeli őskori telepek felkutatására 600 kor., 1899-ben gyüjteményei gyarapitására ugyanily összegü államsegélyben részesült.

Állománya 4686 érem, 4567 régiség, 1694 kötet könyv és 464 írat, nehány térkép, tervrajz stb. Összesen 11411 db.

Szerzeményi naplója van.

Évi javadalma 1000 kor., melyet a város pénztárából kap.

Versecz város múzeumának alapszabályzata. (Versecz, 1894.)

Igazgató: Seemayer János, polgármester. *Őr:* Milekker Bódog.

VESZPRÉM. (Veszprém várm.)

Az angol kisasszonyok intézetének könyvtára.

1860-ban keletkezett, az intézet alapitásakor.

A könyvtár jellege általános.

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 500 kor., melyet az intézet alapitványi tőkéje jövedelméből kap.

A kegyes-tanitórend kath. főgimnáziumának könyvtára.

Az 50-es években keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 3300 kötot, elhelyezve 1 teremben.

Leltára és katalogusa van.

Tölcséry Ferencz A kegyes tanitó rendiek vezetése alatt álló veszprémi róm. kath. főgimnázium története. (Az 1894/95 évi értesitőben.)

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 2000 kötet.

Leltára van.

A róm. kath. papnevelő-intézet könyvtára.

A könyvtár jellege theologiai.
Állománya 2875 kötet, 37 kézirat, 24 térkép, s egy kis éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve.
Használók számára szükség szerint nyitva van.
Évi javadalmazása 110 kor., melyet egy 1900 koronás alapitvány kamataiból kap.

A Szent-Ferencz-rend kolostorának könyvtára.

II. József császár 1786-ban eltörölvén a budai kolostort, annak könyvtára Veszprémbe hozatott s ezt 1854-ben Tamaskó Antal elemi iskolai tanitó saját 800 drbból álló könyvtárával gyarapitotta.
A könyvtár jellege általános.
Állománya 1717 kötet, két teremben elhelyezve. Katalogusa van.
A kolostor személyzete számára szükség szerint nyitva van.

ZALA-APÁTI. (Zala várm.)

A pannonhalmi Szent-Benedek-rend zalavári apátságának könyvtára.

1715-ben keletkezett, midőn ezen apátság a göttingieknek adományoztatott, kik időnkint másodpéldányaikkal járultak a könyvtár gyarapitásához. 1873-ban ez apátság függetlenittetvén, magyar könyvekkel is nagyobb mérvben gyarapodott. Miután 1885-ben Zalavár Pannonhalmával egyesittetett, időnkint a központi könyvtár küld duplumokat és uj könyveket is.
Állománya 4968 kötet, (ezek között 2 ősnyomtatvány,) 2 kézirat és egy éremgyüjtemény, két teremben elhelyezve. Betürendes és tárgyi katalogusa van.
Használók számára szükség szerint nyitva van kikölcsönzés végett.
Évi javadalmazása, melyet a főapátságtól kap, a szükséghez képest változik.

Könyvtárnok: Füssy Tamás perjel.

ZALA-EGERSZEG. (Zala várm.)

Az állami főgimnázium könyvtára.

1895-ben keletkezett az iskolával.

Állománya 828 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása az 1898/99. tanévben 1100 kor. volt, melyet a m. kir. vallás- és közokt. miniszteriumtól kapott.

Könyvtárnok: Borbély György tanár.

ZENTA. (Bács-Bodrog várm.)

A községi gimnázium könyvtára.

1876-ban, a gimnáziummal egyidejüleg keletkezett.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 6350 kötet és 2800 db. értesitő, egy teremben elhelyezve, 6 egyénre berendezett olvasóhelyiséggel. Czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Mészáros Lajos tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1360 kötet, két teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Könyvtárnok: dr. Fülöp Adorján tanár.

ZILAH. (Szilágy várm.)

Az államilag segélyezett ev. ref. főgimnázium könyvtára.

Egy 1713. évi följegyzés 45 könyvről, egy 1767. évi pedig 14 műről tesz emlitést. De midőn 1815-ben Salamon József dr. az iskolához került, már csak egyetlen egy könyvet talált a kollégium birtokában. A többi addig mind elveszett. A mostani könyvtárt Salamon tanárnak a szilágyszolnoki ev. ref. egyház-megye papjaihoz és hiveihez egy gimn. könyvtár megterem-

tése érdekében tett fölhivása teremté meg, melynek eredményeül 1816-ban 52-en összesen 358 művel vetették meg a könyvtár alapját. Nagyobb könyvadományokban 1851-től kezdve részesül. A legértékesebb műveket, 602 drb. Szikszai Lajos, alispán, algondnok ajándékozta. 1858-ben, id. br. Wesselényi Ferencz főgondnok 500 conv. forint alapitványt tett a könyvtár javára oly kikötéssel, hogy annak »évenkinti 5%-os kamataival a magyar nemzeti irodalomban megjelent remekművek szereztessenek meg.« 1882-től fogva évi 200 kor., s végre az 1888/9. tanév óta, az államsegély megnyerésé tőlkezdve, évenkint átlag 960 kor. fordittatik könyvekre, folyóiratokra, lapokra s köttetésre. A könyvtárt 1816-tól kezdve 1833-ig a tanári lak egy szobájában, később a kollégium egy szük, majd tágabb szobájában kezelték s csak 1890-től fogva van jelenlegi földszinti, 100 m² területü, helyiségében elhelyezve, mely 4 ablakkal, uj állványokkal és 4 olvasóasztallal van fölszerelve. Könyvtárnokok voltak: Salamon József dr., Hiry Ferencz, Török István, Kincs Gyula és jelenleg Kerekes Ernő. A könyvtárt uj helyiségében Kincs Gyula rendezte be. Az uj könyvek beszerzési idejük sorrendje szerint helyeztetnek el. Az évi gyarapodás jegyzéke 1879. óta az intézet évi értesitőjében jelenik meg. Az ifjusági könyytár a 60-as években alakult két önképzőkör alakitotta.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 10,794 kötet, (köztük 1 db. ősnyomtatvány,) ezenkivül 84-féle tudományos folyóirat és hirlap több mint 1800 drbban s több mint 2400 drb vegyes mű (apró nyomtatvány, stb.) két teremben elhelyezve.

A könyvtár különös érdekessége 56 drb régi magyar nyomtatvány, Commenius Amos János »Janua lingvae Latinae reserate aurea« cz. műve egy gyulafehérvári, valószinüleg 1647-ből való kiadásának egyetlen példánya. Betürendes, czédula-, szak és helyrajzi katalogusa van.

A VII. és VIII. oszt. tanulók számára hetenkint szombaton d. u. 3-tól 4-ig, kedden 11-től 12-ig, tanároknak szükség szerint nyitva van.

Kikölcsönzés van. Ismert városi egyének, különösen a főgimnáziummal szorosabb viszonyban állók a könyvtárnok felelőssége mellett (olykor biztositék nyujtásával) használják a könyvtárt. A könyvtár más helyekre csak kivételesen küld használatra könyveket.

Évi javadalmazása 600—1000 kor., melyet a főgimnázium pénztárából kap.

Kincs Gyula, A zilahi ev. ref. collégium könyvtárának régi magyar nyomtatványai. (A zilahi áll. segélyz. ev. ref.

collégium 1893/94-iki értesitőjében.) — *Kincs Gyula, A zilahi kollegiumi könyvtár története. (Az 1894/95. évi értesitőben.)*

Könyvtárnok : Kerekes Ernő tanár.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1078 kötet. Czédula és szak-katalogusa van.

Évi javadalmazása 220—240 kor., melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap.

Könyvtárnok : Kerekes Ernő tanár.

A szilágyvármegyei általános tanitótestület könyvtára.

1873-ban keletkezett.

A könyvtár jellege paedagogiai.

Állománya 770 kötet. Betürendes katalogusa van.

Használók számára minden szombat délelőtt kikölcsönzés végett nyitva van.

Évi javadalmazása 50 kor., melyet a tanitótestülettől kap.

Könyvtárnok : Berentés László.

ZIRCZ. (Veszprém várm.)

A cziszterczi-rend központi könyvtára.

1710-ben keletkezett. Az első rendszeres jegyzék 1815-ben készült róla; ezen jegyzék szerint a könyvtár akkor, az apró füzeteket leszámitva, 1998 munkát tartalmazott 3935 kötetben. Nagyobb fejlődésnek Villax Ferdinánd apát idejében indult, akinek idejében Hoffner József orvos könyvtára, majd 1850-ben Fejér Györgynek mintegy 4800 kötetből álló könyvtára került az apátság birtokába.

Állománya 47,370 kötet, (ezek között 37 ősnyomtatvány, 190 régi magyar és magyarországi vonatkozásu könyv) 500 kézirat, továbbá körülbelül 3000 térképlap, 1 földgömb, 1 éggömb és 1 tellurium, mind a három 1640 tájáról, 3 teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa készülőben van.

Rendtagok használhatják, idegenek csak kivételesen.

Évi javadalmazása 4000 kor., melyet a rend pénztárából kap.

Könyvtárnok : Szabó Otmár.

ZNIÓVÁRALJA. (Turócz várm.)

A m. kir. áll. elemi tanitóképző-intézet könyvtára.

1870-ben keletkezett.
Állománya 1490 kötet, egy teremben elhelyezve.
Leltári katalogusa van.
Évi javadalmazása 160 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.

ZÓLYOM. (Zólyom várm.)

A m. kir. állami elemi iskola könyvtára.

1880-ban keletkezett, részint a beiratási dijak egy részének felhasználásával, de legnagyobb részben ajándék utján.
Állománya 612 kötet és egy éremgyüjtemény, egy teremben elhelyezve. Czédula-katalogusa van.

Könyvtárnok: Indersztt Károly.

ZOMBOR.

Az állami főgimnázium könyvtára.

1872-ben, az állami gimnázium megnyitásával egyidőben keletkezett. Alapját a régi zombori reáliskolai könyvtár képezte.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 4872 kötet, érem- és régi pénzgyüjtemény, két teremben és az osztályokban elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.
Használják a zombori áll. főgimnazium tanárai s ezek közvetitésével az intézet növendékei.
Évi javadalmazása 700 kor., melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumtól kap.
Jeszenszky Dezső, A zombori m. kir. áll. főgimnázium története. (Az 1894/95-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Ferencsik Lajos főgimn. tanár.

b) **Ifjusági könyvtár.**

Állománya 2000 kötet, egy teremben elhelyezve. Czédula- és tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása átlag 320 kor., melyet a tanulóktól szedett könyvtári illetékből kap.

Könyvtárnokok : Láng József és Megyesi Ferencz.

A bács-bodrogh-vármegyei történelmi társulat múzeuma.

Az 1884. február 20-án megalakult társulut alapitotta a vármegye történelmi és régészeti emlékeinek összegyűjtésére. Gyűjteményei a vármegyeházán vannak elhelyezve. A múzeumok és könyvtárak orsz. főfelügyelőségének ellenőrzése alá vetve magát, 1898-ban a környék őstelepeinek felkutatására 600 kor., 1899-ben gyüjteményei gyarapitására ugyanily összegü államsegélyben részesült.

Állománya 500 db régiség, 2000 db érem, nehány térkép és okirat. Szakkönyvtára 373 kötetből áll.

A vármegyei hivatalos órák alatt míndennap megtekinthető.

Az egyesület költségeire mintegy 200 frt fordittatik, melyet a tagsági dijakból fedez.

A bács-bodrogh megyei történelmi társulat alapszabályai. (Zombor, 1884.) — A bács-bodrogh-vármegyei történelmi társulat évkönyve. I—XV. évf. (Zombor, 1885—1899.)

Múzeum őr : Roediger Lajos főgimn. tanár.

A városi felső-kereskedelmi iskola könyvtára.

Az intézettel együtt 1888-ban keletkezett.

A könyvtár jellege általános. Lehetőleg kereskedelmi szakirányban fejlesztik.

Állománya 983 kötet, egy teremben elhelyezve. Tárgyi katalogusa van.

Évi javadalmazása 400 kor., melyet az iskolát fentartó várostól kap.

Könyvtárnok : Trencsény Károly tanár.

A városi könyvtáregylet könyvtára.

Bieliczky Károly, ny. várm. irodatiszt 1857-ben egy társulatot alakitott a bécsi »Verein zur Verbreitung von Druckschriften für Volksbildung« egyesület kiadványainak terjesztésére; 1858. évben az egylet már a mai szervezetét nyerte, jóllehet sok időn át merőben német művek vásárlására fektette a sulyt. 1858 végén 129 rendes és 25 havi fizetéses tagja volt. 1859-ben vették az első magyar nyelvü műveket. Alapszabályai 1859-ben elkészültek, de csak jelentékeny módositásokkal 1882-ben lettek jóváhagyás végett bemutatva.

Állománya 29,000 kötet, három teremben elhelyezve.

Betürendes katalogusa van (a czédula katalogus és a számsoros index most van munka alatt).

Használók számára vasárnap, hétfő és ünnepnapokat kivéve, d. u. 2—4-ig minden nap nyitva van.

Kikölcsönzés van évi 6 kor. tagsági dij fejében.

A könyvtár más helyekre küld használatra könyveket, 10 kor. biztositék letétele és 8 kor. évi használati dij lefizetése mellett.

Zombor városi könyvtáregylet alapszabályai. (Zombor, 1882.) — Zombori városi könyvtár összes magyar munkáinak jegyzéke. (Zombor, 1889.) — Sz. kir. Zombor városi könyvtáregylet könyveinek jegyzéke. (Zombor, 1899.)

Könyvtárnok · Roediger Lajos.

ZSOLNA. (Trencsén várm.)

A királyi katholikus gimnázium könyvtára.

1880 óta, a mikor a gimnázium állami kezelésbe ment át, fokozatosan fejlesztik.

a) Tanári könyvtár.

Állománya 1441 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása a 900 kor. tanszerátalánynak, melyet az országos tanulmányi alapból kap, megfelelő része.

A zsolnai gimnázium története. (Az 1895/96-iki értesitőben.)

Könyvtárnok: dr. Mayer György.

b) Ifjusági könyvtár.

Állománya 1865 kötet, egy teremben elhelyezve. Betürendes katalogusa van.

Évi javadalmazása, melyet a tanulóktól könyvtárdij czimen kap, változik.

Könyvtárnok: dr. Nicóra János.

A GYŰJTEMÉNYEK JEGYZÉKE.

TARTALOM.